ANNEMİ BİR KEZ DAHA GÖREBİLSEM

Bir kadının yürek parçalayan,
çağdaş köleliğinin
gerçek öyküsü

Zana Muhsen

SANSUR

ANNEMİ BİR KEZ DAHA GÖREBİLSEM

Çeviri
Funda Payzın

Sonsuz Kitap: 120
1. Baskı: Eylül 2014
ISBN: 978-605-384-733-5
Yayıncı Sertifika No: 16238

ANNEMİ BİR KEZ DAHA GÖREBİLSEM

Yazar: Zana Muhsen & Andrew Crofts
Çeviri: Funda Payzın
Yayın Yönetmeni: Ender Haluk Derince
Görsel Yönetmen: Faruk Derince
Yayın Koordinatörü: Tanıl Yaşar
İç Tasarım: Sadık Kanburoğlu
Düzelti: Erdal Çakıcıoğlu

Baskı: İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri
Matbaa Sertifika No: 10614
Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay sk. No:8 34196 Yenibosna/İSTANBUL
Tel: 0212 496 11 11

YAKAMOZ KİTAP © 2012, Zana Muhsen & Andrew Crofts

Orijinal Adı: SOLD
Copyright © 2003 Zana Muhsen & Andrew Crofts
Türkçe yayın hakları NURCİHAN KESİM AJANS aracılığı ile alınmıştır.

Yayınevinden izin alınmaksızın tümüyle veya kısmen çoğaltılamaz,
kopya edilemez ve yayımlanamaz.

Sonsuz Kitap, Yakamoz Yayınları'nın tescilli markasıdır.

YAKAMOZ KİTAP / SONSUZ KİTAP
Gürsel Mah. Alaybey Sk. No: 7/1 Kağıthane/İSTANBUL
Tel: 0212 222 72 25 Faks: 0212 222 72 35
www.yakamoz.com.tr / info@yakamoz.com.tr
www.facebook.com/yakamozkitap
www.twitter.com/yakamozkitap

ANNEMİ BİR KEZ DAHA GÖREBİLSEM

Önsöz

Zana Muhsen, Yemen'den kurtulduğunda, bütün dünyada gazetelerin ön sayfalarında yer alıyordu. Medya öyküsünü yayınlamak için sıraya girmişti ama Zana, konuşmaya hazır değildi. Çektiği sıkıntıları yansıtabilmesi için zamana ihtiyacı vardı.

Bir yıl sonra, medyanın üzerindeki baskısı hafiflediğinde, öyküsünü yazmaya karar verip kendisine yardımcı olacak bir yazar aramaya başladı. Gazeteci ve gezi yazarı, aynı zamanda şirket ikonlarından Hollywood film yıldızlarına kadar anlatacak bir şeyleri olan insanların, sıra dışı olaylar yaşayan sıradan insanların öykülerini yazan Andrew Crofts ile konuşmayı seçti. Birlikte, on üç yıl süren kâbusun sıkıntılarını hafiflettiler; Zana'nın gerçek öyküsünü kitaba dönüştürdüler.

Kitap İngiltere'de ilk basıldığında, yayınlanması konusunda bazı yasal zorluklarla karşılaşıldı. Ama Fransa'da, 1992'nin çok satan kitabı oldu. İsveç'ten Türkiye'ye tüm ülkelerde listelerin en başında yer aldı; şimdiye dek on sekiz dile çevrildi. Şu anda yasal zorluklar kalkmış durumda ve İngiliz okuyucular, tüm Avrupa'nın konuştuğu bu inanılmaz, yürek sızlatan öyküyü paylaşabilme olanağı bulacaklar.

Giriş

Bu öykü, çağdaş dünyamızda hâlâ hüküm süren en ilkel bazı unsurlarla dünyadaki en nitelikli bazı insanlar arasındaki çatışmayı anlatır. Öykünün odak noktası, trajik kaderleri hükümetlerin istifasına, ailelerin parçalanmasına ve iki kültürün birbirine düşmesine neden olan Birminghamlı iki genç kızdır.

Zana Muhsen, evden alınıp ilk önce köylülerin elleriyle kayalık toprakları kazdıkları bir yaşama sürüklenmiş; sonra da bireyin medya holdinglerini denetlediği ve dünyanın çevresinde hızlıca gezmek için uçaklarla gezdiği, Batı Avrupa'daki saraylara ve güçlü kişilere ulaşabildiği bir dünyaya geçmiştir. Bu öykü, *Binbir Gece Masalları*'ndan biri olabilirdi ama farkı, şu anda yaşanıyor olmasıdır. Ve bu düş, gerçek bir kâbusa dönüşmüştür.

Yemen, dünyanın en yoksul ülkelerinden biridir. Halkın büyük bir çoğunluğu, bin yıl önce nasılsa, yaşamını hâlâ aynı biçimde sürdürmektedir. Güçlü kuvvetli, sağlam birçok er-

kek evine ekmek parası göndermek amacıyla ülke dışında çalışmaya giderken, peçelerinin arkasına saklanmış eşleri de köylerinde kalıp en ilkel koşullarda ailelerine bakar, durup dinlenmeden çalışırlar.

Bu dünya korkunç, tehlikeli, ilkel bir dünyadır. Erkeklerin baskın olduğu bu yerde, kadınlar yaşamın içinde kaybolduklarını kabul etmişlerdir. Dokuz yaşında tanımadıkları bir erkekle evlendirilebilir veya evlerine su getirmek için her gün kuyuya gitmek amacıyla kilometrelerce yürüyebilirler. Her yıl kıraç topraklara yalnızca küçük bir çapa yardımıyla tohum ekip ürün toplarlar.

İki Birminghamlı kız, Nadia'yla Zana Muhsen, Yemen'e babaları tarafından tatile gönderildiklerinde, onlara bir serüven yaşayacakları anlatılmıştı. Harika sahilleri görmeyi, eyersiz ata binmeyi ve deve yarışlarını izlemeyi umut etmişlerdi. Yerine, kendilerini on dört ve on beş yaşlarında, Mokbana bölgesindeki kabile köylerinden birinden iki delikanlıyla evlendirilmiş buldular. Bu Orta Çağ kurallarının hüküm sürdüğü dünyada, kadınların neredeyse hiç hakları yoktur; kesinlikle kendi yaşamları üzerinde kontrolleri bulunmamaktadır. Aileleri içinde, tümüyle erkeklerin baskısı altında yaşarlar. Erkekler, onların üzerinde yasadır. Dağlarda soru sorarak gezen yabancılarsa bir şekilde kaybolurlar.

İngiltere ve Amerika gibi ülkelerden kandırılarak getirilen, evliliğe ve Yemen'deki kölece yaşam koşullarına zorlanan kızlar yalnızca Nadia'yla Zana değildi. Ama Zana, annesinin ve İngiliz medyasının yardımıyla ilk kaçan kişiydi.

Annelerinin dağlarda saklanan kızlarını bulması altı yılını, Zana'nın oradan çıkması için bir yol bulmasıysa iki yılını aldı. Ama ne Zana ne de annesi, umutlarını yitirmediler. İkisi de mücadelelerini sürdürdüler. Zana, her ne kadar kocasının istediği gibi Yemenli bir eş olmak zorunda bırakıldıysa da her zaman İngiltere'ye ve ailesinin yanına dönmenin hayalini kurdu. Onların ruhunu değiştirmelerine asla izin vermedi. Bitmek tükenmek bilmeyen işlerin, dayakların, hastalıkların, manevi baskıların, tecavüzlerin ve yapayalnız doğum yaparken yaşadığı acıların hiçbiri Zana'nın direncini kıramadı. Bir Arap köylü kadını olarak yaşadığı sekiz yıl içinde Zana, Yemen'de kadınların nasıl bir yaşam sürdüklerine tanık oldu. Ve henüz kısa bir süre önce musluktan akan su, elektrik, doğum kontrolü, anestezi, eşit haklar ve tıbbi bakım gibi bugün için vazgeçilmez olan şeyler olağan, günlük olaylar hâline gelmeden önce, birçok ülkedeki kadınların nasıl yaşadıklarını öğrendi.

Nadia, hâlâ Mokbana'da tutsak yaşamını sürdürüyor. Zana, bu kitabı yazarak kız kardeşini zorla tutan erkeklere, onlara doğal gelen ama böyle bir yaşama alışık olmayan yabancı genç kızlar için çok büyük bir işkence olan yaşam biçimini zorla benimsetmeye çalışarak Nadia'ya ne kadar acı çektirdiklerini gösterebilmeyi umut etmektedir.

Yemen'den kaçması, sadece savaşın yarısıydı. Kardeşinin özgürlüğüne kavuşması için tüm dünyayı dolaşıp uluslararası diplomasi ve politika dünyasının bürokrasi ve resmi görüşmeleriyle savaş vermek için, nereden olabilirse yardım bulmaya çalıştı. Fransa'da kitabın başarısıyla, politikacılarla ve

üst düzey liderlerle mücadele etmek konusunda, ülkenin en etkili insanlarının desteğini ve dostluğunu kazandı. Ancak yeni dünyayla eski arasındaki uçurumlar çok büyümüştür...

Bu öykü, dünya liderlerinin kendisine 'hayır' demesine izin vermeyen ve hiçbir zaman vazgeçmeyen sıradan bir kızın, sıra dışı cesaretinin, kararlılığının öyküsüdür. Birmingham'da bir anaokulu öğretmeni olmayı umut eden, Paris'te, evlerde televizyon şovlarında bir medya yıldızı olmayı, cumhurbaşkanının kızıyla arkadaş olmayı hiçbir zaman düşünmemiş olan bir kızın öyküsüdür.

1

Birmingham'da Geçen Çocukluk

Yedi yaşlarında olmalıydım. Evde, kız kardeşim Nadia'nın peşinden koşturuyordum. Ona vurduğumu ve ağladığını anımsıyorum. Annem arkamdan geldi ve ben, yaşadığımız evin ön kapısından Lincoln Sokağı'na kaçtım. Hem gülüyor hem de annem beni yakalarsa yapacaklarından korkuyordum.

Kaldırımın yanına bir kamyon park etmişti. Onun çevresinden dolaşıp caddeye fırladım. Daha sonra anımsadığım tek şey, geçen bir arabanın beni havaya fırlatmasıydı. Yıllardır havada uçuyor gibiydim. Dizlerimin ve başımın üzerine yere düştüm. Sonra birden ortalık karıştı. İnsanlar çevremde bağrışıyorlardı. Beni yolun kenarına taşıdılar.

Ambulansın geldiğini ve beni hastaneye taşıdığını anımsıyorum. Başıma birkaç dikiş atıldı. Dizlerimde, bugün hâlâ yara izlerim bulunmakta. Bu, benim ilk canlı anımdır.

Sözünü ettiğim olaydan önceki yaşamımla ilgili çok fazla bir şey anımsamıyorum ama hiç mutsuz olmadığımı biliyorum. Ailemle birlikte sürdürdüğüm yaşamdan keyif alıyordum.

Lincoln Sokağı'nda, bizimle birlikte birçok akrabamız yaşıyordu. Burası büyükannemin eviydi; doğduğum yer olan Sparkbrook'tan buraya taşınmıştık. Annemle babam dışında, annemin dört erkek kardeşi de bizimle birlikte yaşıyorlardı. Benden çok büyük değillerdi. Dayıdan çok birer ağabey gibiydiler. Annem onlara da bakıyordu. Büyükannemin en büyük on üçüncü çocuğuydu ve o yaşlandığı için, evin yönetimini annem üstlenmişti. Evden henüz ayrılmamış olan erkek kardeşlerine de kendi çocukları gibi bakıyordu.

Annemle babamın, benden önce iki çocukları olmuş: Leilah ve Ahmet. Babam, onlar daha iki yaşındayken Aden'deki akrabalarını görmeye gitmiş ve onlar, büyükannem ve büyükbabamla birlikte orada kalmışlar. Babam anneme, sadece görmek için gittiklerini söylemiş. O zaman üç dört yaşlarındaymışlar. Kardeşlerim, o günden sonra bir daha hiç dönmediler. Daha sonraları, annemin onları kaybetmekten dolayı nasıl üzüldüğünü fark etmiştim ama o zamanlar, bu konu hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Annem, bu olaylar hakkında sessizliğini hiç bozmadı. Bizim içinse kardeşlerimiz, bizden uzakta bir yerlerde yaşıyorlardı. Nedenini ise hiç sormadık.

Babam, Leilah ve Ahmet'le ailesini görmeye gittiğinde, dokuz ay orada kalmış ve annemi bir gün bile aramamış. Leilah'la Ahmet olmadan geri döndüğünde, annem olanlara inanamamış. Babam anneme, çocukların Aden'de kalmalarının daha iyi olacağını, büyükanne ve büyükbabalarının yanında, kendilerinin İngiltere'de onlara sunabilecekleri yaşamdan daha iyi bir yaşam süreceklerini söylemiş.

"Babamın Marais köyünde büyük, güzel bir evi var," demiş babam. "Çocuklar, orada kalmak istediler."

"Nasıl karar verebilirler?" diye sormuş annem. "Onlar daha bebek."

Ama babam dinlememiş.

Daha sonra annem Dışişleri Bakanlığına, İçişleri Bakanlığına yazmış ama aldığı yanıtta Leilah'la Ahmet'in çift pasaportlu oldukları, anne tarafından İngiliz, baba tarafından Yemenli sayıldıkları ve şu anda Aden'de oldukları için Yemen yurttaşı kabul edildiklerini belirtmişler.

Annem, iki yıl boyunca ilgili yerlere yazmayı sürdürmüş ama kimse yardım etmemiş. Daha sonra yeniden gebe kalıp İngiltere'deki olağan yaşamını sürdürmek zorunda olduğunu kabul etmiş. Kendisini, Leilah'la Ahmet'in büyükbabalarının yanında daha iyi bir yaşam süreceklerine inandırmaya çalışmış. Biz büyürken, bu konu hakkında neredeyse hiç konuşmadık.

Nadia'yla benim, Ashia ve Tina adında iki küçük kız kardeşimiz ve Mo adında bir bebek erkek kardeşimiz vardı. Hepimiz birlikte, Lincoln Sokağı'nda oturuyorduk.

Kazanın olduğu gün ön kapıdan kaçmış olsam da, evimizin arkasında oldukça büyük bir bahçemiz vardı. Orada güvercin yetiştirirdik. Her zaman çevrede birçok insan olurdu; birçoğu annemin yakınlarıydı. Babamın, İngiltere'de yaşayan hiç akrabası yoktu. Bu yüzden kendisinden, ailesinden veya geçmişinden, anlatmak için seçtiklerinin dışında çok fazla şey duymamıştık hiç. O zamanlar babam British Steel adında bir çelik fabrikasında çalışıyor; biraz daha çok kazanmak için küçük ek işler yapıyordu. Annemin o kadar kişiyi besleyebilmek için para konusunda hesaplı davranması gerekiyordu ama hiçbir zaman herhangi bir şeyin eksikliğini hissettiğimizi de anımsamıyorum.

Büyükannem öldükten sonra, herkes birer birer Lincoln Sokağı'ndan taşındı. İlk önce dayımlar gitti. Daha sonra annem, babam, ben, erkek ve kız kardeşlerim, bir süre için Washwood Heath'te bir eve taşındık. Bir süre sonra, babam yaşamını değiştirmek istediğine karar verdi. Sanırım, British Steel'den çıkarılmıştı ve artık serbest çalışmak istiyordu.

Sparkbrook'a taşındığımızda mutlu oldum. On yaşlarındaydım. Orayı görür görmez sevmiştim. Babam evimizi, bir Türk arkadaşının Stratford Yolu'ndaki *fish and chip*[1] dükkânıyla değiştirmişti. Hepimiz, bu kafenin üstündeki dairede yaşayacaktık. Çok sıradan bir caddeydi. Birçok dükkân ve evle dolu ama çok arkadaşça görünüyordu. Taşınır taşınmaz kendimi rahat hissetmiştim. Orada, sonsuza dek kalmak istedim.

1 Fish and chip: Balık ve patates cipsi. Bulamaca batırılıp kızartılmış balıkla birlikte servis edilen patates kızartması. İngiltere'de popülerdir.

Yeni evimize büyük taşıma kamyonundan önce vardık. Annem bana, Nadia'yla benim burada doğduğumuzu anlattı. Eşyalarımızı taşır taşımaz, hepimiz kafeyi temizlemeye, açılışa hazır hâle getirmek için yerleri silmeye başladık. Nadia'yla ben, hep anneme iş konusunda yardımcı olmayı sevdik. Babam, dükkânda bazı değişiklikler yaptı ve bir hafta sonra açılışı yaptık.

Babam, küçükken bizimle pek ilgilenmezdi. Tüm gün boyunca hep çalışır, geceleri de arkadaşlarıyla birlikte eve gelir, Arapça sohbet ederlerdi. Ortaokula başladığımızda, herkesin babasından çok farklı davranmaya başladı. Onun gözünde, biz kadın olmaya başlıyorduk ve çevre tehlikeli günahlarla doluydu. Bize karşı çok sert olmaya başlamıştı.

Babam, Nadia'yla ben on iki on üç yaşlarındayken, bizi her an gözlemeye başladı. Ne zaman dışarı gitmek istesem, ona öyküler yazmak zorunda kalıyordum. Dayımın evine bebek bakmaya, bir arkadaşımın evine veya partiye ya da diskoya gidişimi ona haber vermek durumundaydım. Kafeden hemen ileride, köşede bir Aile Birliği Merkezi vardı ve her hafta eğlence düzenlerdi. Oraya arkadaşlarımla gitmeyi severdim. Eğer dayım babamı görürse benim için susar, evinin oralarda olduğumu söylerdi. Annem de bizim nerede olduğumuzu bilirdi ama sessiz kalırdı. Belki de o, babamın neden bize kızdığını bilirdi ama bir şey söylemezdi.

Babam, dizlerimizi örtse de bacaklarımızı gösteren etekler giymemize karşıydı. Çevrede birlikte gezdiğim insanla-

rı, Sparkbrook'u da sevmezdi. Çünkü onun inanışına göre, gece karanlıkta, sokaklarda erkekler dolaşıyordu. En çok da zencilerden nefret ediyordu. Bütün Arap arkadaşları da aynı şekilde düşünüyorlardı. Merkez'de birçok zenci genç vardı; onlarla arkadaş olduğumu da biliyordu. Zenci sanatçılarca yapıIdığı için, dinlediğim reggae ve soul müzikten bile nefret ediyordu. Anneme:

"Babamın zencilerle ne sorunu var?" diye sorardım.

Annemse:

"Ben bilmiyorum, ona sor," diye yanıtlardı ama hiçbir zaman böyle bir soru sorma cesaretini gösteremedim.

Babam, geldiği yerde zencilerin köle olduğunu söylerdi ve ona göre doğrusu buydu.

O zamanlar, zenci tarihini anlayamayacak kadar küçüktüm. Sonraları Etiyopyalıların, Mısır'ın ve diğer Arap ülkelerinin kuruluşunda büyük katkıları olduğunu, Arapların Afrika kökenli olduğunu öğrendim.

Neden böyle hissettiğini hiçbir zaman anlayamadım. Ben, çok farklı ırklardan insanların arasında yetişmiş, hiçbir zaman onların farklı olduğunu düşünmemiştim. İngiltere St Albans Kilisesi Okulu'ndaki herkesi çok seviyor, ne renk olurlarsa olsunlar tüm arkadaşlarımla çok güzel vakit geçiriyordum.

Babam, kafeye müşteri olarak gelen erkeklerle konuşmama bir şey demiyordu ama dışarıda bir erkekle konuştuğumu gördüğünde, zenci ya da beyaz, tuhaf davranmaya başlıyor,

onları tanıdığı hâlde yine de kim olduğunu soruyor; bir daha beni onlarla konuşurken yakalamak istemediğini söyleyerek uyarıyordu. Nadia da aynı sorunları yaşıyordu.

Babam, bazı zamanlar aksi olurdu; özellikle de benim dayımlara gitmemi istemediği zamanlar... O zamanlar, ondan gerçekten nefret ettiğimi düşünürdüm. Arkadaşlarım her gece dışarı çıkarlardı. Babaları onlara dokuzda eve gelmelerini veya ona benzer bir şey söylerdi ama en azından, dışarı çıkabilirlerdi. Okuldan eve döndüğümde, eğer ona esaslı bir yalan uyduramazsam, yeniden dışarı çıkamazdım.

Yaşamımı berbat etmesine izin vermeyecektim. On beş yaşına geldiğimde, ne derse desin, bir şekilde açıklamayı anneme bırakarak dışarı çıkmaya başladım. Bu, eve döndüğümde bir tokat veya azar işitmek demekti ama buna değiyordu. Hiçbir zaman bana çok şiddetli vurmadı. Çoğunlukla azar işitiyordum. Eve geldiğimde, eğer olanaklıysa onunla konuşmadan doğruca yatak odama gidiyordum. Çünkü bize güvenmiyor, bazı zamanlar onun dediği yere gittiğimize emin olmak için izliyordu. Eğer izimizi kaybederse, eve döndüğümüzde bizi sorguya çekiyor, nerede olduğumuzu, ne yaptığımızı, kimi gördüğümüzü öğrenmek istiyordu. Her şeyi inkâr etmeyi öğrenmiştim.

Babamı dikkate almamayı öğreniyordum ama bu, onu daha da kızdırıyordu. Akşamları yalnız başımıza dışarı çıktığımızda onun sözünü ettiği korkunç şeylerin başımıza geleceğine inanmıyorduk. Tam tersine caddede hiçbir korku

duymuyor, kendimi güvende hissediyordum. Burası benim bölgemdi, geçen herkesi tanıyor ve ne yaptığımı biliyordum. Akşam altıda eve gelsek bile, babam nerede olduğumuzu sorma ihtiyacı duyuyordu. Arkadaşlarla Aile Merkezi veya parkta olsak bile okulda olduğumuzu söylüyordum. Hiçbir zaman bu yaşta kalmak istemiyordum. Annem hep susuyordu ama biz yokken bizi savunduğunu biliyordum.

Elbette hep dışarıda gezmiyorduk. Çoğu akşam Nadia'yla evde kalır, anneme kafede yardım ederdik. Annem, daha önce çalışmıştı ama bir kafe işletmemişti. Zor bir işti ama hepimiz çok keyif alıyorduk. Çevrede hep çok fazla insan oluyordu. Yukarıda, kafenin üzerindeki dairede iki oturma odası, üç yatak odası vardı. Kız kardeşlerimle ben, evin en üst katındaki yatak odasını paylaşıyorduk. Birçok kardeş gibi sık sık tartışırdık ama yine de çok iyi anlaşırdık. Ashia, Nadia ve benden küçüktü ve bizi her yerde izlerdi. Çok küçük olduğunu düşünür ve onu yanımızdan uzaklaştırmaya çalışırdım. O ise yanımızda kalmaya çalışır, eğer kabul etmezsek ne yaptığımızı babama anlatmakla tehdit ederdi. Nadia'yla ben, birbirimize çok yakındık. Hep onunla birlikte olmak istiyordum. Ona bakmak zorunda hissediyordum kendimi. Yaşamımdaki en önemli insandı Nadia.

Nadia'yla çoğu zaman birlikte olsak da, farklı arkadaş gruplarımız vardı. Okulda benden bir sınıf geride ve benden daha delidoluydu. Parka birlikte gitsek de o, arkadaşlarıyla futbol oynamayı veya ağaçlara tırmanmayı seçiyor, bense Merkez'de masa tenisi veya bilardo oynuyor ya da kitap oku-

yordum. Farklı ilgi alanlarımız vardı ama ikimiz de birbirimizin nerede olduğunu biliyorduk. Nadia'nın arkadaşlarının başı benim arkadaşlarımdan daha fazla derde girerdi ama bunlar sokak sataşmalarından oluyor ve asla ciddi bir nedene dayanmıyordu.

Merkez'de, yapacak çok fazla şey olurdu. Zamanımızın çoğunu çocukların etkinlikleri için bir şeyler boyamak, resim ya da el işi yapmakla geçirirdik. Merkez, her yaş grubuna hitap ediyordu. Biz, bizden küçük çocuklarla ilgilenen ekibe yardım etmeyi çok seviyorduk. Örneğin, ilginç kostümler yarışması gibi farklı yarışmalar düzenlenirdi. Bir yarışmada, kostüm olarak kocaman bir Noel kartı hazırladığımı anımsıyorum; bu kostüm, iki sterlin ödül kazanmıştı. Kostümü ben de giymek istemiş ama çok utanmıştım; böyle şeyler için artık büyüdüğümü düşünmüştüm.

Kafede işler çok iyi gidiyordu. Hem evlere servis yapıyor hem de masalara gelen müşterilere hizmet ediyorduk. Ayrıca kafede, komşu gençlerin sürekli oynadıkları bir bilardo masası ve oyun makineleri de vardı. Her zaman çevrede müşteriler oluyordu. Annemize müşterilere hizmet ederken yardım ettiğimiz için, Nadia'yla ben o bölgedeki herkesi tanıyorduk. Çok arkadaşça bir ortamdı; hiçbir zaman sorunumuz olmuyordu.

Nadia'yla ikimiz de okulda orta başarıda öğrencilerdik. Nadia'nın başı, arkadaşlarıyla birlikteyken derde girerdi. Bana gelince, öğretmenler dönem sonu karnelerime hep "çok

geveze" olduğumu yazarlardı. İngilizcem iyiydi. Okumaktan, yazmaktan, dil bilgisinden zevk alıyordum. Öğretmen hep beni ayağa kaldırır, sınıfta yüksek sesle okumamı isterdi; ben de bundan çok keyif alırdım.

Aynı zamanda, benim de kendi kendime okuduğum kitaplar olurdu. Nereye gidersem gideyim, çantamda Mills'le Boon'un romanlarını taşıyordum. Onları, parka giderken yanıma alırdım. Bir başladım mı elimden bırakamazdım. Bazı hafta sonları parka kendi başıma gider, bütün gün boyunca bir salıncağa oturur okurdum. Kendimi öykülerin içinde kaybederdim. Acıklı olanların sonunda ağlardım. Her zaman çok duygusaldım. Hâlâ televizyon veya dergilerdeki acıklı öykülere ağlarım.

Amerika'nın güneyindeki çiftliklerde çalıştırılmak üzere kendi evlerinden koparılıp getirilen kölelerin öyküsünü anlatan *Kökler* adlı romanın bir kopyası elime geçtiğinde, onu birkaç kez okumuştum. Sanırım, altı kez okumuş olmalıyım. Daha sonra benim yaşamımın da benzer şekilde gelişeceğini henüz bilmiyordum.

* * *

1979'da, bir cumartesi sabahı annem, Nadia ve ben, kente alışverişe gittik. Kalabalık bir mağazaya girdik. Tezgâhların arasında dolanıyor, askılardaki giysilere bakıyorduk. Tezgâhlarda, çantadan plağa kadar her şey vardı. Nadia takı tezgâhında durmuş, neler var diye bakıyordu. O sırada hoşuna giden bir yüzük buldu ve eline alarak anneme doğru döndü.

"Anne," diye seslendi. "Bunu bana alır mısın?"

Yüzüğün fiyatı 90 pensti. Annem ona doğru giderken, görevli koşarak geldi ve Nadia'yı kolundan tutarak onu, yüzüğün parasını ödemeden alıp gitmeye çalışmakla suçladı. Herkes bağırmaya başladı. Tezgâhtar, polis çağırarak Nadia'yı hırsızlık yapmaktan dolayı şikâyet etti. Birlikte, mahkemeye gitmek zorunda kaldık. Annemle ben ifade verdik. Başka tanık yoktu. Neler olduğunu anlattık ama tezgâhtar, Nadia'nın hırsızlık yaptığına yemin etti; mahkeme de ona inandı. Annem, para cezasına çarptırıldı. Nadia da kendisi için belirlenen bir sosyal danışmanla koşullu salıverildi. O güne dek, hiçbirimizin başı derde girmemişti. Bu olay bizi çok üzmüştü. Çünkü Nadia'nın yüzüğü çalmaya çalışmadığını biliyorduk.

Babamın bu olayı nasıl kötü algılayacağını hiçbirimiz düşünememiştik. Mahkemeye bizimle birlikte gelmedi veya bize yardım önermedi ama Arap arkadaşlarına, ailesinin adının kötüye çıktığını, kızının hırsız damgası yediğini anlattı durdu. Bu olay onun, bizim ahlak bozucu tehlikelerle karşı karşıya olduğumuz korkusunu haklı çıkarmış gibiydi. Bizim 'düz ve dar' yola geri döndürülmemiz, ona göre artık namuslu Arap kadınları gibi davranmayı öğrenmemiz gerekiyordu.

Babam, Nadia'nın hırsızlıkla suçlanması olayını çok büyüttü. Sonraki yıllarda, onun da ailesi tarafından hırsızlık ve dolandırıcılıkla suçlandığını öğrendim. Yemen'de onlarla tanıştığımda, babamın, İngiltere'ye giderken gerekli olan parayı bulmak için üvey annesinin altınlarını çaldığını söylediler.

* * *

Altmışlı yılların sonunda annem, babamın Winson Green Hapishanesi'nden gönderdiği bir telgraf almıştı. Annemin, mahkemeye olan borcu ödeyebilmesi için bir arkadaşından borç para almasını istiyordu. Annem, babamın o sabah borç para yüzünden mahkemeye çağrıldığını biliyordu ama akşam telgraf gelene kadar, neden tutuklandığı hakkında hiçbir fikri yoktu.

Babamın dediği gibi yaptı. Arkadaşı, babamın serbest bırakılması için borç para verdi. Ondan sonra her hafta annem, babamın trafik suçları veya ödemediği taksitleri yüzünden mahkemeye gidip ceza ödemeye başladı. Bir keresinde, icra memuruna bile parayı kendisi ödemişti. Çünkü babam memurla yüz yüze gelmekten çok utanmıştı.

2

Bir Babanın Gizli Planları

Anımsayabildiğim zamana dek, babamın Arap arkadaşları hep evimizin çevresindeydiler. Hepsi erkekti. Günün herhangi bir saatinde, gündüz veya gece onu görmeye uğruyorlar; birbirleriyle hep Arapça konuşuyorlardı. Onlara, küçüklüğümden beri alışmıştım; hiçbir zaman önemsemiyordum. Konuşmaları hiçbir zaman kadın veya kızları kapsamıyordu. Sanki onlar için biz hiç yoktuk.

Özellikle bir adam vardı; bizim bebekliğimizden beri hep çevredeydi. Adı Gowad'dı. Babamın en yakın arkadaşıydı. Her zaman konuşur, birlikte kâğıt oynarlardı.

"Teşekkür ederim," ve "Bir fincan çay ister misiniz?" gibi birkaç Arapça cümle öğrenmiştim ama onların aralarında

konuştuklarını hiçbir zaman anlayamıyordum. Zaten ilgimi de çekmiyordu. Onlarınki yetişkin erkek sohbetiydi ve bildiğim kadarıyla, beni etkileyecek bir şey de değildi.

Akşamları erkekler birlikte sık sık bara giderler; annem de kafede bizimle kalırdı. Ne planladıkları hakkında hiçbir zaman fikrimiz olmazdı. Babamın ona karşı tavırlarını annem önemsemezdi; sanırım alışmıştı. Sanırım bazı arkadaşlarının eşleriyle karşılaştırdığında, babamın iyi biri olduğunu düşünüyordu. Bize, babamız hakkında hiç yakınmıyordu. Daha sonra başkalarından, bizi parka götürdüğünde, babaların eş ve çocuklarına olan ilgilerini gördüğünde üzüldüğünü duymuştum. Yirmi yıl birlikte yaşadıkları, yedi çocukları olduğu hâlde, babam annemle hiç evlenmedi.

* * *

Babamla annem, ilk kez annem on yedi yaşındayken karşılaşmışlar. Babam, Güney Yemen'in liman kenti Aden'in dışındaki Marais köyünden gelmiş. Anneme, on beş yaşındayken İngiltere'ye geldiğini söylemiş. Çünkü ailesi tarafından evliliğe zorlanıp Yemen'den kaçmak istemiş.

Babam, Leilah'la Ahmet'i Marais'e götürüp dokuz ay uzak kaldığı gibi, annemi Birmingham'da bir odada yalnız başına bırakıp uzun süreler boyunca sık sık dışarı gidiyordu. Birçok arkadaşı da aynı bu şekilde yapıyorlardı. Birkaç aylığına Yemen'e gidiyor, sonra gelip bir süreliğine İngiltere'de çalışıyorlardı. Çoğu, para kazanmak için Suudi Arabistan, Kuveyt gibi petrol zengini ülkelere de giderdi.

Erkekler için Yemen'de çok fazla iş yoktur. Bu nedenle birçoğu dışarı gitmek; anne, baba ve eşlerine para göndermek zorunda kalırlar. Çoğu, dünyayı dolaştıkları bu yaşam tarzını sever gibi görünür. Bu yaşam tarzı, onlara özgürlük verir; istedikleri gibi davranmalarına fırsat yaratır. Aynı zamanda kadınların evde oturduklarını, çocuklarını büyüttüklerini, evlerine ve küçük toprak parçalarına baktıklarını bilirler.

* * *

Okul kapanmadan çok kısa bir süre önce, yarı zamanlı büro temizleme işinde çalışmaya başladım. Okuldaki en yakın arkadaşım Lynette'le birlikte okul kapandıktan sonra büroya gidiyor, bize söyleneni yapıyorduk. Bana verdikleri ücret, sigara ve plak gibi şeyleri almam için elime harçlık oluyordu. Reggae ve soul müziği hep sevdim; hâlâ kendime sık sık plak alıyorum.

Günde bir veya iki sigara içmeye başlamıştım ama bunu babamdan bir sır gibi saklamak zorundaydım. O günlerde, dükkânlardan taneyle sigara alınabiliyordu. Sigara alabilmek için param olmadığı zamanlarda da annemden gizlice alırdım. Kafenin arkasındaki avluda bir tuvalet vardı. Oraya gider sigaramı içerdim. Annem, bir keresinde arkamdan tuvalete geldi; sigara içtiğimi gördü ve babamın beni yakalarsa öldüreceğini söyleyerek uyardı.

Neden sigaraya başladığımı bilmiyorum ama başlamadan önce, herkesin beni parlak beyaz dişlerimden dolayı övdüğünü anımsıyorum. Sigara, sonradan bu övgüleri sonlandırdı.

İngiltere'den gitmeden önce, gerçekte sigarayı çok fazla içmeye başlamamıştım.

Çoğu zaman babam, Lynette'le görüşmeme aldırmıyordu. Ailesinin Stratford Yolu'nda dükkânı vardı ve ne zaman olabilirse oraya gidiyor, onlara yardım ediyordum.

Büro temizleme işini uzun süre sürdürmeyi düşünmüyordum. Yemen'deki tatil planını öğrenmeden önce, yaklaşık iki üç ay çalıştım.

Aslında, anaokulu öğretmeni olmak için eğitim almak istiyordum. Merkez'de çocuklarla çalışmaktan gerçekten çok keyif alıyordum; okulda da çocuk bakımıyla ilgili derslere giriyordum. Her çarşamba, üzerinde çalışmak istediğimiz konu neyse, onun üzerine bir hobi seçmemize izin veriliyordu. Bazı çocuklar kütüphaneci olmak istiyor, çarşamba günleri kütüphanelere gidiyorlardı. Bense anaokullarına çocuk bakıcılığı yapmaya gidiyor, öğretmenlerin ne yaptığını gözlemliyordum. Bu, bir kurs gibiydi. Üniversiteye gitmek, bu konuda profesyonel eğitim almak istiyordum. Her zaman küçük çocuklara bakmayı sevmiştim. Sanırım, yaşıma göre biraz olgundum.

* * *

Bir akşam Nadia, Ashia ve ben, Merkez'e gittik. Kafeye geri döndüğümüzde, saat akşam dokuz dolayıydı. Hızlıca yukarı kata çıktığımızda, annem ve babamla oturan bir grup Arap'la karşılaştık. Onlardan biri, babamın eski arkadaşı Gowad'dı.

Babam, geç kaldığımız için kızmadı. Tuhaf bir şekilde bizi diğerlerine tanıttı. Hepsi İngilizce konuşuyorlardı; bizi de sohbetlerine kattılar. Ortam çok arkadaşçaydı. Orada, genç erişkin oğluyla birlikte oturan bir adam vardı. Adı Abdul Khada, oğlununki de Mohammed'di.

Mohammed'e, ne zamandan beridir İngiltere'de olduğunu sordum. Dört yıldır burada, bir fabrikada çalıştığını söyledi. Bundan önce, Suudi Arabistan'da çok iyi bir işi varmış, çok para kazanıyormuş. Sanırım, İngiltere'de yurttaşlık belgelerini alabilmek için bulunuyorlardı. Böylece, istediği zaman İngiltere'ye girip çıkabilecekti. Yemenli erkeklerin çoğu böyle yapıyorlardı. İngilizceyi öğrenmek istiyorlardı. Çünkü Yemen'e döndüklerinde, ikinci bir dil bilmek onları ayrıcalıklı kılıyordu.

Mohammed, İngilizceyi güzel konuşuyordu; hoş birine benziyordu.

Abdul Khada ise kısa, tıknaz bir adamdı. Kalın bir bıyığı, kıvırcık saçları, kocaman gözleri vardı. Sinirli birine benziyordu ama bana karşı çok nazik davranıyordu.

Gowad'ın yanında, ailesinin resimleri vardı. Bize, özellikle oğlununkini gösterdi. Nezaketen ilgi göstersek de aslında pek de umurumuzda değildi. Gowad, özellikle Nadia'ya nazik davranıyordu. Bir süre muhabbet ettikten sonra, adamlar gittiler.

Onlar gittikten sonra babam Nadia'ya, Gowad'ın onu, Ahmet'le Leilah'ı görmesi için Yemen'e bir aylığına tatile gö-

türmeyi önerdiğini söyledi. Babam bize sık sık memleketinin ne kadar harika bir yer olduğunu anlatırdı. Öyle bir resim çizmişti ki, gözümüzde Yemen, Bounty çikolata reklam filmlerinin çekildiği o görkemli yerlere benziyordu.

O akşam da bize, palmiye ağaçlarıyla bezenmiş güzel kumsalları, her zaman parlayan güneşi, çöllerde yapılan deve yolculuklarını anlattı. Yarların üzerine yapılmış mavi denizlere, temiz kumsallara bakan evlerinden, kum tepeciklerinin üzerine kurulmuş kalelerden söyledi. Nadia'ya bir çiftlikte kalacağını, atlara nasıl eyersiz bineceğini öğreneceğini söyledi.

Kulağa o kadar hoş geliyordu ki, Ashia'yla ben de gitmek istediğimizi söyledik. Ayrıca, Nadia'nın tek başına gidiyor olmasından rahatsız olmuştum. On dört yaşındaydı; o kadar yolu yabancılarla gitmek için çok küçüktü ve şimdiye dek bensiz hiçbir yere gitmemişti.

Babama, onunla birlikte gitmek istediğimi söyledim. Bir yandan ona yapılan bu güzel tatil önerisini kıskanmış, bir yandan da onsuz altı hafta tek başıma kalmak istememiştim. Aynı zamanda, onun tek başına gitmesinden de huzursuz olmuştum.

Babam beni dinledi ve yüzündeki ifadeden, sanki benim de gidebileceğimi ilk kez düşünüyormuş gibi algıladım. Bilgiç bir tavırla başını salladı ve:

"Bakarız," dedi.

Besbelli, bu düşünce onu çokça düşündürmüştü.

Arkadaşlarının yanına bu konuyu tartışmaya gitmiş olmalı ki, birkaç gün sonra gelip Abdul Khada ve oğlu Mohammed'in, Gowad'dan birkaç hafta önce Yemen'e gideceklerini ve samimi bir şekilde bana da aynı önerinin yapıldığını söyledi. Orada, onların ailesini görecek; daha sonra Nadia'yla buluşup tatil için Leilah'la Ahmet'in yanına gidecektik.

Çok heyecanlandım. Bu, yapacağım ilk tatildi; uçakla ilk gezim olacaktı. Küçük bir ara verebileceğimi, güneşlenebileceğimi, daha sonra dönüp çocuk bakımı eğitimimi sürdürebileceğimi düşündüm.

Nadia'yla aynı gün gitmeyi istesem de, önerildiği gün gitmezsem geride bırakılırım korkusuyla, Nadia'dan önce Abdul Khada ve Mohammed'la birlikte gitmeyi kabul ettim.

Annem, güzel bir tatil geçireceğimiz için bizim adımıza seviniyor görünse de çok sessizdi. Ona Arapça konuşmadan orada nasıl yapacağımı sorduğumu anımsıyorum. Çünkü Ahmet'le Leilah Arapça konuşuyorlardı, İngilizce değil. Biliyorum, çünkü babama nasıl olduklarını anlatan kasetler gönderiyorlar; hiç İngilizce konuşmuyorlardı. Babam arkadaşlarına bu kasetleri, çocuklarının nasıl mutlu olduğunu göstermek için dinletirdi.

Annem, kasetler hakkında hiçbir zaman konuşmadı. Sanırım üzülüyor ve hiçbir şey yapamadığı için uzak duruyordu.

Bense, "Babam iyi olduklarını söylüyorsa, o zaman iyidirler," diye tahmin ediyordum.

Eğer Nadia Yemen'e gidecekse annemin, Nadia'nın ülkeden dışarı çıkabilmesi için sosyal danışmanından izin alması gerekiyordu. Annem, ona bu tatilin iyi geleceğini düşünüyordu. Çünkü mahkeme gerginliği onu çok etkilemişti. İzin almak için telefon etti. O anda ona yanıt vermediler; daha sonra isteğini dinleyip ona, bir yanıt için beklemesi gerektiğini söylediler. Bir süre sonra, sosyal danışman eve geldi ve Gowad hakkında soruşturma yaptıklarını, Nadia'nın onunla birlikte tatile gitmesinde bir sorun olmadığını söyledi. İkimiz de bu serüvenin beklentisinden dolayı heyecanlıydık. Biraz da korkuyorduk.

3

Gidiş

1980 haziranının sonlarında, benim on altıncı yaş günümden bir hafta, Nadia'nın on beşinci yaş gününden dört ay önce yola çıktık.

Gidişimden bir gece önce, arkadaşlarım bizim Merkez'e gitmemi istediler. Babam, gideceğimizi biliyordu, çok fazla önemsemedi. O gece kaçta döneceğimizi de pek umursamıyor gibiydi. Bunun biraz tuhaf olduğunun farkına varmıştık ama o akşam dilediğimizce eğleneceğimiz için çok mutluyduk.

Arkadaşlarımız, bizi almak için eve geldiler. Hepsi kıkırdıyor, fısıldaşıyor, bir şeye seviniyorlardı. Kalabalık bir hâlde Merkez'e yürüdük. Ashia da bizimle geldi. Merkez'in kapı-

sından içeri girince, her tarafın balonlarla ve insanlarla dolu olduğunu gördüm.

"Neler oluyor?" diye sordum, çevreme bakarak.

"Bu bir veda partisi," dediler. "Nadia ve senin için."

Yaptıklarına inanamadım. Bir DJ ile eğlence düzenlemişlerdi. Yiyecekler, içecekler, her şey vardı. Harika bir geceydi. Tanıdığım herkes oradaydı. Hepsi bize şans diliyor; dünyanın değişik bir yerini göreceğimiz ve egzotik çöl yaşamıyla tanışacağımız için çok talihli olduğumuzu söylüyorlardı. Herkes babamı tanıyordu. Onun çok uzak, gizemli ve güzel bir yerden geldiğini biliyordu.

Merkez'deki düzenleyicilerden biri sahneye çıkıp konuşma yapmak için mikrofonu eline aldı; herkese iyi eğlenceler diledi. Bense onlardan ayrılacağım düşüncesiyle ağlamaya başladım. Bu tatilin altı hafta süreceğini biliyordum ama o zamana dek onlardan hiç ayrı kalmadığım için, bu ayrılık bana bir ömür boyu gibi geliyordu.

Gece yarısına kadar dans edip konuştuk.

Partiden uzakta, Birmingham'ın sessiz ve karanlık bir gecesinde, erkekler yolculuk için hazırlık yapıyorlardı. Bütün hazırlıkları tamamlamışlar, şimdi de bizim evde bekliyorlardı. Biz dans edip gülerek muhabbet ettiğimizde, onlar da kafenin üst katındaki evde oturuyor, konuşuyorlardı.

Sonunda, partiden ayrılıp serin ve sessiz gecede, eve doğru yürüdük. Hâlâ mutluyduk ama bizi bekleyen serüvenle ilgili endişemiz, her geçen an durmadan artıyordu.

Sabaha karşı üçte, bir otobüs gelip bizi Londra yakınlarındaki Heathrow Havaalanı'na götürecekti. Nadia, Ashia ve ben saat on ikiyi biraz geçe eve geldiğimizde, annemle babamı oturma odasında, Abdul Khada ve Mohammed'le konuşurken bulduk.

Annem, otobüs geldiğinde uyandıracağına söz vererek yukarı çıkmamızı, biraz uyumamızı söyledi. Ona, yorgun olmadığımı söyledim. Uyuyamayacak kadar heyecanlıydım.

Erkeklerin pek fazla umurunda değildik.

Tüm arkadaşlarım, gece saat birle iki arası, son kez vedalaşmak için eve geleceklerini söylemişlerdi. Onlara arka bahçeye gelmelerini, beni orada beklemelerini söyledim. Çünkü eğer babam görürse çıldırabilirdi.

Üç erkek, ön odada oturuyorlardı. Arapça konuştuklarını duyuyordum. Bu, onların dışarı çıkmayacakları anlamına geliyordu.

Arkada arkadaşlarımızın toplandığına emin olduğumuzda, Nadia'yla sessizce dışarı çıkıp arka bahçede hep birlikte muhabbet etmeye, kıkırdaşmaya başladık. En yakın arkadaşlarımdan biri olan Susan, ağlamaya başladı ve:

"Gitme. Ben gitmeni istemiyorum," dedi.

Merak etmemesini söyledim:

"Kısa bir süre sonra döneceğim. Çok uzun süre ayrı kalmayacağız," dedim.

Ben de onları arkada bırakıyor olmaktan dolayı ağlamaklı oldum; alışık olduğum şeylerden o kadar uzak bir yere gideceğim için endişelendim.

"Tamam öyleyse," dedi Susan. "Ama bana mutlaka yazmalısın."

Sabahın erken saatlerinde, eve gitmek üzere herkes dağıldı. Biz de geri içeri girdik. Nadia, öperek bana veda etti ve yatmak için üst kata çıktı. Heyecan doluydum. Saat üçe biraz kala otobüs gelene kadar, ön odada kâğıt oynayan üç erkekle birlikte oturdum. Otobüsün motorunun sesi, gecenin sessizliğinde duyulan tek sesti. Bunu duyan erkekler, kâğıtlarla parayı orada bırakıp ayağa fırladılar. Gitmek için çok acele ediyor gibiydiler. Bir sonraki görüşmemizde Nadia bana, ertesi sabah kendisiyle diğer çocuklar kalktıklarında, erkeklerin oyun oynadıkları masanın üzerinde duran kâğıtlarla paraları bulduklarını, tüm parayı şeker almak için harcadıklarını söyledi.

Gece dışarı çıktığımızda, hava soğumuştu. Otobüste başka insanlar da vardı. İçerideki ışıklar yüzlerini aydınlatıyordu. Yorgunluk ve heyecanla açılmış iri iri gözleriyle bize bakıyorlardı. Babamla annem havaalanına, uçağın kalkışını görmek için geliyorlardı. Yol boyunca pek uyumadım. Pencereden karanlığa doğru bakıp beni Yemen'de nelerin beklediğini hayal ettim.

Heathrow Havaalanı'na vardığımızda, neredeyse gün ışımaya başlamıştı. Ama uçak saat ondan önce kalkmayacaktı.

Havaalanı canlanmaya başlamıştı. Sabahın ilk uçakları kalkıyor, iş adamları onlara yetişmek için koşturuyorlardı.

Acıkmıştık. Bir yerlerden leziz yemek kokuları geliyordu. Hepimiz, biraz kahvaltı etmek için havaalanının restoranına gittik. Abdul Khada, bana karşı çok nazik ve cömert davranıyor, rahatım ve mutluluğum için kaygılı bir şekilde ne istersem alıyordu. Ona tam bir güven duyuyordum. O günlerde, Arap erkeklerine güvenim sonsuzdu. Çünkü hepsi dindardı; kimseye zarar veremeyeceklerine inanıyordum.

Bütün biletler Abdul Khada'daydı; benim bakmama izin verilmemişti. Bu nedenle, benim bir dönüş biletim olduğunu ve tatilim bittiğinde İngiltere'ye dönmem için doğru uçağa binmeme yardımcı olacağını varsayıyordum. Bu ayrıntılar hakkında kafa yormak istemiyordum. Erkekler her şeyle ilgilendiği için mutluydum.

Annemle babam, uçak kalkana kadar bizimle birlikte oturdular. Gittikçe daha çok endişeleniyordum. Erkeklerin duyamayacakları bir sırada, anneme sordum:

"Orayı sevmezsem hemen geri dönebilir miyim?"

"Elbette dönebilirsin," diye yanıtladı annem. "Ne zaman istersen, o zaman geri gelebilirsin."

Pistte duran jumbo jete doğru giderken, şimdiye dek ilk kez uçağa bineceğim için çok korktuğumu hissettim. Ona yaklaştıkça büyüyordu. Aynı zamanda, çok fazla gürültü ve rüzgâr vardı. Terminal binasına geri baktım. Annemi son bir

el sallamak için görmeyi umuyordum ama insanların uzaktan yüzleri bile zor seçiliyordu, ayırt etmek olanaksızdı. Bir an panikledim. Alışık olduğum her şeyden birden koparak neredeyse hiç tanımadığım iki erkekle yeni ve bilmediğim bir yere gidiyordum.

Üçümüz yan yana, uçağın ortalarındaki koltuklara oturduk. Bir yanımda, Abu Dabi'ye gitmekte olan İngiliz bir kadın oturuyordu. Çok gergin olduğum için, uçak kalkmaya hazırlanırken ben de o kadınla sohbet etmeye başladım. Bana ebe olduğunu söyleyen kadın, tüm meraklı sorularımı içtenlikle yanıtlayarak rahatlamama yardımcı oldu. Abdul Khada, öbür yanımda oturuyordu. Motorun sesi ona ninni gibi geliyordu. On saatlik yol boyunca neredeyse durmadan uyudu. Bense koltuğumda kıpırdanarak, konuşarak kendimi oyalamaya çalıştım.

Doğrudan Yemen'e uçmuyorduk. İlk olarak, uçağımızı küçük bir uçakla değiştireceğimiz bir yere gidiyorduk. Uçak piste indiğinde, öğleden sonra geç bir vakitti. Jumbonun merdivenlerinden inerken sıcak bir battaniye gibi yüzüme çarpan sıcak hava, soluğumu kesti. Şimdiye dek hiç böyle bir şey yaşamamıştım. Başlangıçta, bu sıcak havanın uçağın motorundan geldiğini düşündüm. Pistte yürürken, motor gürültüsünün arasında Abdul Khada'ya bağırarak sordum:

"Bu sıcağa neden olan havalandırma aleti nerede?"

Güldü.

"Bu, sadece hava... Havanın kendisi," diye açıkladı. "Bu, olağan sıcaklık. Burası senin soğuk, eski İngiltere'n değil artık."

Hoparlörlerden nereye indiğimiz anons edildiği hâlde, söylenenleri ben tam olarak anlayamamıştım.

"Neredeyiz?" diye sordum.

"Suriye," diye yanıtladı Abdul Khada.

Birden, evden bu kadar uzakta, kulağa tuhaf gelen bir yerde olduğumuzu duyunca, korkudan midemin kasıldığını hissettim. Panikledim. Bir an geri, uçağa binmek; Sparkbrook'a, evime, anneme ve Nadia'ya geri gitmek istedim. Bir kaçış bulmak umuduyla çevreme bakındım ama herkes bir şeylerin yanlış gittiğinden habersiz, sakince sadece terminale doğru yürüyordu.

"Yanlış bir şey yok," dedim kendi kendime. "Sadece tatile gidiyorsun."

Nadia'nın da kısa bir süre sonra bana katılacağı düşüncesi beni durdurdu; diğerleriyle birlikte ben de yürümeyi sürdürdüm.

Aktarma yapacağımız uçağın geç geleceğini, havaalanının salonunda beklememizi söylediler. Bu gecikmenin sadece birkaç dakika olduğunu düşünmüştüm ama dakikalar saatlere döndü. Sıcak, dayanılmaz bir hâle gelmişti. Terminal, farklı uçaklardan inen kalabalık yüzünden iğne atsanız yere düşmez hâdeydi. İnsanlar, bana çok tuhaf gelen her şeye alışık gibi görünüyorlardı. Beklediğim süre boyunca kola içerek geçip giden insanların giysilerini, yüzlerini inceledim.

Oturmak için sadece tahta sıralar vardı. O kadar yorgun düşmüş, o kadar terlemiştim ki, bu yolculuğa hiç çıkmamış olmayı diledim. Serinleten bir duş veya banyonun özlemini çekiyordum. Kadınlar tuvaletine gidip serinlemeye karar verdim. İçeri girdiğimde, kötü koku yüzüme tokat gibi çarptı. İçerisi çok kalabalıktı. Tuvaletler, yere açılmış bir delikten ibaretti. Her taraf pislik içindeydi. Gözlerime inanamamıştım. Yaşamımda ilk kez böyle bir manzarayla karşılaşıyordum. İçeri girdiğimden daha rahatsız bir şekilde dışarı koşup Abdul Khada'ya gördüklerimi anlattım. Benim gibi İngiltere'den gelen turistlerin gidebileceği daha temiz bir yer gösterebileceğini düşünüyordum.

Yine güldü; bana saçmalamamamı söyledi. Tahta banka oturup zavallı bir şekilde çevreme bakmayı sürdürdüm.

Güneşin batışıyla birlikte berrak, yıldızla dolu bir gökyüzü havaalanının üzerine indi. İnsanlar karanlıkta ışıldayan uçaklara binmek üzere dışarı çıktıkça, salondaki kalabalık azalıyordu. Sonunda kocaman, seslerin yankılandığı salonda yirmi kadar insan kaldı. Onlar da bizim gibi aynı uçuşu bekliyorlardı. Daha fazla konuşmadık. Dışarıda gece bastırdığında, daha da çok sıkılmaya başladım. Neredeyse yedi saattir oradaydık.

Uçak gelip de salondan çağrıldığımızda, gece yarısı olmuştu. Havaalanından kurtulduğum için mutluydum ama daha küçük bir uçağa bineceğimiz için de korkuyordum. Jumboyla karşılaştırıldığında, çok sıkışık bir uçaktı ve dayanıksız görünüyordu.

Bu kez cam kenarında, rüzgârla birlikte sarsılan kanada bakan bir yerde oturdum. Kanadın kırıldığına emindim; neredeyse kaza yapacaktık. Panikleyip neler olduğunu Abdul Khada'ya anlattım. O ise bana her şeyin yolunda olduğunu, uçağın böyle hareket ederek havalandığını anlattı. Ona inandım ama ne kadar yorgun olsam da bu uçakta da uyumayı başaramadım. Sana'a havaalanına, sabah saat beşte vardık; neredeyse gün ışımaya başlamıştı.

Sana'a, Yemen'in en önemli şehriydi. Denizden üç bin metre yüksekteydi. Bir zamanlar, "Arabistan'ın çatısı" olarak adlandırılmış. Hava o kadar hafifti ki, pistte yürürken başım döndü, soluğum daraldı. Duygular yorgunluğum, açlığımla karıştı ve ben neredeyse kendimi sarhoş gibi hissettim.

Bu, bizim son durağımız değildi. Abdul Khada'nın ailesinin yaşadığı köye yakın bir yer olan Taiz'in güneyine gitmemiz gerekiyordu. Sana'a, Damascus'tan çok daha serindi. Bunun nedenlerinden biri sabahın erken saati olmasıydı ama daha önce, buranın Yemen'in en soğuk kenti olduğunu da duymuştum.

Havaalanı şehrin dışında, çölün içindeydi. Bu nedenle, gümrükten çıktığımızda, bakılabilecek hiçbir şeye rastlamadım. Birçok insanın giyinme biçimime dik dik baktığını fark ettim. Üzerimde dizlerimi örten bir etek, kolsuz pamuklu bir bluz, ayaklarımda sandaletler vardı. Başım da açıktı. Havaalanında pek kadın yoktu. Olanlar da geleneksel Arap tarzında uzun giysiler giymiş, peçeler takmışlardı.

"Herkes neden gözlerini dikmiş bana bakıyor?" diye sordum ters ters.

Abdul Khada, içtenlikle gülümseyerek:

"Merak etme," dedi. "Buradaki bütün kadınlar böyle giyinmezler. Şehirlerde senin gibi giyinen birçok çağdaş kadın vardır."

Dışarıda, filmlerdeki gibi kum tepeciklerinden oluşan romantik bir çöl manzarası yoktu. Sadece yıkıntı gibi birçok eski taş ev ve asfalt dökülmemiş yollar vardı. Bizi Taiz'e götürecek geniş beyaz taksiyi yaklaşık on dakika bekledik. Yolculuğumuz dört saat sürecekti. Üçümüz, altı koltuklu arabanın arkasına oturduk.

Yolculuk boyunca manzaraya pek dikkat etmedim. Yorgundum, açtım ve hâlâ uçuşun etkisinden kurtulmaya çalışıyordum. İki erkek Arapça, sürücüyle konuşuyorlardı ama onları çok fazla önemsemiyordum. Her şey sanki bir düş gibiydi.

Taiz'e vardığımızda, kentin küçüklüğü ve pisliğinden dolayı hayal kırıklığına uğradım. Yollar dar ve kalabalıktı. O kadar dardı ki, sanki evlerle dükkânlar birbirlerine değecek kadar yakındılar. Sıcak yüzünden kir, hayvan pisliği, egzoz dumanları ve yemek kokuları birbirine karışmıştı. Yollardaki eşekler, hatta ineklerle işlerine giden insan kalabalığı yüzünden araba yavaşlamıştı. Çevre çok gürültülüydü. Havada çok fazla toz vardı. Her yer çöp doluydu. Yemek artıkları, eski meyveler caddenin ortasında duruyorlar, arabaların tekerlek-

lerinin ve gelip geçen insan kalabalığının ayaklarının altında eziliyorlardı.

Bütün binalar geleneksel olarak, bin yıl önceki yapım tarzıyla yapılmışlardı. Bir mesafeden çok güzel ve egzotik görünüyordu ama yanına yaklaştıkça insan, hayvan ve araba karmaşasından başka bir şey görünmüyordu. Birkaç tane batılı giysi giymiş kadın gördüm ama birçoğu geleneksel Arap giysileri giymiş, bunu yüzlerini örten peçelerle tamamlamışlardı.

"Kentte yaşayan bir arkadaşım var," diye açıkladı Abdul Khada. "Onun evine gideceğiz. Bu gece orada kalırız. Böylece, sen de güzelce uyuyup dinlenirsin. Daha sonra köye gideceğiz."

"Tamam."

Yolculuğumuzun sonlanması ve bir duş almak için her şeyi kabul edebilirdim.

Arabadan sadece birkaç santim daha geniş olan arka sokağa saptık. Üç dört katlı binaların yanında yürüyen insan kalabalığı arasında, doğru evi aramaya başladık. Sonunda büyük, kahverengi bir kapının önünde durduk.

"Gel, çık dışarı," dedi Abdul Khada. "Geldik."

Taksiden sıcak ve tozlu havaya inerken evin kapısı açıldı. Uzun Arap eteği -daha sonradan öğrendiğim kadarıyla *futa* deniyordu- giymiş olan Abdul Khada'nın arkadaşı bizi karşıladı. Abdul Khada'yla aynı yaşta gibi duruyorlardı ama İngilizce konuşmuyordu.

Kapıdan geçerek yeri desenli muşambayla kaplı, geniş, beton bir hole girdik. Oturma odasında, yerde halı ve oturmamız için her yerde hasır ve minderler vardı. Bir Yemenli için bunlar zenginlik belirtisiydi ama İngiliz yaşam tarzına alışık olduğum için, gördüklerimden hiç etkilenmedim. Masanın üzerinde bir televizyon ve elektrikli bir vantilatör duruyordu. Neredeyse yirmi dört saatten fazla süren bir yolculuktan sonra kendimi terlemiş, rahatsız ve yorgun hissediyordum. Sinirlerim lastik gibi gerilmişti. Evin sahibi, duş alabileceğim, üzerimi değiştirebileceğim banyoyu gösterdi. Büyük, batı tarzında bir banyoydu ama burada da yerde tuvalet olarak bir delik vardı. Ama artık yıkanma olanağım olduğu için beni çok fazla rahatsız etmedi.

Duştan sonra, kendimi daha iyi hissederek ve temiz giysiler giyerek yeniden oturma odasına döndüm. Erkeklerin hepsi oturmuş, konuşuyorlardı. Ben içeri girince hepsi ayağa kalktı ve karnımızı doyurmamız için yiyecek bir şeyler almaya gideceklerini söylediler. Beni odanın bir köşesinde, minderlerin üzerinde oturur durumda bırakıp gittiler. Yanımda bana açıklama yapan ve çeviri yapan Abdul Khada olmadan, kendimi kaybolmuş ve yalnız hissettim.

Ön kapı gürültüyle kapandıktan sonra, ev sahibinin karısıyla iki küçük kızı içeri, odaya girdiler. Daha sonra kadınların, eğer kocaları başka erkekleri ağırlıyorlarsa –bu erkekler akraba değillerse– aynı odada bulunmalarına izin verilmediğini öğrendim. Evde yabancı erkek olduğunda, kadınlar görünmez olurlar. Kocalarının yiyecek veya içecek istekleri

için seslenmelerini veya belki de ziyaretçilerin görebilmesi için oğullarının içeri yollanması gibi buyruklarını beklerler.

Kadın da kızları da bir tek İngilizce sözcük konuşmadılar. Ben gerçekten onlarla iletişim kurmak istedim. Kendimi çok yorgun hissediyordum, acıkmıştım ve evimden çok uzaktaydım. Ağlamaya başladım. Kendimi tutamıyor, gözyaşlarımı ve hıçkırıklıklarımı durduramıyordum. Dünyanın bir ucunda kendi başıma bırakılmış, terk edilmiş gibi hissediyordum.

Kadın gelip yanağımdan öptü. Hepsi yanıma oturup benimle konuşmaya çalıştılar. Gözleri çok içten bakıyordu; bana acımışlardı. Aptalca davrandığımı düşünerek kendimi toparlamaya çalıştım. Kızlardan birine, el hareketleriyle kalem kâğıt istediğimi söyledim. Kız gidip getirdi. Ben de resimler çizmeye, İngilizce sözcükler yazmaya başladım. Neden bunu yaptığımı bilmiyordum ama kimseyle konuşamadığım için kendimi mutsuz ve çok yalnız hissetmiştim. Kız, yazdığım her şeyi kopyaladı. Onlarla çalışırken, yine de ağlamamı durduramıyordum. Kadın da benimle birlikte ağlamaya başladı.

Erkekler geri döndüklerinde, neler olduğunu öğrenmek istediler.

"Neden ağlıyorsunuz?" diye sordu bir tanesi.

"Bilmiyorum," dedim. "Ona sorun neden ağladığını."

Abdul Khada, kadınla Arapça konuştu. Onun da benim için üzüldüğünü, benimle iletişim kurmak istediğini söyledi.

Yıllar sonra, kadınla yeniden karşılaştım. Onunla kendi dilinde konuştum. O gün ağladığını, çünkü bana neler olacağını bildiğini ve beni uyaramadığını söyledi. Beni bu kadar düşünmesi mutlu etmişti ama o zaman yapılabilecek hiçbir şey yoktu. Olacakları engelleyebilmek için artık çok geçti. Hiçbir kaçış yolu yoktu; onların tuzağına düşmüştüm.

Fazla yiyemeyecek kadar yorgun olduğum hâlde biraz yemek yedik. Gece bana bir çarşaf verdiler. Onu oturma odasındaki hasırlardan birinin üzerine sererek uzandım. Sonunda deliksiz bir uykuya daldım.

4

Tepelere Götürülüş

Ertesi sabah, pişen yumurta ve soğan kokusuna uyandım. Kalktım; yıkanıp kahvaltı ettim. Sonra aileyle vedalaştık. İyi bir gece uykusundan sonra, kendimi çok daha iyi hissediyordum. Artık tatilime başlamaya ve biraz serüven yaşamaya hazırdım.

"Kentte dolaşıp biraz dükkânlara bakabilir miyiz?" diye sordum. "Eve götürmek için birkaç armağan almak istiyorum."

"Bunun için daha sonra çok zamanın olacak," dedi Abdul Khada. "Bugün, geri kalan ailemle tanışman için; oradaki evimde kalmak üzere Mokbana'nın tepelerine çıkacağız."

Beni uzun ve engebeli bir yolculuk yapacağımız konusunda uyardı. Bu nedenle yanıma, güçten düşmemek için biraz

meyveyle portakal suyu aldım. Evin içi serin ve huzurluydu. Büyük tahta kapıdan dışarı çıktığımızda gürültü, koku ve sıcaklık bir duvar gibi çarptı. Sıcak çok bunaltıcı olduğu için yemek pek yiyemiyor ama her zaman sürekli susuzluk çekiyordum.

Abdul Khada eve, sağ salim Yemen'e vardığıma ve iyi vakit geçirdiğime ilişkin bir kart yazmamı önerdi. Daha sonra kentte onu postalayabileceğini, İngiltere'ye daha çabuk ulaşacağını söyledi. Önerisini kabul ettim.

Mokbana köyüne yalnızca ciplerle, Land Roverlarla ve Range Roverlarla ulaşılabiliyordu. Bütün bölgede otobüs ve taksi görevi görüyorlardı. Çünkü tepeleri tırmanarak asfaltsız, dönemeçli yollarda gidebilen tek taşıt bunlardı. Her sokakta bir dolu sıradan taksi vardı ama Abdul Khada, o gün için bir Range Rover kiralamıştı.

Öğle yemeğinden sonra Range Rovera bindiğimizde, güneş en yakıcı hâliyle gökyüzünde parıldıyordu. Arabayı, Abdul Khada'nın yeğeninin kocası kullanıyordu. Abdul Khada, karşılaştığımız herkesi tanıyor gibiydi. Arabada yalnızca biz değildik. Abdul Khada, Mohammed ve benimle birlikte on iki yolcu daha vardı. Önde, tümüyle karalara bürünmüş peçeli iki kadın oturuyordu. Geri kalan bizlerse arkaya doluşmuştuk.

Bir saat kadar oldukça düz, asfalt bir yolda ilerledik. Bu yolun Almanlarca yapıldığını söylediler. Her iki yandaki manzara da sadece kurak, çalılık araziydi. Her otuz kilometrede bir, silahlı polis ve askerlerce tutulan yol bariyeri ve

denetim noktası vardı. Birçoğu qat[1] –yerel bir uyuşturucu– çiğniyor; dalgınca tüfeklerinin tetiğiyle oynuyorlardı. Her seferinde kimliklerimizi görmek istediler.

Herkesin Yemen'de gezebilmek için izninin olması gerekiyor. Yerli halkın bile. Ama askerler bizimle pek ilgilenmiyorlardı. Daha sonra, bu bariyerlerin aşiret bölgeleri arasında sınır çizgileri oluşturduğunu öğrendim. Köylerin her birinde, herkes birbiriyle bağlantılıydı; aynı aşirete bağlıydılar. Geçmişte pek çok kan davası, cinayet yaşanmıştı; ordu, barışı sağlamak için yardımcı olmak zorunda kalıyordu.

Bir saat sonra, anayoldan ayrılarak tepelere doğru giden farklı bir yola saptık. Range Roverdaki diğer erkekler de Abdul Khada ve oğluyla arkadaş gibi görünüyorlardı. Yol boyunca sohbet edip güldüler. Köyde bütün erkeklerin birbirini tanıdığını düşündüm. Yolculuk boyunca manzaradan sıkılınca, annemle evin diğer bireylerine ne armağanlar alacağımı planlamaya başladım. Biraz meyve yiyip portakal suyu içtim.

Geçtiğimiz köyler çok solgun, kasvetli görünüyor; pek konuksever durmuyorlardı. Çok az yaşam kırıntıları vardı. Arada sırada pislik içinde bir çocuğu, amaçsızca taşlı arazide yiyecek bir şeyler arayan cılız birkaç koyun, bir inekle veya yem arayan tavuklarla eski binaların kırık taşları arasında gezinirken görebiliyorduk. Sıska, pireli köpekler binaların arasında çöpleri karıştırarak geziniyorlardı.

1 Qat: Tütün gibi çiğnenebilen; çayı yapılan bir çeşit çalı olan Catha edulis bitkisinin yapraklarıdır. Hafif sarhoşluk veren bir çeşit uyarıcıdır. Yemen'de, bu bitkiyi günlük olarak erişkinlerin %85'i kullanır.

Küçük köylerden geçtikçe, başlarında su kovaları taşıyarak evlerine dönen peçeli kadınları, evlerinin önünde oturmuş dedikodu yapan yaşlı köylüleri gördük. Range Rover yaklaştıkça hepsi konuşmayı kesiyor, arabanın içindekileri incelemek için başlarını çeviriyorlardı. Özellikle bana dik dik bakıyorlardı. Sanırım nedeni, hâlâ çağdaş giysiler giyiyor olmam ve onlar gibi peçeli olmamamdan kaynaklanıyordu. Yolcular inip binsin diye, arada sırada bazı köylerde duruyorduk. Başlarında su testisi taşıyan bazı kadınlar, bize bakmak için duruyorlardı. Bakımsız, yalınayak çocuklar, ağızlarında parmakları bize bakıyorlardı. Küçük kız çocukları, anneleri gibi başlarının üstünde su veya çalı taşıyor, utangaç bir şekilde başlarını başka yana çeviriyorlardı. Köyün erkekleri, kalçalarının üzerine çömelmiş qat çiğniyorlar, Abdul Khada'yı el sallayıp bağırarak selamlıyorlardı. Abdul Khada, sanırım dört yıldır köyünden uzaktaydı.

Benim hakkımda konuştuklarını görebiliyordum ama neler söylediklerini anlayamıyordum. Sadece gülümsemeyi sürdürüyor, olabildiğince nazik bir şekilde başımı sallıyor ve onlar konuşurken çevreme bakınıyordum.

Düz çatılı evler, sanki bana yüz yıllıkmış gibi görünüyordu. Çölün içinde tepeleme taş yığını gibiydiler. Minicik pencerelerinin kepenkleri, öğleden sonra güneşinin yalazından dolayı sıkıca kapatılmıştı. Bin yıldır evleri aynı şekilde yapıyorlardı; bu yüzden yeniyi eskiden ayırt etmek olanaksızdı. Her köy birbirinden tecrit edilmiş hâldeydi. Bazen köyler arasında hiçbir ev veya insan görmeden yarım saat yol alıyorduk.

Bir şeyler içmek için Risean adında bir köyde durduk. Ortasından küçük bir ırmak akıyordu. Çevresindeki her şeyi kilometreler boyunca yeşile çevirmişti. Sanki bir vahaya gelmiş gibiydik. Her yanda ekin tarlaları ve meyve ağaçları vardı. Durup tarlalarını süren, köylerini gözeten yerel halkı izledim.

Tarlalarda patates, havuç, soğan, marul, lahana gibi sebzeler, adını anımsayamadığım baharatlar yetişiyordu. Yemen'de şarap yasak olduğu hâlde, üzüm bağları bile vardı. Ama üzüm çok popülerdi. Badem, ceviz, şeftali, kayısı, armut, limon ve daha önce hiç görmediğim nar gibi birçok meyve ağacı vardı.

Daha önce geçtiğimiz köylerde insanları çok zor gördüğümüz hâlde, burada herkes güneşte dışarıdaydı; çalışıyor, uğraşıyordu. Gördüğüm en güzel yerdi. Böyle verimli, bakımlı bir yerde kalmayı umut ettim. Risean'daki halkın hepsi zenci Arap'tı. Onlar hakkında sormak istediğim birçok soru vardı ama cesaret edemedim; bu yüzden sessiz kaldım. Abdul Khada yolculuğumuzu sürdüreceğimizi söyleyince Range Rovera bindim. Daha sonra, Yemen'in Etiyopya ve Somali gibi zenci Afrika ülkelerine çok yakın olduğunu, sadece dar bir deniz şeridiyle ayrıldığını öğrendim.

"Benim köyümü seveceksin."

Yolculuk sırasında, Abdul Khada'nın benimle İngilizce konuştuğunu fark ettim.

"Öyle mi?" diyerek gülümsedim.

Yeni insanlarla tanışmayı iple çekiyordum.

"Harika elma ve portakal ağaçlarımız var."

"Kulağa çok hoş geliyor."

Yeniden Risean gibi bir köyle karşılaşacağımızı hayal ederek gözümün önünden geçen manzaraya döndüm yüzümü ama manzara yine daha önce gördüğümüz sıcaktan kavrulan sıradan çöl manzarasına dönüştü. Ne zaman yeniden yeşile dönüşeceğini merak ediyordum.

Yukarıya, tepelere doğru çıktıkça manzara daha da genişliyordu. Range Rover kayalıktan neredeyse dimdik yukarı tırmanmaya, gevşek taş ve kaya parçalarının üzerinde hoplaya zıplaya ilerlemeye çalışırken, şoför en küçük vitese takmıştı. İki saat bu şekilde gittikten sonra, bomboş bir yerin ortasında durduk.

"Burada ineceğiz," diye açıkladı Abdul Khada.

Üçümüz araçtan inerek yolun kenarına dizildik. Arabanın içindeki erkeklerin hepsi bağırarak veda ederken, Range Rover hızla yolu saran toz bulutunun içinde kayboldu. Çevreme bakındım ama hiçbir yapı göremedim. Aslında çıplak tepelerle birkaç bodur ağaçtan başka hiçbir şey yoktu.

"Nerede yaşıyorsunuz?" diye sordum.

Abdul Khada, arkamızdaki bir tepeyi işaret etti:

"Yukarıda, orada."

Sırıtarak bavulumu aldı. Neredeyse dimdik kayalık yolları yavaşça tırmanmaya başladık. Bu yolculuğa hiç çıkmamış ol-

mayı dilemeye başlıyordum. Sandaletlerim ayağımın altında, gevşek taşların arasında kayıyordu. Yine sıcak basmış, yine kendimi kirlenmiş hissediyordum. Ve susamıştım.

Tepenin doruğuna ulaştığımızda, Hockail köyü aşağıda, ayaklarımızın altında uzanıyordu. Biraz rahatlamıştım. Aslında Risean kadar güzel değildi ama en azından ulaşmıştık ve yıkanabilecektim.

"Sizin eviniz hangisi?" diye sordum, en yakındakilerden birinin olmasını umut ederek.

Abdul Khada, köyden uzakta, çevredeki en yüksek dağın tepesinde tek başına duran evi işaret ederek:

"Yukarıda... Oradaki," dedi.

Aşağısında, şahinler daire çizerek uçuyorlardı. Oraya ulaşmak için, kayalara oyulmuş dimdik basamakları tırmanmamız gerekiyordu. Evin tecrit edilmiş görünüşü, beni şok etti. Ev kuru, boş, yaşam olmayan bu dünyanın tepesinde, çıplak ve yıkık bir hâldeydi. Aşağıdan büyük görünüyordu ama pek davetkâr ve rahat gibi durmuyordu.

"Ne yapalım?" diye düşündüm. Bir veya iki gece kalacaktım ve nasıl olsa daha sonra Leilah'la Ahmet'i görmeye gidecektik. Bu korkunç görünümlü ev, büyük serüvenimizin başka bir parçası gibi görünüyordu. Bu insanların, tuhaf görünümlü evlerinde nasıl yaşadıklarını öğrenmeyi çok istiyordum.

İlk geldiğimiz ev, Abdul Khada'nın erkek kardeşi Abdul Noor'a aitti. Ufacık, tek katlı, sadece bir kapı ve iki pence-

reden oluşan bir yapıydı. Böyle bir yerde nasıl yaşadıklarını hayal bile edemiyordum. Tepedeki Abdul Khada'nın evinin hemen aşağısındaydı. Öyle ki, çatının üstünde duran bir kişi, yukarıdaki insanlara, köye birinin geldiği veya onları birilerinin görmeye geleceği ve diğer evlerde bekledikleri hakkında bağırarak bilgi verebilirdi. Yolla ilgili haberler önce Abdul Noor'un evine ulaşır; dağın tepesindeki eve bağırarak ulaştırılırdı.

"Haydi!" diyerek Abdul Khada, beni yamacın aşağısına doğru yönlendirdi.

"Buraya tırmanamam!" diyerek karşı koydum.

"Elbette tırmanabilirsin," dedi ve neredeyse görünmeyen patika yolu tırmanmaya başladı.

Mucize eseri kayalıkların arasında tırmanırken, küçük bir keçi yolu belirdi. Ayağımın altındaki kayalara ve uçuruma bakmamaya çalışarak umutsuzca ilerliyordum. Yarı yola vardığımızda, bir ayağımın altındaki gevşek taşların kaydığını hissettim. Sandaletlerim ayağımdan çıktı; canım acıyarak dizlerimin üstüne düştüm. Düşen çakıl taşları arasında kaymaya başladım. Bağırdım. Abdul Khada, elimi yakalayarak beni yola doğru çekti.

Doruğa ulaştığımızda, neredeyse yarım saattir tırmanıyorduk. Terden sırılsıklamdım. Dizlerim sıyrık içinde kanıyordu. Bütün kaslarım ağrıyordu.

Erkekler buna alışık görünüyorlardı.

Dünyanın en üst noktasına yerleştirilmiş evin, her yönden kilometrelerce uzaklıkta, çorak ve etkileyici tepelik arazi manzarası vardı. Gökyüzünde süzülen küçücük bir ada gibiydi. Havanın çok temiz olduğu hissedilebiliyordu. O sırada güneş batmaya başlıyor, gün hafiften serinliyordu. Güneş dağların arkasında kayboluyor, tüm hayvanlar gece için barınaklarına alınıyordu.

Eve vardığımızda, aile bizi karşılamak için kapıya geldi. Kapıda, Abdul Khada'nın karısı Ward, yaşlı annesi Saeeda ve kör babası vardı. Daha sonra Mohammed'in karısı Bakela, sekiz ve beş yaşlarındaki iki küçük kızları Shiffa ve Tamanay da geldiler.

Hepsiyle tanıştırıldım. Gülümsemeyi sürdürerek konuştuklarını anlamayı umdum. Beni çok iyi karşıladılar. Tanıştıklarına çok hoşnut görünüyorlardı. Onlar için çok saygıdeğer bir konukmuşum gibi hissettim kendimi.

Bütün kadınlar, küçük kızlar bile geleneksel Arap giysileri giyiyorlardı. Dizlerinin altında giysiler, onların altında bileklerine dek inen şalvarlar, ayaklarında parmak arası terlikler vardı. Başları, saçlarını örtmek amacıyla eşarplarla çevrelenmişti. Çünkü orada kızlar, yürümeye başladıklarından itibaren namuslarını göstermek zorundadırlar. Kadınların yalnızca kendi evlerinin çevresinde, köylerinde, yüz ve perçemlerini göstermelerine izin vardır. Ve saçlarındaki örgüleri, başörtülerinin altından sallandırabilirler. Eğer diğer erkeklerce görülebilecekleri, başka bir köye veya yola giderlerse

kendilerini giydikleri peçeleriyle tümüyle gizlemek zorundadırlar. Üzerine ince kösele çivilenmiş, ağır tahtadan yapılmış geleneksel ayakkabılar giyen büyükbaba dışında herkes parmak arası terlik giyiyordu.

Evin içine adım atmak, sanki bir mağaraya giriyormuş gibiydi. Burası, hayvanların olduğu yerdi, biliyordum. Çünkü sağlam kapıların ardından kokuları geliyor, çevrede dolaştıklarını duyabiliyordum. O kadar karanlıktı ki, bir süre hiçbir şey göremedim. Yeniden odaklanmam biraz zaman aldı. Ayaklarımın altında birkaç tavuk koşuşturuyordu.

Ailenin yaşadığı kata çıkan birkaç taş basamak vardı. Tüm duvarlar, yerler taştan yapılmıştı. Bunlar, evin içine tezek kokusunun yayılmasına neden olan, kurutulmuş inek pisliği ve kumdan elde edilen bir harçla sıvanmıştı.

Merdiven ilk önce, sadece köşeye sıralanmış el yapımı minderlerin olduğu boş bir hole çıkıyordu. Herkesin odası bu yaşam alanına açılıyordu. Bütün odaların küçük, üzerinde dev sürgüleri olan sağlam kapıları vardı. Kapılar o kadar dardı ki, içeri girebilmek için yan dönmek gerekiyordu.

Gerçekten de bana çok saygıdeğer bir konukmuşum gibi davranıldığını düşünüyordum. Ward, yatak odasını bana vermişti. Bu odada, diğer odalardan farklı olarak yerde muşamba seriliydi. İkisi bir duvarda üçü bir duvarda olmak üzere, beş tane küçük çıplak penceresi vardı. Bu, kepenkler açıldığında hafif bir esinti demekti. Her iki yönden tepelerdeki

manzara görülebiliyordu. Tavanda, akşam güneş battığında yakılan ve isli bir koku yayan bir gaz lambası asılıydı.

Bir de Abdul Khada'nın sıkılmamam için satın aldığı, araba aküsüyle çalışan siyah beyaz bir televizyon vardı. Daha sonra, bu televizyonun sadece tam olarak anlayamadığım, ilgimi çekmeyen Arap kanallarını aldığını fark ettim. Zaten içeride kapalı kalmak istemiyordum; her zaman güneşte ve temiz havada dışarıda olmak istiyordum.

Odadaki tek mobilya, yalnızca üzerinde ince bir döşek, bir yastık ve battaniye olan tek kişilik metal bir somya ve aynı kaba inek pisliğiyle kum karışımından yapılıp duvar boyunca yerleştirilmiş yüksekçe bir sedirdi. Burası, yatakta olmadığımda oturabileceğim bir yerdi. Ön kapının dışında, buna benzer bir oturma yeri daha vardı. Burada iki ihtiyar, gün boyu ince bir döşeğin üzerinde oturup güneşin tadını çıkarır, manzaraya bakarlardı.

Yemen'de, yaşlılara büyük saygı gösterilir. Onların aileye uzun yıllar katkıda bulundukları göz önüne alınır ve ev işi yapmaları beklenmez. Herkes onların ihtiyaçlarını karşılar.

Aynı katta büyükanneyle büyükbaba için bir oda, Mohammed ve ailesi için çocukların yerde uyuduğu bir oda, Abdul Khada'yla Ward için uzun ve dar bir oda daha vardı. Bir başka taş merdiven, zamanımızın çoğunu geçirdiğimiz çatıya çıkıyordu. Çatıdan önce, temel gıdaları chapatisi[1] pişirdikleri

1 Chapatis: Özellikle Hindistan ve Pakistan'da yenilen bir çeşit yassı, mayasız ekmek.

odun sobasının, su kaynatmak veya çabuk kızartma yapmak için küçük bir gaz ocağının bulunduğu ufacık, siyah bir mutfak vardı. Mutfağın yanında da banyo vardı.

Tuvalete gitme ihtiyacı duydum. Abdul Khada'ya nerede olduğunu sordum. Beni, duvarın içindeki küçük kapı aralığına götürüp kapıyı açtı. İçeri girebilmek için çömelmek zorunda kaldım. İçerisi, yerdeki köşede bulunan bir delikten sızan ışık dışında zifiri karanlıktı. Tavan o kadar alçaktı ki, orada olduğum süre boyunca hep eğilmek zorundaydım; ortasında eğilerek ellerimi dört duvara da değdirebiliyordum. Ne yaptığımı görebilmek içinse hep bir el fenerine ihtiyacım vardı.

Yıkanmak için su dolu bir tas vardı. Lavaboyu kullanmak için deliğin üzerine çömelmek gerekiyordu. Delikten geçen her şey, evin aşağısındaki kayaların üzerine yayılıyor ve dikenli çalıların arasında güneşte kuruyordu. Çevrede birileri olduğunda, onu kullanmaya utanıyordum. Bu yüzden geceleri, gizlice gidiyordum. Eğer gün içinde onu kullanmam gerekirse, önce çatıya çıkıyor ve ne yaptığımı görecek birilerinin olup olmadığından emin olmak için çevreye bakıyordum.

Banyoda, tuvaletten sonra kullanılması için, kadınların aşağıdaki tanklardan getirdikleri suyla dolu tek bir sabit su kabı vardı. Yüzümü yıkamak istediğimde, başka bir kap su getirmem ve yanıma İngiltere'den getirdiğim küçük sabun kutumu almam gerekiyordu. Sıcak su yoktu ama dışarıdaki sıcaktan dolayı, gün boyunca soğuk suyla ıslanmaktan başka bir şey istemiyordunuz.

O akşam, tanklardaki suyun nereden geldiğini sorgulamadım. Oradaydılar, İngiltere'deki gibi ve bu, ilgilendiğim tek şeydi. Daha sonraki izleyen günlerde, kadınların ihtiyaç olduğunda onun orada bulunması için nasıl zor koşullarda su taşıdıklarını öğrendim.

O ilk akşam, pek acıkmamıştım. Her şey tuhaftı, farklıydı. Utanmıştım ve gördüklerimi anlayabilmem için biraz soluklanmam gerekiyordu. Bu yüzden, odamda yere oturup dışarıda, holde yemek yiyen aileyi izledim.

Hepsi daire hâlinde minderlere oturmuş, gaz lambalarını yakmışlardı. Ortalarında, yerde ufalanıp süte karıştırılmış bir kâse chapatis vardı. Daha sonra, bu lapaya benzer karışımı elleriyle alıp kendi kâselerine koydular ve oradan yemeye başladılar. Hepsi konuşup gülüyorlardı. Bense bu şekilde yemek yiyebileceğime pek inanamıyordum. Söyledikleri hiçbir şeyi anlamıyor, büyülenmiş gibi onları izliyordum. Benim gelişim ve iki erkeğin geri dönüşüyle birlikte, özel bir gün olduğu için vimto aldıkları hâlde, herkes su içti. Vimto, sadece kutlamalarda aldıkları sulandırılmış vişne suyuydu.

Çok uzun süredir uzakta olduğu için, herkesin ilgi odağı Abdul Khada'ydı. En çok o konuşuyor; herkes onu saygıyla dinliyordu. Yemekleri bitince bütün aile benim odama gelip oturdu; sohbet ettik. Kabul edilmek çok hoştu. İngiltere'deki arkadaşlarıma bütün bu insanları anlatmak için sabırsızlanıyordum. Sonunda herkes yatağına gitti. Ben de bu uzun ve

sıcak yolculuktan sonra, yıkanma yollarını aramak için banyoya doğru ilerledim.

Yatağa girdiğimde, kendimi çok rahatsız hissettim. Yatak, uyuyabilmek için çok sertti. Kendimi temiz hissetmiyordum ve şimdi acıkmıştım ama bütün bunların hepsi bir serüvendi. Nasıl olsa bu tuhaf evde daha fazla kalmayacaktım. Sonunda uykuya daldım.

Ertesi sabah güneş doğarken, aşağıdaki horozun, kuyudan su getiren ve mutfakta çalışan kadınların sesleriyle uyandım. Sabahın ilk ışıklarıyla aydınlanan dağlar, penceremden çok çarpıcı görünüyorlardı. Kahvaltı yine chapatisti ama bu kez yağ ve yumurtayla bir tavada kızartılmıştı. Aynı zamanda, ailenin gün içinde içmesi için, bir termos içinde siyah ve şekerli çay hazırlamışlardı. İngilizlerin sütlü çay sevdiklerini bildikleriden, özellikle benim için dükkândan biraz süt almışlardı.

* * *

Daha sonraki iki gün, onların masum konuğu olarak yaşadım evde. Yola çıkmak, ülkenin başka yerlerini de görmek, Leilah ve Ahmet'le buluşmak için can atıyordum. Şimdiye dek onlarla hiç karşılaşmamış olsam da, İngilizce konuşmadıklarını bilsem de en azından bir aileydik ve bu evimizden uzak diyarda, birbirimizin arasında bir bağ oluşacağına emindim. Sabırsız olduğum hâlde hiçbir şey söylemedim. Ne yapacağımızı Abdul Khada'nın söylemesini bekledim. Zamanımın çoğunu dışarıda, çocuklarla oynayarak geçirdim. Bana

birkaç temel Arapça sözcük öğretmeye çalışmışlardı. Çok sevimli, mutlu küçük kızlardı. Onlarla hemen kaynaşmıştım.

İki gün boyunca Abdul Khada bana çok nazik davrandı. Ellerimle yemek yemekten dolayı rahatsız olacağımın farkına vardığı için, odama bir tabakla çatal getirdi. Bana özel yemek hazırladı. İkinci günün öğleden sonrasında, benimle birlikte aşağıya, dükkânlara geldi. Bana göre bu dükkânlar meyve, sigara, yiyecek kutuları ve diğer gerekli maddelerle dolu barakalardı. Oradaki kadınların sigara içmesine izin verilmediği hâlde, Abdul Khada bana sigara aldı. Çünkü ben zaten içiyordum ve bu alışkanlığımdan vazgeçirmesinin zor olduğunu biliyordu. Bütün bu zaman içinde, bana yerel bir kadın gibi değil, kendisiyle eşit bir birey ve İngiliz bir kız gibi davrandı. Benim için hâlâ bir şeylerin yanlış olduğundan kuşkulanacak bir neden yoktu.

Abdul Khada, köyde herkesçe tanınıyordu. Birçoğuyla da sanırım akrabaydı. Herkes onunla konuşmak için duruyor, daha önce İngiltere'de bulunmuş bir sürü yaşlı insan benimle İngilizce konuşmaya geliyor ve bana, Yemen'i sevip sevmediğimi soruyorlardı. Hiç kimse bana buraya gelişimin asıl nedeni hakkında ipucu vermedi.

Mohammed'in küçük erkek kardeşi bizim ilk tırmandığımız yoldan belirdiği sırada, Abdul Khada'yla ben alışverişten yeni dönmüş, dışarıda sedirin üzerinde oturup yaşlı çift ve çocuklarla sohbet ediyorduk. Başka bir oğlan çocuğundan haberim vardı. Bana, arabayla iki saatlik yolda, Campais köyünde olduğu söylenmişti. Abdul Khada'nın Campais'te,

Sana'a'ya giden ana yol üzerinde bir lokantası vardı. Abdullah, açılışa hazır hâle getirmek için babasına yardım ediyordu. Bana o gelmeden önce fotoğrafı gösterilmişti ama pek önemsememiştim. On dört yaşında olduğunu biliyordum ama bana daha çok on yaşında gibi görünmüştü. Zayıf, hasta görünüşlü küçük bir çocuktu. Çok solgundu. Tüm aile, onu karşılamak için evden dışarı çıktı. Annesi, onun çantasını alıp içeri koydu. Ward, özellikle sanki ikinci oğlunu çok seviyor gibi görünüyordu. Daha sonraları, Abdullah'ın doğduğundan beri hastalıklı olduğunu, bu nedenle annesinin ona özel ilgi gösterdiğini öğrendim.

"Bu, benim oğlum Abdullah," diyerek Abdul Khada bizi tanıştırdı.

İki gün önce herkesle olduğu gibi, onunla da çok resmi bir şekilde el sıkıştık. El sıkışması çok güçsüzdü; elleri benimkinden küçüktü. Hepimiz dışarıda oturduk. Ben, Abdul Khada ve diğerleriyle sohbet etmeyi sürdürdüm. Nazik olmak dışında Abdullah'la pek ilgilenmedim. Bana pek ilgi göstermiyor gibiydi ama ben ailedeki herkesle iyi geçinmeye, onları tanımaya çalışıyordum. Bu tatilin güzel geçmesini istiyordum.

Güneş dağların arkasına doğru süzülüp hava biraz serinlemeye başladığında, hepimiz içeri girdik; benim odamda otururak konuşmayı sürdürdük. Bir süre sonra, ailenin geri kalanı odayı terk etti. Abdul Khada, battaniye serili sedirde, benimle oğlunun arasında oturuyordu. En favori yerim olan

pencerenin yanına, odanın en serin noktasına oturmuştum. Abdullah, tek söz söylemeden tavana bakıyordu. Abdul Khada, yumuşak bir ses tonuyla, gelişigüzel bir biçimde:

"Bu senin kocan," dedi.

Bunun bir şaka olduğunu düşündüm. Gülmem mi, ağlamam mı gerektiğine emin olamayarak ona baktım.

"Ne?" diye sordum.

"Abdullah senin kocan," diye yineledi.

Doğru duyup duymadığıma inanamayarak onun sözlerine yoğunlaşmaya çalıştım. Kalbim kaburgalarımın altında öyle atıyordu ki, duyduklarıma emin olamadım. Soluğumun daraldığını, paniğe kapıldığımı hissettim.

"O benim kocam olamaz!"

Hâlâ söylediklerinin şaka mı yoksa ciddi mi olduğuna emin olamıyordum. Neler olduğunu anlayamamıştım.

Mohammed, dışarıdan konuşulanları dinliyor olmalıydı. Çünkü kapıya gelip içeriye baktı.

"Baban ne demek istiyor, Mohammed?" diye sordum.

"Abdullah senin kocan Zana," diye yanıtladı Mohammed.

Şimdi onların ciddi olduklarını görebiliyordum. Neler olduğunu anlayabilmek için beynim durmadan çalışıyordu.

"Nasıl benim kocam olabilir?" Düşünüp söyleyebileceğim tek şeydi. "Neler oluyor?"

"Baban, bu evliliği İngiltere'de ayarladı," diye açıkladılar. "Kardeşin Nadia için de aynı şekilde. Gowad'ın oğluyla evli o da. Elimizde evlilik belgeleriniz var. Yani her şey gerçek. Sen evlisin ve Abdullah senin kocan."

Pencereden gelen hafif esintinin önüne oturdum. Duygusuzlaşmıştım. Durmadan başımı sallıyor ve:

"Olamaz! Bu nasıl olmuş olabilir?" diye yineleyip duruyordum.

Düşünceler beynimde çılgın gibi dolaşıp duruyordu. Abdul Khada ve iki oğlu, sanki ben orada değilmişim gibi, yine aralarında Arapça konuşmaya başlamışlardı. Sonunda, beni ağlarken bırakıp dışarı çıktılar. Sanırım yemek yiyeceklerdi. Umursamadım. Evime, annemin yanına gitmek istedim. Güvenebileceğim, her şeyi yoluna koyacak birine ihtiyacım vardı. Bu olanların üstesinden nasıl geleceğimi bilemiyordum.

Ben gözlerimi dikmiş boşluğa bakarken, oda kararmıştı. Abdullah yeniden odaya geldi. Gece olduğunun ve benimle yatmak istediğinin farkına vardım. Abdul Khada da onunla birliktedi.

"O burada uyumuyor!" dedim. "Yalnız kalmak istiyorum!"

"O senin kocan!" Abdul Khada çok katıydı. "Onunla birlikte uyumalısın."

Oğlunu içeriye itip kapıyı çarparak kapattı. Dışarıdan kapının sürgülendiğini duydum.

Abdullah'a bakmadım. O da bana bir şey söylemedi. Odanın çevresinde dolaştığını hissedebiliyordum. O da ne yapması gerektiğini pek bilmiyordu. Yatağa tırmandı. Ben de pencerelerin altındaki sedirin üzerine serili battaniyenin üzerine uzandım. Onunla birlikte yatmayacaktım.

O gece uyuyamadım. Zihnimdeki düşüncelerin yarışmasına engel olamadım. Her açıdan olaya yaklaştım. Yaşamımda nelerin olduğunu anlamaya çalıştım. Dağlarda uluyan kurtları, sırtlanları, alt kattaki hayvanlardan gelen hışırtıları duyabiliyor, ay ışığında tavandaki kertenkeleleri görebiliyordum. Saat ağır ağır ilerliyordu.

Sonraki gün, Abdullah babasına, benim yatakta yatmadığımı söylemiş olmalı. Abdul Khada çok kızgındı. Bana bağırmaya başladı:

"Neden onunla yatmadın?"

"Asla!" dedim. "Onunla birlikte uyumak istemiyorum."

Birisi benimle konuşurken, her an yeniden panikliyordum. Bütün gün ağladım. Durmadan Abdul Khada'yı izleyerek bana neler olacağını sordum. Beni evime göndermesi için yalvardım. Bana, "henüz" eve gidemeyeceğimi söyledi. Ben de bu umut ışığına sarıldım. Eğer bu kâbusa dayanabilirsem evime, Birmingham'a dönebileceğime inandım.

"Ne zaman?" diye yakardım. "Ne zaman evime dönebilirim?"

Abdullah da en az benim kadar korkmuş görünüyordu. Sanırım, İngiltere'den birisinin onunla evlenmesi için geti-

rileceğini biliyordu ama davranışlarım, giysilerim onun için tam bir şoktu. Yaşamı boyunca gördüğü kadınlardan çok farklıydım. Onun gözünde pis ve namussuzdum. Benden korkmuştu sanırım ama babasından daha fazla korkuyordu.

Evdekiler, hiç umursamayarak beni evin içinde sersem bir şekilde dolanmaya terk ettiler. Mohammed'in odasına gittim. Bakela, son zamanlarda hastaydı. Sedirin üzerinde birkaç hap vardı. Onları daha önce orada görmüştüm; haplara bakmak için içeri girdim. O hapların ne için olduğunu bilmiyordum ama yeterince yutarsam bu kâbustan kurtulabileceğimi düşündüm. Odaya girerek ilaç şişesini aldım. Yeniden odama döndüm. Avucuma hapları boşaltıp hepsini ağzıma attım. Mohammed, beni izliyor olmalıydı. Çünkü hemen o anda koşarak odaya girip beni boğazımdan yakaladı. Sarsarak hapları çıkarmaya çalıştı.

Mohammed'den hoşlanmıştım. Onunla iletişim kurabilirdim. Benim için üzüldüğüne inanıyordum. Bana hep nazik davranmıştı.

"Lütfen bana yardım et!" diye yalvardım ama o, sadece omuzlarını silkti.

"Benim yapabileceğim hiçbir şey yok," dedi. "Hiç kimse babasına karşı gelemez."

Aile kurmuş yetişkin bir erkek olmasına karşın, o da babasından korkuyordu. Arap erkekleri, anlaşamasalar bile hep babalarının kurallarına uyarlarmış; keşfetmiştim. Tek düşü-

nebildiğim, benden sıkılana, evime yollayana dek onlarla iş birliği yapmayı reddetmekti.

O gece Abdul Khada yine gelip Abdullah'la birlikte uyumam gerektiğini söyledi.

"Yapmayacağım!" dedim.

Sert bir şekilde:

"Yapacaksın!" dedi. "Yoksa bunu yapmaya zorlarız. Seni yatağa bağlarız."

Mohammed de içeri girip aynı şeyi söyledi. Yüzlerine baktığımda, ne demek istediklerini anladım. Bir kadının, özellikle evinden çok uzakta olan bir kadının bu şekilde bir sorun yaratmasını beklemiyorlardı. Zorla yaptırırlarsa üzüleceklerini söylediler. Eğer zor kullanılmasını istemiyorsam, pes etmekten başka çarem yoktu.

O gece, bizi üzerimizden kilitlemeye ihtiyaç duymadılar. Kaçabileceğim hiçbir yer yoktu. Abdullah içeri girip babasının söylediklerini yaptı. Hareketsiz yattım; ona karşı koymadım.

5

Tuzağa Düşürülmüş

Ertesi sabah, yataktan kalktıktan sonra, banyoya bir cep feneriyle, kovadaki soğuk suyla yıkanmak üzere gittim. İşimi bitirdikten sonra yatak odasına döndüm ve Abdullah'ın annesi Ward'ı, yatak çarşafını incelerken buldum.

Neye baktığını bildiğim hâlde Abdul Khada'ya, olabildiğince terbiyesiz bir tonda:

"O, bu odada ne yapıyor?" diye sordum.

Ward, bakire olup olmadığımı, Abdullah'ın işini doğru düzgün yapıp yapmadığını denetlemek için çarşafı inceliyordu. Onlara o an bu mutluluğu tattırmamak için bakire olmamayı diledim içimden.

Onlardan o kadar nefret ettim ki, dilimi zor tutuyordum. Herkese elimden geldiğince kötü davranıyor, kötü kötü bakıyor, kaşlarımı çatıyor, sözlerimi yalnızca Abdul Khada ve Mohammed anlayabileceği için onlara karşı iğneleyici oluyor, alay ediyordum. Ama onlar ne söylediklerimi ne de yaptıklarımı umursuyorlardı. Bütün yetişkinler yolumdan çekiliyor, bana her fırsatta komik bakışlar atıyorlardı. Sanırım, zaten böyle ters bir tepkiyle karşılaşacaklarını tahmin etmişlerdi.

Ward odayı terk ettikten sonra, yeniden içeri girip düşünmeye başladım. Şu anda, o günden anımsayabildiğim tek şey, iki küçük kızın, Shiffa'yla Tamanay'ın içeri girmesi ve benimle iletişim kurmaya çalışmasıdır. Gerçekten çok sevimli çocuklardı. Onları incitmek istemedim. Ne olup bittiği veya nasıl hissettiğim konusunda hiçbir fikirleri yoktu.

Ben o gün sadece yalnız kalmak istiyordum. Durmadan kendime, annemin bir süre sonra bütün bu olanları duyacağını ve beni buradan alacağını söylüyordum. İzleyen sekiz yıl boyunca her gün kendi kendime, bu köyden dışarı çıkacağımı ve asla burada sonsuza dek durmayacağımı söyleyip durdum. Beni yaşamda tutan bu kararlılıktı, diye düşünüyorum.

İlk birkaç gün, Abdul Khada odada yalnız kalmama izin verdi. Bana yemek getirdi; bir bıçak ve çatal verdi. Onlarla birlikte yemek zorunda kalmadım. Bana tavuk ve patates kızartması gibi İngiliz yemekleri yapıyordu ama gerçekten canım hiçbir şey yemek istemiyordu. Üzgün olduğum için, acıkmıyordum. Çevredeki sineklerden dolayı midem bula-

nıyordu. Yemen'de, çevrenizde veya açıkta bırakılan yemeklerin çevresinde uçuşan sineklerin olmadığı bir an bile yoktur. Gün içinde sinekler, geceleri de sivrisinekler insanı çok rahatsız eder. Onlara hiç alışamadım. Sivrisineklerin ısırmamaları için hiçbir şey yapamazdınız ama gün içinde buraları kaşımamanız gerekiyordu. Başlarda kendime engel olamıyor, kanatana kadar kaşıyordum. Kaşıntılarım hiç bitmedi. Kanatana dek kaşınma alışkanlığını yenmek çok büyük bir irade gücü gerektirdi ama öğrendim. Bu ilk günlerde, yemek görmeye bile dayanamıyordum. Sadece vimto içip bir şeyler olmasını bekledim.

Ruh hâlim bir iyi bir kötü oluyordu. Bir an, birinin neler olduğunu bulmasının ve beni görmeye gelmesinin uzun zaman almayacağını düşünüyor; sonra Birmingham'dan yaptığımız o uzun yolculuğu anımsayıp annemin beni asla bulamayacağını düşünüyordum.

En umutsuz anlarımda annemin, babamın yaptığından haberinin olduğu, belki de onunla suç ortaklığı yaptığı aklıma düşüyordu. Ve eğer bu doğruysa, Nadia'dan başka güvenebileceğim kimse kalmıyordu.

Nadia'yı görmeyi çok istiyordum ama onun da bu acıları yaşayacağı düşüncesi dayanılmazdı. Onun Gowad'la birlikte buraya gelmesine engel olmak için bir yol bulmalıydım.

İngiltere'den buraya, içinde mektup kâğıtları ve zarflar olan bir dosya getirmiştim. Böylece annemle Nadia'ya yazdım. Çok uzun bir mektup oldu. Abdul Khada ve ailesinin bana yap-

tıkları her şeyi anlatıyor, annemden yardım istiyor; Nadia'yı gelmemesi için uyarıyordum. Mektubu bir zarfın içine koyup Taiz'e giden Abdul Khada'ya verdim. Buraya ulaştığıma ve iyi olduğuma ilişkin anneme bir not olduğunu söyledim. Kuşkulanmadı; onu postalayacağını söyledi. Dediğini yapıp yapmadığını bilmiyorum. Daha sonra bana postaladığını ama babamın posta kutusuna ilk geldiği an mektubu aldığını, okuduğunu ve annemle Nadia'dan sakladığını söyledi.

* * *

Daha sonraki hafta hiçbir şey yapmadım. Sadece evin dışında oturdum. Bir kez Abdul Khada'yla birlikte dükkânlara, aşağıya indik. Giysilerim yüzünden hâlâ herkes bana bakıyordu ama bu beni hiç rahatsız etmiyordu. Onlara farklı olduğumu, bir İngiliz kızı olduğumu, onlardan biri olmadığımı göstermek istiyordum.

Köye inen iki ayrı yol vardı. Biri anayoldu. Abdul Noor'un evinin yanından, yamacın dibinden başlayan engebeli bir yoldu. Burası, arabaların geçtiği ve erkeklerin yürüdüğü taraftı. Diğer yol ise dağın arka tarafında, yamaçtan ve çalılıkların arasından geçen, kadınların kullanmak zorunda olduğu yoldu. O günlerde, Abdul Khada onunla birlikte ana yolda yürümeme izin veriyordu ama zamanla diğer yerli kadınlardan biri gibi olduğumda, onlar gibi arka yolu kullanmaya başladım. Beni birdenbire her şeyi yapmaya zorlamayacak kadar akıllıydılar. Sonunda, sanırım alt edebileceklerinden de emindiler.

Köyde, Abdul Khada bana bir sürü meyve aldı. Hiçbiri taze değildi ama evimden alışık olduğum şeylere sahip olmak beni mutlu etti. Geri dönüş yolunda, erkek kardeşinin evinde durduk. Abdul Noor, karısıyla gelinini evde bırakarak çalışmak için uzaklara gitmişti. Daha az kişi oldukları için, evleri Abdul Khada'nın evinden daha küçüktü. Sadece tek kattı ve bütün odalar uzun bir koridora açılıyordu. Kardeşinin karısı Amina'yla tanışmak için içeri girdik. Çok içten ve nazik bir kadındı. Gelini Haola da orada yaşıyordu. Kadınlar için, erkeklerin uzaklara çalışmaya gittiğinde köyde yalnız kalmalarının olağan bir şey olduğunu anlamaya başlıyordum.

Amina ve Haola'yı çok sevmiştim. Çok sıcak görünüyorlardı. Beni rahat ettirmeye çalıştılar. Amina, benimle durmadan konuştu. Gerçekten dillerini öğrenmek istedim. Böylece ne konuştuğunu anlayabilecektim. Evlerinin çok farklı bir havası vardı. Amina o gün benim için ağlayınca, Abdul Khada susmasını, güçlü olmasını söyledi. Bunları söylediğini, yaptığı el hareketlerinden anlamıştım.

Abdullah'ın bana tecavüz edebilmesi için yatağa bağlayacaklarını söyledikleri o ilk geceden sonra Mohammed, arada sırada beni kızdırmaya çalışsa da hep iyi davrandı. Benimle çok fazla konuşuyor ve hiçbir şey olmamış gibi davranıyordu. Ben ne zaman çevrede olsam, sözde kocam Abdullah sessiz kalıyordu. Ben onu nasıl önemsemiyorsam, o da beni önemsemiyordu. Geceleri hâlâ aynı odayı paylaşıyorduk ve ben, onunla birlikte yatmamak için elimden geleni yapıyordum. Her sabah Abdul Khada, oğluna gece neler olduğunu soru-

yor ve sanırım Abdullah da onunla uyumadığım gerçeğini söylüyordu. Çünkü Abdul Khada bana hep kızıyordu.

Bir gece, Abdullah bana dokunmaya çalıştığında kendimi kaybettim ve ona öyle bir vurdum ki, odanın bir ucundan diğer ucuna savruldu. Canını yaktığımı ertesi gün babasına anlattı ve ben yine azar işittim.

Hep kavga etsem de sonunda pes edeceğimi biliyordum. Çünkü Abdullah'ın benimle yatmak hakkıydı. Yasal olarak bir kadının, kocasının cinsel isteklerini yerine getirmesi gerekiyordu. Bunu ne kadar zorlaştırsam da sonunda beni, istedikleri her şeyi yapmaya zorlayabileceklerini biliyorlardı.

Abdul Khada, bana boyun eğdirmeye kararlıydı. Ona karşı gelmek olanaksızdı. En azından, Abdullah bunu yapamıyordu. İşler istediği gibi yürümeyince çılgına dönüyor, zorbalaşıyordu. Aile içinde tartışmasız egemenlik istiyordu. Hiç kimsenin de ona meydan okuma cesareti yoktu. O toplumda erkek her zaman haklıydı ve her istediğini yapma özgürlüğü vardı.

Sanırım, benim çabucak gebe kalmamı umuyorlardı. Çünkü bir çocuğun beni yola getireceğini düşünüyorlardı. Eğer bir kez bir çocuğum olursa, artık Yemen'den ayrılıp İngiltere'ye gitmek istemeyecektim. Abdul Khada sıklıkla, gebe kalırsam beni doğum için İngiltere'ye, annemin yanına göndereceğini, ne kadar çabuk kavga etmeyi bırakırsam o kadar çabuk da Birmingham'a gidebileceğimi söylüyordu. Pes etmemi, yazgımı kabullenmemi istiyorlardı. Kavga et-

meyi bırakmayı asla düşünmesem de, onları yola geldiğime inandırmanın yararlı olacağını anlamaya başladım. Onları kandırıp bana güvenmelerini sağlarsam İngiltere'ye daha çabuk gidebileceğimi düşünüyordum. Ama daha sonra, onlarla konuştuğum daha ilk fırsatta alaycı ve somurtkan olmaktan vazgeçemediğimi gördüm. Nefretim o kadar derindi ki, onları tersine inandırmak neredeyse çoğu zaman olanaksızdı.

* * *

Abdullah'la evli olduğumu söyledikleri günden bir hafta sonra, bir akşam Abdul Khada'nın bir arkadaşı eve geldi. Benimle tanışmak için içeri girip sonra Abdul Khada'nın yanına konuşmak için gitti. Ziyaretçiye naziktim. Daha sonra, Bakela'yla konuşmak için odasına gittim. Hâlâ İngiliz giysilerimi giyiyordum; başım açıktı. Adam gittikten az sonra, Abdul Khada fırtına gibi odaya girdi. Elindeki giysileri bana doğru fırlatıp onları giymemi buyurdu.

"Neden?" diye sordum.

"Başka erkekler seni bu kılıkta göremezler!" diye bağırdı. "Evimde, erkeklerin önünde bu giysilerle bir kadının görünmesi bana utanç kaynağı oluyor."

Bana fırlattığı giysilere baktım. İğrenç bir portakal rengindeydiler; pullarla işlenmişlerdi. Giysiler Ward'ındı.

Elimdekileri atarak:

"Ben bunları giymiyorum!" dedim.

Abdul Khada, bana doğru uzandı. Sonunda patlama noktasına gelmişti. Yüzüme bir tokat attı. Çığlık attım. Başım acımıştı ve ben de onun kadar kızgındım. Giysi yığınını yeniden ona doğru fırlattım. O da ellerini kaldırarak yeniden bana vurmak için ileri doğru atıldı. Üzerine atılıp başparmağını olabildiğince sert bir şekilde ısırarak o şekilde ağzımda tuttum. Bir köpekle tavşan gibiydik. Tırnağın üzerinden ağzımda kanının tadını hissedene dek ısırdım. Acı içinde bağırıyordu. Gürültüye Mohammed geldi.

"Ne yapıyorsun?" diye bağırdı babasına; bizi ayırdı.

Abdul Khada kanayan parmağını sararken, ben öfke ve korkudan titreyen Bakela'yla yalnız kaldım. Kocası çıktıktan sonra, Ward içeri girdi; çevreye dağılan giysileri topladı. Ne söylediğini anlayamadım ama işaret diliyle, sanırım bana giysileri giymemi söylüyordu. Yoksa Abdul Khada sinirden deliye dönecekti. Onu bu denli delirtme cesareti gösterdiğim için çok ürkmüş görünüyordu.

İki kadın, ben onları giysilerimin üzerine giymeyi kabul edene dek tatlı dille beni ikna etmeye çalıştılar. Giysilerin kumaşı ağırdı. Ayrıca parlıyor ve kaşındırıyordu. Giydikten sonra, öylece giysilerin içinde durdum. Kendimi çok aptal ve rahatsız hissettim. Bakela, teselli etmek amacıyla omzumu sıktı. Gözlerinde merhamet yaşlarını görebiliyordum. Yeniden giysileri çıkarıp başımı salladım.

"Üzgünüm," dedim. "Bunları giymiyorum."

Pes etmemeye kararlıydım; en azından şimdilik.

Herkese elimden geldiğince kötü davranmayı sürdürdüm. Ne zaman onunla konuşsam Abdul Khada bana vuruyor, ona karşılık vermememem için de dikkat ediyordu. Onun söylediğini yapmayan bir kadına ne yapması gerektiğini, sanırım bilmiyordu. Davranışlarımdan dolayı, giderek daha çok öfkeleniyordu. Çok kısa bir zaman sonra, köyde herkesin ondan korktuğunu, çok az insanın onu sevdiğini öğrendim. Bana ilk başlarda gösterdiği içtenlik, alçaklığını gizlemek için oynadığı bir roldü. Şu anda gerçek kişiliğini gösteriyordu.

Diğer kadınlar, ilk başlarda beni çok zorlamasalar da evin günlük işlerine beni de katmaya çalışıyorlardı. Yaptıkları işlere ilgi göstermem için ikna etmeye çalışıyorlar, onlara yardım etmek için gönüllü olmamı istiyorlardı. O aralar, sanırım bana hâlâ üzülüyorlardı. İş yapmam için diretmeden önce, onların yaşamına alışabilmeye istekli olmam için zaman veriyorlardı. Ortasında odun yanan fırının kırmızı, kızgın yan duvarlarında chapatis pişiriyorlardı. Ward bana, yardım etmek isteyip istemediğimi sordu. Ne yapmam gerektiğini gösterdi. Fırının içine baktım. Kadınların elleriyle dokundukları yerde, alevlerin fırının duvarlarını yalayarak yükseldiklerini gördüm. Fırına eğilmiş bakarken, kızgın yalazın yüzüme çarptığını hissedip geri kaçtım. Çok korkmuştum. Onların ellerinin ateşe karşı dayanıklı olduğunu görebiliyordum ama benimkiler değildi. Bu iş, benim için günbegün cehennemde yanmaya benzeyen korkunç bir işkenceydi.

Chapatisi iki türlü yiyorduk: Kızartarak ve fırında pişirerek. Kızarmış olanlar, dükkândan aldığımız öğütülmüş unla yapılıyordu. Aldığımızda birkaç aylık unu toptan alıyor, evin alt katında saklıyorduk. Kadınlar, neredeyse patlamak üzere olan çuvalları köyden, başlarında taşıyarak getiriyorlardı. Bu da öğrenmem gereken bir işti ama şu anda bana çok zor geliyor, neredeyse kesinlikle yapamayacakmışım gibi görünüyordu.

Un yoğruluyor, gözleme biçimi veriliyordu. Kızgın tavaya biraz yağ koyuyor, gözlemeleri kızgın yağ içine atarak iki yanı da kahverengiye dönüşene dek kızartıyorlardı. Ancak çoğu zaman, gözlemeleri elleriyle fırının içinde pişiriyorlardı. Bunun için fırının üzerine eğilmek, hamuru fırının beyaz kızgın duvarlarına yapıştırmak gerekiyordu. Fırınlanmış chapatis, kadınların büyük bir taşla öğüttükleri mısır unuyla yapılıyordu. Bu iş, kısa zamanda nefret ettiğim sonsuz bir işkence hâlini aldı. Fırının duvarlarına gözlemeler yapıştırıldıktan sonra, alevlerin daha da canlanması için fırına daha çok odun atılıyor; hamurun kabarması bekleniyordu. Yaklaşık beş dakika sonra, onları çıplak elleriyle fırının duvarlarından alıyorlardı. Zamanı gelince, ben de onları parmaklarımı yakmadan çabuk bir şekilde ve ateşe düşürmeden almayı öğrenecektim. Dışarı çıkarıldıklarında, chapatisler çok sıcak oluyorlardı. Olabildiğince çabuk tepsiye koymak gerekiyordu. Bu işi yapmaya başladığımda, ellerimde sıcaktan kabarcıklar oluştu ama Ward, yapmayı sürdürmemi söyledi. Sonunda ellerim sertleşti ve bu işi artık ellerimi yakmadan yapacak kadar beceri kazandım. Chapatis bizim ana gıdamızdı.

Ya bütün olarak ya da ufalayarak süt veya yağla karıştırarak, elimizle yiyorduk.

Başlangıçta, bu işleri denemeyi bile reddettim. Evin içindeki işlere yardım etmediğim için, yapacak hiçbir şeyim olmuyordu. Oturuyor, olanları kara kara düşünüyordum.

Bir sabah, Abdul Khada dükkânlara gittiğinde, oturmaya daha fazla dayanamadım. Kadınların arada sırada su taşıdıkları, evden ormana doğru uzanan bir patika yol vardı. Odamdan bu yolu görebiliyordum. Sanki bana, bu ortamdan bir kaçış yolu gibi gözüküyordu. Aniden karar verdim: Kaçacaktım!

Dağlardan ve Yemen'den uzaklaşana kadar sadece koşacaktım. Bunu nasıl yapacağımı, dağlarda nasıl avlanılacağını, iz sürmeyi ve savaşmayı bilen köylü erkeklerden nasıl kaçacağımı, nasıl güneş ışığında ayakta duracağımı hiç bilmiyordum. Ne yiyeceğim veya içeceğim; sineklerden, yılanlardan veya yırtıcı hayvanlardan uzakta nasıl uyuyacağım hakkında da hiçbir fikrim yoktu. Sadece Abdul Khada ve ailesinden uzaklaşmalıydım. Her şey onların kölesi olmaktan daha iyiydi, bunu biliyordum.

Durmaya, düşünmeye zaman yoktu. Abdul Khada dışarıdayken, gitmeliydim. Aşağıya, arka kapıya doğru koştum. Yaşlı kör adam, o sırada dışarı çıkıyordu. Onu yolumdan itip koşarak güneş ışığına çıktım.

Olabildiğince hızlı yamaçtan aşağıya, vadiye doğru koştum. Ayaklarımın altında taşlar kayıyordu. Ayaklarım sızla-

maya başlamıştı. Ciğerlerim patlayacak gibi olmuşlardı. Evin arkasındaki köyün küçük mezarlığını geçip koşmayı sürdürdüm. Nereye gittiğimi bilmiyordum. Sadece kafamda soluğumun sesini duyabiliyordum. *Roots (Kökler)* romanındaki götürüldüğü çiftlikten kaçmaya çalışan köle Kunte Kinte'yi anımsadım. Onu nasıl yakaladıklarını, cezalandırmak için nasıl geri götürdüklerini anımsadığımda, ayaklarımı daha hızlı koşabilmek için zorladım.

Yaşlı adam, büyük olasılıkla diğerlerine haber vermişti. Çünkü Mohammed'le Ward peşime takılmışlardı. Onların arkamdan geldiklerini duyabiliyordum. Ne zaman arkama baksam, daha da yakınlaşıyorlar ve bana bağırıyorlardı. Sanki kâbus gibiydi. Bacaklarımı koşmaya zorlamaktan, tüm bedenim ağrıyordu ve benden çok daha hızlı koştuklarını görebiliyordum. Aşağıdaki vadide bana yetiştiler. Nerede olduğum veya hangi yöne sapmam gerektiği konusunda hiçbir fikrim yoktu. Onlardan saklanabileceğim hiçbir yer yoktu. Mohammed, beni yakalayıp sertçe sarstı. O da soluk soluğa kalmıştı.

"Ne yapıyorsun?" diye bağırdı. "Nereye gidiyorsun? Demek, bu şekilde kaçabileceğini düşünecek kadar delisin! Eve dön. Babam, dükkânlardan az sonra dönecek ve eğer senin kaçmaya çalıştığını öğrenirse çok kızacak."

Hiçbir şey yapamadım; onlarla birlikte eve döndüm. Döndüğümüzde, Abdul Khada bizi bekliyordu. Bana yapabileceklerini düşünüp korkudan titremeye başladım.

Mohammed'in tahmin ettiği kadar kızgındı. Ona söyleyebilecek hiçbir şeyim yoktu. Açıklamam yoktu. Sadece oradan kaçmak istemiştim.

* * *

Nadia'nın Yemen'e gelişinden önceki hafta sonu, Abdul Khada beni Marais'teki kardeşlerim Ahmet'le Leilah'ı görmeye götüreceğini söyledi. Onların bana yardım edebileceğini düşünerek hemen kabul ettim. Abdul Khada, beni götürmek zorundaydı. Çünkü babama, kardeşlerimle görüştüreceğine söz vermişti. Bana, Leilah, Ahmet ve aileleriyle istediğim kadar kalabileceğimi söyledi. Verdiği sözden dolayı kafam karışmıştı. Zaten söylediği her şeye dikkat etmemeyi öğrenmiştim ama yine de bu görüşmenin, kaçmam için bir şans olduğunu hissettim. Bavulumu hazırladım.

Yedi saatlik bir yolculuktu. Her zaman olduğu gibi, güneşin sıcağından sakınmak için, sabah erken yola çıktık. Benle Abdul Khada'yı ana yoldan alan bir Land Roverle yola çıktık. Yolculuk boyunca yemek için, yanımıza biraz meyve aldık.

Bir süre yol aldıktan sonra, dağların içine girdik. Yol çok engebeliydi, kötü yapılmıştı; keskin dönemeçler gittikçe sıklaşıyordu. Bir köşeyi geçtiğimizde, pencereden baktım. Arabanın tekerleklerinin altında dimdik inen bir yamaç gördüm. Sallanarak, sarsılarak bir uçurumun kıyısında yol alıyorduk. Panikleyip çığlık atmaya başladım. Arabayı durdurmaları ve dışarı çıkabilmem için yalvardım ama Abdul Khada, kaygılanmamamı söyledi. Yollar gittikçe daha da kötüleşiyordu.

Her dönemeçte, daha çok aşağı yuvarlanacakmış gibi oluyorduk. Korkudan çılgına dönmüştüm. Yolculuk saatler sürdü.

Araç, bir kez mola vermek için, küçük bir alanda durdu. Biraz hava almak için dışarı çıktım. Dik bir yamacın kenarında duruyorduk. Yolun geri kalanını yürümeme izin vermesi için Abdul Khada'ya yalvardım. Başını olmaz anlamında salladı:

"Yolumuz çok uzun," dedi ve arabaya geri dönmemi işaret etti.

Marais'e ulaştığımızda, her an ağlayabilecek hâldeydim. Çok korkmuştum, yorgundum ve sıcak basmıştı. Arabadan, ayaklarım titreyerek indim. Köylülerin hepsi çevremize üşüştüler. Arapça çabuk çabuk konuşuyor, benimle tanışmak istiyorlardı. Abdul Khada'dan, bana çeviri yapmasını istedim ama çok kalabalıktı; hepsi bir ağızdan konuşuyor, itişip kakışıyor, gülüyorlardı.

Kalabalığın arasında bastonlu, yaşlı bir adamın bize doğru topallayarak geldiğini gördüm. Ufak tefek bir adamdı. Sırtı yaşlılıktan kamburlaşmıştı. Ak saçları ve gözlükleri vardı.

"İşte senin büyükbaban," diye açıkladı Abdul Khada.

Hıçkırarak ağlamaya başladım. Yaşlı adamla iletişim kurmak, ondan yardım dilemek istedim ama yapamadım. Abdul Khada, benim için çeviri yapıyordu. Bu yüzden, ona neler olduğunu anlatamadım. Kardeşlerimin nerede olduğunu sordum.

"Erkek kardeşin yolda, gelmek üzeredir," dediler.

Birkaç dakika sonra, Ahmet kalabalığın arasından koşarak geldi. Geleneksel Arap giysisi *fota* giyiyordu. Üzerinde de bir gömlek vardı. Ama hemen onun Muhsen ailesinin bir bireyi olduğunu anladım. Daha arabaya ulaşmadan, dirsekleriyle kalabalık arasında kendine yol açarken ağlamaya başladı. Birbirimize sarıldık. İkimiz de ağlıyorduk. Arabanın arkasına birlikte oturduk. Abdul Khada, bizim için hâlâ çeviri yapıyordu. Çünkü babam onu Birmingham'dan buraya getirdiğinde üç yaşında olduğundan, Ahmet İngilizce konuşamıyordu. Ona neden bu kadar korktuğumu anlatabilmek için yanıp tutuşuyordum ama tek yapabildiğim, nasıl olduğuna ve kız kardeşimin nerede olduğunu ilişkin nezaket soruları sormak oldu. Hemen şimdi gidip Leilah'ı görebileceğimizi söyledi.

Kız kardeşimin yaşadığı yere, arabayla bir vadiden diğer bir köye kadar yolculuk ettikten sonra, birkaç engebeli yoldan geçip ulaştık. Köyün çevresinde birçok açık alan ve mısır tarlaları vardı. Korkunç dağ yolculuğundan sonra, arazi çok düz görünüyordu. Geçtiğimiz ırmaklarla sulanmıştı, yeşildi. Eski bir taş evin önünde durduk. İnsanlar bizi görmeye geldiler. Gülüyorlardı. Çok nazik, çok meraklıydılar. Bize, Leilah'ın orada olmadığını söylediler. Geleceğimizi bilmedikleri için, kocasıyla birlikte bir yere gitmişti.

Marais'e döndük. Abdul Khada bana, Ahmet'le vedalaşmamı söyledi.

"Gitmeliyiz," dedi.

"Ne demek istiyorsun?" Yine gözlerimde yaşlar belirdi. "Burada kalabileceğimi söylemiştin?"

"Kalamazsın," diyerek omuzlarını silkti. "Kız kardeşin Nadia, yarın İngiltere'den buraya geliyor ve senin de benimle birlikte onu karşılamaya gitmen gerek."

Nadia'yı görmeyi her şeyden çok istiyordum. O nedenle başka hiçbir şey söylemedim. Abdul Khada geri dönüş yolculuğunda içmek için bir şeyler alırken bana, arabanın yanında beklememi söyledi. Dışarıda duran bir tezgâha doğru yürüyüp satıcıyla konuşmaya başladı. Batılı giysiler giymiş, kravat takmış bir adam yanıma gelerek benimle İngilizce konuşmaya başladı. Son derece sinirli görünüyordu.

"Burada ne yapıyorsun?" diyerek beni tepeden tırnağa süzdü. "Sadece Ahmet'le Leilah'ı üzmek için geldin, değil mi?"

Adamın ses tonundan dolayı şaşırmıştım ama bir başka kişiyi İngilizce konuşurken duymak çok güzeldi. Ondan yardım dilemek, neler olduğunu anlatmak istedim. Ama sözcükler boğazımda takılı kaldı. Abdul Khada elinde birkaç şişe kolayla döndüğünde, adam yanımdan uzaklaştı. Üzgün olduğumu gören Abdul Khada, neler olduğunu sordu. Ona, adamın dediklerini aktardım.

"Hangi adam?" diye sordu, çevresine bakınarak ama adam kaybolmuştu.

Abdul Khada, gerçekten benim için bir anlığına üzülmüş gibi göründü.

Sürücü arabaya bindi. Ahmet bana sıkıca sarıldı. Büyükbabamın elini nazikçe sıktım. Araba bir toz bulutu içinde yol alırken, geriye baktım ve Ahmet'i yolun kenarında el sallarken ve ağlarken gördüm.

Daha sonraları, Ahmet'in çocukluğundan beri sürdüğü yaşamı öğrenme fırsatım oldu. Büyükbabamız eskiden, şu anda göründüğü gibi tatlı bir ihtiyar değilmiş. Çünkü oğlundan, yani babamdan nefret edermiş. Ona olan kızgınlığını Ahmet'ten çıkarmış. Çocukken onu sürekli dövermiş. Ahmet büyüyüp erişkin olduğunda, büyükbabam onun evlenmesine izin vermemiş. Bu, Yemen'de bir erkeğin başına gelebilecek en kötü şeylerden biridir. Çünkü evlenmemiş kızlara dokunmaları yasaktır ve eğer evli kişilerle ilişkileri olursa, yakalandıklarında ölene kadar taşlanırlar.

Büyükannemiz, çocuklar Yemen'e ulaştıklarında ölmüş. Büyükbabam Kuveyt'e çalışmaya gittiğinde, onları yeni karısı, yani üvey babaannemize bırakmış. Ahmet, hastalıklı bir çocukmuş. Kadının da ona karşı sabrı yokmuş. İkisi de bu tuhaf, sıcak yeni ülkede, annelerine babalarına ne olduğunu bilmeden, birbirlerine dayanarak yaşamda kalmaya çalışmışlar. Geldikleri günden beri bayat, soğuk yemek artıklarıyla beslenmiş, ayakları çıplak bir şekilde başlarında su taşımak zorunda bırakılmışlar. Her gece yanlarına hiçbir ışık verilmeden, dışarı gönderilip odun toplamaları söyleniyormuş. Yeterince odun bulabilmek için, çoğu zaman kilometrelerce yürümek zorunda kalıyorlarmış. İkisi de ağır hastalığa yakalandıklarında, onlarla ilgilenen kimse olmamış; tek başlarına

acılara terk edilmişler. Onları ayakta tutan tek şey, birbirlerine olan sevgileri olmuş.

Ahmet, on üç yaşındayken askere alınmış. O tarihte birçok bölgede savaş olduğu için, ülkenin genç güçlere ihtiyacı varmış. Ağır koşullarından dolayı pek gönüllü çıkmıyormuş. Polis güçleri köyleri tarıyor, anne babalarının yalvarmalarına aldırmadan, ortada dolaşan uygun yaştaki gençleri zorla alıp götürüyorlarmış. Polis güçleri, Marais'e geldiklerinde Ahmet'i almak istememişler. Çünkü çok zayıf ve hastalıklı görünüyormuş. Ama yaşlı kadın onları çağırıp Ahmet'in gitmek istediğini söylemiş. Ahmet, askerlerin yaşamı hakkında duyduğu öykülerden dolayı korkmuş ama polisler onu zorla götürmüşler. Karşılaştığımızda da hâlâ askermiş. Askerde yaşam tam da duyduğu gibi zormuş ama sonunda alışmıştı. Bazen, kazandığı parayla köye gidip büyükbabasını görüyordu. Oraya gittiğimizde onun orada olmasıysa tamamen bir şanstı.

* * *

Çok kısa bir zaman sonra, Land Roverin yine geldiğimiz yoldan dağlara doğru yol aldığının farkına varıp yine ağlamaya başladım. Hava kararmaya başlamıştı. Bir dönemeci çok hızlı dönüp aşağıya, ölümün kucağına düşmekten korkuyordum. Uçurumlarla gevşek kayaların olmadığı, gidebileceğimiz başka bir yol olup olmadığını sordum ama bana böyle bir yolun olmadığını, yakınmayı bırakmamı söylediler.

Gece karanlığında aynı yolları yeniden aşmak çok korkunçtu. Yamaçları görmediğim hâlde biliyordum, oraday-

dılar. Eb adında bomboş, küçük bir kasabaya vardığımızda, neredeyse delirmek üzereydim.

Abdul Khada, eski, üç katlı bir evi işaret ederek:

"Bu gece burada kalacağız," dedi.

Elimde küçük bavulum, oraya doğru yürüdük. Yaşlı bir adam kapıyı açtı. Adam, fazladan para kazanmak için yoldan geçenlere oda kiralıyordu. Bana tek kişilik bir oda verildi. Yorgunluktan, heyecandan ve korkudan titreyerek sabaha kadar yerde yattım.

Abdul Khada ve Gowad gibi sürekli ailelerinden uzakta gezen adamlar, işlerinde onlara yardımcı olacak, ailelerine mektuplarını iletecek, evlerine yolladıkları paranın kadınların ellerine geçip geçmediğini denetleyecek vekiller kiralamaya ihtiyaç duyarlar.

Abdul Khada'yla Gowad'ın vekilleri Nasser Saleh'ti ve Taiz'de yaşıyordu. Nadia'yla buluşmaya gideceğimiz ev, onun eviydi. Nadia'yı günün geç saatlerinde görmeyi umarak ertesi sabah oraya ulaştık. Büyük, temiz bir evdi. Adam, belli ki başarılı biriydi. Beton merdivenlerden yukarı, bir sürü erkekle dolu büyük bir odaya çıktık. Hemen sözde kocam olan Abdullah'ı, daha sonra da Gowad'la oğlunu gördüm. Sanırım, onlarla gezmiş bir sürü adam daha vardı. Birden Nadia'yı, hepsinin ortasında sessizce otururken gördüm. Benim iki hafta önceki hâlim gibi bitik ve yorgun görünüyordu.

Uçağı, herkesin tahmin ettiğinden daha erken gelmişti. Gördüğüm anda, mektubumu almadığını fark ettim. Onu

gördüğüme çok sevinmekle birlikte, bu insanların onu İngiltere'den çıkarmayı başarmalarından dolayı son derece üzüntü duydum. Artık onu kendisini bekleyen yazgısından kurtaracak hiçbir şey yoktu. Bundan böyle, kurtulmak için birlikte savaşacaktık. Onun için, kendime olduğundan daha çok kaygılanmıştım. Çünkü kendime bakma konusunda ondan daha iyiydim; onu benden çok daha küçükmüş gibi hissediyordum.

"İşte kız kardeşin," dedi Abdul Khada. "Git ve ona evli olduğunu açıkla."

"Bunu ona söyleyemem," diye geri fısıldadım.

"Ona anlat!" diye buyurdu. "Senden duyarsa daha iyi olacak."

"Tamam," dedim duraksayarak ve Nadia'ya doğru yürüdüm.

Nadia, ayağa kalktı. Bir süre bakıştık. Gözyaşlarımın içime dolduğunu hissedebiliyordum. Duygularım taşmak üzereydi. Kendimi neredeyse kaybedecektim. Ona doğru koştum; birbirimize sarıldık. Ağlamamı durduramıyordum.

"Ne oldu?" diye sordu Nadia.

Ona anlatamadım. Birden, her şey üst üste gelmişti. Abdul Khada ve ailesinin bana yaptığı korkunç şeyler, şimdi Nadia'ya neler olacağı duygusu, bir gün önce Ahmet'i ilk kez gördüğümdeki duygularımla karışmıştı; sonra da dağlı yollarda yaptığımız ürkütücü yolculuk. Her şeyi Nadia'ya anlatmak istiyordum ama sözcükleri bulamıyor, nereden başlayacağımı bilemiyordum. Nadia, beni yanına oturttu.

Birileri, bize içecek bir şeyler getirdi. Ona, neler olduğunu anlatmaya başladım. Odanın bir köşesinde oturan Gowad'ın oğlu Mohammed'i göstererek:

"Oradaki çocuğu görüyor musun?" dedim. "O, senin kocan!"

Önce çocuğa, sonra bana bakarak:

"Ne?" dedi.

Dediğimi anlayamamıştı. Çocuk, sadece on üç yaşındaydı. Abdullah'tan daha güçlü görünse de, neredeyse ondan bile küçüktü.

"Babamız bizi evlendirmiş. Her birimizi 1.300'er sterline Gowad ve Abdul Khada'ya satmış!"

Erkeklerle dolu bu odada konuşmak olanaksızdı. Zaten onlar da bizim ayakaltından çekilmemizi istiyorlardı. Abdul Khada, bize küçük bir oda gösterip yalnız bıraktı. Böylece ona başından sonuna dek öyküyü anlatabilecektim.

"Mektubumu almadın mı?" diye sordum.

Başını "hayır" anlamında sallayarak:

"Ne mektubu?" dedi.

Başına gelenlere inanamıyor gibiydi. Konuştukça, bütün bunların kulağa korkunç bir Binbir Gece Masalı gibi geldiğini fark ettim. Ve şimdi bizim başımıza geliyordu.

"Ne yapacağız?" diye sordu Nadia.

"Mektuplarımızdan birini alana dek annemize yazmayı sürdüreceğiz," diye açıkladım. "Tek yapabileceğimiz şey bu. Kaygılanma, artık birlikteyiz ve annem neler olduğunu öğrendiğinde, ilgili makamlara gidip bizi buradan alacaktır. Bizi bulduktan sonra, burada kalmamıza asla göz yummayacaktır."

"Belki annemiz de her şeyi biliyordu?" diye tahminde bulundu Nadia.

Bu söz, zaman zaman benim de aklımdan geçen düşüncenin yankısı gibiydi.

"Buna inanmıyorum!" diye sertçe karşı çıktım. "Bizden daha çok şey bilmediğine ve onların anlattıkları öyküye inandığına eminim."

"Evet," diyerek başını salladı Nadia. "Ben de eminim."

Ama ikimiz de emin olamıyorduk. Herkesin bize ihanet ettiği düşüncesine dayanamıyorduk. Bir yerde bizi kurtaracak birilerinin olduğuna inanmak istiyorduk. Eğer inanmazsak hiçbir umudumuz kalmayacaktı.

Sonunda, bütün erkeklerin konuştuğu büyük odaya geri döndük.

"Ona anlattın mı?" diye sordu Abdul Khada.

Nadia'ya baktı:

"Anladın mı?"

Nadia, yanıt vermedi. Yüzü anlamsız bir ifadeye büründü. Bundan sonra hep sessizdi; bir daha gülümsemedi. Sessiz-

lik içinde serseme dönmüştü. Bir anda değişmiş, o birlikte büyüdüğüm rahat, gülmeyi ve şakalaşmayı seven kız gitmiş, yerine birkaç dakika içinde üzgün bakışlı bir zombi gelmişti.

* * *

Öğleden sonra yeniden Land Rovera binip köye dönmek üzere yola çıktık. O zaman daha bilmiyordum ama Nadia'yla birlikte bir daha yıllarca bir arada yolculuk yapamayacaktık.

6

Komşu Olarak Yaşamak

Gowad ve ailesinin yaşadığı köyün adı, Ashube'ydi. Hockail'den daha küçüktü. Evimizin arkasındaki engebeli patikadan, oraya yarım saatte gidilebiliyordu. Hockail'de evler çok geniş bir araziye yayılmıştı. Ashube'deyse birbirine daha yakındı. Köyün daha dostça bir havası vardı.

Taiz'den yol alarak önce Ashube'ye ulaştık. Land Rover durdu. Nadia'ya, Gowad ve oğlu Mohammed'le birlikte inmesini söylediler.

"Nereye gidiyor?" diye sordum.

"Gowad'ın evine gidiyor," dedi Abdul Khada. "Yarın sabah gelip ziyaret edeceğiz."

Nadia'yı bulduktan hemen sonra yeniden ayrılacağımız düşüncesi, bir an paniklememe neden oldu. Çığlık atmaya, birlikte kalmamız için yalvarmaya başladım. Nadia arabadan inmiş, sessizce yolun kenarında ağlıyordu. Onu üzdüğümün farkına varıp sustum. Arabanın kapılarını kapattılar. Nadia, erkeklerle birlikte yoldan köye doğru birkaç yüz metrelik yolu yürümek için arkasını döndü. O gece başına gelecekleri bildiğim için, giderken ona bakamadım. Sadece yüzümü ellerimin arasına alıp ağladım. Araba hareket etti ve Hockail'e doğru yol almaya başladık.

Yol boyunca Abdul Khada'ya ateş püskürdüm. Bağırarak ona manyak olduğunu, bu işten yakasını sıyıramayacağını, Nadia'yla evimize döneceğimizi söyledim. Arabadaki diğer yolcuların önünde, aklıma gelen her şeyi söyledim. Bunun bana bir yarar sağlamayacağını biliyordum ama daha iyi hissetmemi sağladı.

Ertesi sabah, evde ilk uyanan kişi bendim. Hazırlanıp Abdul Khada'yı küçük bir çocuk gibi durmadan izledim. Beni Gowad'ın evine götürmeye razı edene dek, sürekli ne zaman Nadia'yı görmeye gideceğimizi sordum.

Oraya gitmek için, birkaç gün önce kaçmaya çalışırken kullandığım yolu yürümek zorundaydık. Dar patikayı izleyerek alçak duvar ve çitlerle çevrelenmiş tarlaların yanından, karanlık ormanın içinden geçtik. Yaklaşık yarım saat yürüdükten sonra, Ashube'ye vardık. Evin içi, İngiltere'den gelen yolcuları görmek için gelen insan kalabalığıyla doluydu. Her

zamanki gibi bir odada erkekler, bir odada kadınlar oturuyordu. Nadia, diğer kadınlarla birlikte değildi. Hangi odanın onun odası olduğunu gösterdiler. Koşarak oraya gittim.

İçeri girdiğimde, onu yatağın üzerinde otururken gördüm. Birbirimize sarılıp yine ağlamaya başladık. Biraz kendine gelince, bana neler olduğunu anlattı. Gowad o gece oğluna ve Nadia'ya birlikte yatmaları gerektiğini anlatmış ama ikisi de bunu istememişler. Mohammed, benim evlenmek zorunda bırakıldığım Abdullah gibi solgun ve hastalıklı değildi. Ama sadece on üç yaşındaydı. Abdullah'ın Abdul Khada'dan korktuğu gibi, o da Gowad'dan, babasından korkuyordu.

"Gowad beni odaya itti!" dedi. "Ve odayı kilitledi. Oturup olacakları beklemeye başladım. Sonra dışarıda, Mohammed'e bağırdığını duydum. Sanırım, Mohammed benimle uyumak istemiyordu. Gowad'ın ona sertçe vurduğunu duyabiliyordum. Mohammed durmadan çığlıklar atıyordu, korkunçtu."

Soluklanmak için birkaç dakika durdu.

"Sonra kilidin açıldığını duydum," diye sürdürdü. "Ve Gowad oğlunu içeriye doğru savurup kapıyı kapattı. Sanki bir hayvanı kafesine kapatıyordu. Dün geceyi hiç unutmayacağım."

Daha sonra Abdul Khada'ya, Gowad'ın oğlunu neden dövdüğünü sordum. Mohammed'in, Nadia'nın giyiminden dolayı namussuz olduğunu düşündüğünden onunla yatmayı reddettiğini; bu yüzden dayak yediğini söyledi. Babasına

yabancı bir eş istemediğini söylemiş ve bu da Gowad'ın kendini kaybetmesine neden olmuş, ona vurmaya başlamış. Mohammed ve Abdullah gibi erkeklerin bizden önce tek karşılaştıkları kadınlar, anneleri ve akrabalarıydı. Onlara öğretilen şeylerle, diğer kadınların kötü olduklarına inandırılmışlardı. Ve birdenbire, bu kadınların arasından iki korkunç yaratıkla evlendirildikleri söylendi.

Gowad'ın karısının adı Salama'ydı. Nadia'ya karşı, Ward'ın bana olan tutumundan daha anlayışlı bir tutum sergiliyordu. Nadia için çok üzülüyor gibiydi. Onu rahatlatmak için bir anne gibi sarılıyordu ama yapabileceği hiçbir şey yoktu. Herkes gibi o da kocasının kurallarına uymak zorundaydı. Gowad'ı seviyor, ona saygı duyuyordu.

Nadia, yeni ailesine benim gibi kötü davranmamakla birlikte, Gowad'a yanıt veriyor; ona, benden daha sessiz bir şekilde, bunu neden yaptığını soruyordu. Ne zaman Gowad'a İngiltere'ye, annesinin yanına gitmek için yalvarsa, Gowad gülüyordu. Bir keresinde Gowad odadan dışarı çıktığında Salama gelmiş, onu rahatlatmıştı.

Gowad, uzun boyluydu. O zamanlar biraz şişmancaydı. (Daha sonraları çok kilo kaybetti. Şu anda çok sıskadır.) Sert yüzüyle korkunç bir görünümü vardı.

Evleri Abdul Khada'nınkine benziyordu ama sadece Gowad, Salama, iki oğulları ve Nadia'dan oluşan daha küçük bir aile oldukları için, oda sayıları daha azdı. Nadia geldi-

ğinde, küçük oğulları Shiab beş yaşındaydı. Daha sonraları, Salama'nın bir kızı daha oldu.

Nadia'nın odası benimkine benziyordu. Aynı temel mobilyalar vardı. Benim odamdan biraz daha büyük bir oda olsa da pencereleri daha küçüktü; odayı havasız ve karanlık yapıyordu. Oturma odası büyük, aydınlık ve havadardı. Banyoda bir pencereleri vardı. Bu nedenle bir el fenerine ihtiyaç duyulmuyordu. Tavan da olabildiğince yüksekti. Ayağa kalktığında başını vurmuyordun. Bütün yemekleri çatıda, üstü kapalı bir bölmede pişiriyorlardı. Dumanın eve girmesini engellemek için uygulanan geleneksel bir alışkanlıktı bu. Onlar da küçük gaz sobalarının üstünde su kaynatıyor, aynı tür yemekleri yiyorlardı.

İlk günlerde Gowad da Abdul Khada'nın bana yaptığı gibi Nadia'ya ilgi gösterdi. Ona İngiliz yemekleri pişirdi, istediği her şeyi aldı. Geldiği ilk hafta, birbirimizi görmemize izin verdiler. Bir gün Gowad ve ailesiyle o evimize geliyor, diğer gün biz onlara gidiyorduk. Her gün annemizden haber almayı umuyorduk ama hiçbir haber gelmiyordu. Dışarıda oturuyor, gökyüzüne bakıyor; dağların üzerinden bir helikopterin gelmesini, bizi kurtarmasını hayal ediyorduk.

Bir süre, İngiliz kızları gibi davranmamıza izin verdiler. Biz de evlerin çatısına çıkıp güneşlendik. O sırada esmerleşen tenimiz, sonrasında baştan aşağıya Arap giysileri giysek de tenimiz bir daha güneş ışınlarına maruz kalmasa da, orada olduğumuz sürece hiç açılmadı. Güneş ışınları o kadar yo-

ğundu ki, giysilerin üzerinden bile cilde etki ediyordu. Kuşkusuz tarlalarda çalışırken, güneş gören el ve ayaklarımızsa neredeyse sonunda kapkara oldu.

İngiltere'den alabildiğim tek haber, Nadia gelmeden birkaç gün önce, on altıncı yaş günümde geldi. Herkes bana İngiltere'den kart göndermişti. Annem mektubunda herkesin iyi olduğunu söylüyor, sevgilerini iletiyordu. Hâlâ benim harika bir tatil geçirdiğimi sanan, benim için çok değerli olan insanların mesajlarını okumak, yüreğimi burkmuştu.

Annem daha sonra, yaş günümde benim için gerçekten çok mutlu olduğunu, Yemenli arkadaşlarımla dans edip şarkı söylediğimi, yaşamımın en güzel partisini yaşadığımı hayal ettiğini anlattı. O sıralar, iyi vakit geçirdiğimi anlatan kartı almıştı. Kızları bir başka ülkede yaşamı deneme fırsatı elde ettiği için çok gurur duyduğunu söylemişti. Keşke o zamanlar, o anda umutsuz köleler olarak yaşadığımızı bilseydi.

Bu, aldığım son haberdi. Sonra, çok uzun süre annemden haber alamadım. Başka mektupların elime ulaşmasına izin vermediler. Sanırım Taiz'deki vekil, mektupları Gowad ve Abdul Khada'ya getiriyor, onlar da saklıyorlardı.

Abdul Khada, beni artık dükkânlara ya da Ashube'ye giderken arka yolu kullanmaya zorluyordu. Arka yol, yılan ve akreplerle dolu karanlık bir ormandan geçen ürkütücü bir yoldu. Orada kurtların, sırtlanların, aynı zamanda penceremden sık sık tarlalarda gördüğüm şebeklerin de olduğunu biliyordum. Bana, Abdul Khada'nın ailesini çok kıskandığı,

kadınları başka erkeklerin görmesini istemediği söylenmişti. Özellikle bana hep kötü davranıyordu. Belki de benim kaçmak istediğimi biliyor ve güvenmiyordu.

Bu konuda haklıydı. Ne zaman köyde İngilizce konuşan birilerini görsem, bana yardım etmeleri için yalvarıyordum. Bazen Abdul Khada'yı görmeye geliyorlar; ben de onlardan yardım istemek için bir anlarını kollamaya çalışıyordum ama beni hiç umursamıyorlardı. Gelen erkeklerin, bir şekilde Abdul Khada'yla ilişkileri vardı. Bu ilişki ya kan bağı ya evlilik ya da iş veya üçüne birden dayanıyordu. Olduğum yerde kalmamı istiyorlar, diğer yerli kadınlara erkeklerinin otoritesine karşı çıkmaları için önayak olmamamı söylüyorlardı.

Onlarla bir şekilde konuşabilmem çok zordu. Çünkü ne zaman erkek görüşmecileri gelse, Abdul Khada odama gitmemi, onlardan uzak durmamı söylüyordu. İlk başlarda, İngiltere'de olduğu gibi, onlarla konuşmama izin veriyordu ama zamanla gözünde yerel bir Arap kadınına dönüştüğümde, daha sert olmaya başladı. Bazıları benim için üzülse de, köylü erkekler de Abdul Khada'dan korkuyorlardı. Hepsi kaygılanmamamı söylüyorlardı.

"Zamana bırak," diyorlardı. "Yakında buraya alışır, mutlu olursun. Annenle babanı unutursun. Artık sen evlisin."

Taiz'den postaya mektup verecek birinin çıkmasını umuyordum ama kimse buna yanaşmadı. Zaten herhangi birine mektup vermeye de korkuyordum. Onlara güvenmiyordum. Mektubu Abdul Khada'ya vereceklerini biliyordum.

Bir gün Abdul Khada, annemin bizimle ilgili haber alması gerektiğine karar verdi. Anneme gönderebileceği bir kaset kaydı yapmamız gerektiğini söyledi. Bir an, anneme neler olduğunu anlatmak için bunun bir şans olduğunu düşündüm ama Abdul Khada'nın bunu düşünecek kadar akıllı olduğunu tahmin etmeliydim. Erkeklerle dolu bir odada, kasetin benimle ilgili kısmının kaydını yapmam gerekiyordu ve onlar bana ne konuşacağımı söylüyorlardı. Yemen'in çok güzel olduğunu, kutlama için bir kuzu kestiğimizi ve çok mutlu olduğumu anlatmalıydım. Çok mutsuz oldum. Çünkü annemin bütün bunlara inanacağını, bizim buradan çıkmamız için uğraşmayacağını düşünmüştüm.

Yıllar sonra annem, babamın kaseti ondan sakladığını, çünkü seslerimizin tonundan bir şeylerin yanlış olduğunu düşüneceğinden korktuğunu anlattı. Ama babam, bütün arkadaşlarına kaseti aldığını söylemiş. Erkek kardeşim Mo da gizlice babamın cebinden kaseti almış; böylece annem de dinleyebilmiş. Dediğine göre, kaseti dinler dinlemez sesimizin tonundan, yalan söylemeye zorlandığımızı fark etmiş. Annemizin tahmin edeceğini düşünerek söylediğimiz sözlerin tersine, sesimizin olabildiğince üzgün çıkmasını sağlamıştık.

Erkekler yurt dışından köylerine döndüğünde, biriktirdikleri paraya bağlı olarak, genellikle altı ay ya da bir yıl kalıyorlardı. Yemen'deyken hiçbiri çalışmıyordu; onlar için yapacak hiçbir iş yoktu. Sadece oturuyor, çevrede sohbet ediyor ve qat çiğniyorlardı.

Qat, herkesçe kullanılan yerel bir uyuşturucudur. Ülkenin daha verimli alanlarındaki geniş tarlalarda yetişmekte, İngiltere'de evlerin önünde gördüğünüz kurtbağrı çalılarına benzemektedir. İnsanlar bunu bütün köylerden satın alabilirler. Ya bir dükkândan ya da eşek sırtında evden eve al dağıtan adamlardan alıp yapraklarını çiğnerler. Qat, verimli arazilerdeki çiftçileri çok zengin yapar. İyi kalite qat Afrika'dan gelir ve Etiyopya'dan, gemilerle günlük olarak Yemen'e taşınır. Yerel olarak yetişen qatın tadı acıdır ve o kadar iyi değildir.

Erkekler, bazen kadınlar da bitkinin yapraklarını koparak yanaklarının içine yerleştirdikleri ufak bir ot tomarıyla çiğnerler. Düzenli aralıklarla tükürür, her yana yeşil salya öbekleri bırakırlar. Bu madde, sanki herkesi sakinleştirip mutlu ediyor; onları ayrı bir dünyaya götürüyor. İştahlarını bastırmaya da yarıyor gibidir. Ramazan ayında, akşamları onu çiğnemeyi çok severler. Çünkü dediklerine göre, uyanık kalmalarını sağlıyor. Böylece, gün içinde oruç tutarken uyuyabiliyorlarmış. Düğün veya doğum gibi özel günlerde, qat için çok büyük paralar harcıyorlardı.

Ben de bir süre denedim ama acı tadını sevmedim. Uyanık tutmak yerine, tersine uykumu getirdi. Bir süre onu uyku ilacı olarak kullandım ama çok uzun süre değil.

Erkeklerin birçoğu sigara içiyor ama kadınların sigara içmesine izin verilmiyordu. Kadınların, içinde "tutan" adlı tütün kaynatılan nargile içmelerine izin vardı. Tutan, dükkânlardan alınır. Bir parça odun gibidir. Nargilenin içinde birkaç parça

kömür yakılır. Tutan küçük parçalara ayrılıp kömürün üzerine serpilir ve yavaşça yanmaya bırakılır. Nargilede bir de su fokurdar ve kadınlar, dumanı pipoya benzer bir şeyle içlerine çekerler. Tutanı da ramazanda daha çok içerler.

* * *

Haftalar ilerledikçe, Nadia'yla ben Arapçamızı geliştirdik. Çevremizde o dili konuşan çok insan olduğu için, daha kolay öğreniyorduk. Shiffa'yla Tamalay, iki küçük kız, nesnelere işaret edip bana Arapça karşılıklarını söylüyorlardı. Dili anlayabilmem, altı ayda oldu. Akıcı olarak konuşup anlayabilmem içinse bir yıl geçmesi gerekti. Aynı zamanda, kendi kendime okuyup yazmayı da öğrendim. Nadia, benden daha çabuk öğrendi. Bu nedenle, köyün çevresinde daha özgürce dolaşmasına, diğer kadınlarla kaynaşmasına izin verildi. O durmadan değişik insanlarla konuşuyor, bense daha çok kendi kendime kalıyordum. Zamanımın çoğunda Ward'la tek başınaydım ve o da pek fazla konuşmuyordu. Sessizliği beni sıkmıyordu. Çünkü ondan da diğerlerinden nefret ettiğim kadar çok nefret ediyordum. Onlara karşı davranışlarımı değiştiremiyordum; hepsi de nedenini biliyorlardı.

Köy yaşamında, her yıl yenilenen düzenli bir çalışma şekli vardı. Bazı bölgelerde çok fazla türeyen dikenli çalılar her yıl düzenli olarak kesilir, bunlarla hayvanları içeride tutmak için taş duvarların üstüne keskin ve etkili setler oluşturulurdu. Eğer bu zamanlarda erkekler evdeyse, ağaçlara tırmanarak dalları onlar keserlerdi. Eğer evde değillerse -ki genelde evde

olmuyorlardı- biz yapmak zorunda kalıyorduk. Yeterince kuruduklarında, dikenli dallar bağlanır ve kadınlar, başlarının üzerinde onları eve taşırlardı. Sonra da aşağı katta, mutfakta, ocakta yakmak üzere depolanırdı. Odunumuz bittiğinde, komşu köylerden satın almak zorunda kalıyorduk.

Çoğu zehirli olan yılanlar, dalların ve sürgünlerin arasında yaşıyorlardı. Her şekil ve boyda yılan vardı. Onların düşüncesinden bile korkuyordum.

Bir gün, köyden gelen büyük bir bağrışma duyduk. Birisi gelip Ward'a, erkek kardeşinin yılan tarafından ısırıldığını söyledi. Kardeşi, Taiz'den Hockail'e gidiyormuş. Yol kenarında arabadan inmiş ve ayak parmağını yılan ısırmış. Bayılmış. Onu köye kadar taşımışlar. Hepimiz, onu evinde görmek için tepeden aşağıya indik. Bir sürü kalabalık vardı. Kendinde olmadan sayıklayan adam, yatağa yatırılmıştı. O zamanlar, bölgede çağıracak hiçbir doktor yoktu. Bu nedenle kadınlar kendi yaptıkları bir merhemi kullanmışlardı. Şanslıydı. Merhem işe yaramış ve birkaç gün sonra iyileşmişti. Ama bu olay benim, öğleden sonra güneşinde çevrede süzülen yılanlardan daha da çok korkmama neden olmuştu.

Mısır, kepek ve buğday gibi ürünlerin bakımı, tohumun ekilmesinden chapatisin pişirilmesine kadar kadınların sorumluluğundadır. Bu, bitmek tükenmek bilmeyen bir iştir. Bazen erkekler, kadınlarına yardım etmek için birbirlerinden biçerdöver kiralarlar. Abdul Khada'yla Ward ise bizim için hiçbir zaman kiralamadılar. O bölgede onlar cimrilikleriyle tanınmışlardı.

Bir kız Yemenli bir aileye gelin gittiğinde, evin işlerinin yükünü diğer kadınlarla paylaşması, ağır işleri yaşlıların elinden alması beklenir. Erkeklerin oğulları için sağlıklı ve güçlü kadınlar satın almalarının nedenlerinden biri de budur. Köylü kızlar, yürümeye başladıkları andan itibaren iş için eğitilmeye başlarlar. Başlarında su taşımayı, yemek ve temizlik yapmayı, tarlada çalışmayı, hayvanlara bakmayı öğrenirler. Başka bir yaşam biçimini tanımazlar. Erkeklerine saygılı davranmaları, en azından onlardan korkmaları öğretilir.

Zorla bir üyesi olmamız istenen her iki aile de Nadia ve benden, ilk günden çalışmamızı istemeyecek kadar gerçekçiydiler. Bizi yavaş yavaş işlere alıştırıyor, özgürlüğümüzü azar azar kısıtlıyor, her gün daha çok iş yıkıyorlardı. Uygun bir eğitime tabi tutulmadan önce dirençlerinin kırılması gereken hayvanlara benziyorduk.

Gowad da Abdul Khada gibi, Nadia'nın Arap giysileri giymesini istedi ama o, isteğini kaba güç kullanarak kabul ettirmeye çalışmadı. Daha sabırlı bir yaklaşım sergiledi. Nadia'nın hiçbir yere gitmeyeceğini, sonunda o giysileri giyeceğini ve istediği her şeyi ona yaptıracağını biliyordu. Belki de onun benden daha çabuk sakinleşip onlarla işbirliği yapmaya daha kolay ikna edilebileceğine inanıyordu. Ancak Nadia'yı, Yemen'e geldiği ilk günden beri su taşıması için zorladı. Oysa beni, bu işleri yapmaya zorlayana kadar biraz alışmamı beklemişlerdi.

Kuyulardan su getirmek için kadınlar çelikten, büyük, boş bidonlar götürürler. Bunların bazıları, bir kovadan biraz büyüktür; bazılarıysa çok daha kocamandır. Bu iş, günde on iki kez yinelenmesi gereken, sonu olmayan bir iştir. Bir kez deneyim kazandıktan sonra, kadınlar neredeyse kırk beş litre su alabilen daha büyük bidonlar taşıyabilirler. Kuyularda, iple bağlanmış kovalar vardır. Bunlar kuyuya indirilip su çekilerek bidonlara boşaltılır. Ben, bidon dolduktan sonra onu dizime kaldırıyor, daha sonra yuvarlayarak halka hâline getirdiğim kumaşla koruduğum başımın üstüne koyuyordum. Birçok kadın, kumaş gibi koruyucu bir şeye ihtiyaç duymuyordu. Bidonları elleriyle bile tutmuyorlardı. Yürürken, oldukça normal bir şekilde yürüyor; yere bir tek damla su dökmeden dengede tutuyorlardı. Kuyuya çok küçük yaşlarda gitmeye başladıkları için, oldukça deneyimliydiler. Tamanay, sadece beş yaşındaydı ama bizimle birlikte kuyuya geliyor; eve, çocuklara özgü bidonlar taşıyarak geri dönüyordu.

Bu işi öğrenmeye başladığım ilk zamanlar, çok beceriksizdim. Sürekli yere düşüyor, suyu yere damlatıyor, Ward'ı çileden çıkarıyordum.

"Bu işleri öğrenmesi gerek!" diye anlatıyordu Abdul Khada'ya. "Benim dinlenmem için..."

Çoğu zaman, komşu topraklardaki kuyuyu kullanıyorduk. Aynı zamanda, hiç yağmur yağmadıysa ve birincisi kurumuşsa gittiğimiz yirmi dakikalık bir yürüme uzaklığında başka bir kuyu daha vardı. Bu kuyunun çevresi betonla örülmüştü;

su, içine bir ızgaradan akıyordu. Oraya gittiğimizde, kuyuyu temiz tutmak için ayakkabılarımızı çıkarmak zorunda kalırdık. Abdul Khada'nın evinin yakınındaki kuyuya ilk gittiğimde, tepesinde hoplayıp zıplayan kurbağalarla böcekler beni dehşete düşürmüştü. Suya ulaşmak için, onları oradan kovmak gerekiyordu. Bu suyu içtiğimde yakalanabileceğim hastalıkları düşünmek bile beni korkutmaya yetiyordu ama susadığınızda, ne bulursanız onu içiyorsunuz. Onu ilk içtiğimde kendimi hasta hissettim ama zamanla alıştım. Doğal yağmur suyuydu. Zamanla tadı da hoşuma gitmeye başladı.

Kuyulara yapılan ilk yolculuk, kadınların sabah kahvaltı hazırlığına başladıkları, evi güne hazırladıklarında, sabah saat beşte yapılıyordu. Erken gittiğinizde daha güneş doğmamış oluyor, su da oldukça soğuk oluyordu. Eğer geç vakte bırakırsanız, içme suyu tüm gün boyunca sıcak olurdu. Gün içinde evin içindeki depolar sık sık boşalıyor; bu yüzden öğleden sonraları daha çok su getirmek için iki veya üç kez kuyuya gitmemiz gerekiyordu. Akşamları, hava serinledikten sonra yeniden gidiyorduk. Bazen, gün içinde on veya on iki kez su taşımamız gerekiyordu.

Sıklıkla, birbirimize eşlik etmek için ikişer ikişer gidiyorduk. Bazen çocuklardan biriyle veya aşağıdaki evde oturan Haola'yla gidiyordum. Bir keresinde, Haola'yla uzaktaki bir kuyuya gitmek zorunda kaldık. Dağdaki bir dönemeci döndüğümüzde, bana yavru bir ejderha gibi görünen bir hayvanla yüz yüze geldik. Yaklaşık bir metre uzunluğunda, yarım

metre yüksekliğindeydi. Gözlerini üzerimize dikmişti. Sivri uçlu çenesi açıktı ve tıslıyordu.

"Geri dönelim!" diye kekeledim.

"Kaygılanma," dedi Haola, kendinden pek de emin olmayan bir ifadeyle. "Senin kadar hızlı koşamazlar. Ama çok yakınına gitme. Eğer seni ısırırsa, bir daha bırakmaz. O zaman, seni zorla çekmemiz gerekir."

Durmuş onu izlerken, küçük ejderha önümüzde renk değiştirdi ve yolda, başka bir köylü kızı aramıza katıldı. Bir çığlık attı. Bir kaya parçası alıp hayvana ölesiye vurmaya başladı. Derisi o kadar kalındı ki, kaya parçası geri sekiyordu. Hayvan kıvranarak tıslıyor, kızı yakalamaya çalışıyordu. Ölmesi için, on beş dakika geçmesi gerekti. Ölünce kuyruğu kıvrıldı. Kız, bir sopa alıp kuyruğa tutturdu. Orada asılı kaldı. Havası boşaldıkça büzülmeye başladı.

"Bununla ne yapacaksın?" diye sordum.

"Eve götürüp pişireceğim," diyerek korku dolu yüzüme bakıp güldü.

Birkaç dakika, önümde sallayarak beni kızdırmaya çalıştı. Sonra da sopayı kayaların üzerinden, ileriye doğru fırlattı.

Yemen'e geldikten birkaç yıl sonra, yağmurlar durdu. Neredeyse iki yıl yağmur yağmadı. Son altı ay içinde, su kaynakları tümüyle kurudu. Çevre köylerden insanlar, suyun tükenmediği bir yer bulmak için kilometrelerce yürüyorlardı. Köyün çevresinde bir sürü kuyu vardı ama bir kez su tüken-

diğinde insanlar yürümek, komşularından su almak zorunda kalıyorlardı. Bunu pek yapmak istemiyorlardı ama yaşamak için başka çareleri de yoktu.

Kuraklığın en şiddetli olduğu dönemde, kovaları kuyunun dibine indirdiğimizde çektiğimiz su çamurlu oluyordu. Suyu çamurdan arındırıyor, kalanını içiyorduk.

Mezarlığın yanındaki bahçenin dibinde, içindeki suyu hiç kimsenin içme suyu olarak kullanmadığı eski bir kuyu vardı. Mezarlıkta, İngiltere'deki gibi mezar taşları yoktu. Bir kişi gömüldüğünde çukur çimentoyla dolduruluyor ve adı, kurumadan önce çimentonun üzerine yazılıyordu. Kuyu, içinde kapısı olan taştan küçük bir kulübe gibiydi. İçme suyu olarak kullanılmadığı için kuyuyu, giysilerimizi yıkamak için kullanıyorduk. Eğer biraz yıkamam gereken bir şeyim varsa, evdeki depolarda bulunan suyu kullanıyordum ama Ward, içme suyunu bu şekilde harcamamamı söyledi. Bu nedenle, mezarlıktaki kuyuya gidip oradaki yalakta yıkamaya başladım. Bu kuyu başkalarınca kullanılmadığı için, her zaman doluydu; hemen yüzeyden suyu çıkarmak kolay oluyordu.

Günün ortasına doğru kuyulardaki su sıcak olduğu için, içinde sabun tozu kullanabiliyorduk. Sonra giysileri kayaların üzerine kuruması için seriyor veya evin çatısına kurutmak üzere götürüyorduk. Evdekilerden uzak kalabilmek için, ben sıklıkla bu işi kuyunun başında yapıyordum.

Birbirimizi daha çok tanıdıkça, Ward'la birbirimizden daha da az hoşlanmaya başladık. Hiçbir konuda anlaşamı-

yorduk. Ondan uzak olmak için elimden geleni yapıyordum. Mohammed'in karısı Bakela'yla iyi geçiniyor, gerçekten kızlarını çok seviyordum. Kuyulara, çoğunlukla bir ya da birkaç kızla gidiyordum.

Bir keresinde, sekiz yaşındaki kız Shiffa'yla yıkama kuyusundayken yüzmeye karar verdim.

"Çevreyi gözle," dedim Shiffa'ya. "Suya gireceğim."

O aralar, Arapça konuşamasam da onun söylediklerimi anlamasını sağladım. O da kabul etti. Giysilerimle birlikte, suyun içine doğru basamakları indim. Soğuk ve karanlıktı. Suyun altına doğru kaydım. Yukarıya baktığımda, Shiffa'nın yüzündeki panik ifadesini görebiliyordum. Ben onu duru suyun altından görebiliyordum ama o beni göremiyordu. Boğulduğumu düşünüyordu. Aşağıda soğuk, karanlık sessizliğin içerisinde, hiç yukarı çıkmak istemeyerek olabildiğince uzun durdum. Sonunda, ciğerlerim beni yüzeye çıkmaya zorladı. Shiffa, telaşlı hareketlerle korktuğunu gösterdi; yaklaşan ayak sesleri duyduğunu söyledi. Bu yüzden, basamakları tırmanarak yukarı çıktım.

Eve doğru yürürken hâlâ ıslaktım. Ward, ne olduğunu bilmek istedi. Shiffa da ona anlattı. Yine başım dertteydi. Çünkü Yemen'de, kadınların yüzmesine izin yoktu. Ayrıca suyun içinde zehirli yılanların olduğunu söylüyorlardı.

Penceremden, bazen maymunların evin arkasındaki tarlalardan mısır çaldıklarını görebiliyordum. Eğer erkekler may-

munların çevrede olduklarını duyarlarsa, ekinleri korumak için silahla kovalıyorlardı. Maymunlar, kurak mevsimlerde daha cesur ve saldırgan oluyorlardı. Kuyulara su içmeye geliyor, insanlar geldiğinde kaçıyorlardı.

Bir keresinde, Tamanay'la dükkânlara gittiğimiz sırada evin arkasındaki tarlaları geçerken, her yerin maymunlarla dolu olduğunu gördüm. Onların kadınlara saldırdığını duymuştum, biraz korkuyordum ama Tamanay korkmuş görünmüyordu. Bu nedenle yürümeyi sürdürdük. Tepenin altına ulaştığımızda, Tamanay maymunları bir çocuk tekerlemesiyle kızdırmaya başladı:

"Seni, maymun! Maymun..."

Sözleri benim gülmeme neden olmuştu ama maymunları kızdırmıştı. Biri dişlerini göstererek bize doğru koşmaya başlayınca, bağırarak tepeyi tırmanmaya başladık. O ise bizim gidişimizi izledi; sonra ekinleri yemek için geri döndü.

Bazıları goril kadar büyüyordu ama çoğu şempanze büyüklüğündeydi. Bir keresinde dağın arkasındaki kuyudan gelirken, büyük maymunlardan biriyle yüz yüze geldim. Kenarda oturmuş bir bitkiyi kemiriyordu. Ne kadar korktuğumu belli etmemeye çalışarak dağ yolunda ilerlerken, o da çiğnemeyi sürdürüp gözleriyle beni izledi.

Topraklarında içme suyu kuyusu olan tepedeki komşu, Abdul Khada'nın ailesinden daha küçük bir aileydi. Ben geldiğimde, Ward'ın arkadaşı olan bir kadınla kızı vardı. Baba-

ları, çalışmak için İngiltere'ye gitmiş, on dört yaşındaki erkek çocukları ilk işi için Suudi Arabistan'a daha yeni yolcu edilmişti. Onlarla pek karşılaşmadım.

Kadınlarla daha iyi iletişim kurmaya başladığımda, çoğunun kocalarının dünyanın dört bir yanına giderek kendilerini yalnız bırakmalarına alışık olduklarını, yazgılarına boyun eğdiklerini gördüm.

Hockail'de, Hend adında bir kız vardı. Beni görmeye gelmiş ve ne kadar mutsuz olduğunu, şehre kaçmak istediğini, daha çağdaş bir yaşam sürmek istediğini ama yirmili yaşların başında olduğu hâlde altı kız çocuk sahibi olduğunu anlatmıştı. Abdul Khada, onun bize geldiğini öğrendi ve köyde kötü bir üne sahip olduğu için, bir daha onunla konuşmamamı söyledi. Çok içten, sevimli bir kızdı ama sözde boşboğaz olduğu için, onunla bir daha görüşemeyecektim. Sanırım Hend ve benim gibi kızlar, köydeki erkekler için birer tehdit oluşturuyorduk. Onlar, diğer kadınların akıllarına değişik fikirler sokularak erkeklerin kurallarını sorgulayabilecekleri düşüncesine bile katlanamıyorlardı.

Köydeki herkes birbirini tanıyordu. Birçoğu evlilik veya kan bağıyla birbirlerine bağlıydılar. Kuran akraba evliliğini desteklediğinden, Hockail'deki birçok kadın kuzeniyle evliydi. Abdul Khada'nın yeğeni Haola, orada tanıştığım en sevimli kadındı ve kuzeniyle evlenmişti. Bunu anlamıyordum. Abdul Khada'ya, Haola'nın neden bunu istemiş olabileceğini sordum.

"Burada bunu severiz," diye açıkladı. "Eğer Abdullah'ın uygun yaşta bir kız kuzeni olsaydı, senin yerine onunla evlenirdi."

Herhangi bir kızın Abdullah'la tanıştıktan sonra gönüllü olarak onunla evlenmek isteyeceğini düşünmek olanaksızdı. Abdul Khada, çocuğun ne kadar kötü bir koca olacağını bilen kızın babasına, kesinlikle daha çok para ödemek zorunda kalırdı.

Köyde hiçbir kadın, Nadia'yla benim dışında, gerçek anlamda zor kullanılarak evlendirilmemişti. Eğer onlar için seçilen erkek çocukla evlenmek istemiyorlarsa, bunu yapmak zorunda değildiler. Bu nedenle, Nadia'yla beni buna zorlamaları, büyük bir yanlıştı. Çünkü isteğimiz dışındaydı ve dinlerine de uygun değildi. Kuran'a göre, düğün töreninde kıza, evlenmek isteyip istemediğinin üç kez sorulması gerekiyordu. Bizim bir törenimiz bile olmadı. Birçok diğer kadın, ailelerinin onlar için yaptığı seçimleri kabul eder, bundan en iyi sonucu çıkarmaya çalışır. Ancak daha sonra ilk kocalarından boşanmaları, hiç de sıra dışı bir olay değildir. O zamanlar, Nadia'yla ben bunu bilmiyorduk. Bunun nasıl olanaklı olduğunu anlamasak da, onların bize söylediği yasal olarak evli olduğumuza ilişkin sözlerine inanmak zorunda bırakılmıştık.

* * *

Nadia'nın Yemen'e gelişinden dört hafta sonra Abdul Khada bana, Campais adındaki bir köyde satın aldığı lokantadan söz etti. Biraz para kazanmak için onu açmak zorunda olduklarını, yardım için Ward'la Abdullah'ı da yanına alacağını söyledi. Ben de onlarla gitmek zorundaydım.

Bu kadar kısa sürede yeniden Nadia'dan ayrılabileceğimi düşünmesine inanamamıştım. Ondan ayrılmak istemiyordum. Abdul Khada'ya gitmeyeceğimi, burada kardeşimle kalmak istediğimi söyledim. Başka seçimim olmadığını, onlarla birlikte gitmek zorunda olduğumu söyledi. Nadia'ya Abdul Khada'nın planından söz ettiğimde, Abdul Khada'ya onunla kalmam için yalvardı ama o, bunun olanaksız olduğunu söyledi. Yine de birbirimizi görebileceğimizi anlattı. Ama yolun yürümek için çok uzak olduğunu, bizi hiçbir zaman arabayla götürmeyeceklerini biliyorduk. Doğru düşünüyorduk. İzleyen altı ay içinde sadece iki kez görüşebildik.

7

Yeniden Yalnız

Ertesi sabah erkenden, Abdul Khada'nın akrabalarından biri bizi Land Roverla Campais'e götürmek için evden aldı. Yola çıkarken çok üzgündüm. Manzara daha da çıplaktı ve kuraklaşıyordu; beni teselli etmiyordu.

Köy, başkent Sana'a ve ülkenin birçok ihtiyacının geldiği limanlarının arasındaki ana yolun yanındaydı. Bundan sonra yaşayacağımız, çalışacağımız lokanta da dâhil yapıların çoğu, oldukça yakın zamanda yapılmışa benziyordu. Lokantanın arkasındaki odalar, Abdul Khada'nın Hockail'deki evinden daha temizdi. Ana yol üzerinde, benzer birkaç yapı arasında duran lokanta, oldukça hoş, büyük bir lokantaydı. Ama ben hiç umursamıyordum. Sadece Nadia'nın yanında olmak istiyordum.

Kentte, çağdaşlıkla geleneksellik bir arada hüküm sürüyordu. Yollarda ülkeye malzeme taşıyan kamyonlar olsa da kentin çevresine mısır çuvalları gibi malzemeleri taşımak için hâlâ develer kullanılıyordu.

Uygun bir şekilde sıvanmış duvarlarıyla zemin katındaki üç yatak odası, Hockail'dekilerden büyüktü. Evin içinde, musluktan akan su ve elektrik vardı. Oysa köyde, akşam altıdan sonra gaz lambası kullanmak zorundaydık. Orada, gittiğimiz her yere bu lambaları da götürüyor, evin her yanını korkunç kokulu bir dumanla dolduruyorduk. Burada da uygun bir tuvalet olmasa da, en azından bir duş vardı. Yatak odalarının üst katındaki çatıda oturabiliyorduk. Ötesini göremeyecek kadar yüksek duvarla çevrili, oldukça büyük bir bahçesi vardı. Abdul Khada patates, domates gibi sebzeler yetiştiriyordu. Ben, herkesten uzakta, orada oturmayı seviyordum. Sıcakta, bitkiler için çok su harcanıyordu.

Hockail'den çok daha sıcaktı. Kırmızı karınca, sinek ve sivrisinekler her yandaydı. Karıncalardan kaçmanın tek yolu, bir sandalyeye oturup ayaklarınızı kaldırmaktı. Sıcaktan ve sineklerden dolayı, geleneksel Arap giysileri giymenin yararını görüyordum. Pantolonlarla, sinek ısırıklarına karşı bacaklarınızı koruyabiliyordunuz. Başımı örtmeye, pantolonlarımın üzerine uzun giysiler giymeye başladım. Dış koşullar, beni Yemenli bir kadın olmaya zorluyordu.

Abdul Khada'yla Abdullah ön tarafta müşterilere hizmet ederken, Ward'la ben, lokantanın arkasında, sadece dar bir

koridordan oluşan mutfakta durmadan çalışıyorduk. Gün içinde bahçeye açılan kapı sürekli açık kalsa bile, mutfaktaki sıcak dayanılmaz oluyordu. Ward'la çok az konuşuyorduk. Gün geçtikçe birbirimizden daha çok nefret ediyorduk.

Bir gün, donmuş bir tavuğu bana doğru atarak:

"Kes ve pişir!" diye buyurdu.

"Hayır!" diye bağırarak ona geri attım ben de.

Çoğu zaman, birbirimizi hiç umursamıyorduk. Konuşacak hiç kimse olmadığından, yapayalnız kalmıştım. Hiç kimse benimle konuşmadığı için, Arapçayı konuşamadan onu okumaya ve yazmaya yoğunlaştım. Abdul Khada bana alfabe verdi, ben de oradan çalıştım. Çocukların kitaplarını veya çevrede ne bulursam onu okumaya başladım. Bu konuda bir sorunum yoktu; ilerleme kaydediyordum. Abdul Khada'dan ne zaman buna benzer şeyler istesem, aslında bu toplumda bu davranış oldukça olağandışı olsa da bana hemen alıyordu.

Köylerde, diğer kadınların hiçbiri okuyup yazamıyordu. Erkekler buna izin vermiyorlardı. Kadınlar hiçbir eğitim almıyorlardı –erkekler bunu güvence altına alıyorlardı–. Çünkü öğrenmeye başladıklarında yaşam koşullarını sorgulamaya, erkeklerle tartışmaya başlayabilirlerdi. Bu durum düşünülemezdi bile. Köylerdeki okullar, sadece erkekler içindi. Aynı İngiltere'deki gibi, çok küçük yaşta okula başlıyorlardı. Kadınlar, köylerinden kente ya da başka ülkelere kaçacakları zaman, erkeklerin onları götüreceklerine inanıyorlardı ama erkeklerin birçoğu bunu yapmak istemiyordu.

Lokantadaki her sabah birbirinin aynısıydı. Ward kahvaltıya gelecek müşterilere çay yapmak için koca bir kazan su kaynatırken, ben temizlik yapıyordum. Abdul Khada da kentte bir yerlerden satın alınan ekmekle yumurta ve fasulyeyi pişiriyordu. Lokantanın önünde bir tavada chapatis kızartmak için, bir genç geliyordu. Müşteriler ödemeyi doğrudan gence yapıyor, o parayı Abdul Khada'ya veriyor; her haftanın sonunda maaşını alıyordu.

Öğle yemeği için et, patates ve pilavla zengin bir yemek, akşamları da saat altıdan on bire kadar sunulması için kahvaltı gibi bir yemek hazırlıyorduk. Bütün akşam boyunca erkekler gelip yemek yiyor, çay ve kahve içiyor, kâğıt oynuyorlar; tezgâhın arkasında onlara servis yapmak için bekleyen Abdul Khada'yla sohbet ediyorlardı. Biz de arkada, Abdullah da dâhil olmak üzere, yemek pişirilmesine yardımcı oluyorduk ama akşamları bizi arkada bırakarak Abdullah öne gidip diğer erkeklerle konuşuyordu. Abdul Khada ön tarafta et gibi şeyleri hazırlarken biz, çoğu zamanımızı arkada su kaynatarak, pilav yaparak, bulaşıkları yıkayarak geçiriyorduk.

Ben sıklıkla, onlar gece lokantayı kapatmadan yatmaya gidiyordum. Çünkü başka yapacak hiçbir şey yoktu. Yemen gibi yerlerde, kadınlar için yaşam çok sıkıcıdır. Eğer çalışmıyorsanız, yıllar yılları kovalar ve sizin için oturmaktan, düşünmekten başka yapacak hiçbir şeyiniz olmaz. Canlandırıcı, eğlendirici bir şey bulamazsınız. Zamanınızın çoğunu aynı tekdüze yaşamı yaşayan diğer kadınlarla birlikte geçirirsiniz. Tek konuşulan şey söylentiler ve dedikodulardır. Öyküler,

Yemen'de salgın hastalık gibi yayılır. Çünkü herkesin canı çok sıkılır. Diğer insanlarla ilgili haberleri o kadar umutsuzca beklerler ki, kolayca yalan yanlış haberlere kanarlar.

Campais'teki yatak odamın penceresi, tuğla bir duvara bakıyordu. Bahçeyi çevreleyen öbür duvarlar gibi, bu duvar da dışarıdan içinin; içeriden de dışarının görünmesini engelliyordu. Sanki cezaevinde yaşayan bir mahkûm gibiydim. Erkekler dışarıya çıkıp yürüyüş yapabilirler, arabalarını kullanabilirler veya gezebilirlerdi. Oysa kadınların hiçbir şey yapmak için izinleri yoktu; hiçbir yere gidemezlerdi. Günlerin sonu gelmeyen tekdüzeliği, sizi çılgına çevirirdi. Benimse tek eğlencem küçük teybimle İngiltere'den getirdiğim birkaç kasetimdi.

Abdul Khada kasetlerimi elimde tutmama izin verdiği için şanslıydım. Çünkü durmadan, elimde İngiltere'yi anımsatan hiçbir şeyin olmaması gerektiğini söylüyordu. Eskisini tümüyle unutursam yeni yaşamıma hızlıca alışabileceğime inanıyordu.

Bir gün odama gelip çantamı karıştırmaya başladı.

"Ne yapıyorsun?" diye sordum ama yanıt vermedi. "Neye bakıyorsun?"

"Bunlara!"

Yanımda getirdiğim annem, ailem ve arkadaşlarımın birkaç fotoğrafını çıkardı. Bazen tek başımayken onları çıkarıp bakıyordum.

"Onlar benim!" diye bağırdım, elinden almaya çalışarak. "Onları geri ver!"

"Hayır!" Onları, ulaşamayacağım yüksekliğe kadar kaldırdı. "Onlar, seni sadece mutsuz yapıyor. Eski yaşantını anımsatan hiçbir şeyin olmamalı. Senin ailen artık biziz."

Kolunu tutarak aşağı çekmeye, resimleri almaya çalıştım ama onları sıkıca tutarak yırttı. Sonra bana parçaları verdi:

"Bunları ateşe at!" diye buyurdu.

"Lütfen bana bunu yaptırma!" diye yalvardım.

"Onları at!"

Vurmak için yaklaşınca, mutfağa doğru koştum; resimlerin parçalarını, bana söylediği gibi ateşe attım. Her gün teybimi de aynı şekilde yok etmesini bekledim ama bunu yapmadı.

Campais'te, tüm gün boyunca Ward'la evi temizliyor, müşteriler yemeklerini bitirdikten sonra bulaşıkları yıkıyorduk. Lokanta açıkken ve erkekler içerideyken, lokantanın içine girme iznimiz yoktu. Bazen Abdul Khada bir şey almak için arkaya geldiğinde, örneğin içeride Amerikalı ve Alman turistler olduğunu bize anlatıyordu ama çoğu zaman sıcak, buharlı, karıncaların kol gezdiği, sineklerin cirit attığı bu ortamda tıkılı kalıyorduk.

* * *

Bir gün Abdul Khada, dışarıda vakit geçirmek için sahile gitmek isteyip istemediğimi sordu. Ona çok zor inandım.

Benimle alay ettiğini, eğer "evet" dersem bana kızacağını, vuracağını düşündüm ama yapmadı. Ward'a da gelmek isteyip istemediğini sordu. O "hayır" dedi ama Abdul Khada diretti.

Evden, sabahın çok erken bir saatinde çıktık. Çünkü Campais'te sıcaklık günün ortasında 80 dereceye çıkabiliyordu. Lokantayı kapattık ve Abdul Khada; Ward, Abdullah ve beni bir taksiyle Kızıldeniz'e götürdü.

Sahile olan uzaklık, arabayla sadece yirmi dakikaydı. Yol boyunca çöldü. Yol kenarlarındaki telefon direklerinden başka her yan kumdu. Yolun yarısından sonra, yabancılarca yapılan düzgün yolların yerini engebeli köy yolları aldı.

Kıyı şeridi, "sıcak topraklar" anlamına gelen "Tilhama" adını taşımaktadır. Arazi, dağlardan arabanızı sürdükçe, kilometrelerce her yönde dümdüz uzanmakta ve bu özelliğiyle tropik kum ovalarına benzemektedir.

Çevrede, çok az yaşam belirtisi vardı. Denize doğru yaklaştıkça, neredeyse yarısı yıkılmış hâlde görünen terk edilmiş birkaç taş yapının yanından geçtik. Issız kumsal, kusursuz kumlu plajları ve palmiye ağaçlarıyla gerçekten de Yemen'e gelmeden önce babamla arkadaşlarının anlattığı kadar güzeldi ama köylerde bulunduğum bütün o yıllar içinde, burayı sadece bir kez gördüm.

Zamanın başlangıcından beri ordaymış gibi duran sandallarındaki birkaç yaşlı Arap balıkçının dışında, sanki bizden önce kimse buraya gelmemişti. Onlar, bizimle hiç ilgilen-

mediler. Arabadan indik. Tatile çıkmış tipik bir Arap ailesi görünümündeydik. Rüzgâr, ince kum tanelerini gözlerimize doğru savuruyordu. Abdul Khada, içtenlikle gülümseyerek:

"Yüzmek ister misin?" diye sordu.

Hâlâ beni test ettiğini düşünerek, ilk başta "evet" demeye korktum. "Evet" dersem beni namussuzlukla suçlayıp vuracağını düşündüm. O günlerde, artık şalvarın üzerine uzun bir entari giyiyor; saçlarımı da bir eşarpla gizliyordum.

"Yüzmek ister misin?" diye yineledi. "Eğer istersen, suya giysilerinle girebilirsin. Bunun bir sakıncası olmaz. Çevrede kimse yok."

Aynı sorunun yeniden sorulmasına fırsat vermedim. Sandaletlerimi çıkarıp yüzecek derinliğe ulaşana dek yürüdüm. Arap giysilerim çevremde şişiyordu. Eşarbım saçlarımdan çıkmış ve ılık, tuzlu suda arkamdan süzülüyordu. İngiltere'de, iyi bir yüzücüydüm. Okulda bronz ve altın madalyalar kazanmıştım; yüzmeyi severdim. Sudan yansıyan güneşin etkisiyle gözlerimi kısıp uzaktaki ufka doğru baktım. Birden içimi yüzerek denizi aşma, Afrika'ya ulaşana dek durmama isteği kapladı. Abdul Khada sığ yerde geziniyor, beni gözlüyordu. Sanki aklımdan geçenleri okumuş gibi:

"Çok uzağa gitme!" diye bağırdı. "Orada köpek balıkları var."

İngiltere'deyken *Jaws* filmini izlemiştim. Bu da sahilden çok uzaklaşmamam için yeterli bir nedendi. Kıyıya doğru yüzüp kumlarda yürüdüm. Sıcak çoktan bastırmıştı; giysilerim bir-

kaç dakikada kurudu. Kumların üstünde yatarken, altımda beni rahatsız eden bir şeylerin olduğunu fark ettim. Kumların içinden birkaç boş bira şişesi çıkardım. Sanırım, geceleri erkekler sahile inip yasalarca yasaklanmış alkolü içiyorlardı.

Taksinin şoförü, kendi başına dolanıyordu. Biz, arabaya binip yeniden lokantaya dönmeden önce, yaklaşık yarım saat kumlarda oturduk. Bu, benim plajdaki tek günüm oldu.

* * *

Bir sabah, ateşler içinde yanarak uyandım. Göğsümde korkunç bir ağrı vardı. Kalkmaya çalıştım ama ayakta duramayacak kadar güçsüzdüm. Başım döndü. Dengemi yitirerek yeniden yatağa düştüm. Abdul Khada'ya durumumu anlattım ama o hiç umursamadı.

"Sıcaktandır," dedi.

O gün, yataktan kalkamadım. İki gün sonra, hastalığım iyice şiddetlendi. Abdul Khada, kaygılanmaya başlamıştı. Kendimi o kadar kötü hissediyordum ki, tüm gün yatıyordum. Yemek yiyecek kadar gücüm yoktu. "Belki de öleceğim," diye düşünmeye başlamıştım. Ölümü düşününce mutlu olmuştum. Çünkü bu benim Yemen'den kurtulmam için bir neden olabilirdi. O günlerde, daha fazla yaşamak istemiyordum.

Abdul Khada, öleceğimden korkmuş olmalı ki, bir doktor çağırmaya karar verdi. Yemen'de çok fazla doktor yoktu ama Campais'te, İngilizce konuşan bir Sudanlı vardı. Beni gör-

meye geldi ve sıtmaya yakalandığımı söyledi. Bir iğne yapıp birkaç ilaç verdi.

İzleyen üç gün boyunca, günde iki kez bana iğne yapmaya geldi. Yavaş yavaş kalkacak kadar ve temizlik, yemek yapmak gibi mutfaktaki işlerime dönmek için güç kazandım ama Campais'in sıcağında, hiçbir zaman yeniden iyileşemedim; ikinci kez sıtmaya yakalandım. Bana bakması için yeniden bir doktor gelmedi. Bu kez kendi başıma savaşmak zorundaydım. Bütün köylü kadınların yardım etmek için yapabildikleri şey, hastalığın ilacı olduğuna inandıkları deve sütünü bana içirmekti. Bu süt oldukça zor elde edilir ama tadı güzeldir.

İki haftada bir, Abdul Khada'nın oğlu Mohammed Hockail'e, annesiyle babasını görmeye geliyor, zamanının bir bölümünü de benimle konuşmaya ayırıyordu. Çok kısa bir süre için bile olsa, konuşmak için birinin olması çok güzeldi. Nadia'nın yanında olabilmek amacıyla beni köye götürmesi için ona yalvarıyordum ama o yalnızca omuz silkiyor, hiçbir şekilde babasını etkileyemeyeceğini söylüyordu.

Bir akşam, arkada otururken ve her zamanki gibi canım sıkılırken, Abdul Khada'nın lokantanın dışında "Nadia!" diye bağırdığını duydum. Hangi Nadia'yla konuştuğunu düşünmeye cesaret edemiyordum. Sonra, koşan ayak sesleri duydum. Abdul Khada, lokantanın kapılarını savurarak bana bağırıyor ve oraya gitmemi, Nadia'nın orada olduğunu söylüyordu. Nadia, ön taraftan geldi. Onu ilk kez geleneksel Arap giysileri içinde gördüm. Nadia'yı bu şekilde görmek

tuhaftı ama sanırım o da benim için aynı şeyi düşünüyordu. Onu gördüğüm için çok mutlu olmuştum.

Konuşmak için odama gittik. Bizi, birbirimize haberleri aktarmamız için neredeyse tüm gün baş başa bıraktılar. Hiçbirimiz annemden mektup alamamıştık. Abdul Khada'nın fotoğraflarımı yırttığını söyledim. O da köyde, onda birkaç tane olduğunu söyledi. Durmadan konuştuk, ağladık. Bana nasıl sürekli su almak için kuyulara gönderildiğini, Gowad'ın chapatis yapması için elini zorla ateşe tuttuğunu, ateşte elini çok kötü yaktığını anlattı. Bana yara izlerini gösterdi. Benden çok daha duyarlı bir teni vardı. Elindeki sivrisinek ısırıklarını kaşımaktan dolayı oluşan diğer izleri de görebiliyordum. Yıllar sonra, bu izleri hâlâ taşıyor olacaktı. Bir gün, oğluyla yatmak istemediği için Gowad'ın ona vurduğunu, kaburgalarını tekmelediğini, Gowad'ın karısı Salama'nın gelip onu kurtardığını anlattı. Ona en sonunda kurtulacağımızı, bu yüzden umudunu hiç kaybetmemesini, güçlü durmasını söyledim.

İkimiz de birkaç günlüğüne kalmak için geldiğini düşünmüştük ama Gowad, o akşam Nadia'yı yeniden köye götürdü. Benimle bir süre daha kalmak için yalvardı ama Gowad reddetti.

Onlar gittikten sonra, Abdul Khada benimle konuşmaya geldi:

"Kız kardeşinin ne kadar mutlu olduğunu gördün," dedi.

"Mutlu olduğunu nereden biliyorsun?" diye sözünü kestim. "Onun nasıl hissettiğini nereden biliyorsun?"

"Biliyorum işte," diyerek omuzlarını silkti. "Sensiz, köyde daha iyi yaşıyor; oraya iyice alıştı."

"O mutlu değil!" diye öfkeyle atıldım. "Benim kadar, o da sizden nefret ediyor."

Nadia'yı kötü etkilediğimi düşündüklerinden, bizi ayrı tutmak istiyorlardı. Bu yüzden Campais'te bulunduğum süre içinde, onu sadece o kadar görmeme izin verildi.

Birkaç hafta sonra Ward'a, Hockail'deki evin yan tarafında oturan bir arkadaşının yıldırım çarpması sonucu öldüğünü bildirmek için, bir akrabası geldi. Abdul Khada, cenaze töreni için hemen oraya gideceğimizi söyledi. İlk kez peçe takarak diğerleriyle arabaya bindim. Artık bana ne giydirdiklerinin önemi yoktu. Çünkü köye dönüyordum ve birkaç saatliğine de olsa Nadia'yı görebilecektim.

Hızla kentten çıkarken, yavaş yavaş dışarıdan bir Arap kadınına benzemeye başladığımı fark ettim. O gece arabanın içine bakan biri, sadece ailesinin erkeklerince bir yerden başka bir yere götürülen peçeli bir kadın görecekti. Artık hiç kimse kısa etekleri ve örtülmemiş saçlarıyla o tuhaf İngiliz kızına bakmayacaktı. Ailenin dışındaki dünya için tümüyle görünmez olmuştum.

O gece köye geç ulaştık. Ward, doğruca komşunun evine gitti; ben de onu izledim. Oraya yaklaştıkça, içeriden gelen

tuhaf çığlıkları duyabiliyordum. Ward'ın ardından içeri girdim. Odanın içi, arkadaşları için ağlayan köylü kadınlarla doluydu. Mezar kazılıp köydeki ermişlerden biriyle imamın mezar başında yapacağı konuşmadan sonra ölü gömülene kadar, kadınlar ağlamayı sürdüreceklerdi. Kadınların törene katılmasına izin verilmiyordu; sadece evden izleyebiliyorlardı.

Hiç kimse benimle ilgilenmediği için, ben de Abdul Khada'nın evine dönüp her şeyin başladığı odama gittim. Lokantada geçirdiğim uzun aylardan sonra, orada olmaktan mutluluk duymuştum. Yatağın üzerinde döşek yoktu. Bakela, pencerenin altındaki sedirde uyuyabilmem için bana battaniyeyle yastık getirdi. Bakela ve çocukları Shiffa'yla Tamalay'ı gördüğüm için mutlu olmuştum. Oradan uzak kaldığım zamanlarda Arapçam ilerlediği için, daha iyi iletişim kurabiliyordum. Uyumadan önce bir süre oturup Bakela'yla konuştuk. Artık köye dönmek istediğimi söyleyerek yeniden ağlamaya başladım. Bakela, ne diyeceğini bilemedi; o da ağlıyordu. Campais'te Ward'la birlikteki hapishane günlerimden sonra, onlar çok dostça görünmüşlerdi.

Ertesi sabah Nadia, komşunun cenaze töreni için köye geldiğimizi duymuştu. Koşarak eve geldi. Bütün gün benim odamda birlikte oturduk, konuştuk. Abdul Khada, o gece de kalacağımızı söylemişti. Bu nedenle Nadia, Gowad'ın evine akşam dönerken ertesi sabah geleceğine söz verdi. Ward da kalacağımız için mutlu olmuştu. Benim gibi o da Campais'i artık sevmiyor, sadece kocası istediği için orada kalıyordu. Ailesiyle, özellikle köyde yaşayan yaşlı, zayıf annesiyle bir-

likte olabilmek için geri dönmek istiyordu. Ama Ward gibi kadınlar, kocalarını sevseler de sevmeseler de onlara çok fazla saygı duyar ve kararlarını asla tartışmazlar.

O gece, Abdul Khada fikrini değiştirip hemen Campais'e döneceğimizi söyledi. Dehşete kapıldım.

"Ama bu gece kalabileceğimizi söylemiştin?" diyerek karşı çıktım.

"Lokantaya geri dönmeliyiz," diye diretti.

"Ama Nadia'ya, beni yarın sabah görebileceğini söyledin?"

Yine kardeşimden koparılacağım için umutsuzluğa düşmüştüm.

"Fark etmez," dedi. "Bakela ona senin ayrıldığını söyleyebilir."

Onunla tartışmaya çalışınca, Abdul Khada çok öfkelendi. Ben de beni dövebileceği korkusuyla daha ileri gitmeye çekindim. Eşyalarımızı toplayıp gece karanlıkta yola koyulduk. Karanlık, ıssız gecede yol alırken, yüreğimin paramparça olduğunu hissettim. Nadia'nın ertesi sabah dağa tırmanarak beni görmek için odama geleceğini düşündüm. Ona, yine uzaklara götürüldüğüm söylenecekti.

* * *

Mohammed'in, Campais'e gelişlerinden birinde, rastlantı eseri anne babasına, Shiffa için köydeki oğlanlardan biriyle evlilik ayarladığını duydum. Artık konuşulanların özünü kavrayabilecek kadar Arapça anlayabiliyordum. Shiffa sadece

dokuz yaşındaydı; Nadia'yla benimki gibi bir yazgıyı paylaşacağı düşüncesi, ağlamama neden oldu. Mohammed gittikten sonra, Abdul Khada arka tarafa geldi. Shiffa'ya ne olacağını sordum. Bana, evliliğin ayarlandığını, oğlanın zengin bir aileden olduğunu, Shiffa'ya iyi bakacağını söyledi. Görünüşe göre, oğlanın babasının Suudi Arabistan'da çok iyi bir işi ve onun için çalışan bir sürü oğlu vardı.

Sanırım, Shiffa'nın durumu o kadar kötü değildi. Çünkü yine ailesinin yanında olacak, istediğinde annesini görmeye gidebilecekti. Üstelik hâlâ çocuk gibi davranmasına izin veriliyordu. Birkaç yıl daha, peçe giymesi ve yetişkin bir kadın gibi davranması için zorlamadılar. Bakela, bu kadar genç yaşta ilk kızını kaybettiği için hissettiklerini hiç belli etmedi. Belki de bunun bir gün nasıl olsa olacağını biliyordu. Shiffa'nın yeni ailesinin evi, Abdul Khada'nınkinden daha büyüktü ve köyün merkezindeydi. Büyük bir aileydi; bazı açılardan Shiffa'nın oradaki yaşamı, bizimle olduğundan çok daha iyi olacaktı.

Yemen'deki evliliklerde, her zaman işin içinde para olur. Oğlanın ailesi, kızın ailesine kızı "satın almak" için para öder. Ne kadar ödeyecekleri ailenin zenginliğine, oğlanın kızı ne kadar çok sevdiğine ve ne kadar ödemek istediğine göre değişir. Kız babaları da kızları için bir değer biçerler ve anlaşana kadar pazarlık yaparlar. Bazı kızlar çok ucuza, bazılarıysa çok pahalıya satılır. Damadın da ayrıca kız için pahalı takılarla giysiler alması beklenir. Abdul Khada bana ara sıra altın takılar alıyordu ama ben, hiçbir zaman ona karşı minnet duy-

madım. O, bunun nedenini bir türlü anlayamıyordu; ben de bunu benden nasıl bekleyebildiğine şaşıyordum.

Bu tür alışverişler özellikle köylerde, daha çok geleneksel aileler arasında yapılır. Kentlerdeyse aynı Avrupa'daki gibi, erkekler kızları istemek için kızın babasına giderek evlenip evlenemeyeceklerini sorarlar. Kızlar kilise ya da camide değil, evlerinde evlendikleri hâlde, altın yüzük ve ak giysilerle çağdaş düğünler isterler. Gelinle damat törenden sonra lüks bir arabayla kentin her yanını dolaşır, eğer maddi durumları uygunsa dışarıya balayına giderler. Kentlerde yavaş yavaş her şey değiştiği hâlde, köylerde böyle değildir. Ancak kentlerde bile, düğünden önce fiziksel ilişki kurulması yasaktır.

Abdul Khada bana Mohammed'in, oğlanın babasıyla anlaştığını söyledi. Shiffa gidip kocasının ailesiyle yaşayacaktı ama oğlan, Shiffa on dört yaşına gelene kadar ona dokunmayacaktı. Hockail'e döndüğümde, oğlanın ailesinden biri bana oğlanın babasının sözünden caydığını ve ilk geceden sonra çarşafta kan olduğunu anlattı.

Ward Shiffa'nın büyükannesi olduğu hâlde düğüne gitmedik. Çünkü Adbul Khada, bir gün daha lokantayı kapatamayacağını söyledi. Sanırım, bunu sırf kötülük olsun diye yapmıştı. Ward çok üzülmüştü. Çünkü Shiffa'yı severdi. Ben de Hockail'e döndüğümde, konuşacak bir kişinin azalmasından dolayı mutsuz olmuştum. Shiffa'yı gerçekten çok seviyordum.

Köye döndüğümüzde düğünün, yan komşumuzun ölümünden hemen sonra yapıldığı için oldukça sessiz geçtiğini

öğrendim. Genellikle düğünlerde büyük havai fişek gösterileri düzenlendiği hâlde, küçük Shiffa o gece kocasının evine sessizce, bir araba içinde gönderilmişti.

Kocası sevimli bir çocuktu. Shiffa, on üç yaşına girdiğinde ona âşık olmuştu. O yıl, iki kez gebe kaldı; düşük yaparak iki bebeği de kaybetti. Bir yıl sonra, on dört yaşında yine gebe kaldı. O zamanlar, Bakela kentte yaşıyordu; Shiffa'yı doğum için yanına aldı. Yedi aylık gebeyken, annesinin evinde ikiz kız çocukları oldu. Bir bebek hemen öldü, diğeriyse birkaç gün sonra...

* * *

Campais'in sıcağında, çok uzun süre geçmeden yine sıtmaya yakalandım. Bu kez doktoru çağırmadılar; bana sadece deve sütü içirdiler. Sanırım, Ward da benim gibi köye dönmek istediğini söylemişti. Abdul Khada, bu üstelemelerden sıkılmıştı. Bize hiçbir şey söylemediği hâlde, daha sonra bu yüzden yurt dışına gidip çalışmaya karar vermiş olmalı. Bu nedenle lokantayı sattı ve ilk ayrılışımızdan altı ay sonra, Hockail'e döndük. Daha birkaç hafta önce bana olanaksız gibi göründüğü hâlde, oradan böyle kolay kurtulabildiğime inanamıyordum. Ward'la ben gitmek isterken hiçbir şey olmamıştı ama Abdul Khada gitmeye karar verince, hemen yola çıkılmıştı.

8

Nadia'nın Yanına Dönüş

Hockail'e döndükten iki hafta sonra Abdul Khada, iş için Taiz'e gideceğini açıkladı. Aylarca evden uzak kalacaktı. Yaklaşık dört gün sonra ondan, Suudi Arabistan'daki lokantasına gittiğini bildiren bir mektup aldım. Başka İngilizce konuşacak kimse olmayacağından dolayı üzüleceğimi düşündüğü için, gideceğini daha önceden söyleyemediğini yazıyordu. Bir açıdan, üzüldüğüm doğruydu. Çünkü Ward'la iyi geçinemiyorduk ama köye geri döndüğüm için Nadia vardı ve bu, en çok istediğim şeydi.

Hâlâ Suudi Arabistan'dan bile yaşamlarımızı denetleyebilse de, bana durmadan kabadayılık yapmayacağı için de mutluydum. Ward'ın, Mohammed'in ve diğer erkeklerin üzerindeki etkisiyle, geri döndüğünde hesabını soracağı teh-

didiyle herkese istediğini yaptırabiliyordu. Herkes gibi, yavaş yavaş ben de ondan korkmaya başlamıştım. Çünkü ona karşı gelirsem beni nasıl acımasızca döveceğini biliyordum. Ama sonunda kazanmaya hâlâ kararlıydım. Bir şekilde buradan kurtulmalıydık. Mutlaka bir yolu olmalıydı.

Abdul Khada uzaktayken Taiz'deki vekil Nasser Saleh'le Ward'a para gönderiyordu. Bu tür işle uğraşan vekillere çoğu kişi güvenmiyordu. Kadınlar, paranın bir kısmının hep alındığını düşünüyorlardı ama Abdul Khada, çok iyi bir iş adamıydı. Hep bir makbuz isteyerek paranın çalınmamasını güvence altına alıyordu. Bence, Abdul Khada'nın acımasızlığıyla ün saldığını bilen her vekil, parayı çalmadan önce iki kez düşünmeliydi.

Ward, bazen dükkânlardaki hesapları ödemek için yeterince parasının olmadığından yakınsa da her zaman gerekli şeyleri almak için parası olurdu. Faturalar çok artarsa, Mohammed veya başka birini bularak kendisi için Abdul Khada'ya daha çok paraya ihtiyacı olduğunu söyleyen bir mektup yazmasını istiyor ve para birkaç gün sonra eline ulaşıyordu. Posta, Suudi Arabistan'a hep çok hızlı ulaşıyordu. Çünkü sınırdan gelip giden çok fazla insan oluyordu.

Bir süre sonra Mohammed, Taiz'de bir yağ fabrikasında işe girdi. Hafta sonları yine de ailesini görmeye geliyordu. Bana, işini sevdiğini söyledi. İyi para ödüyorlardı ama benim için, evde konuşacak bir kişi daha azalmıştı.

* * *

Köye döndüğümüzde Bakela gebeydi. Bunun için oldukça mutlu görünüyor ve bu kez erkek olmasını istediğini söylüyordu. Doğum zamanı geldiğinde ne olacağını gerçekten düşünmemiştim ama herhâlde, doğum yapabilmesi için Taiz'e, bir hastaneye götürürler diye tahmin ediyordum. Okulda öğrendiğimizin dışında, doğumla ilgili hiçbir deneyimim yoktu. Üç ay sonra Bakela acılar içinde çığlıklar atarken, Ward'ın, gelininin bebeğini yatak odasında, çıplak bir zeminde doğurtuşunu izledim. Dehşete düşmüş, korkuya kapılmıştım. Eğer bir şeyler yanlış giderse ne olacaktı? Eğer gebe kalırsam ben de bu kadar acı çekecek miydim? Her şey yolunda mıydı? Bu kadar çok kan olması olağan mıydı? Abdul Khada'nın, gebe kalırsam doğurmam için beni İngiltere'ye göndereceğini söylediğini anımsayınca biraz rahatladım.

Bakela'nın, doğumdan birkaç saat önce sancılanmaya başladığını fark etmiştim. Ağlayıp inleyerek odasına çıkmış, sancılar sıklaşmaya başlayınca da yere uzanmıştı. Ona yardım etmek için yukarı çıkmıştım. Haola, Abdul Khada'nın yeğeni de yamacın eteğindeki evinden gelmişti. Tüm köylü kadınlar, bir doğum olduğunda birbirlerine yardıma gidiyorlardı. Ancak bizim ev, köyün biraz uzağında olduğu ve haber hızlı yayılmadığı için, çok fazla gelen olmamıştı. Haola, Ward ve yaşlı bir kadın işi ele aldılar ve benim yardım etmemi istemediler.

Sadece oturdum, izledim ve dinledim. Şok olmuştum. Altına bir örtü bile yaymadan Bakela'yı yere yatırmışlardı. Haola başını tutuyordu. Herhangi bir aksaklık olması hâlinde yardım edecek ne bir doktor ne de tıbbi anlamda eğitimli biri

vardı. Kadınlar sessiz ve sakindiler. Çevrede koşuşturuyorlar; kanı bezlerle siliyorlardı. Daha sonra, bol miktarda suyla her şeyi çatıya götürerek yıkadık. Her şey bittiğinde, hiçbir aksaklık olmadığını ve Bakela'nın sağlıklı bir erkek bebek dünyaya getirdiğini gördüm. Ama bütün bunlar olurken, bu kadar çok bağırmasının olağan olup olmadığı hakkında hiçbir fikrim yoktu.

Bebek dünyaya geldiğinde, göbek bağını bir tıraş bıçağıyla kestiler. Bakela, yatağa çıkıp uzandı. Diğer kadınlar, uzun bir kumaş ve biraz iple bebek için küçük bir hamak yapıp annesinin yanında yatması için yatağın iki ucuna bağladılar. Mohammed, o gece köye geldi. Eve gelir gelmez, bir oğlu olduğunu söylediler. Çok mutlu oldu. Bakela'nın bir hafta boyunca yatakta kalmasına izin verildi. Yemeği yatağına getiriliyor; Ward bebeği yıkıyordu. Onun işlerini de üzerime alarak Shiffa'yla kuyudan su almaya gidiyor; chapatis pişiriyorduk. Sorumluluk sahibi bir Arap eşi ve kızı olmaya birkaç adım daha yaklaşıyordum ama yüreğimin derinliklerinde hâlâ buradan kurtulmak için bir fırsat doğmasını bekliyordum.

Yemen'de bir kadının bebeği olduğunda, çok ziyaretçisi olur. O hafta boyunca, her gün kadınlar yanlarında armağanlar ve parayla ziyaretine geldiler. Erkek çocuk olduğunda, kutlama daha fazla olur, daha çok ziyaretçi gelir ve daha çok para armağan edilir. Kız çocuk doğduğundaysa çok daha sessiz geçer.

Bebek, yedi günlükken sünnet edildi. Sünneti belirli bir adam yaptı. Çok pahalı bir işti. Çünkü aile, adama bir ücret

ödemek ve kutlama yapmak için bir koyun kesip pişirmek zorundaydı. Sanırım bir hafta beklemelerinin nedeni, bebeğin yaşayıp yaşamayacağını görmek içindi. Sünneti yapan adamın tıp eğitimi yoktur ve bu iş babadan oğla geçer.

Sünnet sırasında, adam deriyi parmaklarıyla gerer ve onu bir parça pamuklu iplikle bağlar. Bir tıraş bıçağı kullanarak ipin olduğu yerden deriyi keser. Sonra cinsel organın ucunu tamamen temizler. Çok fazla kan akar; bebek, çığlıklar atarak ağlar. Daha sonra, kesilen yerin üzerine iyoda benzer parlak kırmızı bir losyon sürerler. Bebek, sakinleşmesi için annesinin memesine verilir. Bacaklarının arasına, birkaç hafta koruyucu bir bez koyarlar. Böylece yarayı kaşıyıp iltihaplandırması önlenir.

Köyde, aynı zamanda kız bebekleri sünnet eden bir kadın da vardır. Nadia oradayken Salama'nın bir kızı olmuştu. Nadia sünneti izlemiş, daha sonra bana anlatmıştı. Kız bebeği çırılçıplak soymuşlar. Kadın, cinsel organın dışındaki iki deriyi öne doğru gerip ikisinin de ortasından bir iğne geçirmiş. İğne iki deri parçasını da bir araya getirdikten sonra, kadın bunları öne doğru çekip bir tıraş bıçağıyla kesmiş. Sünnetin, daha sonra kadının cinsel ilişkiden aldığı hazzı azaltıp azaltmadığını merak ettim. Bir kadına sordum; o da öyle olmadığını söyledi. Cinsel ilişkiden, sünnetli bir şekilde de haz aldığını söyledi ama diğer bir seçeneği nasıl bilebilecekti ki? Neden onu yaptıklarını bilmiyordum. Sanırım sadece bir gelenekti. Bu geleneği köylerde hâlâ sürdürmekten dolayı mutlu olsalar da, şehirlerdeki çağdaş kadınlar kız bebeklerinin artık sünnet edilmesine izin

vermiyorlar. Erkekler, kızların sünnet edilmemesinin sağlıklı olmadığını söyleseler de konu üzerine fikir sahibi kadınlar, bu düşünceye karşı çıkmaktadırlar.

Köydeki küçük kızlara, bu derilerinin kesilmezse daha da uzayacakları anlatılmıştı. Kızlar da bundan korkuyor, buna inanıyorlardı. Hiçbir zaman gerçeği bilmiyorlardı. Çünkü sünnet olmayan bir kadınla genellikle karşılaşmıyorlardı. Nadia'nın sünnet olmadığını öğrendiklerinde, onunla alay etmeye başlamışlardı. Kızlardan biri Nadia'ya, bu deri parçacıklarının neye benzediğini sormuş; bu soru da konu hakkında konuşmanın çok ayıp olduğunu düşünen Salama'yı çok üzmüştü. Salama Gowad'a Nadia'yla alay eden kızdan söz etmiş, o da kızı azarlamıştı. Bu azar ortamı sakinleştirmişti ama konu, arkamızdan sıklıkla konuşulan bir şeydi.

* * *

Her köyde "bilge kişiler" oturur. Bu konum, aynı zamanda babadan oğula geçer. Bilge kişiler, genellikle diğerlerinden daha zengin ailelerdendir. Çoğunlukla diğer insanların gidip ziyaret ettikleri, sorunlarını konuştukları evleri büyüktür. Öğütleri için para alırlar. Örneğin bir kadın, eğer evliliğinde mutsuzsa bir bilge kişiye gider, ne olmasını istediğini ve neden mutsuz olduğunu anlatır. Eğer bu bilge kişi kocanın yanlış bir şey yaptığını düşünürse -sadakatsizlik gibi- şehirdeki önemli kişilerle ilişki kurar ve kadının boşanmasını sağlar.

Boşanan kadın, çocuklarını kocaya verir ve kendisine bakması için ailesinin yanına geri döner. Koca, büyük olasılıkla

bakmaları için çocukları kadın akrabalarına verecektir (anne veya kız kardeşler). Birçok kadının kocasına uzun süre katlanmasının en büyük nedeni, çocuklarını kaybetme korkusudur.

Bir keresinde köydeki dükkânlara gittiğimde, İngilizce konuşan bir bilgeyle tanıştım. Sevimli bir adamdı. Saygı duyulacak birine benziyordu ama sorunlarımı anlatma konusunda çok utandım; bana yardım edebileceğine pek inanmadım. O zamana kadar dedikodu ve haberlerin köyler arasında ne kadar çabuk yayıldığını öğrenmiştim. Eğer birine açılırsam, bunun dört bir yana yayılacağından emindim. Ayrıca, o zamanlar bu tür sorunların aile dışına çıkmaması gerektiğine inanıyordum. Her konuda güvendiğim tek insan, aşağımızdaki evde oturan Haola'ydı. Buna karşın, herkes nasıl hissettiğimi biliyordu. Kadınlar kocamla aramın nasıl olduğunu sorduklarında onlara mutsuz olduğumu, eve dönmek istediğimi söylüyor, başka bir şey anlatmıyordum. Sanırım, benim için hepsi üzülüyorlardı. Köylü kadınlar, meraklı olmayı severlerdi. Bazen bana o zayıf ve çelimsiz kocamla nasıl geçindiğimi sorar, onun hakkında şakalar yaparlardı. Onlara ne diyeceğimi bilemiyordum. Bana böyle konuştuklarında çok zavallı görünüyorlardı.

* * *

Erkekler çalışmak için evden ayrıldıklarında, evin yönetimini yaşça büyük olan kadın üstleniyordu. Bu kişi, bizim evimizde Ward'dı. Bana ne yapacağımı söylemeye hakkı vardı. Eğer döndüğünde Abdul Khada'dan dayak yemek istemiyor-

sam, ona uymak zorundaydım. Ward, bu gücünü benim üzerimde kullanmaktan hoşlanıyordu. Bazen beni günlerce yiyeceksiz bırakıyor veya bir gün öncesinden kalmış soğuk artık yemekler veriyordu. Bazen mideme iki üç gün çay ve sigaradan başka bir şey girmiyordu. Bakela'ya, onlar sıcak yemek yerken neden benim soğuk yemek yediğimi sorduğumda, bir şey söyleyemiyordu. Çünkü bu işten Ward sorumluydu.

Ward, Bakela'ya karşı hiçbir zaman bana olduğu gibi cimri değildi. Ama Bakela, Ward ona karşı sevimsiz olduğu zamanlarda bile hiçbir şey söylemiyor, hep kaynanasına saygı duyuyordu. Kendi yemeğimi yapabilirdim ama Ward, yiyecekleri kendi odasında kilit altında tutuyordu ve anahtar sadece ondaydı. Kendi tavuklarımız olduğu için taze yumurta lüksümüz vardı ama Ward, onları hep erkeklerle Bakela'nın çocuklarına veriyor, hiçbir zaman bana vermiyordu. Nadia'ların da birkaç tavuğu vardı. Bana arada sırada yumurta ve et getiriyordu.

Daha sonraları, köyde olduğum birkaç yıl içinde, diğer kadınlar Ward'ın bana nasıl davrandığını bildiklerini söylediler. Bana, onun kötü ve acımasız bir kadın olduğunu söylediler. Kendi annesi bile bunu kabul ediyordu. Tüm diğer kadınlar, çok içten görünüyorlardı. Ward'ın neden bu kadar korkunç biri olduğunu anlayamıyordum. Komşu evde oturan adam, ilk karısının ölümünden sonra yeniden evlenmişti. Sık sık onu görmeye gidiyordum; o da bana gizlice yemek veriyordu.

* * *

Bir gün ateş için odun toplarken, küçük bir yılanın yanımdan süzülerek geçtiğini fark ettim. Dehşete düşmüştüm. Bir odun parçası alıp ona vurdum, öldürdüm. İnsanların yılan yediklerine ilişkin birçok öykü duymuştum. Ben de denemeye karar verdim. Kafasını kopardım; birkaç dalı tutuşturarak küçük bir ateş yaktım. Yılanı dalların üstüne koyup derisi kararana dek kızarttım. Eti yiyebilmek için derisini yüzdüm. Tadı hiç de fena değildi.

Karısının bana karşı davranışları hakkındaki söylentiler, Suudi Arabistan'daki Abdul Khada'ya ulaşmıştı. Mektubunda bana, açlıktan ölmek üzere olduğumu, yiyecek için başkalarının evine gittiğimi duyduğunu yazdı. Ona yanıt yazarak bunun doğru olduğunu, giderken bana para bırakmadığı için Ward'a bağımlı kaldığımı, onun da bana çok kötü davrandığını anlattım. Sonra, Abdul Khada Ward'a bir mektup yazdı. Köylü kadınlar, ona mektubu okumak için eve geldiler. Mektubunda, Ward'ın benden hiçbir şey saklamamasını yazıyordu. Ne yapacağının söylenmesinden dolayı çok kızmıştı ama yeniden kocasına anlatacağım korkusuyla bir şey söylemeye çekinmişti. Hakkında başka kadınlarla konuştuğumu duymuştu. Bu yüzden, bana karşı nefreti daha da büyüdü. Tüm geri kalan yaşamım boyunca köyde tıkılı kalacağımı, diğer bütün herkes gibi yaşayacağımı ve hiçbir zaman sevgili İngiltere'me dönemeyeceğimi söylüyordu. Onu hiç umursamıyordum.

* * *

Abdul Khada Suudi Arabistan'a gittikten sonra, Abdullah hastalandı. Yavaş yavaş daha da zayıf ve solgun görünüyordu. Onunla birlikte uyuduğum için hastalığı bana da bulaşır düşüncesiyle korktum. Mohammed onu sürekli, hastalığının belirlenmesi için Taiz'deki doktora götürüp getiriyordu. Hiçbir doktor ne olduğunu bilemedi. Ward bana, onun her zaman hastalıklı bir çocuk olduğunu, hep çok sıska olduğunu, pek yemek yemediğini söyledi ama görünüşe göre, durumu gittikçe daha da kötüleşiyordu. İlaç verip daha özel bir tedavi için İngiltere veya Suudi Arabistan'a gitmesi yönünde önerilerde bulundular.

Mohammed babasına, Abdullah'ın hasta olduğunu, bir şeyler yapması gerektiğini yazdı. Çok uzun bir süre, Abdullah sonunda yataktan kalkamayacak kadar hastalanana kadar, Abdul Khada bu istekleri göz ardı etti. Taiz'deki hastaneye götürülüp orada birkaç hafta yattı. Çok mutlu olmuştum. Dürüst olmak gerekirse, ölmesini istiyordum. Çünkü o zaman İngiltere'ye dönmek için özgür olacaktım. Sadece birkaç haftalığına bile evin dışında olması çok hoştu. Böylece tek başıma uyuyabilecektim. Gerçekte, uzun süredir cinsel ilişki kuramayacak kadar güçsüzdü ama onu yine de çevremde istemiyordum. En çok istediğim şey özgürlüğümü kazanmaktı.

En sonunda, Abdul Khada ziyaret için Suudi Arabistan'dan geldiğinde, oğlu Abdullah'ın ne kadar hasta olduğunu gördü ve İngiltere'ye tedaviye götürmek için hazırlıklar yapmaya başladı. Bana, onunla birlikte gitmek isteyip istemediğimi sordu ama ben bu sözüne inanmadım. Ne söyleyeceğimi

duymak için bir oyun olduğunu düşündüm. Bana içten olduğunu, pasaportum onda olduğuna göre, eğer istersem her şeyi ayarlayabileceğini söyledi.

Sözlerinin gerçek olduğuna inanmaya başlamıştım. Ona, az da olsa güvenmek zorundaydım. Çünkü tutunabileceğim başka bir şey yoktu. Oraya geldiğim günden beri, ona anneme göndermesi için bir sürü mektup vermiştim ama tek bir yanıt bile almadığım için, günbegün onları göndermediğine daha da çok emin oluyordum.

Bu kez içten görünüyordu. O uzaktayken tüm aileyle, hatta Ward'la bile iyi geçinmek için çok çaba harcamıştım. Dışarıdayken bana sürekli mektup yazmış, eğer Abdullah'la iyi geçinirsem İngiltere'ye gidebileceğime söz vermişti. Bunu her mektubunda yazmıştı. Belki de sonunda oraya uyum sağladığıma inanıyor, bana güveniyor diye düşünüyordum.

Abdul Khada'nın, Taiz'deki Nasser Saleh'in yardımı ve Abdullah'ın ivedi olarak tıbbi desteğe ihtiyacı olduğuna ilişkin mektupla oğlunun ülkeden ayrılabilmesi için vize alması, zamanını almıştı. Çok da para harcamıştı. Bu kez sözünü tutacağına, gerçekten gideceğime inanmıştım. Anneme yeniden başımıza gelen her şeyi anlatan uzun bir mektup yazıp ondan yardım istedim. Ona, Abdul Khada'nın Abdullah'la birlikte İngiltere'ye gelmeme izin verdiğini ve oraya gelir gelmez, Nadia'nın kurtulması için elimizden geleni yapmamız gerektiğini anlattım. Abdul Khada'ya, mektubu postaya vermesini rica ettim; o da kabul etti. Sabırsızca Abdullah için resmi belgelerin gelmesini beklemeyi sürdürdük.

Bir gün, evde Abdul Khada yanıma geldi ve:

"Annene yazdığın mektubu baban bana geri gönderdi," dedi.

Anında, onun mektubu hiç göndermediğini anladım. Mektubu açtığından ve onu benim gidişime engel olmak için bir bahane olarak kullanacağından hiç kuşkum yoktu.

"Baban kızgın," diye sürdürdü. "Ve senin, Abdullah'la birlikte İngiltere'ye gidemeyeceğini söylüyor."

Bu kez kurtulacağıma kesin gözüyle baktığım için, sözleri yüzümde bir tokat gibi patladı. Ona vurup tekmeler savurmaya, ağlamaya başladım.

"Yalan söylüyorsun!" diye çığlık attım. "Mektuplarımı göndermiyorsun! Onları kendin açıyorsun."

Daha önce tutmayı başardığım öfkemin tümünü kontrolsüzce yüzüne kustum. O zamanlar, annemin çocukları alıp babamı terk ettiğini; bu yüzden kafeye gönderdiğim mektupların hepsinin doğrudan babamın eline geçtiğini bilmiyordum.

Sonunda hazırlıklar tamamlandı ve beni yine köyde bırakarak Abdullah'la ikisi İngiltere'ye gittiler.

Abdul Khada'yla Mohammed, evde olduklarında sıklıkla, benim İngiltere'ye geri dönmem konusunda, "Dönmesine izin versek mi acaba?" diyerek benimle dalga geçip kızdırmaya çalışırlardı. Sanırım Abdul Khada, beni mutlu ya da mutsuz etme konusundaki gücünden hoşlanıyordu. Oysa Mohammed, bazen bana ağabey gibi davranıyor, sorunlarımı

dinliyor, diğer zamanlar, bir şekilde beni kıskanıyor gibi görünüyordu. Bazen beni hiç umursamıyor; odadayken diğer insanlarla benim hakkımda konuşuyor, bana ve mutsuzluğuma gülüyordu. Ruh hâli sürekli bir gidip bir geliyordu.

* * *

Erkekler çevrede olduğunda, her gün iyi yemekler yiyorduk ama kadınlar yalnızken sadece chapatis yiyordu. Abdul Khada, akşamları hep bizim kesmek zorunda olduğumuz pişmiş tavuk veya koyun eti istiyordu.

Büyük bir koyunun eti, üç veya dört gün yeniyordu. Kuzunun gövdesi mutfak kapısına asılıyor, sinekler dışarıda bırakılan her şeye üşüştükleri gibi buna da geliyorlardı. Köylü ailelerin çoğu, onları yetiştiren insanlardan tavuk alıyorlardı ama Abdul Khada'nın ailesi, tavuklarını kendi yetiştiriyordu. Evde kim varsa herkes tavuk kesmeyi öğrenmek zorundaydı.

Tavukları bıçakla öldürmeyi öğrendim. Oysa bu işi bazıları, tavukların kafalarını çıplak elleriyle koparark yapıyorlardı. Bu iş sırasında, tavuğu hemen içine atmak için bir kova kaynar suyun yanında olması gerekiyor. Böylelikle sinirler o anda ölür, tavuğun titremesi kesilir. Bu aşamadan sonra tavuk yolunur, karnı yarılır, iç organları temizlenir, daha sonra yıkanıp pişirilir. Ne zaman bir tavuğu öldürsem, kestiğim başın Abdul Khada'nın kafası olduğunu düşünüyordum.

İngiltere'de kutlanan Noel gibi dini bir bayram olan Ead'a, Ward koyunu kesmeyeceğini söyledi. Bu yüzden, başka biri-

nin onu kesmesi gerekiyordu. Abdul Khada'nın köydeki kız kardeşi, birkaç haftalığına bize gelmişti. Bu işi yapabileceğini söyledi. Ona yardım etmek için evin dışına çıktım. Koyunu yere yatırdı, ayaklarının üstüne bastı, boğazını büyük bir mutfak bıçağıyla kesebilecek biçimde kafasını geriye doğru bastırdı. Kesmeden önce, her zaman söyledikleri gibi, Arapça "Allah'ın adıyla!" dedi. Bıçağı hayvanın boğazına vurduğu sırada yanlışlık yaptı ve koyun, hemen öleceğine çırpınmaya başladı. Bunu izlemeye dayanamadım. Koyunun çırpınmasından dolayı, kadın şok oldu. Koyun, her yana kan sıçratıyor, o da ne yapacağını bilemiyordu.

"Çok zalimsin!" diye bağırdım. "Bu işi yanlış yaptın."

Kadının elinden bıçağı alıp boğazını, erkeklerden gördüğüm gibi yeniden kestim. Kanı ellerime, kollarıma sıçradı ve koyun anında öldü.

Deri yüzme işini ona bıraktım. O da yüzdüğü deriyi, oralarda dolaşan yırtıcı hayvanlar için uzağa doğru attı. Köylüler bana, dağlarda dolaşan sırtlanların insan eti yediklerini, gece geç saatte yalnız başına dolaşan güçlü erkeklere saldırıp onları parçaladıklarını söylemişlerdi. Köylülerin çoğu, sırtlanlarla kurtların gece avından sonra, köy patikalarında bir sürü el ve ayak bulduklarıyla ilgili öyküler anlatıyorlardı. Bir zamanlar, o bölgede kaplanlar da varmış ama ormanların azalmasıyla soyları tükenmiş.

Yırtıcı hayvanları hiç görmedim ama gece yattığımda onları duyuyordum. Uzaktan uluyorlar; Abdul Khada'nın kız kar-

deşinin attığı koyun derileri gibi yiyecekler bulmak için bazen evin çevresinde dolaşıyorlardı. Penceremin altında derileri parçaladıklarını, hırladıklarını, gürültüyle soluyarak yiyeceği kokladıklarını, aralarında kapıştıklarını işitebiliyordum.

Bütün erkekler, zararlı hayvanları avlamak, kendilerini hayvan ve haydutlardan korumak için silah taşıyorlardı. Bir gece yamacın eteğinde silah sesi duyduğumda, yatağımda henüz uyanık bir şekilde uzanıyordum. Pencereye gittim. Karanlıkta parlayan fenerleri görebiliyordum. Ertesi gün, köye gelen bir sırtlanı kovaladıklarını öğrendim. Onu öldürmek istemişlerdi. Erkekler, bir sırtlan yakaladıklarında onu öldürüp dişlerini anı olarak saklıyorlardı.

Çok ender olarak değişik şeyler yiyorduk. Bazen patatesle tuna balığı ve her zaman, her şeyle bolca pilav yiyorduk. Ana içeceğimizse çaydı. Eğer erkekler oradaysa poşet çay içiyorduk, kadınlar yalnızken sadece çay yapraklarını kaynatıyorlardı. Poşet çay, zengin lüksü olarak görülüyordu; yapraksa yoksullar içindi. Aynı zamanda, bölgede onu yetiştiren ailelerden alınan taze kahve de içiyorduk.

Erkekler uzaktayken, kadınlar her şeyi yapmak zorundaydılar. Yılda bir ya da iki kez tohum ekiliyordu. Kadınların bazıları tarla sürmesi için öküzü olan adamlar tuttukları hâlde, Ward çok cimriydi. Bu işi biz elimizle yapmak zorunda kalıyorduk. Birkaç hafta boyunca her gün tarlaya elimde bir çapayla gitmek zorunda kalıyor, her tohumu tek tek eğilerek ekiyordum. Sabahın erken saatlerinden gece geç vakte kadar

çalışıyordum. Günün sıcak saatlerinde, sırtımın ne kadar acıdığının veya ayaklarla ellerimin nasıl su topladığının önemi yoktu. Beni ayakta tutan tek şey suydu. Bakela bazen bana yardım ediyordu. Ama Ward, Bakela'nın bakmak zorunda olduğu çocukları olduğu için onu eve gönderiyor; bir kısım işi kendi üstleniyordu. Ward, güçlü bir kadındı. Benim de tüm gün boyunca ona ayak uydurmamı bekliyordu. Orada, bütün kadınlar güçlüdür. Çok yaşlı olanlar bile çevrede başlarında bir şeyler taşıyarak tarlalarda ve evlerde çalışırlar.

Ekinlerin -çoğunlukla chapatis için mısır, kahverengi ekmek için kepekli mısır yetiştirilirdi– yağmurun sıklığına göre büyümesi, birkaç ay sürüyordu. Ekinler büyüyüp biçildikten sonra, onları öğütmemiz gerekirdi. İlk başta ekinleri ellerimizle kırıp kovalarla içeri taşıyorduk. Ellerim, bu iş yüzünden dört yıl boyunca su topladı, sonunda da nasırlaştı. İçeri taşıdığımız kovalar bir hafta bekliyordu. Sonra mısırı her gün öğütmemiz gerekiyordu.

Ertesi gün öğüteceğimiz kadarını, bir gece önceden suya koyuyorduk. Bir sonraki sabah, aşağı kata inip hayvanların arasında, dev bir taş merdanenin altında azar azar mısırı öğütüyorduk. Sürekli güç harcamaktan dolayı bileklerim durmadan ağrıyordu. Bu işlem, mısırı pişirmeye hazır hâle getirmek içindi. Öğütmek, kadınların yapması gereken en zor ve yakındıkları tek işti. Daha sonraları, köydeki diğer kadınların bunu yapmak için makinelerinin olduğunu fark ettim. Bu makineler elle döndürülen, kollu öğütme tekerleğine benziyorlardı. Diğer kadınlarsa mısırı dükkâna götürüp

dükkân sahiplerine öğütmeleri için para veriyorlardı. Böylece onlara kalan iş yoğurmak ve chapatisi pişirmeye hazırlamak oluyordu. Bizimse tüm günümüzü alsa da Ward hâlâ bu işi, geleneksel tarzda yapmayı sürdürme konusunda diretiyordu.

Diğer kadınların bazıları "İngiliz kıza niye bu kadar zor işleri veriyorsun?" diye çıkıştıklarında, o yalnızca, "Ona karışmayın. Bunları öğrenmesi gerekiyor," diyordu. Böylece o işi yapmayı sürdürdüm her sabah. Eğer akşam yemeğine gelen insanlar varsa, onu yapmam üç dört saatimi alıyordu. Eğer tarlada tohum ekeceksem, birkaç gün idare edecek kadar mısır öğütmem gerekiyordu. Böylece dışarıda serbestçe çalışabiliyordum. Aynı zamanda kuyudan su getiriyor, odun topluyor, bir parça samandan yapılmış küçük bir süpürgeyle evi temizliyordum.

Dışarıdan gelen esinti yüzünden, ev hep toz içerisindeydi. Kertenkeleler içeri girip tavandaki çatlaklara yumurtalarını bırakıyorlardı. Temizlik, sonu olmayan bir işti. Temizler temizlemez çevre yine toz oluyor, yeni yumurta kümeleri ortaya çıkıyordu. Bazen yavru ejderhaya benzeyen yaratıklar eve giriyordu. Biri doğruca, bebek uyurken Bakela'nın odasına girmişti. Onu ilk önce ben görüp çığlık attım. Bakela koşup onu öldürdü. Bir başka zamanda, bebeğin hamağında sürünen bir yılan buldum.

Evin çevresinde çok sayıda tarantula da vardı. Bir öğleden sonra dışarıda, kollarımı sıvamış, gözümü kapamış, güneşin altında otururken, kolumda, kıllarımın arasında bir şeyin

hareket ettiğini hissettim. Baktığımda büyük, kıllı, siyah ve kahverengi çizgili bir tarantulanın yavaşça üzerimde gezindiğini gördüm. Korku içinde bakarken, tüylerim diken diken oldu. Zorlukla soluk alıyordum. Sonunda duramayıp onu ani bir hareketle uzağa doğru savurdum. Havada uçup yere düştü. Üzerine bastım; terliğimin altında ezildiğini hissettim. Çılgın bir şekilde ağlayarak içeriye koştum; içeridekilere ne olduğunu anlattım. Omuzlarını silktiler. Onlar için bu önemli bir şey değildi.

Bir diğer tehlike kaynağı da akreplerdi. Bir gün karanlıkta, elimde boş bir kovayla kuyuya gitmek üzere merdivenlerden inerken, ayak başparmağımda şiddetli bir acı hissettim. Çığlık atıp elimdeki kovayı fırlattım. Kova, gürültü çıkararak yere düştü. Koridordan sızan ışıkta aşağısını görmeye çalışırken, gözüm kancalarıyla ayağıma tutunmuş, gövdesini bir ileri bir geri hareket ettirerek arka kısmıyla beni sokmaya çalışan dev siyah bir akrebe çarptı. Bulunduğu açı yüzünden bana ulaşamıyordu. Bakela, çığlığımı duyup koşarak geldi. Bir sopa alıp akrebi odanın öbür ucuna savurdu.

Nadia, bu kadar şanslı değildi. Oradaki kadınlar, evlerinin çatılarında saksılar içinde mushkoor denilen bir bitki yetiştirirler. Hoş bir kokusu vardır. Onu dolap ve çekmecelerimizde kullanır, saçlarımıza süreriz. Nadia, bir gün mushkoor saksısına yeni tohumlar ekerken, yavru bir akrep topraktan çıkarak elini soktu. Salama, Nadia'nın ağladığını duyunca, koşarak ne olduğunu görmeye geldi. Onu yukarı kata çıkardı.

Zehir kanına işlediğinde, tüm vücudu bir balon gibi şişti; derisi kırmızıya döndü. Dehşete kapılmıştım. Öleceğinden emindim. Kadınlar, yerel bir bitki merhemi kullandılar ve birkaç gün sonra Nadia iyileşti. Bazıları akrep ısırmalarından sonra kurtuluyor, bazılarıysa ölüyorlardı; bu tamamen şansa bağlıydı.

Hayvanlarla da sürekli ilgilenmek zorundaydık. Eğer içerideyseler gübrelerinin temizlenmesi gerekiyordu. Ben bu işi çıplak elle yapıyordum. Eğer otlamak için dışarı çıktılarsa, kurtlarla sırtlanlar yüzünden başlarında beklemek gerekiyordu. Gün içinde sıcakta beklemek zordu. Bu yüzden, hep bir gölge bulmaya çalışıyordum ama her zaman bu olanaklı olmuyordu. Dışarıda olmak en azından, yalnız kalabilmem ve serbestçe düşünebilmem anlamına geliyordu. Böyle anlarda, sadece hep ağladığımı ve acı çektiğimi anımsıyorum.

Yalnızca akşamları boş zamanım oluyordu. O zaman dışarı çıkıyor, bütün gününü açık havada bağdaş kurup oturarak geçiren yaşlı adamın yanına oturuyordum. Onunla her konuda konuşabiliyordum. Bana geçmişinden söz eder, evleri yapmak için elleriyle nasıl taş kırdıkları gibi öykülerle o zamanlar nasıl yaşadıklarını anlatırdı.

Ben de ona ne kadar mutsuz olduğumu, bana ne kadar kötü davranıldığını, evime gitmeyi ne kadar çok istediğimi anlatırdım. Bana karşı çok içtendi ama onun da elinden gelen bir şey yoktu. Sadece beni teselli etmeye çalışırdı.

"Allah'a inan," diyordu. "Sabırlı ol. İngiltere'ye döneceksin, bu kadar çok üzülme."

9

Acı Dolu Bir Yaşam

Abdul Khada, köye ziyaretlerinden birinde, evi genişletmenin zamanı geldiğine karar verdi. O güne dek, çatıyı teras olarak kullanmıştık. Şimdi orayı kapatıp eve gelen erkek konuklarını ağırlayabileceği büyük bir odaya dönüştürmek istiyordu. Bu işin bitirilmesi aylar alacaktı. Abdul Khada, asıl inşaat işini yapacak iki işçi tuttu.

Taşı, yaşlı adamın bana anlattığı gibi geleneksel yoldan, dağlardan kırarak elde etmek zorunda değildik. Artık inşaatı şehirlerden kamyonlarla taşıdıkları büyük, çağdaş cüruf briketleriyle yapıyorlardı ama hâlâ her defasında iki üç tane birden başımızda, yamaçtaki patikadan yukarı taşımak zorunda olan bizlerdik. Aynı zamanda, çoğunlukla her yanımızı kaplayan, gözlerimize, ağzımıza gelen ve terimize karışan

tozuyla, yarılıp dökülen çimento torbalarını da taşımak zorundaydık.

Kamyonlar, malzemeleri yamacın dibine bırakıyorlardı. Erkekler, evin içinde çalışıyorlardı. Tuğlalarla çimentoyu ben getirmek zorundaydım. Torbaların ağırlığından başım öne doğru eğildiğinden ve soluk almakta zorlandığımdan dolayı, patikayı tırmanırken sık sık durmam gerekiyordu. Bir hafta boyunca, her gün patikayı bir aşağı bir yukarı, sabahın erken saatinden gece geç vakte kadar tırmandım. Abdul Noor'un taşımaya yardım edecek kadar büyük olan oğlu gibi, bazen başka insanlar da gelip bana yardım ediyorlardı ama ben, ara vermeden işimi sürdürmek zorundaydım. Abdul Khada, evin dışında babasıyla birlikte oturuyor, ben gidip gelirken o izleyip eleştiriyordu.

İşi hızlandırmak için, her gidişte daha çok tuğla taşımak istedim ama taşıdığım tuğlaları artırdığımda, dayanılmaz acılar duydum. Abdul Khada, bu işi yanlış yaptığım için bana kızdı. Bu nedenle, yamacın dibindeki hiç azalıyormuş gibi görünmeyen tuğla yığınından aynı şekilde taşımayı sürdürdüm.

Tüm malzemeler tepeye çıkarıldıktan sonra, Abdul Khada çatıda yer muşambasının üzerinde çimento karıştırırken de ona yardım etmek zorundaydım. Sorun, çok fazla suya ihtiyacımız olduğuydu. O aralar su sıkıntısı vardı. Bir kova su için köyün çevresinde dört dönüyor, kuyudan kuyuya geziyorduk. Çatıya getirdiğimiz suyu, çimento tozunun içine döküyorduk. Bir odayı yapmak için inanılmaz miktarda su gerekiyordu.

Gerekli suyu tek başıma taşımam olanaksızdı. Bu nedenle Abdul Khada, köyden bana yardım etmeleri için birkaç kız getirmek zorunda kaldı ama ben yine sabahın erken saatlerinden gece yarısına kadar gidip gelmek zorundaydım. Gece karanlıkta, el feneriyle yola çıkıyordum. Bazen Bakela da karanlıkta yanımda geliyordu. Çünkü korkuyordum. Ama sıklıkla yalnız başıma gidiyordum. Gerekli suyu sağlayabilmek için tek yolumuz buydu.

Hiç yağmur yağmadan geçen iki hafta sonunda, aniden şiddetli bir yağmur bastırdı. Tüm gün boyunca sürdü. Ben de yağmurun yağdığı o gece, kuyuların hepsinin dolduğunu ve çok uzağa yürümek zorunda kalmayacağımı düşünerek sevinçten ağladım. Kuyular su doldu ama Abdul Khada bunun çok uzun sürmeyeceğini bildiğinden, diğer insanlar almadan veya toprak suyu emmeden, eve yeteri kadar su taşımak için çok çalışmamız gerekti. Çatıda üç büyük depo vardı ve bunların sürekli doldurulmaları gerekiyordu.

Evde çalışan yabancı erkekler olduğu için, her zaman yüzümüzü örten peçeler takmamız gerekiyordu. Onlar da çalışırken yoğun sıcakla baş etmemizi zorlaştırıyordu. Üç su deposundan birini, Gowad'ın karısı Salama ödünç vermişti. Onda bir depo olduğunu duyunca, Abdul Khada depoyu alıp getirmemi söyledi. Hemen "evet" dedim; çünkü birkaç dakikalığına da olsa, Ashube'ye gidip Nadia'yı görmek için her fırsatı değerlendiriyordum. Bakela'nın küçük kızı Tamanay'la birlikte gittim.

Günün en sıcak saatinde, bir buçukta yola koyulurken Abdul Khada:

"Uzun sürmesin. Sizi saat üçte bekliyorum," diyerek bizi uyardı.

Ashube'ye yürüyerek gittik. Bu kısa yolculukta bile toz ve sıcak bizi oraya gitmeden yorgun düşürdü. Eve vardığımızda, Salama'ya depoyu ödünç verip veremeyeceğini sordum. Verebileceğini söyledi. Nadia'yla birkaç dakika oturup ona Hockail'de neler olduğunu anlattım. Nasıl zorluklar içinde çalıştığımdan, Abdul Khada'nın dinlenmeme izin vermediğinden söz ettim.

"Gelip yardım etmeme izin ver," dedi.

"Hayır!" diye neredeyse bağırarak yanıt verdim.

Onun hiçbir şekilde zorluk çekmesini istemiyordum. Her zaman onun sırtındaki yükü, o küçük bir çocukmuş gibi almak ister, onu yaşamın kötü koşullarından korumak isterdim.

Oturmamız gerekenden daha çok oturduk, konuştuk. Birden, evde yine azar işitmek istemiyorsam geri dönmem gerektiğinin farkına vardım. Yakıcı güneş altında, yeniden yola çıktık.

Su deposu kocamandı. Neredeyse benim boyumdaydı. Nadia ve Salama'nın yardımıyla onu başımın üzerine çıkardım. O zamana kadar, geleneksel yolla eşya taşıma konusunda oldukça deneyim kazanmıştım. Yanımda yürüyen Tamanay'ın sürekli daha hızlı yürümem için sıkıştırmasıyla,

olabildiğince hızlı bir şekilde geri eve doğru yürümeye başladık. Yolda, terliğim bir taşa çarptı. Dengemi yitirdim ve depo yere düştü. Panikledim. Çünkü saat üçü geçiyordu ve Abdul Khada'nın bize çok kızacağını biliyordum.

"Saate bak, Tamanay!" dedim. "Hızlanmak zorundayız, bana yardım et."

Zavallı küçük Tamanay, depoyu yeniden başımın üzerine koymak için çok uğraştı ama kaldıramadı bile. O çelimsiz, küçük bir çocuktu. Depoyu kaldırmak için harcadığı çaba ve geç kalırsak başımıza geleceklerin korkusu, ağlamasına neden oldu.

Depoyu yalnız başıma kaldırmaktan başka çarem yoktu. Yere çömelip depoyu başımın üstüne çıkardım. Onu düşürmeden, yavaşça ayağa kalktım. Ayaklarımla sırtımı ayağa kalkmak için zorladıkça, vücudumun tüm kasları acıdan bağırıyor gibiydi. Kaslarımın acısından dikkatim dağılmış bir şekilde, yüzüme bir dikenin ucunun değdiğini fark etmedim. Deponun ağırlığıyla ayağa kalkınca, diken daha da derine batıp derimi kaldırdı. Yüzümdeki ani acıyla çığlık atıp depoyu yeniden yere indirdim. Tamanay, korkuyla geri sıçradı.

Dikeni çıkarınca, yüzümden aşağı kan akmaya başladı; sanki her yer kanla dolmuştu. Acıyı umursamadım ama eğer Abdul Khada'yı daha fazla bekletirsek neler yapacağını düşündükçe, daha çok kaygılanmaya başladım. Bir kez daha yere çömelip depoyu başıma kaldırdım. Yine kaslarımı zorlayarak ayaklarımın üzerine kalktım ve dağdaki patika yollardan ilerlemeye başladık.

Sonunda, saat üç buçukta eve ulaştık. Ward, depoyu başımdan alırken yardımcı oldu. Yüzümün neden kanadığını bilmek istedi ama soluk soluğaydım; ona anlatacak gücü bulamadım. Bayılmak üzere olduğumu hissediyordum. Yukarı kata çıkmamı, Abdul Khada'ya geldiğimi söylememi istedi. Güçlükle yukarı çıkarken, her merdiven basamağı bana bir dağ gibi geldi.

Abdul Khada, biz içeri girer girmez:

"Neden bu kadar geç kaldınız?" diye bağırdı ama hâlâ ona yanıt verecek gücü bulamadım.

Sessizliğimden iyice çılgına dönen Abdul Khada, deri ayakkabısını çıkarıp bütün gücüyle yüzüme vurdu. Darbenin etkisiyle geri çekildim ve dengemi yitirerek merdivenlerden aşağı yuvarlandım. O, yine arkamdan gelerek:

"Niye geciktiniz?" diye bağırdı.

Ona depoyu düşürdüğümü, ne kadar ağır olduğunu, dikenin batmasını anlatırken dinlemiyordu.

"Dükkâna git!" diye bağırdı. " Ve biraz gaz yağı al."

Tamanay'la, dükkâna doğru yola çıktık. İkimiz de yol boyunca ağlıyorduk. Dükkânda, daha önce karşılaştığım, İngilizce konuşabilen bir adam vardı. Yüzümdeki kurumuş kana ve gözyaşlarıma baktığını göüyordum ama hiçbir şey söylemedi. Yüzümdeki yara artık kanamıyordu, ayakkabının çarptığı yer çok sızlıyordu ama peçem bunları gizliyordu.

On iki litrelik gaz yağı bidonunu başımın üstüne kaldırdım. Her zaman olduğu gibi, kapakları yağ akıtıyor, damlalar yüzüme doğru süzülüyordu. Yağ damlaları, yaramın içine sızdı. Çürüğün üzerinden aktı ve peçeme dağıldı. Neredeyse kokudan boğulacak gibi oldum. Artık daha fazla umursamıyor, sadece ölmek istiyordum. Trans hâlinde yürümeyi sürdürdüm.

Eve ulaşana dek giysilerim yağ içinde kalmıştı. Abdul Khada'nın bana yine vuracağını düşünüyordum. O ise durup bana baktı.

"Git yıkan!" dedi sadece.

Yıkanıp geri geldiğimde, bana doğru gelip alnımdan beni öptü.

"Üzgünüm Zana," dedi.

Hiç umursamadım. Artık özür dilemek için çok geçti. Bakela benim için ağlıyor, bir çeşit merhemle yarayı tedavi etmeye çalışıyordu. Bana karşı gösterilen davranış biçiminden dolayı herkes şok olmuştu ama annesi Saeeda dışında, hiç kimse Abdul Khada'ya bir şey söyleme cesaretini gösteremedi. Saeeda oğlunu, bana bir daha vurmamasını söyleyerek azarladı ama Abdul Khada, onu hiç umursamadı. Ana babasına karşı çok saygılı olduğu için, hiçbir zaman onlara karşılık veremezdi. Bu nedenle basitçe, duymazdan geliyordu.

Yaşlı adam, olanları göremezdi ama daha sonra ben, o gece oğlunun bana yaptıklarını ona anlattım. Sadece:

"İnançlı ol," dedi. "Bir gün evine döneceksin. Güçlü ol."

* * *

Kısa bir süre sonra, Mokbana bölgesindeki evlerinden koparılarak getirilen kızların yalnız biz olmadığımızı öğrendim. Abdul Khada'nın ailesi tüm ülkeye yayılmıştı. Bakela'nın, doğduğu köy olan Rukab'da yaşayan çok sevimli iki kız kardeşi vardı. İkisi de köyde yerli erkeklerle evlenmiş ve çocuklarıyla birlikte orada yaşıyorlardı. Hockail'den oraya yürüyerek yarım saatte gidiliyordu. Sık sık ziyarete geliyorlardı. Zamanla onları daha da yakından tanıdım.

Köy evlerinde, duvarlarda boya yerine daha çok dağın belirli yerlerinde bulunan bir çeşit kireç taşı kullanılır. Taş, duvarlara sürülecek bir macun kıvamına gelene kadar, gece boyunca suyun içinde bırakılırdı. Rukab, kireç taşının doğal olarak bulunduğu bir yerdi.

Ward, evden dolayı iyice huzursuz olmuştu. Onu aydınlatmak istedi. Bu nedenle de benle Bakela'yı Rukab'a, bu taştan biraz getirmemiz için gönderdi. Böylece evi yeniden boyayabilecektik. Evden dışarıda bir gün geçireceğim için mutluydum. Bize, doldurmamız için birkaç çuval verdi; biz de sabahın erken saatinde yola çıktık.

Bakela köyde tanınmış biriydi ama benim ilk gelişimdi. Oraya, bir dağ yamacından inerek ulaşmamız gerekiyordu. Aşağıda vadideki köyü görebiliyorduk. Oraya ulaştığımızda, susamıştım. Bir şeyler içmek için, Abdul Khada'nın kız kardeşinin evine gittik. Eve yukarı kata çıkar çıkmaz, ev benim kim olduğumu görmek ve bana bakmak isteyen insanlarla dolup taştı. Kadınlar bana çok yakın davransalar da, o sırada bana

sorular soran diğer insanları sevmedim. Hepsinin çok meraklı olduğunu düşünüp onlara alaycı ve küstahça yanıtlar verdim.

Bakela, açıkçası çok gözdeydi. Birkaç kadın, bizim için dağdan kireç taşı kırmayı önerdiler. Bize sadece onları toplayıp çuvala doldurmak kalacaktı. Bakela çok utangaçtı; onların yardımseverliğini reddetmeye çalıştı ama onlar, Bakela'yı çok iyi tanıyorlardı. İtirazlarına aldırmayıp bize dinlenmemizi söyleyerek onların işi yapmalarına izin vermemizi istediler.

Bize kahve ve chapatis yaptılar. Biz de tatil yaptığımız bu sabahın oturup keyfini çıkardık. Daha çok kadın bizi görmeye geldi. Oturmuş onların sohbetlerini izlerken, on dört yaşlarında genç bir kız odaya girdi. Bir çocuk gibi tombuldu ama çok güzeldi. Onu diğerlerinden farklı kılan, bir İngiliz'e benzemesine neden olan sarı saçlarıydı.

"O kim?" diye sordum Bakela'ya.

"Bir başka İngiliz kızı," diye yanıtladı. "Çok küçük yaştayken getirildi."

Daha çok bilgi edinmek için heveslendim. Bakela'ya biraz temiz hava alacağımı söyleyerek odadan dışarı çıktım. Kıza, benimle gelmesini söyledim. Aşağı kata indik. Birkaç kişi bizi izledi. Bizimle aynı durumda bir başka kişiyle tanıştığım için çok heyecanlanmıştım. İngilizce konuşmayı unutmuştu ama birlikte, Arapça konuşabiliyorduk.

Bana, yedi yaşındayken, dokuz yaşındaki kız kardeşi ve anne babasıyla İngiltere'de yaşadığını söyledi. Annesi İn-

giliz, babası Yemenli'ydi. Annesi ölmüş, babası bir başka İngiliz kadınla evlenmiş ve onları Rukab'a ziyaret için getirmiş. Üvey anneleri, kızlara kötü davranıyormuş ve onlardan kurtulmak istiyormuş. Babası, bunu iyi bir fırsat olarak görmüş. Üvey anne ve baba, onu ve kız kardeşini amcalarında bırakarak gitmişler.

On yaşındayken, amcası onu oğluyla evlendirmiş. Bana, kaynanasının aynı Ward'ın bana olan davranışları gibi olan kendisine davranışlarını anlattı. Kız kardeşi de başka bir kuzenle evlendirilmiş. İngiltere'yi hiç anımsayamıyordu. Orada başka akrabaları olup olmadığını da bilmiyordu. Tek anımsadığı, İngilizce birden ona kadar saymaktı. Benim için sayıları saydı, çok yavaşça. Küçük bir kız çocuğuyken şimdi anımsayamadığı yaşadıklarını düşündüm; gözlerim doldu. Köyden giderken ona şans diledim ama hiçbir umudunun olmadığını biliyordum. Çünkü arkasında ona yardım edecek hiç kimsesi yoktu.

Öykü, ağlamama neden oldu. Bu arada, Yemen'deki yaşamım boyunca, Amerika ve İngiltere gibi ülkelerden getirilip dağlarda köy yaşamına terk edilen kızlarla karşılaşmanın hiç de olağandışı bir şey olmadığını keşfettim. Birçoğu, kendi anayurtlarından bir daha haber alamıyordu ama Nadia'yla bana bu şekilde olmayacaktı, kesin kararlıydım. Ne kadar uzun sürerse sürsün, ailemin yanına geri dönmek zorundaydım.

* * *

Abdul Khada, çoğu zaman çok acımasız olsa da bazen benim sorunlarıma karşı çok anlayışlıydı. Örneğin, diğer

kadınlar kullanmadığı hâlde, şehirden bana hijyenik petler getiriyordu. Diğerleri şalvarlarının içine bir parça bez koyuyor, adet döneminin sonuna dek bunu çıkarmıyorlardı. Beni de aynı şeyi yapmaya zorladılar ama bence bunun düşüncesi bile iğrençti. Öbürlerinin bunu nasıl yapabildiklerini anlayamıyorum. Çünkü diğer zamanlarda çok özenli bir şekilde temizliğe önem verirler. Duadan önce, günde beş veya altı kez kısmen ve günde iki kez tamamen yıkanırlar.

Çocuklar dışında tüm aile, dualarını odalarında, kendi namaz seccadelerinin üzerinde diz çökerek ve tüm doğru hareketleri yaparak ediyorlardı. Kadınlar sessizce dua ediyor ama erkekler, ilahiyi andıran daha yüksek sesler çıkarıyorlardı. Her namaz yaklaşık on dakika sürüyordu. Başlangıçta ben namaz kılmıyordum ama oturup onları izliyordum. Dili daha iyi öğrenmeye başladıkça, radyodaki vaazları dinlemeye, İslam dinine inanmaya başladım. Eğer dua edersem, Allah'ın beni bu zor durumdan kurtaracağını düşünmeye başladım. Hep İngilizce dua ediyor ve her defasında:

"Lütfen Tanrı'm, bana yardım et!" diyordum.

Mokbana bölgesinde yaşayan kızları izleyen bir Tanrı'nın varlığına inanmak çok zordu. Gowad'ın yeğeni, Nadiaların evinin yukarısında bir dağ yamacında yaşıyordu. Yeğen, Suudi Arabistan'da ölmüştü. Nadia, zamanla onun dul eşiyle yakın arkadaş oldu. Dul eş, yeniden evlenebilirdi ama ölen kocasının evinde tek başına oturmayı, sekiz yaşındaki kızı ve henüz bebek olan oğlunu kendisi yetiştirmeyi seçti.

Kendini ve çocuklarını geçindirebilmek için para kazanmak zorundaydı. Bu yüzden çevre köyleri dolaşıp kadınlara giysi dikiyordu. Nadia'ya nasıl dikiş dikileceğini öğretti. Nadia kendine eski bir dikiş makinesi alıp giysi dikmeye başladı. Dul kadın başka köylere gittiğinde, Nadia ve Salama'ya, bakmaları için oğlunu getiriyordu. Kızı da annesi yokken evde kalıp ev işlerini yapıyordu.

Aşağı köyden seslenildiğini duyduğumda, Hockail'de, evdeydim. Amina, yoldan geçen birinden bazı haberler duymuş ve bize, yukarıya bağırıyordu. Bize o küçük kızın öldüğünü, Nadia'nın da olayın içinde olduğunu söyledi.

Neyle karşılaşacağım hakkında hiçbir fikrim olmadan, Ashube'ye tüm yol boyunca koşarak gittim. Onu bulduğumda, Nadia çok sakindi; toparlanmıştı. Küçük kızın cenaze töreni neredeyse bitmişti. Nadia, bana neler olduğunu anlattı.

"Biz bebeğe bakıyorduk," dedi. "O sırada, bir kadın gelerek kuyunun başında bir çocuğun terliklerinin olduğunu, bir bidonun da suyun üzerinde yüzdüğünü söyledi. Salama'yla oraya gidene kadar kuyunun başına kalabalık toplanmıştı. Oradakiler, sopalarla kuyudaki suyu karıştırıyorlardı. Hiçbiri yüzme bilmiyordu. Kalabalığın arasında öne doğru atıldık ve Salama onlara, benim yüzebileceğimi söyledi. 'Suya gireyim mi?' diye sordum; Salama başını salladı. Bulacağım şey karşısında, gerçekten çok korkmuştum ama belki de hâlâ yaşıyor olma şansı vardır, diye düşündüm. Önce başımı daldırıp suyun çevresinde yüzdüm. Sopalar çamuru kaldırdığından,

hiçbir şey göremiyordum. Duygularımla hareket etmek zorundaydım. Dibe dalarak her yere dokundum ama sadece daha fazla çamuru kaldırmış oldum. Soluk almak için su yüzüne çıkmak zorundaydım. İkinci kez daldım ve yumuşak bir şeye dokundum. Bu, o küçük kızdı. Onu su yüzüne çıkardım. Erkekler de kuyudan dışarı çıkardılar. Gözleri açıktı; ağzından köpükler çıkmıştı."

Nadia, okulda öğrendiklerini anımsayarak kızı ters çevirip suyu çıkarmaya çalışmış ama artık çok geçmiş. Köydeki yaşlı bilge kişi durmasını söyleyene dek çılgınca uğraşmış. Cesedi eve taşımışlar. Birkaç köylü de annesini bulmak üzere yola koyulmuş.

Kadını, işten dönerken bulmuşlar. Kadın, onları görür görmez çocuklarının başına korkunç bir şey geldiğini anlamış. İnsanlar, ona durumu anlatmamışlar; o da ağlayarak eve doğru koşmuş. Acı içinde eve ulaştığında, neredeyse kendinde değilmiş. Cesedin olduğu odaya girerken, insanlar onu kolundan tutmak zorunda kalmışlar. Kadın olduğu için, cenaze töreninde kızının mezarının başında durmasına izin verilmemişti, bu erkeklerin işiydi.

Orada, mezar yapmak için bir çukur kazılır; sonra onun yanına bir başka çukur daha kazılır. Ceset ikinci çukura konup üzeri taşlarla kapatılır. Sonra birinci çukuru kumla doldurup çevresinde durarak dua ederler.

Dul kadın, kucağında bebeğiyle her şeyi uzaktan izlemek zorunda kalmıştı.

10

Sonunda Bir Dost

Yemen'e gelişimizden sonra, yeniden yurt dışına gitmeden önce, iki yıl boyunca Gowad Ashube'deydi. O sıralar oğlu Mohammed, Nadia'nın sözde kocası, çalışacak kadar büyüdü ve köydeki birçok erkek gibi Suudi Arabistan'a gitti.

Mohammed, fiziksel olarak çocukluktan çıkıp erkek olmuştu ama Abdullah, sözde benim kocam, öyle değildi. Mohammed kendisine güzel bir iş bulmuştu; parfüm ve tıraş losyonları satan bir mağazada çalışıyordu. Nadia'yla annesi Salama'ya para göndermeye başladı. Suudi Arabistan'da altı ay kalacak; her defasında birkaç aylığına tatil yapmak için dönecekti.

İlk gelişinde, Nadia gebe kaldı. O sıralar Gowad İngiltere'de çalışıyordu. Nadia'ya Mohammed, biletleri için yeterli para biriktirdiğinde, onun da oraya gidebileceğini yazmıştı. Bu, Abdul Khada'nın bana anlattığı öykünün aynısıydı. Gebe kaldığımızda bir daha kaçmak veya onlarla kavga etmek istemeyerek 'iyi' Arap kadınları olacağımızı düşünüyorlardı.

Nadia, sorunsuz bir gebelik geçiriyordu. Sabah bulantıları veya başka rahatsızlıkları yoktu. Yalnızca göğüsleri büyümeye başlamıştı. Köyde doğum yapma olasılığı onu hiç ürkütmüyor gibiydi. Bazı durumlarda çok güçlüydü. Diğer durumlardaysa kolaylıkla etki altında kalıyordu. Sanırım, yanında ben olmasaydım İngilizceyi unutur, bütünüyle onların istediği bir kadın olurdu. Her zaman onu görmeye gidiyor; dayanıklı olmasını ve umut etmeyi sürdürmesini söylüyordum. Ben olmasaydım, sanırım onların kendisini ezip geçmelerine izin verecekti.

Nadia'nın gebeliği boyunca Salama ona oldukça iyi davrandı. Nadia'nın çok yorulmaması için dinlenmesine izin veriyordu. İstediği zaman Hockail'e gelip beni görebiliyordu. Onu bu uzun yürüyüşten kurtarmak için, olabildiğince sık ben ona gidiyordum. Ama Abdul Khada o sıralar Suudi Arabistan'daydı ve mektubunda, Ashube'ye bu kadar sık gitmememi yazdı. Sanırım, kaçış planları yaptığımızı düşünüyordu. İş dışında evden dışarıda durmamdan da hoşlanmıyordu. Galiba, herhangi bir zamanda nerede olduğumu casusları göremezse, denetiminden çıkabileceğimi düşünüyordu.

Bundan sonra, Nadia'yı haftada bir, gündüzleri görmeye gitmeme izin verildi. Ben Arap yaşantısına alıştıkça, Abdul Khada davranışlarım konusunda daha da katı oluyordu. Eğer onun kurallarına uymazsam, aileden veya köyden biri ona yazıp beni anlatıyordu. Abdul Khada, onun sözünü dinlemezsem bana kızacağını bilmemi istiyordu. Çoğu zaman onun sözünden dışarı çıkmıyordum ama içimde, derinlerde bir yerde boyun eğmiyor; ondan nefret etmekten hiç vazgeçmiyordum.

Salama, Nadia'nın beni görmeye gelmesini hiç engellemedi. Ama dokuzuncu ay, ben ona gelmemesini söyledim. Çünkü çok yorulduğunu, yolculuğun onun için uzun ve sıcak olduğunu düşünüyor, endişeleniyordum.

* * *

Bir gün, sabah erken bir vakit Nadia'nın komşusu bize gelip Ward'a, Nadia'nın gece bir erkek çocuk dünyaya getirdiğini; her şeyin iyi olduğunu söyledi. Doğumun gerçekleştiğini duyduğumda, çılgına döndüm. Neden hiç kimsenin beni almaya gelmediğini bilmek istedim. Gece geç vakit olduğunu, hiçbir kadının o saatte dışarıda yürüyemeyeceğini söylediler. Eğer eve beni almak için bir erkek gelseydi ve bu durum Abdul Khada'nın kulağına gitseydi, beni öldürürdü. Böyle bir durumda, bir kadınla bir erkeğin bir arada görülmesi kabul edilemezdi.

Ward arkamdan bağırırken, evden dışarı koştum:

"Umarım öğlen yemeğine kadar dönersin!"

"Bugün gelmiyorum!" diye bağırdım. "Kız kardeşimin yanında kalacağım."

Ashube'ye, Nadia'nın odasına kadar koştum. Oda kadınlarla doluydu. Bebek yatağın kenarında, hamakta uyuyordu. Gözyaşlarına boğuldum. Tüm gün boyunca gözyaşlarım durmadı. Nadia, gerçekten çok iyi ve sakin görünüyordu. Bana artık susmamı, yoksa kendisinin de ağlamaya başlayacağını söyledi. O gün tekrar hastalandım; sesim kısıldı.

Nadia, sancıların akşam geç saatte başladığını söyledi. Doğum çok uzun sürmemiş. Salama, komşu köyden yardım etmesi için tanıdığı yaşlı, sevimli bir kadın getirmiş. Nadia çok acı çekmediğini, kadının çok sakin olduğunu; yumuşak davrandığını söyledi. Bebek bir saat sonra doğmuş. Küçük kız kardeşimin anne olduğunu görmek, bana inanılmaz gibi geliyordu.

Odada, bizimle birlikte bir kadın vardı. Ad önerilerinde bulunuyordu. Nadia, bebeğe Haney adını vermeye karar verdi. Sonra babadan, doğumu haber aldığına ilişkin ve Nadia'ya, bebeği hangi adla çağıracağını anlatan bir mektup aldık. Şimdi hangi adı istediğini bilmiyorum ama Nadia bunu pek umursamadı. Haney, 29 Şubat 1984'te, artık yılda dünyaya geldi. Bu yüzden, yalnızca dört yılda bir yaş günü kutlanabilecekti. Büyüyordu; güzel bir çocuktu. Aynı annesine benziyordu.

Nadia'yla üç gün kaldım. Onunla birlikte, odasında uyudum. Hastalığım gittikçe daha da kötüleşiyordu. Daha ilk

gün, hiç konuşamaz hâle gelmiştim. Nadia'nın kulağına fısıltı hâlinde konuşuyordum. Sonraki gün, yerimden kalkamadım. Nadia bebekle birlikte bana da bakmaya başladı; kaşıkla yemek verdi.

Nadia, her şeyi olduğu gibi, annelik rolünü de sakin ve rahat bir şekilde ele aldı. Haney'i iki yıl boyunca emzirdi. Oğlunu deli gibi seviyor; ben ne zaman İngiltere'ye gitmekten söz etsem oğlunu bırakma korkusu onu savunmasızlaştırıyor ve korkuyordu.

"Eğer şimdi eve gidersek," diyordu, "Haney'i elimden alırlar."

Bu düşünceden dolayı dehşete kapılıyordu. Bir kaçış yolu bulduğumda, Nadia'nın benimle gelememesi için artık ellerinde bir koz olduğu düşüncesi beni kaygılandırıyordu.

* * *

Nadia'yla birlikte olduğumuzda, diğer kadınlarla ilişkimizi kesiyor, baş başa kalmaya çalışıyorduk. İngiltere'deki eski günlerimizi sıkça anıyorduk. Nadia, yalnızca bu sohbetler sırasında gülümsüyor, gülebiliyordu. Yemen'de, bizim için gülme konusu olacak hiçbir şey yoktu. Kaçış planları yapıyor, dışarı çıkmanın hayalini kuruyorduk. Her fikir bir öncekinden daha çılgın oluyordu. Tek umudumuzun anneme bir şekilde başımızın dertte olduğunu anlatan ve bize yardımcı olmasını isteyeceğimiz bir mektup ulaştırmak olduğunu biliyorduk. Bizim hakkımızda ona neler anlatıldığını veya neye inandığı hakkında hiçbir fikrimiz yoktu. Eğer ilk zamanlarda

bizim yazmak zorunda bırakıldığımız kartları aldıysa, mutlu olduğumuza ve Yemen'de bulunmaktan hoşnut olduğumuza inanıyor olabilirdi. Bu şekilde düşünmemiz doğru değildi. Burada köle olduğumuzu bildiğine, bizi bulmaya çalıştığına inanmak zorundaydık.

Aynı zamanda, buradaki yaşamımızın erken dönemlerinde, Abdul Khada'nın bize zorla doldurttuğu kaset vardı. Bana vurmuş ve babamın iyi bir adam olduğunu; Yemen'de, İngiltere'de olduğumuzdan daha mutlu olduğumuzu, burada olmanın ne kadar güzel olduğunu söylemeye zorlamıştı. Bu kaseti hazırlamak yüreğimi parçalamıştı. Çünkü bu kasetin annemi doğru izden uzaklaştıracağını biliyordum.

Haney doğduktan kısa bir süre sonra, Hockail'e diplomalı bir doktor geldi. Eğitim için yurt dışında bulunmuş bir yerliydi. Daha sonra geri gelmek, kendi köyünde tıp hizmeti vermek, kendi insanlarına yardım etmek istemişti. Genç bir adamdı. İyi olmadığımda -ki bu daha sık olmaya başlıyordu- onu ziyaret ediyordum. İngilizce konuşmuyordu ama ben, sorunlarımı anlatacak kadar iyi Arapça konuşabiliyordum. Uyuyamadığımda, bana uyku hapları veriyordu. Göğsümde dayanılmaz acılar duymaya başlamıştım. Doktor, bu acıyı dindiren birkaç hap verdi. Çok iyi bir doktora, çok içten bir adama benziyordu.

Evi, yaşadığımız evlerden çok farklıydı. Köye taşınmış bir kentli evi gibiydi. Halıları, buzdolabı ve bir televizyonu vardı. Sanırım, bütün bu eşyaları çalıştırmak için bir jeneratörü

vardı. Çünkü o sıralar, o bölgede hâlâ elektrik yoktu. Köydeki en güzel evdi. Herkes o ev hakkında konuşuyordu. Köydeki en bilge kişilerden biri olan babası tarafından yaptırılmıştı.

Her ziyaretimde, bana daha dostça davranmaya başladı. Onun rahatça konuşulacak biri olduğuna karar verdim. Ona, annemden hiç mektup almadığımı söyledim. Benim için şehre gidip gelirken -ki bu çok sık oluyordu- posta kutusuna bir mektup atıp atamayacağını sordum. İlk başta pek hevesli görünmedi. Sanırım, başka bir erkeğin aile işlerine karışmak istemiyordu. Ona birçok kez sormak zorunda kaldım. En sonunda, benim için bunun ne kadar önemli olduğunu anladığında, istediğimi yapacağını söyledi. Aynı zamanda, annemin de Taiz'deki kendi posta kutusuna yazabileceğini, gizlice mektupları alabileceğini söyledi. Bu şekilde, Nasser Saleh'i ve onun sansürlerini atlatabilecektik.

Nadia'ya sonunda güvenebileceğimiz bir insan bulduğumuzu söyleyince, yeniden kaçış hayalleri kurmaya başladık. Bunun işe yarayacağına hâlâ pek inanamıyordum. Köyde ya da Taiz'de birilerinin mektubu açacağından, okuyacağından, onu yine aldatmaya çalıştığım için beni dövebilecek olan Abdul Khada'ya ileteceğinden korkuyordum. Bu yüzden istediğim her şeyi yazamadım. Anneme, satır aralarında ne söylemek istediğimi ve yardım istediğimi anlamasını umut ederek, bir tür şifreyle yazmak zorundaydım. Mektup, onun anlayacağını bildiğim ama başka kimsenin farkına varamayacağı ipuçlarıyla doluydu.

Sonunda mektubu, eski bir okul defterinden kopardığım bir kâğıda yazdım. Anneme, doktorun posta kutusunun numarasını verdim. İki hafta sonra, doktorun karısı ziyaret için evimize geldi. Ward odadan çıktığında bana, kocasında benim için bir mektup olduğunu ve onu gidip almamı fısıldadı.

Elime geçen ilk fırsatta aşağıya, köye koştum; soluk soluğa eve ulaştım. O kadar yıl sonra üzerinde annemin yazısı olan mektubu gördüğümde, gözlerime inanamadım. Bu kadar uzun süre olanaksız olan ona ulaşmak, nasıl bu kadar kolay olabilirdi?

Doktor, bana içtenlikle gülümsedi ve oturup onu okumak isteyip istemediğimi sordu. Ona teşekkür ettim ama bir yerlerde gizli bir şekilde, yalnız okumak istediğimi söyledim. Onun önünde ağlamak istemiyordum. Mektubu örtümün altına saklayıp eve dönmek için yola çıktım. Gizli mektubumla birlikte eve doğru tırmanırken, yüreğimin sesi kulaklarımda gümbürdüyordu. Birinin üzerime atlayıp zarfı alarak onu da Abdul Khada'nın fotoğraflarıma yaptığı gibi yırtabileceğini düşünüyor, mektubu gerçekten okuyabileceğime inanamıyordum.

Kendimi odama kilitleyip zarfı yırtarak açtım. Artık annem nerede olduğumuzu bildiğine göre, buradan çok kısa bir süre içinde kurtulacağımızdan emindim. Mektubuma bu kadar çabuk karşılık aldığım için, artık diğer mektupların ona ulaşmadığı konusunda hiçbir kuşkum kalmamıştı. Öyle çok ağlıyordum ki, sözcüklere zorlukla odaklanıyordum.

Annemin, bir şeylerin yanlış olduğunun farkına varmış olsa da mektubun çok uzun olmasından ve sorularla dolu olmasından dolayı aklının çok karışık olduğu açıkça anlaşılıyordu. Önceki mektuplarımın hiçbirini almamıştı ama bana zorlukla doldurttukları kaseti dinlemişti.

Abdul Khada kaseti babama göndermiş ama annem bir şekilde onu ele geçirmiş. Bir gün erkek kardeşim Mo, babamı ziyaretinde kaseti gizlice alıp anneme götürmüş. Söylediğim şeylerin zorlukla söyletildiğinin farkına vardığını ama ne yapacağını bilemediğini yazıyordu. Babam Mo'ya, kaseti aldığı için çok kızıp annesiyle kendisi arasında bir seçim yapması gerektiğini söylemiş. Mo, annemi seçmiş ve bir daha babamı ziyarete gitmemiş.

Mektubu okurken, durumu hâlâ tam olarak anlamadığı için hayal kırıklığına uğramıştım. Açıkçası, Yemen'den kurtuluşumuz, hayal ettiğimden daha çok zaman alacaktı. Ama en azından gelin olarak satılmamız konusunda onun parmağı olmadığını öğrenmiştik. Artık durumumuzu az çok bildiğine göre, bizi buradan almak için elinden gelen her şeyi yapacağını biliyorduk.

Artık mektuplarımı göndermek için bir yol bulduğumdan, bir sürü mektup gönderdim; bir sürü de yanıt aldım. Nadia'yla ben, ne yazdığımız ve annemizle iletişimimizde kendimize güveniyor ve neler olduğunu hiç kimseden saklama ihtiyacı duymuyorduk. Doktorun karısı, bazen mektupları açık bir şekilde eve getiriyordu. Onlar, bundan hoşlan-

masalar da bizden mektupları almaya çalışmıyorlardı. Doktor, iyi bir aileden gelen yüksek eğitimli bir adamdı. Abdul Khada'nın ona yapabileceği şeylerden korkmuyordu. Sonunda, bize yardım edecek kadar güçlü bir dost bulmuştuk.

Abdul Khada, gelişmeleri kısa zamanda haber aldı. Ama otoritesine karşı bu başkaldırıya olan gerçek duygularını açığa çıkarmayacak kadar kurnazdı. Bana, annemden mektup aldığımı duyduğunu ve buna çok sevindiğini yazdı. Hiçbir şey olmamış gibi davranıyor, sanki ailemizin eski bir dostuymuş gibi, annemin sağlığının nasıl olduğunu soruyordu. Aslında, söyleyebilecek hiçbir şeyi yoktu. Çünkü bunca zaman mektuplarımızı sadece yollar gibi yapmıştı. İlk kez onu alt ettiğimizi hissediyordum ama durumumuzda hâlâ bir değişiklik yoktu. Annem bizim içinde bulunduğumuz kötü durumu bilse de, o anda yapabileceği hiçbir şey yoktu.

Mektubunda, durumumuzla ilgili ilk haberi kafeye gelen arkadaşlarımdan öğrendiğini, Nadia'yla benim evlendiğimizi söylediklerini yazıyordu. Arkadaşlarım bunu, Mokbana'dan kocası gelen bir kadından duymuşlardı. Annem kafede çalıştığı sırada, babamın çekmecesinden bizim doğum belgelerimizi aldığını söyledi. Bu konu hakkında babamla yüzleştiğinde, babam, elinde yasal evlilik belgelerinin olduğunu ve Yemenli iki erkeğin de tanıklık yaptıklarını söylemiş. Annem çılgına dönüp babama bağırmış:

"Bunu nasıl yapabilirsin? Onlar benim bebeklerim! Onlar benim de senin de kızlarımız... Onları nasıl sattın?"

Babam da gülümseyerek:

"Kanıtla," demiş.

Annem ona:

"Onları geri alacağım," demiş.

Ama babam, sadece annemin yüzüne gülmekle yetinmiş.

"İstersen dene," demiş. "Yapabileceğin hiçbir şey yok. Onlar gitti, diğer ikisi gibi."

Böylece annem, yıllar önce Ahmet'le Leilah için yaptığı gibi, dışişleri bakanlığına yazmış. Ama onlar, hemen karşılık vererek bizim çift pasaportlu olduğumuzu, Yemen hükümetince Yemen yurttaşı sayıldığımızı yazmışlar. Eve dönmemiz için tek yol, kocalarımızın ülkeden ayrılmamız için bize izin vermeleriymiş. Böylece çıkış vizesi alabileceğimizi belirtmişler.

Nadia'nın sosyal danışmanı Mary Birchell de aynı zamanda İngiliz elçiliği ve çok çeşitli makamlara yazmış ama hep aynı yanıtları almış. Çok üzülmüşler ama yapabilecekleri hiçbir şey yokmuş.

Annem, Gowad'la Abdul Khada'nın ona verdiği posta kutusu numarasına yazmaya başlamış ama elbette hiçbir yanıt alamamış. Çünkü bütün mektuplara el konmuş. Sana'a'daki İngiliz elçiliği yardım etmek istese bile bu posta kutusundan bize ulaşamazdı.

Annemin yakın arkadaşı, Lynette'in annesi Bayan Wellington da ona yardım ediyormuş. Yardım etmesi için

Kraliçe'ye mektup yazmış. Nedimelerden biri, çok üzüldüklerini söyleyerek mektubu dışişleri bakanlığına ilettiklerini söylemiş. Annemle Mary Birchell, Cenevre'deki Uluslararası Çocuklara Yardım Kuruluşu'nun başkanı Nigel Cantwell'e yazmışlar. Bay Cantwell de diğerleriyle aynı yanıtı vermiş: Nadia'yla ben çift pasaportlu ve evli olduğumuz için, hiç kimsenin yapabileceği bir şey yok demiş. Ama evliliklerin yasallığıyla ilgili bir araştırma yapmış. Görünüşe göre, annemle babam hiç evlenmedikleri için, annem bizim yasal olarak tek vasimizdi. Kızlarının evliliğinde onun onayı alınmadığı için, Yemen hükümetinin evliliklerimizi geçersiz sayması olasılığı olabilirdi.

Kurtulma şansımızın bu olduğunu hissederek bu umut ışığına sıkıca sarıldım. Çünkü evliliklerimizin geçersiz olduğuna kesin gözüyle bakıyordum. Nasıl geçerli olabilirdi ki? Bize hiç sorulmamıştı; biz kesinlikle kabul etmemiştik. Annemin de bu konuda hiç bilgisi olmadığı için geçersiz olmaları gerekirdi. Ama annem, bize bunları yazarken oldukça dikkatli davranıyor, boş yere umuda kapılmamızı istemiyordu. Yemen hükümetinin uzak bir köydeki, bir çift yasal olmayan evlilik için zaman harcayacağına inanmıyor gibiydi. Aynı zamanda, babamın Ashia'yla Tina'yı da elinden alıp bize yaptıklarını onlara da yapmayı deneyeceğinden korkuyordu. İnsanlar, annemin bize ulaşamadığı yıllarda bir sinir krizi geçirdiğini anlattılar. Tüm o baskı, korku ve gerilimin onu ruhsal açıdan yaraladığını öğrendim. Ama mektuplarımızı almaya başlayınca, savaşçı ruhu geri gelmişti.

Annemin yapmadığı şey, basına başvurup olanları bütün dünyaya yaymaktı. Anneme yazdığım mektuplarda bunu yapmasını ve halkın burada neler olduğunu öğrenmesine izin vermesini söylüyordum. Evdeki yaşlı kör adamı ziyarete gelen köydeki bir veya iki yaşlı adam merak etmememi, evime geri döneceğimi söylüyorlardı. Birçoğu İngilizleri tanıyordu. Eğer annem onlara neler olduğunu anlatırsa, hükümetin bir şeyler yapacağına kesin gözüyle bakıyorlardı. Mektuplarımda, haberi gazetelere vermesi konusunda ipuçları vermeyi sürdürüyordum ama o, sanırım anlamıyor, yine her şeyi kendi çözmeye çalışıyordu. Hâlâ mektuplarda, başka birilerinin okuyabilecek olması korkusundan dolayı tümüyle açık olamıyordum.

Annemle artık düzenli olarak yazışıyorduk. Bazen mektuplar arasında iki aylık bir ara oluşsa da bu, zorluklar içinde geçirdiğimiz dört yıllık sessizlik dönemiyle karşılaştırılamazdı. Annem, parçalanan fotoğraflar yerine ailenin fotoğraflarını göndermeye başladı. O günlerde, evliliğinden bile haberim olmayan Ashia'nın bir kızı olmuştu. Abdul Khada'nın bir fotoğraf makinesi vardı. Nadia'yla benim fotoğrafımızı çekiyor; ben de onları anneme gönderiyordum. Sanırım, buna benzer işaretlerin, bizim tutsak olduğumuz iddiasının nasıl komik olduğunu göstereceğini düşünüyordu. Aylardır mektuplar gelip gidiyor, bize bir şeyler olduğuna ilişkin umut veriyordu. Ve bütün bunlar Yemen'den kurtulup ailemize dönüşümüz konusunda bizi daha da sabırsızlaştırıyordu.

11

Evden Gelen Ziyaretçi

Abdul Khada, oğlunun tedavi görebilmesi için, Abdullah'la birlikte İngiltere'ye gitmiş ve orada olduğu sırada, onu babamla tanıştırmıştı. Sanırım babam, Abdullah'ın ne denli çelimsiz ve hasta olduğunu gördüğünde şok geçirmiştir. Grubundaki diğer tüm arkadaşları Abdullah'a gülmüşler ve babama, kızını nasıl böyle biriyle evlendirdiğini sormuşlar. Babam, Abdullah da diğer erkekler gibi olsaydı onu hiçbir zaman eleştirmeyecek olan arkadaşlarından utanmış. Abdul Khada bütün bunları bana, Suudi Arabistan'a gitmeden önce Hockail'e uğradığında anlattı. Tedavisi bitsin diye Abdullah'ı İngiltere'de bırakmıştı.

Abdullah'a nasıl bir tedavi uygulandığını hiçbir zaman öğrenemedim ama o, İngiltere'de dokuz ay kaldı. Sonrasın-

da, tam olarak tedavi edilemeden, vizesi bittiği için dönmesi gerekti. Yetkililer onun vizesinden daha uzun süre kaldığını fark edip kayıt altına almışlar. Bu gecikme, daha sonra yaşamımızda karşımıza bir engel olarak çıkacaktı.

Abdul Khada, İngiltere'deyken annemi aradığını ve Gowad o sıralar Birmingham'da olduğu için, onun evinde buluşmayı önerdiğini söyledi. Buluşmuşlar. Annem, benimle Nadia hakkında sorular sormuş. O da benim evlendiğimi ve mutlu olduğumu söylemiş. Abdul Khada, bana ayrıca kız kardeşlerimi gördüğünü de söyledi.

Abdullah, döndükten sonra, Abdul Khada'yla birlikte Suudi Arabistan'a gitmeden önce, köyde birkaç hafta kaldı. İngiltere'de biraz daha uzamıştı ama ayrıldığı zamanki gibi yine zayıf ve hasta görünüyordu. Tedavi onu pek iyi etmiş görünmüyordu. Abdullah'ın kardeşi Mohammed, Abdul Khada'yla iletişime geçerek Abdullah'ın gittikçe kötüye gittiğini ve Suudi Arabistan'da tedavi görmesi gerektiğini söyledi. Abdul Khada bunu onayladı ve Abdullah yeniden Yemen'den ayrıldı. Evde bulunduğu zamanlar ona pek aldırmasam da, evden her ayrılışında rahatlıyordum.

Kısa bir süre sonra, büyük bir ameliyat geçireceğini duydum. Kalbe giden ana damarlarından birinde sorun varmış. Kan akışını engelliyormuş. Yerine, plastik bir damar takılacakmış. Yirmi dört saat narkozun etkisinde kalacağını söylediler. Abdul Khada, oğlunun yaşama şansının yüzde elli olduğunu söyledi. Ameliyat masasında ölmesi için dua edi-

yordum. Böylece, serbest kalacaktım. Birkaç gün sonra kurtulduğunu duyduğumda, hayal kırıklığına uğradım. Ward kaygılandığı için, Abdul Khada ona her şeyin yolunda olduğunu anlatan bir telgraf yolladı. Ve birkaç gün sonra da onu inandırmak için kendisi geldi.

Abdullah, sağlığına yeniden kavuşmak ve babasına lokantada yardım etmek için aylarca Suudi Arabistan'da kaldı. Yeterince güç kazanır kazanmaz, Abdul Khada onu, beni artık gebe bırakabileceği umuduyla köye gönderdi. Hepsi daha önce neden gebe kalmadığımı merak ediyorlardı ama bu konuşmalarını hiç önemsemiyordum. Abdullah'ın hastalığı yüzünden gebe kalamadığımı düşünüyorlardı. Sanırım gerçek neden de buydu. Ameliyattan sonra, çok daha iyi görünüyordu; kilo almaya başlamıştı.

Hemen gebe kaldım. 1985 yılında adet görmeye başladığımdan beri, ilk kez adetim aksadı. Bunun ne anlama geldiğini hemen anladım. Ward'a adet görmediğimi söyleyince çok heyecanlandı (hepsi bayram ediyorlardı). Kötü ya da hasta hissetmiyordum; sadece gebe olduğumu biliyordum.

Bu durumdan ben de hoşnut olmuştum. Çünkü Abdul Khada bana hep, gebe kalırsam İngiltere'ye dönebileceğim konusunda söz veriyordu. Son aylarda onu köy yaşantısına ayak uydurduğuma, ailemle iyi geçindiğime inandırmak için çok uğraşmıştım. O zamanlar, bana yeterince güvenmesi ve doğum için Abdullah'la birlikte Birmingham'a göndermesi için birçok yalan söylüyordum.

Mohammed de Abdullah'la aynı zamanda Suudi Arabistan'dan dönmüş ve Nadia da benimle aynı zamanda yeniden gebe kalmıştı. O sıralarda Haney iki yaşındaydı.

Ward bana, Salama'nın gebelikleri sırasında Nadia'ya davrandığı gibi iyi davranmıyordu. Tüm gebeliğim boyunca, bütün işleri aynı şekilde yaptım. Daha fazla yapamayacağımı düşündüğüm günler oluyordu ama yapmak zorundaydım. Çünkü Bakela Mohammed'in yanına, Taiz'e gitmişti ve Ward, tek başına işleri yapmak istemiyordu. Kuyudan suyu getirecek, yemeği yapacak, evi temizleyecek, hayvanlara bakacak başka kimse yoktu. Bakela, Hockail'den ayrılmadan önce başka bir bebek sahibi daha olmuştu ama şu anda köyden çıkmıştı. Onu bu yüzden çok kıskanıyordum. Bakela, sadece Taiz'e gitmiş olsa da sonunda çağdaş dünyaya kaçmıştı. Daha sonraki bebeği de erkekti ama doğduğunda hastaydı ve sünnet edilmek için çok küçüktü. Tedavi görmek için Taiz'e gitmesi gerekiyordu. Bu nedenle Mohammed, karısının da onun yanında, şehirde yaşamasına karar verdi. Böylece, evde sadece Ward ve yaşlı çiftle baş başa kaldım.

Bazı günler, neredeyse kâbusun sonuna geldiğimi düşünüyordum. Eğer onları görevlerini bilen bir gelin olduğuma inandırırsam İngiltere'ye gitmeme izin vereceklerini düşünüyor; böylece kaçma olanağı bulabileceğime kesin gözüyle bakıyordum. Diğer günler, bir şeyleri değiştirmek için hiçbir şeyin olanaklı olmadığını düşünerek umutsuzluğa kapılıyordum. Bütün işlerimi yapmayı sürdürüyordum. Salama Nadia'ya pek fazla iş yaptırmadığı için, o da gelip bana yar-

dım ediyordu. Ben kuyudayken, diğer kadınlar da kuyuya geliyor ve sekiz aylık gebeyken bile su taşımak zorunda kalışıma şaşırıyorlardı. Yoğun sıcaklıkla baş edemeyecek kadar irileşmiştim.

Son ay, olabildiğince çok dinlenmeye çalıştım. Bir öğleden sonra, yatağımda birkaç dakikalığına uzanırken, yamacın dibindeki evin çatısından Amina'nın seslendiğini duydum. Mohammed Taiz'den bir paket göndermişti; gidip almamız için bize haber veriyordu. İlk önce Ward aşağıya indi. Çünkü benim yataktan kalkıp kayalıktan aşağı inmem bayağı zamanımı almıştı.

Aşağıya indiğimde, küçük bir kalabalığın aralarında fısıldaştığını gördüm. Konuşurken bana bakmalarından, bir şeyler olduğunu anladım. Aşağıya, yola baktım ama bir Land Rover göremedim. Bir paket getirdiyse, hâlâ orada olması gerektiğini biliyordum. Haola yanıma geldi ve nazik bir şekilde:

"Zana, annen aşağıda yolda... Seni görmek için bekliyor," dedi.

Yandaki yamacın kenarına yürüyünce, uzaklaşan bir araba gördüm. Aşağıya baktım ve yolun kenarında duran iki kişi gördüm. Kırmızı gömlek giymiş bir kadınla tanımadığım genç bir erkek vardı. Bir süredir ilk kez başı açık bir kadın görüyordum. Durdum, izledim ve kalbim duracak gibi oldu.

Patikadan aşağıya, onlara doğru sendeleyerek ilerlerken, yanağımdan yaşlar süzüldü. Göğsümde ve boğazımda bir

yumruğun tıkandığını hissediyordum. Annem, yolun kenarında kollarını iki yana açmış duruyor, bana bakıyordu. Ona ulaştığımda, ikimiz de daha fazla dayanamadık; hıçkırarak ağlamaya başladık. Onun kollarına atıldım. Sanki saatlerce birbirimize sarılmış hâlde kaldık. Köylü kadınlar, yamacın tepesine sessizce toplanmış bizi izliyorlardı.

Sonunda onu bıraktığımda, yanındaki delikanlıyı işaret etti:

"Kardeşine merhaba desene," dedi.

Ve onun Mo olduğunu fark ettim. Onu başka yerde görsem tanıyamazdım. Beş yıl içinde çok fazla değişmişti. O da ağlamaya başladı. Yeniden anneme baktım. Onun sıcak hava yüzünden rahatsız olduğunu fark ettim.

"Hadi gel," dedim. "Seni bu güneşten kurtarayım."

Sekiz aylık gebe olsam da ondan daha hızlı patikayı çıkmaya başladım. Annem yavaşlamamı söyledi. Abdul Noor'un evine ulaşıp dışarıda, gölgedeki beton sedirin üzerine oturduk. Tüm köy orada duruyor ve sadece izliyorlardı. Ne diyeceğimi bilemedim. Amina sessizliği bozdu:

"Zana, işte annen yanında. Nasıl hissediyorsun?"

Bir yanıt bulamadım. Birden, annemi soru yağmuruna tutmaya başladım:

"Neler oluyor? Nasıl geldin buraya? Bizi geri almak için mi geldin?"

"Dinlenmeme izin ver, açıklayacağım," tek söylediği şeydi. "Ev nerede?"

Ona tepedeki evi gösterince, gözlerine inanamadı.

"Oraya mı çıkmak zorundayız?" diyebildi.

Amina, ona soğuk bir içecek getirdi; o da biraz dinlendi. Onu bir an önce eve götürmek ve olanları duymak için can atıyordum. Çılgına dönmüş gibiydim. Her şeyi, hepsini aynı anda öğrenmek istiyordum.

Annemi yandaki tepeye çıkarmak yarım saatimizi aldı. Tepeye ulaştığımızda, evin dışında, annem içeri girecek gücü bile bulamayarak bayıldı.

Geleceğini önceden duysaydım farklı yiyecekler alırdım veya evi daha rahat bir hâle getirmek için bir şeyler yapardım. İngiltere'den gelen biri için evde yiyecek hiçbir şey yoktu. Sadece benim artık alıştığım mısır vardı. Annem bunu yiyemezdi. Annemi en çok dehşete düşüren şey, çevresinde uçuşup duran ve her yerine konan sineklerdi. Yeni gözlerle çevreyi görmek tuhaftı. İlk geldiğimde bana her şeyin nasıl yabancı göründüğünü anımsadım. Bu, benim oraya yavaş yavaş nasıl alıştığımı fark etmeme neden oldu.

Haola, annemin bavulunu yukarı çıkardı. Ashube'ye gidip Nadia'yı getirebileceğini söyledi. Haola'ya, bulunduğu durumdan dolayı Nadia'yı korkutmamasını, ona sadece gelip beni görmesini söylemesini ve annemin geldiğinden söz etmemesini tembih ettim.

Odama girdik. Annem, olanları anlatmaya başladı. Yemen'deki "tatil"den dönüşümüz gecikince, bir şeylerin yolunda gitmediğinin farkına varmış ama tam olarak ne olduğunu anlayamamış. Yemen'den gelen insanlar, onu bizimle ilgili haberler vererek doldurmuşlar. Bir iki mektubumuz da eline geçmiş. Babamın ne yaptığını anladığında onu Mo, Tina ve Ashia'yı da alarak terk etmiş. Gidişimizden yaklaşık bir yıl sonra, Cenevre'deki kurumun başkanı Bay Cantwell'e ulaşmış ve o da yardım etmek için kolları sıvamış.

Annem, işe basını karıştırmaya çekindiğini söyledi. Çünkü Yemenlilerin bunu duyarlarsa öfkelenip bizi daha uzağa, dağların arasına saklayabileceklerinden korkmuş. Bay Cantwell, Yemen hükümetine yardım istediğini söyleyen sonsuz sayıda mektup yazmış ve onlardan sadece durumu inceleyeceklerini söyleyen bir yanıt almış. Ancak hiçbir gelişme olmamış. Bay Cantwell anneme, yaptığı araştırmaların sonucunda, götürüldüğümüz yerle ilgili hiçbir haritaya rastlamadığını söylemiş. Ayrıca Bay Cantwell, hiç kimsenin bizi bulamaması için hükümet ve Taiz'deki polis güçlerine rüşvet verildiğini belirlediğini açıklamış. Bizimle ilgili bilgi almak için yaptıkları her girişim sonuçsuz kalmış.

Bir süre sonra, annem bir trafik kazası geçirmiş. Birmingham'daki evinin köşesinde bir telefon kulübesinde konuşurken, bir araba kulübeye çarpmış. Annem çok kötü yaralandığından, hemen acil ameliyata alınmış. Kaza yapan kişiler, anneme 6. 500 sterlin tazminat ödemeyi önermişler. Aslında, mahkemeye giderse daha çok tazminat alacağı hâlde

buna razı gelmiş. Çünkü paraya acil olarak ihtiyacı varmış. Başka hiç kimse bizi bulamadığı için, Mo'yu yanına alarak Yemen'e gelmeye ve kendi başına bizi aramaya karar vermiş. Bay Cantwell'e yaptığı plandan söz etmiş ve o da eğer bu da işe yaramazsa, daha fazla kaybedecek bir şeyleri olmadığı için, "Basınla görüşme zamanı gelecektir o zaman," demiş. Annem, kazanın kaderin cilvesi olduğuna inanmış. Bu sayede bizi ziyarete gelecekmiş ve bize, para gelir gelmez buraya geleceğine ilişkin bir mektup yazmış. Ancak sonunda parayı alabilmek için üç yıl beklemek zorunda kalmış.

Yemen'e gelince, Mo'yla birlikte İngiliz konsolos vekili Bay Colin Page'i ziyarete gitmiş. Colin Page, çok kaba ve sertmiş. Anneme, boşa zaman harcadıklarını, bizi buradan asla kurtaramayacağını, bir an önce İngiltere'ye dönmesinin çok iyi olacağını söylemiş. Aynı zamanda yine, buradan çıkmamız için tek yolun kocalarımızın izni olabileceğini belirtmiş. Annemin bizi nasıl bulmayı düşündüğünü öğrenmek istemiş. Annem, köylerin adlarını ona vermiş ama o, bu köy adlarını hiç duymadığını, alanın hiç haritasının olmadığını ve köy adlarını bilmenin hiçbir işe yaramayacağını belirtmiş.

Annem bürodan ayrılırken Page, Mo'ya dikkat etmesini, yoksa onu da kaçırmaya çalışabileceklerini söylemiş.

Annem elçilikten hiçbir yardım alamayacağının farkına varıp Taiz'e giden bir otobüse binmiş. Anneme bir mektubumda, Abdul Khada'nın vekili Nasser Saleh'ten söz etmiş ve eğer buraya gelirse onunla konuşmasını önermiştim. An-

nemin yanında, Mohammed'in 1980 yılından kalma pek net olmayan bir fotoğrafı varmış. Annem ayrıca, şu anda Mohammed'in Bakela ve çocuklarla birlikte Taiz'de yaşadığını ve bir tereyağı fabrikasında çalıştığını biliyordu. Üç gün boyunca, İngilizce bilen herkesle konuşarak adları veya resimdeki kişiyi tanıyıp tanımadıklarını, köylerin adlarını duyup duymadıklarını sorarak kenti dolaşmış. Hiç kimse yardım edememiş. Ta ki sonunda biri çıkıp Nasser Saleh'in adını tanıyana dek... Adam onu vekile götürmüş. Nasser Saleh, annemle konuşması için Mohammed'i evine çağırtmış.

Mohammed, onu görünce şok olmuş ama elinden geldiğince yardım etmiş. Onları Mokbana'ya götürmeyi kabul etmiş. Bu arada, Suudi Arabistan'daki Abdul Khada'yı da aramış olmalı; çünkü annemi telefona çağırarak onunla konuşmasını istemiş. Annem, Abdul Khada'nın sesinin kızgın ve korku dolu olduğunu söyledi. Abdul Khada, orada ne yaptıklarını öğrenmek isteyip sorun çıkarmamaları konusunda uyarmış. Annem, onun ne hakkında konuştuğunu anlamamış gibi yaparak sadece kızlarını görmeye geldiğini söylemiş. Abdul Khada, babamdan bir mektup aldığını; kendisine, eğer annem sorun çıkarırsa kızları Aden'deki Marais'e götürmesini yazdığını anlatmış.

Annem, onu sakinleştirerek telefonu kapatmış. Olanlardan utanan Mohammed, anneme, babamın bizi Abdul Khada ve Gowad'a 1.300'er sterline sattığını itiraf etmiş. Annem, gerçekten satıldığımızı ilk kez birinci ağızdan duyup o zaman emin olmuş.

Aynı zamanda annem, bizim ona yazdığımız mektuplarla onun bize yazdıklarını alıkoyan kişinin Nasser Saleh olduğunu çok başlarda anladığını söyledi. Yemen hükümetini bu konuda bilgilendirmiş ve Nasser Saleh de bu yüzden hapse girmiş. Abdul Khada'yla Gowad, onu hapisten çıkarmak için para ödemek zorunda kalmışlar. Bizim bu olanlardan hiç haberimiz yoktu. Annem onu Taiz'de bulduğunda, Nasser Saleh herkese:

"İşte benim başımı derde sokan kadın bu!" demiş.

Annemle Mo, o gece Mohammed, Bakela ve çocukların yanında kalmışlar. Ertesi gün Mohammed, onları köye getirecek bir taksi tutmuş. Yol boyunca annemle Mo, çıplak çöl, taş ve çamurdan küçük kulübeleri görünce şok geçirmişler. Manzara onlara, bomba düşmüş izlenimini vermiş. Annem:

"Sanki bir kâbus gibiydi," dedi.

O öyküsünü bitirdikten sonra, ben de benimkini anlattım. Nasıl şoka uğradığını görebiliyordum. Ayrıntıya girecek kadar zamanımız yoktu. O yüzden, sadece ana konuları anlattım. Her şeyin ne kadar korkunç olduğu hakkında fikri yoktu. Basına gitmesi için ipuçları verdiğimi anlamamıştı. Onun için her şey çok karışık görünüyordu.

Nadia'nın Ashube'den geldiğini söylediklerinde, annemi yıllar sonra görme şokuna karşı onu hazırlamak için, yalnız başıma karşılamaya gittim. Nadia, annemin kollarına kendini atıp ona sarılarak aynı benim gibi tepki verdi. O sıralar,

Haney iki yaşındaydı. Tuhaf giysili büyükannesinin görüntüsünden korkarak o da onu kucakladı.

Ward, duygusuz bir şekilde annemin gelişini kabullendi. Özel bir şeylerin olduğunun farkına varmamış görünüyordu. Ziyaretçiler için içecek bir şeyler hazırladı.

Annemi yolun kenarında dururken gördüğüm ilk anda, sonunda eve gideceğimizi düşünmüştüm. Onunla konuşmaya başlayınca, henüz geri dönebilmemiz için hiçbir yolun olmadığını anladım. Yeterince bir şeyler yapmadığını veya henüz doğru insanlara gitmediğini söyleyebilirdim. Ona, İngiltere'ye giderek basına ulaşmasını, gürültü koparark bize yardım edilmesini sağlaması gerektiğini söyledim.

Neler olduğu konusunda bir kanıta ihtiyacı olduğuna karar verdik. Ben Cenevre'deki Bay Cantwell'e ve gazetecilere verilmek üzere bir kaset doldurmayı önerdim. Bu kez kendi sözlerimi kaydedecek ve tüm gerçeği anlatacaktım.

Kasetçalarım hâlâ bendeydi. Böylece kasete sesimi kaydetmek ve bize yardım etmesi için Bay Cantwell'e yalvarmak üzere çatıya çıktım. Mikrofona konuşmak çok zordu. Nereden başlayacağımı bilemedim; İngilizce doğru sözcükleri bulmak için çok uğraştım. Konuştukça gözyaşlarına boğuldum. O zaman teybi kapatıyor, yeterince sakinleşinceye kadar dağlara bakıyordum. Bu iş saatlerimi aldı ama sonunda kaseti doldurmayı başarıp onu anneme götürdüm. Ona dinlememesini söyledim. Çünkü Abdul Khada'nın bana vurmasıyla ilgili söylediklerimin onu üzeceğini biliyordum. Sadece yanında götürmesi için çantasına koymasını istedim.

Annem, bizimle iki hafta kaldı; bir süre benimle, bir süre Nadia'yla. Ne kadar çok çalışmak zorunda olduğumu gördüğünde üzüleceğini bildiğimden, ondan yaptığım işleri saklamaya çalıştım ama yine de bazılarını görmesine engel olamadım. Hâlâ kuyudan su getirmek zorundaydım. Çünkü annem, çok terlediği için sürekli yıkanmak istiyor; bu yüzden de daha çok suya ihtiyacımız oluyordu.

Orada olduğu sürece, herhangi bir yere gitmek veya bir şeyler görmek istemedi. Sadece Nadia ve benimle birlikte, evde kalmak istiyordu. Köylü kadınlar, onu görmek istediler; orada olduğu sürece, ev hep kalabalıktı. Annem, kadınların herkesin içinde tükürerek qat çiğnemelerine hiç alışamadı. Bazı kadınlar, annemle tanışmak için çok uzun yoldan geliyorlar ve ona, bu şekilde kızlarını kaybetmenin ne kadar korkunç olduğunu söylüyorlardı.

Mo, bize yapılanlar karşısında çok sinirlenmişti. Herkesi, özellikle de babamızla Abdul Khada'yı öldürmek istiyordu.

Onlar için taze yiyecek alabilmek amacıyla, normalden daha fazla dükkânlara gitmem gerekiyordu. Annem benimle birlikteyken Salama, Nadia'nın bize gelmesine izin veriyordu ama annem ikinci hafta Nadia'nın yanına gittiğinde, onların yanına gitmek için bana izin verilmedi.

Annem sürekli sinek ve sivrisinekler yüzünden sıkıntı yaşadı. Bizim beş altı yıldır alıştığımız her şey, onun için kâbus gibiydi. Çatıdaki yeni odayı ona vermek istedik. Ben orada daha rahat olacağını düşündüm ama orası da en az diğerle-

ri kadar kötüydü. Annem durmadan hastaydı. Mo'nun da sivrisinek ısırıklarından dolayı tüm vücudu kabarmıştı. İki haftanın sonunda, Nadia da ben de bu gerginliğe daha fazla dayanamayacak hâle geldik.

"Anne, ne kadar çabuk gidersen," dedim. "Buradan o kadar çabuk kurtuluruz. Bizim için kaygılanma. Bu kadar bekledik, senin bir şeyler yapabilmen için biraz daha bekleyebiliriz."

Bize yardım etme konusunda kendisini çok çaresiz hissettiğini söylemekle birlikte, İngiltere'ye dönmesinin ve daha fazla insanla iletişime geçmesinin en iyisi olduğunu kabul etti.

Amina'nın damadının yardımıyla bir taksi ayarladık. Sabah taksi geldiğinde, onlarla birlikte tepeden aşağıya, yola yürüdüm. Bu son ayrılmanın duygusal yoğunluğunu taşıyamayacağını söyleyen Nadia, onlarla bir gece önceden vedalaşmıştı.

Yola indiğimizde, annem merak etmememi, kaseti herkese dinleteceğini söyledi. Onları arabaya bindirip ikisiyle de vedalaştım. Bir kez bile arkamı dönmeden, odama dek yol boyunca yürüdüm. Eğer dönersem ve çöle doğru içinde annem olan arabanın kayboluşunu görürsem yüreğimin paramparça olacağını hissedebiliyordum.

Odama döndüğümde, çok yorgun düşmüştüm. Yatağımın üzerine yığılıp kaldım. Tüm duygularım, hıçkırık ve gözyaşı seli olarak dışarı taştı.

Annem yanımızdayken bize güvenemeyeceğine karar veren Abdul Khada, hiçbir şey olmadığına emin olmak için Suudi Arabistan'dan geldi. Annemin aylarca bizimle kalaca-

ğını sandığından, onun Taiz'e gittiğini ve eve gidecek uçağı beklediğini duyunca şok geçirdi. Kente, annemi görmeye gitti. Onun söylediklerinden, bizi kurtarmak için bir şeyler yapabilmek amacıyla bu kadar çabuk İngiltere'ye döndüğü gerçeğinin farkına vardı. Anneme bunu unutmasını, yapabileceği hiçbir şey olmadığını ve bizi yalnız bırakmasını söylemiş, annemse ona hiç aldırmamıştı.

O gece, Mohammed'le birlikte Hockail'e geldiler. Öfkeden köpürüyordu. İhanete uğradığı kesindi. Tam olarak anneme ne anlattığımızı ve neler olduğunu öğrenmek istedi.

"Hiçbir şey," dedim. "Artık seni ilgilendirmiyor."

Daha fazla konuşmamam gerektiğini biliyordum ama kendimi sürdürmekten alıkoyamadım. Artık kurtulacağımıza emin gözüyle bakıyordum.

"Burada daha fazla kalmayacağım, yakında eve dönüyorum."

Yüzüme bir tokat savurdu.

"İçinde bu bebeği taşıdığın için şanslısın!" diye bağırdı. "Yoksa sana daha sert vururdum."

Mohammed bana:

"Annen eğer seni geri istiyorsa, senin için para ödemek zorunda; aynı bizim yaptığımız gibi. Bu ülkenin yasaları böyle," dedi.

Onlar beni kızdırmaya sürdürseler de ben hiç umursamadım.

* * *

Doğum yaklaştıkça, Abdul Khada'nın benim hiçbir şekilde doğum için İngiltere'ye gitmeme izin vermeyeceğini anladım. Annemin ziyareti, onun artık bana güvenmemesi gerektiği anlamına geliyordu. Nadia ve Bakela gibi köyde doğum yapacak olma korkusuyla yüzleşmem gerekiyordu.

İki gün sonra evde yalnızken, su kesem patladı. Bu kadar çok suyum olmasına şaşırmıştım. O sırada giyiniktim. Bu yüzden, şalvarımı değiştirip ıslak olanı yıkamak için çatıya çıktım. Sırtımda dayanılmaz acı duymaya başladım. Yeni giydiğim şalvarın da ıslandığını fark ettim. Daha sonra ne olacağı hakkında hiçbir fikrim yoktu ama depoda suyumuzun olması gerektiğini biliyordum. Bu nedenle kuyuya doğru yola koyuldum. Başımda su kovasıyla geri geldiğimde, acılar daha da arttı ve ben, dinlenmek için çatıya çıktım.

Ward geldi ve beni orada yalnız otururken buldu. Ne olduğunu sordu. Sancılarımın gittikçe daha da arttığını, suyumun geldiğini söyledim. Ward Abdul Khada'yı çağırdı ve beni aşağıya, odama götürdüler. O anda çektiğim acı, Yemen'e geldiğimden beri çektiğim acılarla karşılaştırıldığında o kadar kötü olmasa da, olacaklardan çok korkuyordum.

Yavaş yavaş sancılar arttı ve ağlamaya başladım. Saeeda, beni sakinleştirmek için odaya geldi; Ward da oradaydı. Bir türlü olduğum yerde duramıyor, odanın içinde dört dönüyordum. O sırada gece saat ondu ve oda, isli gaz lambasıyla aydınlatılmıştı. Gece yarısından sonra yere yattım ve artık daha fazla hareket edemedim. Ikınmaya, saat ikide başladım.

Ward uyumuştu. Onu uyandırıp bebeğin geldiğini söyledim. Ward, aptalca konuşmamamı, bir sonraki güne dek bebeğin gelmeyeceğini söyledi. Bedenim, Ward'ın yanıldığını söylüyordu. Onunla tartışmadım. Şalvarımı çıkarıp ıkınmayı sürdürdüm. Kısa bir süre sonra, Ward benim ciddi olduğumu anladı. Kalkıp odanın içinde dolandı. Ayaklarımın dibinde durup neler olacağını izlemeye başladı.

Saeeda, yaşlı kadın, pencereye bir ip bağladı. Diğer ucunu, tutmam için bana verdi. Bacaklarımı kapalı tutmak istiyordum ama Ward kızıyor ve bana, onları açmam için bağırıyordu. Bebeğin başı dışarı çıkarken acı içinde çığlık attım. Ward, izlemek için dizlerinin üzerine çöktü. Bebek dışarı kaydı ve ben, Ward'ın onu alıp göbek bağını kesmesini, Bakela'da yaptığı gibi bana onu göstermesini bekledim. Ama bacaklarımın arasında bir şeyler yaparak orada durdu. Neler olduğunu bilemiyordum. Abdul Khada'ya seslenip fener getirmesini ve onun için elinde tutmasını söyledi. Çünkü gaz lambası, bacaklarımın arasında çalışması için onu yeterince aydınlatmıyordu.

"Ne yapıyorsun?" diye bağırdım.

Bana bakmadan yanıt verdi:

"Kordon boynuna dolanmış... Onu çözüyorum."

Birkaç dakika sonra, bebeği kurtardı. Göbek bağını kesip tokatlayarak ağlattı. Bebek erkekti.

Abdul Khada çok sevinmişti.

"Böylece," dedi. "İşte armağanımızı aldık. Artık sana ihtiyacımız yok. İngiltere'ye dönebilirsin."

Bunu söylerken gülüyordu. Ben de benimle dalga geçtiğini biliyordum. Beni göndermeye hâlâ hiç niyeti yoktu. Eğer gerçekten onu demek istediğine emin olsaydım, oradan anında giderdim.

Yerde yatarken, Ward üzerimi örttü. Hareket edemedim. Döleşi henüz gelmemişti ama ben, bu konu hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Tan ağardığı sırada, Ward ayağa kalkmamı söyledi. İçimden dışarı doğru sarkan göbek bağının ucunu bir iple bacağıma bağladı. Bunu her zaman yaptıklarını öğrendim. Çünkü eğer bu şekilde yapmazlarsa göbek bağının yeniden içeri gideceğine ve döleşinin hiç gelmeyeceğine inanıyorlardı.

Ayakta durmamı isteyip döleşinin gelmesini beklemeye başladılar. Yorgunluktan sersem bir hâlde ayaklarımın üzerinde sallansam da, beni ayakta durmaya zorladılar. Sonunda daha fazla ayakta duramayıp yeniden yattım. Ward köye, döleşini çıkarmama yardımcı olması için bir kadın bulmaya gitti. O sırada Amina'yla Haola, yardım etmek için geldiler.

Köyden gelen kadın, beni yeniden ayağa kaldırıp göbeğimi sıkmaya başladı. Parmaklarını içime sokarak döleşini zorla almaya çalıştığı sırada duyduğum acı, doğumda duyduğum acıdan daha kötüydü. Döleşinin gelmemesinden dolayı kaygılanmıştı. Ben de paniklemeye başladım. Yarım saatlik bir çabadan sonra, sonunda döleşi dışarı kaydı. Doğumdan çok daha fazla rahatlamama neden oldu. Birden, kendimi temizlenmiş hissettim.

Kadın, bebekle beni yıkayıp temizledi. Abdul Khada, bana biraz yemek getirdi ama ben yiyemedim; uykuya daldım. Daha sonra anımsadığım şey, Ward'ın beni uyandırıp bebeği emzirmemi söylemesiydi. Çok fazla sütüm yoktu ama bebeğimi elimden geldiğince besledim.

Ward, bana hiçbir konuda yardımcı olmadı. Odamı bile temizlemedi. Ve üçüncü gün oda o kadar tozlandı ki, ben temizlik yapmak için yataktan kalktım. Diğer bütün işlerimi de yine yapmaya başladım. Eğer uygar koşullara, İngiltere için doğal sayılan şeylere sahip değilseniz, bir bebeğe bakmak çok daha zordur. Örneğin, bebek bezlerimiz yoktu. Tüm gün boyunca, her tuvaletlerini yaptıklarında onları temizlememiz ve yıkamamız gerekiyordu. Katı besinlere başladıklarında, onlara süte batırılmış chapatis veriyorduk. Neyse ki Abdul Khada, Suudi Arabistan'dan geldiğinde bana birkaç kavanoz bebek maması getiriyordu. Bebekleri büyütmek dünyanın her yerinde zordur ama size yardımcı olacak uygar koşullara sahip olmadan kendi başınıza büyütmek ve aynı zamanda diğer tüm geleneksel kadın işlerini yapmanız çok daha zordur.

Bebeğe "Mohammed" adını vermek istediler ama ben ona, İngilizceye daha yakın bir ad olan Marcus adını verdim. Marcus'u bana ilk getirdiklerinde, İngiltere'ye gittiğimde onu arkamda bırakacağımı, onu da yanımda götürmeme izin vermeyeceklerinin farkındaydım. Onu sevmekten kendimi alıkoyamadım ama onun gerçek anlamda, hiçbir zaman benim olmayacağını da biliyordum.

12

Bizi Düşünen Birileri

Marcus, 8 Mayıs 1986'da dünyaya geldi. Sanki bir gün onu bırakacağımı anlıyor gibiydi. Başka hiç kimsesi olmadığı için, sürekli bana yapışıyordu. Benimle birlikte, evde sadece Ward'la iki ihtiyar vardı. Bu yüzden sürekli yanı başımda oturuyor, ben dükkânlara gittiğimde bile yanımdan ayrılmıyordu. İyi bir anne olmak için elimden gelen her şeyi yaptım. Uysal bir çocuktu. Onu kucağıma almak için yakınında olduğum sürece çok az ağlıyordu.

Birkaç hafta içinde sütüm kesilince, Abdul Khada, bana Taiz'den birkaç şişe süt tozu getirdi. Süt, ilk başta birkaç gün Marcus'u hasta yaptı. Onu her besleyişimde geri çıkarıyordu ama sonunda süt tozuna uyum sağladı.

Abdul Khada, torununu hemen sevmişti. Suudi Arabistan'dan Marcus için giysiler gönderiyordu. Sonunda, sanırım artık savaştan galip çıktığını, Marcus olduğu için artık hiçbir zaman İngiltere'ye dönmek istemeyeceğimi düşünüyordu. Hiçbir şey söylememiştim ama kararım değişmemişti. Eve dönmek zorundaydım. Bebek oğlan olduğu için rahattım. Çünkü ben onu bırakıp gittiğimde bile iyi olacağını biliyordum. Eğer kız olsaydı, onu koruyacak ben olmadan başına neler geleceğinden korkardım.

Yaklaşık Marcus doğduktan bir ay sonra, İngiltere'den, üzerinde "Doğum günün kutlu olsun" yazılı büyük bir zarf aldım. Annemden olması gerektiğini düşünerek, açmadan önce Nadia'yı çağırttım. O geldiğinde, zarfı birlikte açtık. İçinde, İngiliz pasaportu için iki başvuru formu bulduk. O aralar annemin ne planladığını bilmiyorduk ama formları doldurup doktor aracılığıyla geri gönderdik. Annem mektubun içine, geri göndermemiz için büyük bir zarf daha koymuştu. Zarfın dışına, "On altıncı yaş günün kutlu olsun," diye yazarak kız kardeşimin adına İngiltere'ye gönderdik. Formları doldururken çok büyük bir coşku duymuş, çılgınca gülmüştük. Sonunda galiba bir şeyler oluyordu...

Mektup yerine ulaşmıştı. Annem, formları aldığını ve her şeyin yolunda olduğunu anlatan bir mektup yolladı. Sonunda bu durumdan kurtulabilecektik... Şu anda yapacağımız tek şey beklemek ve umut etmekti. Ama daha sonra annem, pasaportlar için yeni çekilmiş fotoğraflara ihtiyacımız olduğunu fark etmişti. Fotoğraf çektirmek için Taiz'e gidip gide-

meyeceğimizi soruyordu. Köyde nasıl tutulduğumuzu bildiği hâlde, istediğimiz zaman Taiz'e gidebileceğimizi düşünmesine şaşırmıştım. Aniden, attığımız tüm adımların boşa çıkacağını düşündüm.

* * *

Marcus doğduktan birkaç hafta sonra, Nadia da kızı Tina'yı dünyaya getirdi ama daha önceki gibi bu doğum o kadar kolay olmadı. Bir önceki gibi, bu kez de her şey bitene kadar neler olduğunu bilmiyordum. Bebeğin doğduğunun ertesi sabahı Ashube'ye gittim. Eve girdiğimde yeni doğmuş bir bebek aradım ama neredeyse altı aylık bir bebekle karşılaştım. Bebeğin uzun siyah saçları vardı ve doğruca bana bakıyordu.

"Bebeğin nerede?" diye sordum.

"İşte burada," diye yanıtladı Nadia.

Şok olmuştum.

"Bu kadar büyük bir bebeği nasıl doğurdun?" diye sordum.

Bana, üç gündür doğum sancısı çektiğini söyledi ama bana hiç kimse gelip haber vermemişti. Sanırım Nadia, ne kadar kaygılanacağımı bildiğinden, öğrenmemi istemeyerek engellemişti. Üçüncü gün sancılanıp altı saat ıkınmış ama bebek gelmemiş. Bana, altı saat boyunca çığlıklar attığını; öbür kadınların onun öleceğini düşündüklerini söylediklerini anlattı. Hiçbiri böyle zor bir doğumdan sağ çıkabileceğini düşünmemişler. Hepsi o ara dehşete kapılmış. Altı saat sonra, köyden

yaşlı bir kadın gelmiş. Yaşlı kadın, kızları sünnet eden kadınmış. Nadia'nın ne kadar zorluk çektiğini gören kadın, bir kenarda duran tıraş bıçağını alıp onu yıkamadan Nadia'nın altını kesmiş. Kestiği anda da bebek serbest kalıp doğmuş.

Kadın o sırada, hızlıca bir şey yapması gerektiğini, yoksa annenin veya bebeğin ölebileceğini söylemiş. Nadia'ya nasıl hissettiğini sordum; bana, gerçekten çok kötü hissettiğini söyledi. Ne bir doktor görmüş ne de bir tedavi görmüştü. O sırada Nadia'nın ölmesinden korktukları için Ashube'nin diğer ucuna bir doktor getirmek için gitmişler ama doktor ulaştığında, yaşlı kadın zaten işi bitirmiş. Doktor da bu yüzden, onu muayene bile etmeden geri gitmiş. Mektuplarımıza yardım eden doktor Nadia'ya yardım edebilirdi ama kadınlar, köyden bir erkeğin bir kadına bu denli yaklaşmasına izin vermezlerdi.

Doktorun kuzeni köylü bir kadın doğum yaptığı sırada bebek ters gelmiş ve bebek, bacakları dışarıda, rahim içinde ölmüş. Doktor, sonrasında olanları duyup eve gelmiş ama artık çok geçmiş. Erken davranılsaymış bebeğin kurtulabileceğini; kuzenine ve çevresindeki kadınlara neden kendisini daha önce çağırmadıklarını sormuş. Kadınlar, böyle bir durum için bir erkeği yardıma çağırmaya utandıklarını söylemişler.

Doktoru her görmeye gidişimde, ona sorular soruyordum. O da hep dürüstçe yanıtlar veriyordu. Sanırım, çok utangaçtı. Köylü kadınlarla kişisel şeyler konuşmaya da pek alışkın değildi. Ona, bende ne sorun olduğunu, neden gö-

güslerimin ağrıdığını sorduğumda, stresten kaynaklandığını ve hapların bunun için olduğunu söyledi.

Nadia'nın yeni bebeği Tina'yı geleneksel bir şekilde, dördüncü gün sünnet ettiler. Erkeklerse eğer güçlü ve sağlıklıysa yedinci gün sünnet ediliyordu.

Marcus, sünnet edildikten kısa bir süre sonra hastalandı. Durmadan ağlıyordu. Hiçbir yiyeceği yemiyor, kusuyordu. Ne yapacağımı bilemedim; çünkü doktor yine geziye çıkmıştı. Kırk sekiz saat boyunca durmadan ağladı. Hep benimleydi. Gün boyunca, kimse bizimle ilgilenmiyor görünüyordu. Geceleri Ward gelip beni, bebeği uyanık tutmak ve onu mutsuz etmekle suçladı. Ona, odamdan dışarı çıkmasını, bizi yalnız bırakmasını söyledim. Tek yapabildiğim, onu kucaklamak ve rahat ettirmekti. Onun için endişelenmeye başlamıştım. Yorgunluğum arttıkça umutsuzluğum da büyüyordu.

Uykusuz geçen üçüncü gecenin sonunda, daha fazla duramadım. O sıralar, Abdul Noor köyde, evindeydi. Ona gidip Marcus'u hastaneye götürmem gerektiğini söyledim. Eğer bana yardımcı olmazsa, bir araba tutup kendi başıma gideceğimi söyledim. Aslında, beni götürecek birini bulmak konusunda kuşkuluydum ama yine de öyle söyledim. Abdul Noor, sözümden geri dönmeyeceğimi anlayınca benimle gelmeyi kabul etti.

Ertesi sabah erkenden, hâlâ ağlayan Marcus'la birlikte Taiz'e doğru yola çıktık. Abdul Noor, bir çocuk hastanesi biliyordu, doğruca oraya gittik. İçeri girdiğimiz anda, mu-

ayene edilmeyi bekleyen çocukların ağlayıp bağırmalarından kaynaklanan büyük bir gürültüyle karşılaştık. Banklar, umutsuzluk ve kaybolmuşluk okunan bakışlarıyla çocuklarını tutan anne babalarla doluydu. Biz de tahta banklara oturarak onlara katıldık. Bazı çocuklar araba kazası geçirmiş, kötü yaralanmışlardı. Bazılarının çok ciddi yanıkları vardı ama onlara yardım edecek kimse yoktu; muayene sırasını beklemek zorundaydılar.

Abdul Noor hastanenin içinde dolaşıp bizi görecek birini ayarlamaya çalışırken, Marcus'la ben saatlerce orada oturduk. Marcus, durmadan ağlamayı sürdürüyordu. O kadar çok bekledik ki, bize yardımcı olacak uzman birini hiç göremeyeceğimizi düşündüm.

Sonunda içeri girip bir doktor görebildik. Söylediklerimi dinleyen doktor, bana hiçbir açıklama yapmadı. Sadece birkaç ilaç verip onları Marcus'a vermemi söyledi. Başka hiçbir şey söylemedi. Sıradaki hastayı görmeye hazır olduğu açıkça belli oluyordu. Bu yüzden odadan çıkmak zorunda kaldık. Hastaneden çıktıktan sonra, doğruca taksiye binip köye döndük.

Marcus'a ilaçları verince biraz iyileşir gibi oldu. Haplar en azından ağlamasını kesti ama hastalıklı bir bebek olmayı, yemek yememeyi ve zayıf, çelimsiz görünmeyi sürdürdü. Ward sürekli, babasının da bu yaşlarda böyle olduğunu söylüyordu. Abdullah'a benzemesi düşüncesinden bile nefret ediyordum.

* * *

Tina doğmadan birkaç ay önce, Nadia'nın kaynanası Salama'nın İngiltere'ye, Gowad'ın yanına gideceği söylentisi dolaşmaya başladı. Gowad, iki yıl boyunca ona vize almaya uğraşmıştı ve şimdi, sağlık sorunu yüzünden İngiltere'ye tedaviye gitmesi gerekiyordu. Salama, gitmeye çok hevesliydi. Hep, Gowad dışarıdayken onu çok özlediğini söyleyip duruyordu. O sıralar, yaklaşık dört yıldır onu görmüyordu. Salama, Nadia'yı bırakıp gitmek istemediğini ama iyileşmek için zorunlu olarak İngiltere'ye gideceğini ve sağlığına kavuşunca yine geri geleceğini söyledi.

Böylece, Salama'nın gidişi söylenti olmaktan çıkıp gerçeğe dönüştü ve sonunda yola çıktı. Gowad, Nadia'ya merak etmemesini, Salama'nın hemen döneceğini yazdı. Ama Nadia evde yalnız başına, karnında Tina'yla oğlu Haney'e, ayrıca Salama'nın o zamanlar dokuz ve dört yaşındaki çocuklarına bakmak zorunda kaldı. O çocuklara bakma konusunda çok iyi olduğu hâlde, ona bu yük çok fazla gelmişti. Yerli köylü kadınlar, ona her konuda yardımcı olmaya çalıştılar. Su taşıdılar; bebek doğduktan sonra da bebeğe baktılar. Ama Nadia, hâlâ çoğu zaman kendi başına mücadele etmek zorunda kalıyordu. Küçük kız Magida iyi bir çocuktu ama dokuz yaşındaki Shiab, Nadia'ya çok kötü davranıyordu. Bütün gün yaramazlık yapıyor ve onu hiç dinlemiyordu. Diğer çocuklara yardımcı olma konusunda veya evin temizliğinde Nadia'ya yardımcı olmuyor, o azarladığındaysa bazen onu ısırıyordu.

Nadia'ya yardımcı olmayı çok istedim ama Ward, ona gitmemi giderek daha da kısıtlıyordu. Evde kendi işimi aksattı-

ğımı düşünüyor, mektupla Abdul Khada'ya yaptığım her şeyi anlatacağını söylüyordu. Sonunda yazdı da. Bir ara Abdul Khada, aylarca Ashube'ye gitmemi yasakladı. Kurallarına uymam için beni mektuplarla tehdit ediyordu. Ondan daha fazla dayak yemekten korkuyor, başkalarının Abdul Khada'nın beni dövdüğünü anlayacakları düşüncesinden utanıyordum. Bu yüzden Nadia'yı, sadece bana ziyarete gelebildiğinde görebiliyordum. Çocuklara bakmakta zorlanmaya başladığı için ziyaretleri seyrekleşmişti. Sonunda Abdul Khada yumuşadı ve onu ayda bir evinde görmeye gidebileceğimi söyledi ama bu durumda da ona çok fazla yardımım dokunamayacaktı. Her zamankinden daha çok çalıştırılıyor; tıpkı köleler gibi yaşıyorduk. Sanki annem bizi hiç görmeye gelmemiş gibiydi. Hâlâ kapana kısılmış gibiydik ve çaresizdik.

Gowad, Nadia'ya Salama hakkında mektuplar yazıyordu ama ona doğruyu anlatmıyordu. Ona, Salama'nın yakın zamanda Yemen'e döneceğini, Nadia ve Mohammed'in çocuklarla birlikte İngiltere'ye gidebileceğini yazmıştı. O sıralarda Mohammed Suudi Arabistan'a gidip geliyor, bir yılı orada geçirdikten sonra evine birkaç aylığına dönüyordu. En azından, evde olduğu zamanlar küçük kardeşi Shiab'ı biraz kontrol altına alabiliyordu. Bu da Nadia'nın en çok ihtiyacı olan şeydi.

Nadia ilk başlarda, Gowad'ın İngiltere'ye gitme sözüne inanmıştı ama aylar geçtikçe, Salama'nın Yemen'e dönmeyeceği, Nadia'nın da hiçbir yere gitmeyeceği açıkça belli olmuştu. Kısa zamanda, Gowad'ın Salama'ya da kendisininki gibi İngiliz pasaportu almaya çalıştığının farkına vardım.

Ayrıca Gowad'ın, Nadia'ya verdiği sözleri tutmak gibi bir çabası da yoktu.

Nadia, Salama oradayken hep ona çok yakın olmuştu. Ve şimdi neler olduğunu anlayınca, kendisini ihanete uğramış gibi hissetti. Ona yaptıklarından dolayı, Salama ve Gowad'dan nefret etti. Sürekli para sıkıntısı çekiyordu. Bazı günler, onu ağlarken görüyordum. Çünkü ona, yiyecek alması için hiç para göndermiyorlar, o da ne yapacağını bilmiyordu. Köyde dolaşıyor, ödünç para ve yiyecek bulmaya çalışıyordu. Ona dükkânlarda hesap açtırmasını ve ödemeleri Gowad'la Salama'ya bırakmasını söyledim. Bu öneri hoşuna gitmemişti ama sonunda, yapmak zorunda kaldı. Dükkân sahipleri, borç yapmasına aldırış etmediler; durumdan haberleri vardı. Aynı zamanda, dikiş makinesiyle komşulara, diğer insanlara giysi dikmeye ve karşılığında para almaya başladı. Boş kaldığı, çalışmadığı zaman hiç olmuyordu.

Suudi Arabistan'a giden arkadaşlarınca Mohammed karısını böyle zor durumda bıraktığı için kınanınca, Nadia'ya daha çok para göndermeye başladı. Yapabileceği daha fazla bir şey yoktu. Annesini geri dönmesi için zorlayamazdı. Nadia'nın yaşamını kolaylaştırması için babasını etkilemesi de olanaksızdı.

Mohammed, Abdullah'tan daha iyi bir koca ve babaydı. Abdullah, Suudi Arabistan'dan gelip de oğlumuzu ilk gördüğünde, neredeyse hiç ilgilenmedi. Belki o da benim gibi, Marcus'un zorla dünyaya getirildiğini hissediyordu. Hiç ya-

nımızda durmuyor, sürekli dışarıda olmak istiyordu. Hâlâ kendisi de bir çocuktu. Zaten onun çevremde dolanmasını da istemiyordum. Ne kadar benden uzak olursa o kadar iyiydi. Eve geldiğinde onu hiç umursamıyordum; çünkü ondan nefret ediyordum. İstediğinde onunla yatmak zorundaydım ama onu hiç dikkate almıyordum.

* * *

Ağabeyim Ahmet Marais'ten beklenmedik bir zamanda geldiğinde, Marcus daha bir yaşına bile girmemişti. Onu, Nadia Yemen'e gelmeden bir gün önce Aden'de gördükten sonraki ilk görüşümdü. O ziyarete geldiğinde ne Abdul Khada ne de Abdullah Yemen'deydi. Ward beni aşağı kata çağırdığında, odamda oturuyordum. Ward, evin dışındaydı. Dışarı çıktım ve yanında bir erkek gördüm. Onu tanıyamadım.

"Merhaba," dedi. "Ben, ağabeyin Ahmet."

Sanırım o aralar tüm duygularım tükenmişti. Çünkü bu kez hiçbir şey hissetmedim. Ama geldiğine sevindiğimi göstermek için ona sarılıp içeri davet ettim. Yanında hiçbir bavul yoktu. Sadece üzerindeki giysileri ve içinde birkaç değişmelik gömlek olan küçük bir çanta vardı.

Beni yukarı kata kadar izledi. Oturup birbirimize sorular sormaya başladık. Ona öykümüzü anlatınca şok geçirdi. Marais'te onu ziyarete gittiğimde bu olaylardan habersiz olduğunu, haberi olsaydı bir şeyler yapmaya çalışacağını söyledi. Ona öykümü biraz daha anlatıp ne kadar mutsuz oldu-

ğumdan söz ettim. O da benim için ağladı. Sonra, o da kız kardeşimiz Leilah hakkında konuşmaya başladı.

Babam tarafından Yemen'de bırakıldıktan sonra, Leilah on yaşında evlendirilene kadar birlikte büyümüşler. Bana, Leilah'ın kocasını zamanla sevdiğini ve onunla birkaç yıl yaşadığını söyledi. Çünkü kocası orduda savaşmak üzere evden ayrılmış ve öldürülmüş. Ailesi, Leilah'ı sevmediği bir adamla ikinci kez evlenmeye zorlamış. Yeni kocası ona kötü davranıyor, dövüyormuş. Kocasıyla Aden'e taşınmışlar. Şu anda üç çocukları varmış; dördüncüye de gebeymiş. Ahmet yıllardır onu görmemiş. Onunla ilgili haberleri başka insanlardan alıyormuş. Leilah da benim gibi savaşçı ruhlu olmalı –belki de annemizin kanından geliyordur-; çünkü ikinci kocasının yaptığı şeylere boyun eğmemiş.

Ahmet bana, Aden'de kadınların, eğer kocaları onlara iyi davranmıyorsa mahkemeye verme hakları olduğunu söyledi. Leilah bunu yapmış. Mahkeme eşine, eğer karısına iyi davranmazsa boşayacağını söylemiş. Ahmet, mahkemeden sonra, kocasının Leilah'a daha iyi davrandığını ve aralarının daha iyi olduğunu söyledi.

Bir süre konuştuktan sonra, Ahmet yorgunluktan uyuyakaldı. Gece geç vakit uyandı. Ona yiyecek bir şeyler yaptım. Annem hakkında konuştuk. Onu neredeyse hiç anımsamıyordu. Kendisinde ailemizin hiçbir fotoğrafı yoktu. Ona, annemin verdiği birkaç fotoğrafı gösterdim. Babamız hakkında konuştu. Ondan nefret ettiğini, bize ne kadar korkunç şeyler

yaptığını söyledi. Eskiden babamdan mektuplar almış ama onlara yanıt yazmamış. Bana neden babamın çocuklarına bunları yaptığını sordu ama ben yanıt bulamadım. Ahmet, şu anda ordudan ne kadar nefret ettiğini ve ayrılmak istediğini de söyledi.

Ahmet'in annemin gidişinden bu kadar kısa bir süre sonra, beklenmedik bir anda gelmesi, beni kuşkulandırmıştı. Neler olduğunu öğrenmek için Abdul Khada veya babamın göndermiş olabileceği konusunda kuşkulanıyordum. Ona her şeyi anlatmak istemedim. Artık hiç kimseye güvenmemeyi öğrenmiştim. Benim yanımda olduğunu bildiğim insanlar, yalnızca Nadia'yla annemdi. Onları bile mücadeleyi sürdürmeleri için benim dürtüklemem gerektiğini biliyordum.

Ahmet benimle üç gün kaldı. Çevrede dost birinin olması çok hoştu. O geldikten bir gün sonra, Nadia onunla tanışmak için geldi. İlk o gün karşılaştılar. Ahmet, Nadia'yla benim ne kadar çok çalıştığımızı görünce şok geçirdi. Bizim yapmak zorunda olduğumuz işlerin artık modasının geçtiğini, çok az insanın bu işleri yaptığını söyledi. Büyükbabam hakkında konuştu. Babam Leilah'la onu ilk kez Marais'te bıraktığında neler hissettiklerini anlattı. Hâlâ o günü anımsadığını, babam giderken Leilah'la nasıl arkasından ağladıklarını anlattı. Bundan sonraki birkaç yılı pek anımsamadığından söz etti. Büyükbabam yeniden evlenince, ikinci karısından çok çocukları olmuş. Ahmet'le Leilah'a çok kötü davranmışlar. Ahmet, büyükbabam babamdan nefret ettiği için bu duyguları-

nı kendisine yansıttığına inanıyordu. Marais'te karşılaştığım kambur, gri saçlı adamı değişik bir açıdan görmeye başladım.

Ahmet, Nadia'yla birkaç gün geçirmek için Ashube'ye gitti. Onun hareketlerinden, köylüler kuşkulanmaya başladılar. Ortalıkta, bizi almaya geldiği söylentileri dolaşıyordu ama yapabileceği hiçbir şey olmadığını biliyordum. Bize yardımcı olacak gücü yoktu. Gerçekte, bizim gibi o da Yemen'de köle yaşamı sürüyordu. Onun orada olduğunu duyan Abdul Khada, telaşa kapılmıştı. Bana ve Ahmet'e bir şey yapmamamız için mektuplar yazıyor ama aynı zamanda da kusursuz bir ev sahibi gibi konuğuma yiyecek bir şeyler almam için bana para gönderiyordu. Ahmet kentten yiyecek bir şeyler getirmediği için kendini kötü hissetti. Çünkü o sıralar hiç meyve bulamıyorduk. Portakal veya elma yemeyeli çok uzun zaman olmuştu. Birkaç hafta içinde meyveyle geleceğine söz verdi.

Ahmet bizimle kalırken, Nadia'nın köyünden bir kadın eve geldi. Kadın, annemin birkaç İngiliz'le birlikte tekrar geldiğini söyledi. Çok şaşırmıştım. Yüreğim ağzımda Marcus'u kucaklayıp kapıya yöneldim.

"Nereye gidiyorsun?" diye bağırdı Ward.

"Kız kardeşime gidiyorum," dedim.

"Gidemezsin! Başın derde girecek," diye uyardı Ward.

"Umurumda değil! Ben gidiyorum," dedim ve kadınla birlikte Nadia'nın evine doğru hızla yürüdüm. Oraya gittiğimde, bir İngiliz adamla bir kadın gördüm. Yanlarındaki fotoğraf

makineleriyle turistlere benziyorlardı. Ev, neler olduğunu görmek isteyen bir sürü köylüyle doluydu. Annemden bir işaret yoktu. Bir yanlışlık vardı. Annem orada olmadığı için hayal kırıklığına uğradım. Nadia, yanıma gelip sessizce konuştu:

"Bunlar gazeteci, İngiltere'den bizim için geldiler."

Birden rahatladığımı hissettim. Ancak, annem bizi görmeye ilk önce Cenevre'den Bay Cantwell'in kurumundaki yetkililerin geleceğini bildirdiği için biraz kafam karıştı. İngiliz basınının buraya gelmesine çılgınlar gibi sevindim. İlk elden yaşantımıza tanıklık etmeleri, İngiltere'de fırtınalar koparacaktı. Sanırım annem sonunda bizi kurtaracak yolu bulmuştu.

13

Tehlikelerle Yüz Yüze

Kadının adı, Eileen Macdonald'dı. Londra'daki *Observer* gazetesindendi. Adam ise Ben Gibson'du. Bizim öykümüz için Bayan Macdonald'la birlikte gezen bir fotoğrafçıydı. Yanlarında, ayrıca kadın bir çevirmen vardı –bu, köylü kadınların annem sandıkları kadındı– ve bir de şoför. Şoförün belinde, sinirli bir biçimde oynadığı bir tabanca vardı. Aynı zamanda, odanın içindeki bazı erkeklerin üzerinde de silahlar vardı.

Konuşmak için doğruca Eileen'in yanına gittim:

"Sizi bekliyorduk," dedim. "Bizi kurtaracak mısınız? Yalvarırım, bizi de yanınızda götürün."

Sonunda bizi özgürlüğümüze kavuşturmak için geldiklerini düşündüm.

Eileen, çok sakin ve sessiz görünüyordu. Onu dikkatli olması konusunda uyardım. Çünkü odadaki erkeklerin çoğu İngilizce biliyordu. Eileen, şoförle konuştu:

"Kızlarla çocuklarını ciple Taiz'e götürmemizin bir yolu var mı?"

Şoför kaygılı görünüyordu. Görünüşe göre, ona gazeteci olduklarını söylememişlerdi. UNICEF'e ait bir cipi kullanıyordu. Gelenlerin, annemin arkadaşı ve doktor olduklarını, tatildeyken bizi görmek istediklerini düşünmüştü. Parlak beyaz cip dağ köylerinde iyi biliniyordu. Çünkü Mokbana'nın merkezindeki bir kliniğe tıbbi malzeme getiriyordu. Hiç kimse onlara sorun yaratamazdı. Nadia'yla ben Eileen'le konuşurken, Ahmet de şoföre bizim öykümüzü anlatıyordu. Şoför, yardım etmek istese de başına geleceklerden korkuyordu. Eileen'le Ben, bize ailemizden armağanlar getirdiklerini söylediler. Şoför, başını salladı. Sessizce ama hızlı hızlı çevirmenle konuştu.

"Bu kızları götüremem; buralarda beni herkes tanır. Eğer onları götürürsem, buranın erkekleri beni vururlar. Taiz'de hastanede çalıştığımı biliyorlar; beni kolaylıkla bulabilirler. Bu şekilde onları buradan götürmek, hepimiz için intihar gibi bir şey olur. Zaten dağlardan uzaklaşmamıza hiçbir şekilde izin vermezler."

O sırada, odadaki erkeklerin sayısı artmıştı. İçlerinden biri, bizi alabileceğini ama çocukları alamayacağını söyleyerek bağırdı. İkimizin de kucağımızda bebeklerimiz vardı.

Çılgına dönüp bağırmaya başladım:

"Tamam, o zaman oğlumu bırakıyorum! Zaten bir tecavüz sonucunda dünyaya geldi. Onu bırakacağım!"

Nadia, beni sakinleştirmeye çalıştı. Çok üzgün görünüyordu. Benim buradan ne kadar çok kurtulmak istediğimi biliyordu. Kendisi de en az benim kadar bunu istiyordu ama çocuklarını terk edeceği düşüncesine katlanamıyordu. Haney, yüzünde şaşkın bir ifadeyle çevresindeki yetişkin insanlara bakıyordu.

Erkekler, hep bir ağızdan bağırmaya başladılar. Bazıları ayağa kalkarak yumruklarını salladılar. Şoförün eli silahına gitti. Çevirmen, ortalığın kızıştığını söyleyerek Eileen'i uyardı. Odadakilere yanlarında getirdikleri qatı dağıtmayı önerdi. Eileen, ortalığı yumuşatacak bir şeye sahip oldukları için rahatlamıştı. Qat herkesin elinde dolaştı. Erkeklerin hepsi çiğnerken sakinleştiler. Eileen bana:

"Özel olarak konuşabileceğimiz bir yer var mı?" diye sordu.

"Evet, benimle gelin," dedim.

Eileen, Ben, Nadia ve ben dışarı çıktık. Onları tepeden aşağı indirdim. Sırtımı uçurumun yamacındaki evlerden birinin duvarına yaslayarak yere çömeldim. Burada insanların bizim konuştuklarımızı duyması çok zordu.

"Bizi herkesin unuttuğunu düşünmeye başlamıştık," dedim. "Yedi yıldır birilerinin bizi kurtarmasını bekliyorduk. Sizin de bunun için geldiğinizi sandık."

"Üzgünüm."

Eileen, bulunduğumuz duruma gerçekten üzülüyor gibiydi. Bu kadar uzak bir yere geldiği için cesur bir kadın olmalıydı.

"Sizi bu şekilde kurtarabileceğimizi sanmıyorum. Bu gezimizde, sadece sizinle konuşmayı umut ettik, sizi kurtarmayı değil. Sanırım yeniden dönüp bunun için daha resmi yollar bulmamız gerekecek."

Eileen, herkesin Mokbana bölgesindeki dağ köylerine gitmekten kendilerini nasıl vazgeçirmeye çalıştıklarını anlattı. Taiz'deki insanlar, köylerdeki erkeklerin çevrede dolaşıp burunlarını başkalarının işlerine sokan yabancıları öldürmekten çekinmeyen birer haydut olduklarını anlatmışlar. Görünüşe göre birkaç yıl önce, tüm Yemen'de nüfus sayımı yapılmasına çalışılmış ama Mokbana bölgesine soru sorup bilgi toplamak için gelenlerin hepsi kaybolmuş ve bir daha görülmemiş. Eileen'le Ben'e, dağ yollarında sadece pikniğe gelinse bile kimsenin silahsız dolaşmadığı anlatılmış.

Eileen, köylerin nerede olduğunu bilen insan bulmanın ne kadar zor olduğunu görünce şoka uğramış. Bir Land Roverla gelseler bile, yolun büyük bir kısmını saatte yirmi kilometre hızla kat edebilmişler. Daha sonra bana:

"Manzaranın nasıl bu kadar değiştiğine inanamadım," dedi. "Irmak kıyısındaki yeşil ağaçlarla banklarda oturan balıkçıların yerini birdenbire çıplak dağ manzaraları aldı."

Dağlara ulaştıklarında, bizi bilen insanlarla karşılaşmaya başlamışlar. İnsanlar, sürekli ağladığımız için, bizim orada "Mokbana'nın zavallı, üzgün kız kardeşleri" olarak bilindiğimizi söylemişler. Evimize gitmek istediğimizi ama erkeklerin hiçbir şekilde buna izin vermediklerini anlatmışlar. Orada herkes bizim öykümüzü biliyormuş.

Bizim köylere ulaştıklarında, gerçekten bizi tanıyan insanlar bulmuşlar. İçlerinden biri, onlara Nadia'nın evinin kapı ve pencerelerinin sarı boyalı olduğunu söylemiş. O zamana kadar, bizi gerçekten bulacaklarından emin değillermiş.

Eileen, bizi buradan götürmenin olanaksızlığı konusunda uyarıldığı hâlde, bu görüşmede olmasa da sonunda bizi kurtaracağına inanarak yolunu sürdürmüş. Bunun ne kadar zor olduğunun ancak şimdi farkına varıyordu. Şu anda onunla gidersek, yoldaki barikatlarda durdurulacağımızı ve resmi belgelerimizi soracaklarını söyledi. Nadia'nın da benim de kimliklerimiz yoktu. Eileen, eğer bizi kurtarmak için geldikleri duyulursa, ana yola çıkmadan vurulacaklarını anlamıştı. Köylerden çok uzakta olmayan bir asker kampı olduğuna ilişkin söylentiler vardı. Ve Eileen, gelişlerinin çok kısa zamanda, ilk önce ateş etmekten hiç çekinmeyen, sonrasında soru soran askerlerin kulağına gideceği konusunda uyarılmıştı.

Konuştuğumuz sırada bilmediğimiz şey, Gowad'ın bölge komutanını arayarak Mokbana'da iki tehlikeli gazetecinin casus olarak çalıştığı ve sorun yaratma olasılıklarının olduğu konusunda onu uyarmasıydı. Komutan Gowad'a, hemen

harekete geçeceğine söz vermiş. O öğleden sonra, gazetecileri yakalaması için bir grup askeri köye göndermek istemiş ama daha sonra, geç olduğunu düşünüp ertesi sabah gündoğumuna ertelemiş. Eğer Gowad bir gün önce telefon etseydi, Eileen'le Ben kesinlikle pusuya düşeceklerdi.

İngiltere'deyse o sırada halk ayağa kalkmıştı. *Birmingham Post*'ta bir başlık atılmıştı:

"Yemenli kız kardeşlerin çok az umutları var."

Bu, annemin oturduğu bölgenin milletvekili Roy Hattersley'le Londra'daki Yemen büyükelçisi arasında yapılan bir görüşmenin haberiydi.

Bu arada dağlarda, bu gelişmelerden habersiz Eileen bize sorular soruyor, birileri gelip dikkatimizi dağıtmadan, bizden olabildiğince çok şey öğrenmek istiyordu. Ona, aklımıza gelen her şeyi anlattık. Bize, annemden bir mektup getirdi; onun kurtulmamız için yaptığı her şeyi anlattı. Görünüşe göre, kasetimi gazeteciler ağlayarak dinlemişler ve bir kısmı radyoda yayınlanmış. Eileen'in bana anlatmadığı, daha sonra öğrendiğim şey, birçok gazetenin "Seks kölesi kız kardeşler" başlığına odaklandıkları ve diğer şeyleri es geçerek sadece nasıl zorla Abdullah ve Mohammed'le yatmaya zorlandığımızdı. Anladığıma göre, annem bu duruma çok üzülmüştü.

Annemin ilk ilişki kurduğu Alf Dickens, onu *Birmingham Post*'tan Tom Quirke ile tanıştırmış. Tom, doldurduğum kaseti dinleyip mektuplarımızı okumuş ve bunun, gazetenin en büyük haberi olacağına karar vermiş.

Tom, bir de babamdan konuyu dinlemek için ona gitmiş. Babam, bizim İngiltere'deki davranışlarımız yüzünden mutsuz olduğunu; bu yüzden geleneksel İslam kültürünü öğrenmemiz için Yemen'e gönderdiğini söylemiş. Gazetenin avukatları, ilk başta babamı bizi satmakla suçlamaya çekinerek baş sayfada sadece "gizemli biçimde" ortadan kaybolduğumuzu haber yapmışlar.

Haberin yayınlandığı gün, Alf Dickens'le annem bir basın toplantısı düzenlemişler. Gelen gazeteciler, o sırada anneme pek inanmamışlar ama Tom Quirke, *Observer* ile iletişime geçip izlemesi için öykümüz Eileen'e verilmiş.

Eileen'le Ben'in gidecek olmalarına, bizi yine Yemen'de bırakmaları düşüncesine katlanamıyordum. Çok umutsuzdum. Hemen onlarla gitmemiz için bir plan aklıma gelmiyordu. Aynı anda hem konuşuyor hem düşünüyordum.

"Onlara annemin Taiz'de olduğunu, dağları geçmek için çok hasta olduğunu, sizi, bizi götürmeniz için gönderdiğini, böylece ölmeden önce torunlarını görmek istediğini anlatsak?"

Bir şekilde, böylesine umutsuz bir hava içinde böylesine çılgın bir öykü, işe yarayabilir gibi görünüyordu. Uygulamaya karar verdik. Erkekler, diğerleriyle birlikte evden çıkmaya başlıyorlardı. Bu yüzden, diğerleriyle birlikte Nadia'yla ben de içeri girdik. Onlara annem ve hastalığı öyküsünü anlattık.

En yaşlı adamlardan biri, başını bilgiç bir tavırla salladı:

"İlk önce birini Taiz'e, annenizin ne kadar hasta olduğunu görmesi için göndereceğiz. Daha sonra, söylediklerinizdoğruysa geri gelecek ve sizi onu göremeye götürecek."

O anda, hızlı düşünmemiz gerekiyordu. Eileen'e, gazetesinin annemi buraya getirip Taiz'de bir hastaneye yatırmasının olanaklı olup olmadığını sordum ama bunun çılgınca bir fikir olduğunu, gerçekleştirmenin olanaksız olduğunu ben de biliyordum. Ahmet'in de bazı çılgın fikirleri vardı. Asker birkaç arkadaşıyla gelmeyi, erkeklerle savaşarak bizi öylece alıp kaçırmayı önerdi. Bunun işe yaramayacağını söyledim. Bir şeyler yapma konusunda umutsuzdum. Bizi kurtarmaya gelen insanlar yalnız başlarına giderken, bizim yine arkada kendi başımıza kalacağımızın farkına vardım. Eileen, Sana'a'ya ulaşır ulaşmaz İngiliz elçiliğine gideceklerine söz verdi. Kısa sürede yardımın geleceğini söyledi ama sabırlı olmak zorundaydık.

"Son yedi yıldır ne yaptığımızı düşünüyorsun?" diye sordum, alaycı bir biçimde. "Sabretmek konusunda çok iyiyiz."

"Endişelenmeyin," dedi Eileen. "Artık buradan sadece birkaç hafta sonra kurtulacaksınız."

"Durmadan buradan gideceğinizi söyleyerek, köylüleri kendinize düşman etmeyin," diye uyardı çevirmen. "Eğer durmadan böyle konuşursanız, sizi çok daha uzak köylere götürebilirler ve hiç kimse sizi oralarda bulamaz."

"Buradan ayrılmak konusunda sessiz kalamayız," diye patladım. "Bu, bizim konuştuğumuz ve hayalini kurduğu-

muz tek şey. Yalnızca, durmadan bunu yineleyerek aklımızı koruyabiliyoruz."

Ben'le Eileen ayrıldıklarında, tüm köy onların gidişlerini izlemek için oradaydı. Land Rovera doğru patika yoldan sendeleyerek aşağı doğru inerlerken, çocuklar önlerinde koşuyorlardı. Nadia'yla ben, ikimiz de onlar gittikleri sırada ağlıyorduk. Çok kafamız karışmıştı. Çünkü her şey çok hızlı gelişmişti.

Daha sonra, Eileen'le Ben'in yoldaki barikatlarda iki kez durdurulduklarını; silahlı adamların orada ne aradıklarını bilmek istediklerini, bizi gizlice kaçırıp kaçırmadıklarını görmek için cipi araştırdıklarını duydum. Bu kadar uzak yoldan gelerek yaşamlarını tehlikeye attıkları açıktı. Eileen bize, cennetten gönderilen bir melek gibi görünmüştü.

İlk başta yaşadığımız onlarla birlikte gidememe hayal kırıklığını atlattıktan sonra, geleceğe daha olumlu bakmaya başladık. Artık az da olsa umudumuz vardı. Eileen'e tüm kalbimizle güveniyorduk.

Ahmet, Taiz'de onlara katılmış. İlk olarak, kendilerine cipi ödünç verip yola çıkmadan önce onlara Taiz valisi Muhsen Al Usifi'yle iletişim kurmalarını öneren hastane müdürünü görmeye gitmişler. Ancak o sırada vali Sana'a'daymış.

"Size söz veriyorum," demiş müdür. "Bu konu hakkında valiyle döner dönmez konuşulacak ve kızlar, sorgulanmak için kente getirileceklerdir."

Eileen'e anlatmayı sürdürmüş:

"Eğer vali isterse, hemen evlerine dönerler. Eğer vali koca tarafını da dinlemek isterse, o zaman eşleri Suudi Arabistan'dan Taiz'e çağırılacaklar ve bir mahkeme yapılacak. Kızlar, o zaman boşanmak istediklerini söylerler. Çok paraya mal olacaktır. Bu dava beş yıl sürebilir. Herkese rüşvet verilmesi gerekecek (Mokbana'ya onları almak için giden askerlerden, avukat ve yargıçlara kadar herkese)."

Eileen'le Ben, daha sonra Sana'a'ya uçmuşlar. Ulusal güvenlik güçleri yanlarındaymış ve onlara yardım eden elçilikteki yeni konsolos Jim Halley'le bağlantı kurmuşlar. Jim Halley, onları havaalanında karşılayıp kurşun geçirmez bir ciple İngiliz elçiliğine götürmüş.

Ağır demir kapıların önüne gelmişler. Jim korna çalınca, silahlı bir bekçi, küçük bir kapıyı açarak onları aramış; daha sonra kapılar ardına dek açılmış.

Eileen de en az benim kadar girişkendi. Büyükelçiye bizim sorunumuzu anlatmış. O da doğru resmi kurumları bulmak için işe koyulmuş. Ulusal güvenlik güçlerinin hemen yanlarında olmalarından dolayı kaygılı oldukları için, Eileen'e Ben, geceyi geçirmek için koruma altındaki elçilikte kalıp kalamayacaklarını sormuşlar.

Ben, *Observer*'in o pazarki sayısında çıkması için fotoğrafları İngiltere'ye götürmek zorundaymış. Bütün geceyi yazarak geçiren Eileen'in öyküsünü de alarak gizlice sınırdan geçirmiş.

Büyükelçiyle Jim, öykü İngiltere'de gazetede yayınlanmadan önce, Eileen'in kesinkes Yemen'den ayrılmasının önemli olduğunu düşünmüşler. O sırada, hâlâ ülkede olursa çıkmaya çalıştığı anda yakalanabilir, hapse atılabilirdi. Sonunda, cumartesi gecesi için ona bir uçuş ayarlamışlar.

Eileen Londra Heathrow Havaalanı'na vardığında, nişanlısı Paul, elinde o sabahın *Observer'*ıyla bekliyormuş. Ben'in çektiği kucağında Tina'yla Nadia'nın fotoğrafı olan Eileen'in yazısı ön sayfadaymış. Ünlü olmuştuk.

14

Bir Kurtarıcı Gelir

Eileen Mokbana'dan gittikten çok kısa bir zaman sonra, söylentiler yayıldı. Onların sahte kimliklerle gezen iki gazeteci olduklarını artık herkes biliyordu. Ancak insanlar neler olduğunu anladıklarında, Eileen'le Ben sağ salim İngiltere'ye ulaşmışlardı. Eğer o sırada dağlarda olsalardı, büyük olasılıkla vurulurlardı. Taiz'de veya Sana'a'da yakalansalardı, büyük olasılıkla adam kaçırmaya girişimden hapse atılırlardı. Sonunda idam bile edilebilirlerdi.

Herkesin onların kim olduğunu öğrendiklerinin farkına vardığımızda, Yemen'den zamanında ayrılıp ayrılmadıklarını bilemediğimiz için korktuk. Sana'a ve Londra bir yana, Taiz'de olanları bilmemize bile olanak yoktu. Onların ayrıldığını görmüştük ama ondan sonrasını bilemezdik. Söy-

lentiler ve öfke dalgaları onlara ulaşmış mıydı, yoksa bütün bunlardan kurtularak sağ salim uçağa binebilmişler miydi?

Annemden, Eileen'in İngiltere'ye döndükten sonra yaptıklarını anlatan bir mektup alana kadar karanlıkta kaldık. Olay, anında tüm dünyada bir bomba etkisi yaratmış. Eileen, bizimle görüşmesi hakkında çok uzun bir makale yazmış. Artık herkes konuyla ilgileniyordu. Hükümetler işin içine girmişler ve bizi ciddiye almaya zorlanmışlardı. Yedi yıl karanlıkta ağladıktan sonra, Mokbana'da hiçbir şey değişmese de ve olanları sadece ikinci elden duysak da, tüm dünyanın spot ışıkları bize yönelmişti.

Annem, daha önceki yıllarda bizi kurtarma girişimleri sırasında, bölge milletvekili ve içişleri bakanı sekreteri Roy Hattersley'le iletişim kurmuştu. İlk başvurusunda hiçbir sonuç alamamış ama ikinci başvurusunda, Hattersley hükümete giderek zamanın dışişleri bakanı Geoffrey Howe ile içişleri bakanı Douglas Hurd'e durumumuzu anlatmış. İngiliz hükümeti, aslında bu olayı gazetecilerin Yemen hükümetiyle aralarındaki ilişkiyi kurcalamalarını istemediği için, örtbas etme niyetindeymiş. Ama bu olayı kapatmak için artık çok geçti. Bütün dünya, görgü tanıklarından başımıza gelenleri dinlemişti. Haberi destekleyen fotoğraflar da vardı.

Abdul Khada, her zamanki gibi, Suudi Arabistan'da olsa bile, herkesten önce olanları öğrenmeyi başarmıştı. Her zaman, olaylardan anında bilgisi oluyordu. Yemen'de ve İngiltere'de olan her şeyi ona ileten bağlantıları olmalıydı.

Yemenli erkekler, söylenti ve dedikoduları çok severler. Haberler sürekli ülkeden ülkeye gezdiği için, çevrede çok hızlı yayılır. Abdul Khada, bana hemen mektup yazmıştı. Mektubunda, köyde gazetecilerin olduğunu bildiğini, hiçbir şey yapamayacaklarını; eğer bir şeye kalkışırlarsa Allah'a yalvarmaya başlamamı yazıp beni tehdit ediyordu.

İlk kez artık ondan korkmadığımın farkına varmıştım. Artık onların hiçbirini önemsemiyordum. Beni daha fazla incitecek bir şey yapamazlardı. Bu zamandan sonra düşündüğüm tek şey özgürlüğümdü ve er geç bir şeylerin olacağına emindim.

Ağabeyimiz Ahmet, ordudan ayrıldıktan sonra yine bizi görmeye geldi ama bu kez, bize ulaşırken çok fazla sorunla karşılaştı. Köylüler, polise haber verip onun sorun yarattığını, aynı zamanda hırsız olduğunu, bir önceki gelişinde birçok şeyin kaybolduğunu söylemişlerdi. Bize yardım edebilecek herkese karşı tetikteydiler. İlk önce Ashube'ye ulaşmış ve köylü erkekler onu karşılamıştı. Ahmet'e, Abdul Khada'nın oraya geldiğinden haberi olduğunu ve bir telgraf göndererek Nadia'yla bana bir "merhaba" diyerek hemen gitmesini söylemişler. Ayrıca, eğer bize yardım ederse onu tutuklattıracaklardı. Ahmet, bize geldiğinde ağlıyordu.

Abdul Khada'nın kardeşi Abdul Noor, o sıralarda Suudi Arabistan'dan gelmiş, Hockail'de, evdeydi. Ahmet'in evime geldiğini duyduğunda, onunla konuşmak için bize geldi. Kardeşinden daha yumuşak biriydi ama Abdul Khada'nın sözün-

den dışarı çıkmıyordu. Ahmet'in ne istediğini, bizi götürmeyi düşünüp düşünmediğini bilmek istedi. Ona, Ahmet'in sorun çıkarmak için gelmediğini söyleyip kalmasına izin vermesi için yalvardım. Abdul Noor, bana inanıp kabul etti.

Birkaç gün sonra Abdul Noor bana, Abdul Khada'dan bir başka mektup getirdi. Bana mektubu verirken bir kaset gösterdi. Önce mektubu okudu. Abdul Khada, İngiltere'den Eileen'in makalesinden bir kopya gönderdiğini yazıyor ve kaseti dinlememi söylüyordu. Teybimi Abdul Noor'a verdim. Abdul Khada'nın sesi hoparlörden duyulmaya başladı:

"Senin için o kadar çok şey yaptığım hâlde, bana teşekkür etmiyorsun. Artık mutlu olduğunu, ailenle ilgili her şeyi unuttuğunu sanmıştım. Evli olduğun gerçeğini kabulleneceğini ve annenle babanı görmeye gidebileceğini düşünmüştüm. Eğer gitmek istiyorsan, özgürce gitmene izin vereceğim. Ama oğlunu bizimle bırakmak zorunda kalacaksın. Annen çok güçlü bir kadın. Çocukları için yaptıkları inanılmaz. Neler yaptığını anlayabiliyorum ve gitmekte serbestsin."

Hâlâ Marcus'u bırakacağıma inanmadığını biliyordum. Bana gitmemi önererek kendisini güvende hissediyordu. Çünkü ona, kendi rızamla kalacağım gibi geliyordu. Tam bir paranoyak gibi tutarsız davranıyordu. Bir Eileen'in makalesinin benim hiçbir işime yaramayacağını, hiç kimsenin dikkate almayacağını söylüyor, bir özgürce gidebileceğimi söylüyordu. Bir an beni tehdit ediyor gibi görünüyor, sonra bana özgür olduğumu söylüyordu. Ses tonundaki bu değişiklikleri

duyduğum için hoşnuttum. Bu durum, artık her şeyin değiştiğinin ve Abdul Khada'nın kontrolünü kaybettiğinin göstergesiydi; bunu biliyordum. Kaset bittiğinde, Abdul Noor onu teypten çıkarıp cebine koydu.

"Bende kalabilir mi?" diye sordum.

Onu köydeki diğer erkeklere dinletebileceğimi, onların da gitmeme izin vereceğini düşündüm.

"Hayır," diyerek başını salladı Abdul Noor. "Bu, sadece senin dinlemen için."

Bir daha kaseti hiç görmedim.

Bir yanıt yazmak için odama gittim. Abdul Khada'nın, Marcus'la kalacağımı söylememi umut ettiğini biliyordum. Yerine, ayrılmak istediğimi ve ne zaman gidebileceğimi sordum. Artık kabul edeceğimi bildiği için, öneriyi bir daha yapmayacağını biliyordum.

Nadia'ya olanları anlatmak için gittim; ona kaseti söyledim. O ise artık hiçbir şeyle ilgilenmiyor gibi görünüyordu. Eileen, Nadia'yı ilk gördüğünde, gözlerini "ölü" olarak nitelemişti. Sanırım gerçekten de zamanla bu hâle gelmişlerdi. Yakında eve döneceğini kabul ediyordu ama çocuklarını terk etmesi gerektiğini bildiğinden, yüreği parçalanıyordu. Sanırım, bunu düşünmeye artık katlanamıyordu. Konuşmayı kesmişti. Bu yüzden, bir zombi gibi yaşamayı sürdürüyordu. Nadia'nın küçük bir kızken sahip olduğu tüm kıvılcımı söndürmeyi başarmışlardı.

Anlaşmamıza göre, ilk önce bir kişinin kurtulması konusu gündeme gelirse, çocuklarımızı diğerinde bırakarak İngiltere'ye gidecek ve orada diğerini de kurtarmak için savaşmayı sürdürecekti. İlk önce Nadia'nın gitmesini istiyordum. Çünkü eğer Yemen'de ben kalırsam, sonsuza dek savaşmayı sürdürürdüm. Ama eğer Nadia kalır ve ben yanında olmazsam, o kadar uzun süre savaşacağını sanmıyordum.

Bir sonraki gün, Abdul Noor bana evinin çatısından seslenip aşağıya inmemi söyledi. Oraya gittiğimde, beni evin dışında karşıladı.

"Seni görmek için birisi geldi," dedi.

"Kim?" diye sordum.

"Abdul Walli," dedi. "Polis komiseri. Önemli bir adamdır. Yanında çok saygılı olmalısın. Taiz hükümetince davanı incelemesi için gönderildi."

"Nerede?"

"Seni, karısının ailesinin evinde bekliyor."

Onun adını duymuştum. Ne kadar önemli biri olduğunu biliyordum ama şimdiye dek hiç karşılaşmamıştım. Ülkedeki tüm üst düzey insanlarla bağlantısı olduğu söyleniyordu.

"Ne öğrenmek istiyor?"

Neler olduğu konusunda bilgi sahibi olmak istiyordum.

Abdul Noor:

"Sizin davanızı duymuş," dedi. "İngiltere'den gazeteler Libya ve Suudi Arabistan'a ulaşmış. Hükümet, neler olduğunu bilmek istiyor. Onu bu konu hakkında bilgi edinmesi için görevlendirmişler."

* * *

Abdul Walli'nin beklediği eve doğru yürüdük. O zamanlar, yabancı erkeklerin beni görebilecekleri her yerde peçe takmak zorundaydım. Yoldan, içinde erkekler olan arabalar geçiyordu ve ben, eve girene dek kapalı kalmak zorundaydım. Ev çok kalabalıktı. Abdul Noor, benim diğer kadınların olduğu odaya giderek orada beklememi söyledi.

"Abdul Walli hazır olduğunda seni çağıracağım," dedi.

Kadınlar, neler olduğunu, neden böylesine önemli birinin beni görmek istediğini öğrenmek için yanıp tutuşuyorlardı. Hepsinin gazetedeki haberler konusunda bilgisi vardı. Bana durmadan soru soruyorlardı. Onları susturmak istedim. Çünkü sakin kalmalı, bizi kurtarabilecek biriyle karşılaşacağım için kendimi hazırlamalıydım. Sorularına son vermeleri için, onlara kaba ve alaycı davrandım.

Birkaç dakika sonra, Abdul Noor kapıya gelip beni çağırdı. Başka bir odaya giderken onu izledim. İçeri girmemi söyledi. Büyük bir odaydı. Uzak bir köşesinde, bir minderin üzerine bağdaş kurmuş oturan tek başına bir adam vardı. Üzerinde, Suudiler gibi beyaz uzun bir entari vardı. Türbanını çıkarıp yanına koymuştu. Önündeki masada bazı kâğıtlar

vardı. Kısa boylu ve şişmandı. Siyah, kıvırcık saçları vardı. Yaşı otuz beşin üzerinde görünüyordu. Nazikçe:

"Merhaba," dedi.

"Merhaba."

Masanın önünü göstererek:

"Lütfen... Lütfen otur," dedi.

Sonra dönüp Abdul Noor'a:

"Lütfen bizi yalnız bırak," dedi ve sürdürmeden önce onun odadan dışarı çıkmasını bekledi. "Bu köyde sana yapılanlar hakkında hiçbir bilgim yoktu," diye itiraf etti. "Bana anlatır mısın?"

Ona, başımdan geçenleri ana hatlarıyla anlattım. Bitirdikten sonra, bana ülkesinin geleneğinden, dininden söz etti ve Abdullah'la anlaşmayı düşünüp düşünmediğimi, onu bunca yıllık evlilik süresince sevip sevmediğimi sordu.

"Hayır," dedim kısaca. "Ondan nefret ediyorum; onu istemiyorum."

Ağlıyordum. Gösterdiğim duygu patlamasının onu üzdüğünü görebiliyordum.

"Bugün, kız kardeşin Nadia'yı da gördüm," dedi. "Seninle şu anda konuştuğumuz konuyu onunla da konuştum. Bana o da üzgün olduğunu, İngiltere'ye gitmek istediğini ama çocuklarıyla kocasını da yanında götürmek istediğini söyledi. Sen bu konuda ne düşünüyorsun?"

Nadia'nın bunu, Haney'le Tina'yı yanında götürebilmek için tek şans olarak gördüğü için söylediğini biliyordum. Eğer Mohammed'i istemese, çocukların babalarının yanında kalmaları gerekecekti. Mohammed'le Gowad'dan, benim Abdullah'la Abdul Khada'dan nefret ettiğim kadar etse de, bunu diğer insanların arasında göstermekten korkuyordu. Çünkü çocuklarını ondan alabilirlerdi. Erkekler gerçekten ona istediklerini yaptırmış, tuzağa düşürmüşlerdi. Ben, onun gibi duygularımı saklamayı başaramıyordum.

Çok uzun bir süre gibi görünen birkaç dakika boyunca, Abdul Walli sessizce düşündü. Ben de Abdul Noor'un dediği gibi, saygıyla onu bekledim. Sonunda konuştu:

"Tamam... Şimdi gidebilirsin. Hoşça kal."

Ayağa kalkıp odayı terk ettim. Abdul Walli hiçbir şey söylemediği hâlde, şu anda neler olacağından emindim. Taiz'e dönecek ve daha yüksek makamlara, gazetede yazan her şeyin doğru olduğunu anlatacak; sonra biz de buradan kurtulacaktık. Yemen'e geldiğimizden beri yedi yıl beklediğimize göre, biraz daha beklememizin önemi yoktu. Sonunda etkili insanlarla, Abdul Khada ve diğer köylü erkeklerin dışında, çok daha güçlü insanlarla konuşmaya başladığımız için heyecanlıydım.

Peçemi takarak evden tek başıma ayrıldım. Yamacın tepesindeki eve doğru tırmandım. Evinin yanından geçerken, Amina neler olduğunu öğrenmek istedi ama ona kendi işine bakmasını söyleyerek yürümeyi sürdürdüm. Rahatlamıştım.

Sanki üzerimden büyük bir yük kalkmıştı. Sonunda, konuyla ilgili yetkili insanlara derdimi anlatabiliyordum.

Ward ve yaşlı çift, konu hakkında bana hiçbir şey sormadılar. Sanırım, yapabilecekleri bir şey olmadığını, ellerinden bir şey gelemeyeceğini biliyorlardı. Eğer benimle konuşurlarsa onlara küstahça yanıtlar vereceğimi düşünüyorlardı. Kendi aralarında bu konuyu ne kadar konuştukları önemli değildi, benim önümde sessiz kalıyorlardı.

Tüm o yıllar boyunca yaşlı kadın, Saeeda, bana hep içten davranmıştı. Her gün orada olduğu için neler çektiğimi, ne kadar çok çalıştırıldığımı biliyor ve bana hep:

"Kaygılanma, çocuğum. Allah seninle. Eğer senin masum olduğunu ve sana yapılanın yanlış olduğunu düşünüyorsa, her şeyi yoluna koyacaktır," diyordu.

Onun haklı olduğunu düşünmeye başlamıştım.

Nadia'yı görmeye gittim. Birlikte, Abdul Walli'ye dediklerimizi konuştuk. Bana, neden Mohammed'le birlikte İngiltere'ye gitmek istediğini açıkladı. Onun için korktum. Haney'le Tina'ya o denli yakındı ki, eğer onları Nadia'dan ayırırlarsa olacaklardan korktum. Hâlâ Marcus'u arkamda bırakacağım düşüncesine karşı kendimi kapatıyordum. O, yapmam gereken bir şeydi. Bu yüzden, onu düşünerek acı çekmeye gerek yoktu.

Haney, artık her şeyi anlayabilecek yaşa gelmişti. Annesine, "Anne, beni bırakıp gidecek misin?" gibi sorular soruyordu. Onu bu şekilde konuşurken duymak yüreğimi parçalı-

yordu; bunun, Nadia'nın üzerindeki etkisini çok iyi anlayabiliyordum.

İki gün sonra, Abdul Noor beni görmek için eve geldi.

"Senle Nadia'yı kente götürmem söylendi," dedi. "Sabah erkenden yola çıkacağız, bu nedenle hazır olun."

"Niçin?" diye sordum.

"Sizi görmek isteyen biri var."

"Aynı arabayla mı gideceğiz?"

"Evet."

Buna inanamadım. Çünkü Nadia, yedi yıl önce Yemen'e geldiğinden beri ilk kez yeniden birlikte, aynı arabada gidecektik. Bu bile beni heyecanlandırmaya yetmişti.

"Peki, ya bebeğim?"

"Hayır, sadece bir günlüğüne gideceksiniz. Bu nedenle onları burada bırakın. Akşama döneceksiniz. Saat beşte aşağıda ol, seni bekliyor olacağım."

"Tamam."

Tüm gece, neler olduğunu düşünmekten uyuyamadım. Ward, sabahın erken saatlerinde Marcus'u almak ve tümüyle kara çarşaf ve peçeden oluşan kent giysimi giymeme yardım etmek için geldi. Giysinin üst kısmı belime iniyor, kara eteğiyse yerde sürünüyordu. Altına, günlük Arap giysilerimi giydim. Bu giysiyi Abdul Khada, benim için Suudi

Arabistan'da diktirmişti. Nadia'nın da köyde dikilen benzer bir giysisi vardı. O zamanlar, bu kadar çok üst üste giyeceğe karşın sıcak bizi rahatsız etmiyordu. Resmi giysilerimize karşılık, ayağımızda yine terliklerimiz vardı. Çünkü bu koşullarda en uygun ayakkabılar bunlardı. Terliklerin ipleri sürekli koptuğundan, onları her ay yenilememiz gerekiyordu.

Giyindikten sonra, eteğimi belime tutturup karanlıkta, yamaçtan aşağıya doğru yürüdüm. Abdul Noor evinin çatısında durmuş, bastığım yerleri görebilmem için bana fener tutuyordu. Yolu gündüzleri çok iyi bildiğim hâlde, karanlıkta ayağımı yanlış bir yere basmaktan korktum. Beni aşağıda karşıladı. Birlikte, diğer tepeden aşağıya inerek bizi yolda bekleyen Land Rovera ulaştık. Arabanın on iki kişilik oturma yeri vardı ama o gün, bizden başka yolcu yoktu.

Ashube'ye gidip Nadia'yı bekledik. O da benim gibi karanlıkta yürüyordu. Ulaştığında arabadan içeri girdi ve yan yana oturduk. Gerçekten birlikte yolculuk etmek beni canlandırmıştı. İkimiz de olanlara inanamıyorduk. Bir düş gibiydi.

"Buna inanamıyorum!" dedim. "Aslında, bir yere gitmiyoruz. Sadece birkaç dakika için birlikte, arabada oturuyoruz. Sonra biri gelecek, bize köylerimize, o korkunç evlere dönmemiz gerektiğini söyleyecek."

Ama hiç kimse bizi durdurmaya gelmedi. Ve Land Rover çöl yollarında sarsılarak yol almaya başladı. Farları karanlıkta, delici bir oka benziyordu.

Taiz'e ulaştığımızda, güneş doğuyordu.

15

Saraydaki Mahkûmlar

Taiz'e kadar hiçbir yerde durmadık. Kente girerken Abdul Noor'a:

"Gerçekten nereye gidiyoruz?" diye sordum.

"Birinin evine gidiyoruz," dedi. "Önemli biri..."

Pis, kalabalık caddelerden, düşünceli bir sessizlik içinde geçtik. Erkekler, yaptıkları her şeyi gizlemeyi seviyorlardı. Sanırım bu onlara, bizim üzerimizde daha çok güç sahibi olduklarını hissettiriyordu.

Taiz'in neresinde olursanız olun, kent merkezinin üzerinde, evlerle kaplı dağı görürsünüz. Aşağıdan, kent merkezi caddelerinin sıcağından, gürültüsünden, tozundan ve pisli-

ğinden uzaktaki bu dağ çok huzurlu ve sakin görünür. Şoför dar, arka yollardan arabayı sürdü. Sanki doğruca dağa doğru gidiyorduk. Az sonra, yukarı doğru ilerlemeye başladık. Aşağıda kalan evlerin çatılarını görebiliyorduk.

Yollar gittikçe düzgünleşiyordu. Manzara da güzelleşmişti. Evler çok hoş görünüyorlardı; çok bakımlıydılar. Burası, kentin diğer yanlarından farklı bir dünya gibiydi. Sanki Mokbana köyünden farklı bir gezegendi. Arada sırada yanlarından geçtiğimiz yüksek duvarlardan içeri güzel bahçelere bakıyorduk. Bir büyük evden diğerine bakarken, bizi gideceğimiz yere ulaştıran caddeye saptık.

Yolun sonunda, hepsinin arasındaki en güzel evi görebiliyorduk. Yüksek bir duvarla çevrili bu ev, sanki tepemizdeki dağın içine yapılmıştı. Sanki gökkuşağı rengindeki camdan pencereleriyle, kırmızı küçük bir saray gibi görünüyordu. Yaklaştıkça, duvarlardan yapıyı görmemiz zorlaştı. Sonunda dev gibi, çelikten bir kapının önünde durduk.

Abdul Noor, arabadan inip kapının yanındaki zile bastı. Zili duyan üniformalı ve silahlı Yemenli bir polis, kapıya bakmak için yaklaştı. Abdul Noor kendisini tanıttı. Polis, kapıları açarak içeri girmemize, evin ana bölümünün önünde park etmemize izin verdi.

Nadia'yla ben, dev gibi büyük, beyaz ve ahşap kapıya uzanan basamakları çıktık. Kapı, bizim gibi geleneksel Arap giysileri giymiş bir kadın tarafından açıldı. Kadın bizi içeri aldı. İçeride sağda, sanırım ana oturma odasına açılan bir kapı

vardı. Doğruca bu kapıdan geçip ilerideki kapıdan içeri girdik. Burası, koltuk ve sandalyelerle kaplı kocaman başka bir odaydı. Pencerelerde perdeler, duvarlarda duvar kâğıdı vardı. Duvarlara dayalı sehpalar ve köşede sesi kısılmış kocaman renkli bir televizyon duruyordu. Böyle bir lüksü daha önce hiç görmemiştik.

Kadın, oturmamızı ve peçelerimizi çıkarmamızı söyledi. Bize çay veya kahve alıp almayacağımızı sordu. Limonata istedik. Kadın, kendini tanıtarak Abdul Walli'nin karısı olduğunu, buranın kocasının evlerinden biri olduğunu söyledi. Hockail köyünden olduğu hâlde, kadınla daha önce hiç karşılaşmamıştım. Ufak tefek, 1.50 cm boylarında, çok güzel bir kadındı. Pahalı giysiler giymişti. Bize içeceklerimizi verip ortadan kayboldu.

Kapı tıklatıldı ve Abdul Walli içeri girdi. Üzerinde yine o ilk gün karşılaştığımda giydiği beyaz entari vardı. Abdul Noor da onu izleyerek arkasından odaya girdi:

"Merhaba." Abdul Walli, hoşnutlukla gülümsedi. "Sanırım, neler olduğunu merak ediyorsunuz. Davanızı Taiz valisine ilettim ve o da bu sorunu çözmek amacıyla sizinle görüşmek istedi."

Bu aşamada, soracak pek fazla sorum yoktu. Neler olacağını görmek için sessizce bekledim. Adam, yeniden gözden kayboldu. Birkaç saat, odanın içinde Abdul Walli'nin karısı ve bebeğine bakması için yardımcı olan hizmetçisiyle oturduk. Abdul Walli'nin karısı, evin önünde kocasının tüm

çalışan polislerinin toplandığını ve günün belirli saatlerinde qat çiğnediklerini anlattı. Kocasının çok çalıştığından, evde çok az durduğundan söz etti. Bize, köyde ailesinden birilerine rastlayıp rastlamadığımızı sordu ama ben hiç karşılaşmamıştım. Evlerine bir kez, o da Abdul Walli konuşmak için çağırdığında gitmiştim. Akrabalarından haber getirdiğimi düşündüğü açıktı ama benim tek diyebildiğim, iyi olduklarını duyduğumu söylemekti.

Bir süreliğine bizi yalnız başımıza bıraktı. Sonra hizmetçiyle birlikte, bize aynı odada öğle yemeği sunmak üzere döndü. Yere bir masa örtüsü serdiler. Sonra üzerine yemeklerle birlikte tabak ve çatalları koydular. Tüm yaşamım boyunca hiç bu kadar yiyeceği bir arada görmemiştim. Pilav, et, tavuk, sandviç, çorba, meyve ve daha önce hiç tatmadığım çeşit çeşit kekler vardı. Dördümüz, sessizce yemeklerimizi yedik. Sonra Nadia'yla ben, sofrayı toplamalarına yardım ettik. Sofra toplandıktan sonra, iki erkek gelene kadar bir süre oturduk. O sırada akşam olmuştu. Abdul Walli:

"Bu gece bizimle kalacaksınız," dedi.

"Peki, ya çocuklar?" diye sordum.

Nadia'nın Haney'le Tina'yı güvendiği bir komşusuna bıraktığını biliyordum.

"Çocukları merak etmeyin," dedi. "Bu gece buradasınız."

Kendine güveni ve davranış tarzı, ona güvenmemizi sağladı. Ertesi gün gideceğimizi düşünerek oturup akşam boyun-

ca televizyon izletik. Sanki cennete gelmiş gibiydik. Sonra Abdul Walli bizi, sanırım kendi özel oturma odası olan daha da güzel bir başka odaya davet etti. Orada, yıllardır görmediğim bir telefon gördüm.

"Bu gerçek mi?" diye sordum, gözlerime inanamayarak.

"Evet," dedi gülümseyerek. "Gerçek."

"Sadece ahizeyi kaldırıp istediğiniz yeri arayabiliyor musunuz?"

"Evet."

Tek düşünebildiğim şey, ahizeyi kaldırıp annemi aramak oldu. Orada, bir süre onunla konuştuk ama ben, gözlerimi telefondan alamıyordum. Annemiz hakkında, onun neler yaptığını anlattı. Tüm İngiliz gazetelerini, hakkımızda çıkan haberleri bildiğini söyledi. Abdul Noor köye dönmüş, oradakilere, bizim o gece dönmeyeceğimizi söylemişti. O sabah yola çıkarken, Taiz'de kalacağımız hakkında hiçbir fikri yoktu. Abdul Walli, bunu ona yeni söylemişti. O da aynı zamanda sır tutup, gizli işler yapmaktan hoşlanıyordu.

"Hâlâ ülkeyi terk etmek istiyorsun, değil mi?" diye sordu bana, sohbet ederken.

"Evet, evime gitmek istiyorum."

"Varsayalım," dedi hoşnut bir şekilde. "Burada, kentte yaşayabilirsin. Bu, senin duygularında herhangi bir değişiklik yapar mı?"

"Hayır," diye yineledim. "Yalnızca eve gitmek istiyorum."

Bir süre genel konulardan konuşmayı sürdürdü ama yine aynı soruya geldi:

"Ama çocuklarınla birlikte burada, kentte yaşayabilirsen, bu yeterince iyi bir sonuç değil mi?"

Abdul Walli, bu soruyu ben yeniden gergin, kızgın ve sinirli hâle gelene dek birçok kez yineledi.

"Bu sizin kalın kafanıza girmiyor mu?" diye patladım. "Ben, eve gitmek istiyorum! Burada kalmak istemiyorum! Annemin, biz oraya gidene dek mücadeleyi sürdürmesini istiyorum!"

Başını sallayarak, bir süre düşündü. Sonra sabırla anlatmaya başladı. Annemin basına başvurmasının nasıl Yemen hükümetini utandırdığından, onları nasıl kızdırdığından söz etti.

"Beni ilgilendirmiyor!" dedim somurtarak. "Kamuoyuna ihtiyacımız var. İnsanlar, neler olup bittiğini bilmeli. Eve gitmek istiyoruz ve kimse bizi isteklerimizden alıkoyamaz. Bu kadar yol aldık, kentteki bir parça lüks için mücadelemden vazgeçmeye niyetim yok."

"Sen de kız kardeşine katılıyor musun?" diye sordu Nadia'ya.

Nadia:

"Evet, ona katılıyorum," dedi.

Beni bu şekilde alt etmesine izin vermeyecektim. Son sekiz yıldır Yemenli erkeklerle tartışıyor, mücadele ediyordum. Kafalarının nasıl çalıştığını biliyordum. Artık bu şekilde üstünlük sağlamaya çalışmalarına göz yummayacaktım. Seni dinlemeyi inkâr ederek veya hiç umursamayarak her zaman kendi dedikleri olsun istiyorlardı. Kurtulmaya çok yaklaşmıştık ve şu anda pes etmeyecektim. Telefonu görmek, annemin bu yolla bana çok yakın olduğunu bilmek ve yine de ona ulaşamamak, beni çılgına çeviriyordu.

O gece Nadia'yla bütün günümüzü geçirdiğimiz oturma odasına serilen minderlerin üzerinde uyuduk. Yerde halı vardı ve oldukça rahattı. Ertesi gün, hiçbir gelişme olmadı. Biz de evin içinde dolanıp durduk. Sıkılmaya başladık. Bir şeyler olmasını istiyorduk. Çocukları merak etmeye başlamıştık. Sonunda bizimle konuşmak için gelen Abdul Walli'ye neler olduğunu sordum.

"Çocukları buraya getireceğiz," dedi.

"Ne zaman?" diye sordum. "Çocuklarımızı şimdi istiyoruz."

"Önümüzdeki iki gün içinde burada olacaklar."

"Pekâlâ," dedim.

"Ama önce, bir mektubu imzalamanızı istiyoruz."

Bana yine sorular sormaya başladı. "Ward'la nasıl anlaşıyordum?" Ona, nasıl birbirimizden nefret ettiğimizi, bana nasıl kötü davrandığını, sabahın ilk ışığından gece geç vakte kadar, birçoğu önemsiz işlerde beni nasıl çalıştırdığını an-

lattım. Dediklerimi dinliyor, anlıyor gibi görünüyordu. Bir süre sonra, odadan dışarı çıktı. Gün boyu sık sık, bizimle birkaç dakika konuşmak için odaya girip sonra adamlarıyla konuşmaya ya da işini yapmaya gitti.

Üçüncü gün, neler olduğu hakkında ondan daha çok bilgi almaya çalıştım. Sorularımı açıkça yanıtlamaktan sakınacağını sanıyordum.

"Köylere geri dönmek istemiyoruz," dedim sinirli bir şekilde. "Biz sadece eve gitmek istiyoruz."

"Köye geri dönmek zorunda değilsiniz," dedi sakin bir şekilde.

"Ne, hiç mi?"

Doğru duyup duymadığıma inanamamıştım. Gülümsedi:

"Köylere hiçbir zaman dönmek zorunda kalmayacaksınız, size söz veriyorum."

Bir anlığına soluğum kesildi:

"Neden?"

Kulaklarıma inanamamıştım.

"Çünkü artık bir daha oraya dönmek zorunda değilsiniz," dedi omuzlarını silkerek. "Bir süreliğine burada, Taiz'de yaşayabilirsiniz."

Başlangıçta ona inanmadım. Bu, bir düşün gerçekleşmesi gibi bir şeydi. Campais'te düştüğüm en alt düzeyden sonra, yaşam yavaş yavaş düzelmeye, çabalarım meyve vermeye baş-

lamıştı. İlk önce Hockail'e, Nadia'nın yanına dönmüştüm. Şimdi de onunla birlikte köyden kurtulmuş, Taiz'e gelmiştim. Bir sonraki durak İngiltere'ye, evimize dönmekti.

O sıralarda bilmediğimiz şey, ulusal güvenlik polisinin kentte her yerde, Eileen ve Ben'le ilgisi olan herkesi –hastane müdürü, çevirmen ve şoför- yakalayıp sorguya çektiğiydi. Hepsi ifade vermek zorundaydılar. Onlara İngiliz kadının gazeteci olduğunu bilip bilmedikleri soruluyordu. Elbette hiçbiri önceden bir şey bilmiyordu. Yoksa kimse yardım etmeye cesaret edemezdi.

Nadia'yla ben, ikimiz de oraya geldiğimizden beri, bizimle açık bir şekilde konuşuyor gibi görünen Abdul Walli'yi sevmeye başlamıştık. Bize babacan bir tavırla yaklaşıyor, her zaman bize nasıl hissettiğini, neler olduğunu anlatıyordu. Bizden hiçbir şey saklamıyor gibiydi. Ben de ondan hiçbir şey saklamıyordum. Neler söylediğimi anlasa da eve dönmekle ilgili duygularımı gerçekte anladığını düşünmüyordum. Orada hiç kimsenin ne kadar güçlü duygular beslediğimizi, köylerdeki yaşantıdan ne kadar nefret ettiğimizi ve kurtulma konusundaki kararlılığımızı anlayabileceğini düşünmüyordum. Abdul Walli'nin koruması altında Abdul Khada ve diğerlerine karşı güvende olmamız, kendimizi en iyi hissettiğimiz konuydu. Abdul Walli işin içinde olduğu sürece kimse bize kötülük yapamazdı. Bunu yalnızca hükümetin buyruğu olarak yerine getirdiğini, kendi başına bizim kaderimiz hakkında kararlar veremeyeceğini bilsem de onun işin içinde olması yeterliydi.

Abdul Walli bize bazı kâğıtlar imzalamamız gerektiğini, daha sonra çocuklarımızı geri alabileceğimizi söylediğinde, hemen söylediklerini yerine getirdik. "Sayın yetkiliye" diye başlayan bu mektuplarda, kocalarımızla evli olduğumuzu, onlarla mutlu olduğumuzu ve şu anda Taiz'de yaşadığımızı, sorunlarımızın çözümlendiğini kabul ediyorduk. Abdul Walli, bu metni el yazımızla kopya etmemizi, sonra imzalamamızı istedi. Dediklerini yaparsak haftanın sonuna doğru çocuklarımızı geri alabilecektik. Çocuklarımızı istediğimiz ve ona herkesten çok güvendiğimiz için dediklerini yerine getirdik.

Bütün bu zaman içinde, hep evdeydik. Odadan odaya gezmemize ya da temiz hava almak için çatıya çıkmamıza izin veriliyordu. Bizim için en önemli şey, birlikte olmamızdı. Birlikte olduğumuz sürece mahkûm gibi yaşamamızın bir önemi yoktu. Çatıda, içinde buzdolabı, lavabo, çamaşır makinesi ve çırpıcı olan devasa bir mutfak vardı. Bu eşyaları, İngiltere'den geldiğimizden beri görmemiştik.

Taiz'de, Abdul Walli gibi kendi polis güçleri olan birçok komutan vardı. Polisler, bize yakın olan bahçe duvarlarının içindeki bir evde oturuyorlardı. Adamların hepsinde tabanca vardı. Bazıları, omuzlarında tüfek de taşıyorlardı. Çatıdan, onları gruplar hâlinde bahçeye dağılmış, kendi aralarında konuşurken izlerken, kendimizi çok özgür ve güvende hissettik.

Dördüncü gün, evde oturup sohbet ederken, Abdul Walli hiç beklenmedik bir anda içeri girdi.

"İşte çocuklarınız," dedi.

Kulaklarımıza zor inandık. Abdul Noor'la Gowad'ın büyük oğlu Shiab, onları köyden buraya getirmişlerdi. Shiab'la kız kardeşi, geri dönüp dede ve nineleriyle oturacaklardı ama Marcus, Haney ve Tina bizimle kalacaklardı. Çok rahatlamıştık. Marcus yürümeye başlamıştı. Onu kollarımın arasına aldım. Söylediklerine göre, ben gittiğimden beri hiçbir şey yapmamış, durmadan ağlamış.

16

Kentte Yaşamak

Birkaç gün sonra, sözde "kocalarımız" Abdullah'la Mohammed, Suudi Arabistan'dan kente geldiler. Hükümet onlara, gelip durumu yoluna koymalarını buyurmuştu. Abdul Walli, bizi onların geleceği konusunda uyarmıştı ama ne zaman geleceklerini söylememişti. Kadınların oturma odasındayken Abdul Walli bizi görmeye geldi.

"Kocalarınız yan odada," dedi. "Gelip onlara merhaba demek ister misiniz?"

İsteksizce söyleneni yaptık. Neler olduğu konusunda kaygılı gözlerle bakarak bizim gelmemizi bekliyorlardı. Oturup bir süre nazikçe sohbet ettik. Sonra Abdul Walli odayı terk etti. Mohammed çok fazla şişmanlamıştı ama Abdullah, her zamanki gibi sıskaydı.

"Neler oluyor?" diye sordu Mohammed. "Bir sürü söylenti duyuyoruz ama neler oluyor bilmiyoruz. İngiltere'deki gazetelerde çıkan haberleri duyduk. Ayrıca, annenizin buraya geleceğini öğrendik. Neler oluyor?"

Kendimi güvende hissediyordum. Bu nedenle, artık hiçbir şeyi saklama gereği duymadım. Abdul Walli'nin bizi köylere geri göndermeyeceğinden emin olduğum için, ona anlattım:

"Annem, bizim buradan kurtulmamız için her şeyi yapıyor. Sizin ve babalarınızın bize yaptıkları şeyler yanlış ve bunu hiçbir şekilde kabul edemeyiz. Bu böyle olmak zorunda."

Abdullah, sessiz kalmayı sürdürdü.

Abdul Walli döndüğünde, Abdullah'la Mohammed telefonu kullanıp kullanamayacaklarını sordular. Abdul Walli izin verince, İngiltere'deki Gowad'ı ve Suudi Arabistan'daki Abdul Khada'yı aradılar. Her iki baba da oğullarına bizden boşanmalarını, çocukları almamıza izin vermemelerini söylediler. Utanç kaynağı olduğumuz için, bizim İngiltere'ye dönmemizi istemiyorlar, çocukları bırakacağımıza da inanmıyorlardı. Babaları Taiz'de, eş ve çocuklarıyla birlikte kalmalarını söylediler. Arap erkekleri, babalarının söylediklerine karşı gelmezlerdi. Bu yüzden, onlar da başka bir seçeneği düşünmeyi reddettiler. Kurtuluşumuz için başka bir engel daha çıkmıştı.

Hep birlikte o evde kalamazdık; çok kalabalıktık. Bu nedenle Abdul Walli bize, arabayla beş dakika uzaklıkta bir apartman dairesi buldu. Dördümüz, üç çocukla birlikte ora-

ya taşındık. O aşamada, nerede olduğumun önemi yoktu. Benim için önemli olan, Nadia ve çocuklarla birlikte olmak, Hockail'e geri dönmemekti. Taiz'de olduğum, Abdul Walli'yle iletişim kurduğum sürece İngiltere'ye dönme mücadelemi sürdürebileceğimi hissediyordum.

Dairemiz, pek seçkin olmayan bir semtin dar ve bozuk yollarının sonundaki üç katlı bir binadaydı. Biz ikinci kattaydık. Evde büyükçe bir hol ve buna açılan iki yatak odası, oturma odası, bir banyo ve mutfak vardı. Aşağıdaki caddeye bakan bir balkonu da vardı.

Mohammed ve Abdullah'la birlikte uyumamız gerekeceğini biliyorduk; başka bir seçeneğimiz yoktu. Kentte olsak da evlilikle ilgili kural ve yasaları biliyorduk. Tüm çileli günlerimizin neredeyse sonuna yaklaşmıştık. Bu nedenle sorun çıkarmak istemiyordum. Marcus, ben ve Abdullah bir odada; Nadia, çocukları ve Mohammed de diğer odada uyuduk.

Abdullah'la Mohammed, köyden döşeklerimizi getirmişlerdi. Bunları soğuk, taş zemin üzerine yaydık. Elektrikli bir televizyondan başka mobilyamız yoktu. Kasetçalarım hâlâ bendeydi. Mutfakta bir lavabo, gazlı küçük bir fırın ve bir de raf vardı. Banyoda duş olmasına karşın, sıcak su yoktu. İhtiyacımız olan her şey vardı ve ben, tüm gün boyunca burada, Nadia'yla birlikte olduğum için mutluydum. İngiltere'de yaşadığım yerlere kıyasla bu ev bir gecekondudan farksız olduğu hâlde, Mokbana köylerinden sonra burası, bir düşün gerçekleşmesi gibi bir şeydi. Sabahtan akşama dek çalışmak

zorunda olmamak, istediğimizde öğleden sonraya dek yatakta kalabilmek harikaydı.

Erkekler, her zamanki gibi davranıyorlardı. Günün çoğunda kentteki arkadaşlarıyla birlikte dışarıda oluyorlardı. Biz de nereye gittiklerini hiç sormuyorduk; bizi ilgilendirmiyordu. İkimiz birlikte olduğumuz sürece yalnız kalmayı yeğliyorduk.

Abdullah'ın erkek kardeşi Mohammed'le Bakela hâlâ Taiz'deydiler ve zaman zaman bize geliyorlardı. Artık hükümet işin içine girdiği için, konu hakkında kimse konuşmuyordu. Geçmişi tartışmıyor, sadece neler olacağını bekliyorduk. Nadia da ben de geçmişi aklımızdan çıkarabildiğimiz için mutluyduk.

İlk başlarda, çok fazla dışarı çıkmadık. Gürültülü caddelerden, arabalardan ve çevrede gezinen erkeklerden tuhaf bir şekilde korkuyorduk. Köydeki yedi yıllık tutsaklıktan sonra, özgürlük üzerimizde ezici bir etki yaratmıştı. Çamaşırlarımızı kuruması için balkona asmaya gittiğimizde bile, çevredeki pencerelerden bizi gören olur kaygısıyla peçelerimizi takıyorduk. Tıpkı yıllarca aralarında yaşadığımız köylü kadınlar gibi tutucu olmuştuk. Nasıl baş edeceğimizi bilmediğimiz için, özgür dünyadan korkuyorduk. Erkekler bize yiyeceklerimizi, evde gerekli olan şeyleri getirip dışarı işleri yaparken, biz evin içinde oturduk.

Bazı öğleden sonraları, erkekler Abdul Walli'nin evine qat çiğnemeye gidiyorlardı. Biz de o zaman onlara katılıyor;

eve ziyarete gelen diğer kadınlarla oturup sohbet ediyorduk. Abdul Walli, bizi görmeye hiç gelmedi. Çocuklarımız hep bizimle birlikteydi ve mutlu görünüyorlardı. Ama ne zaman Nadia veya ben odayı terk etsek, arkamızdan ağlıyor; peşimizden geliyorlardı. Sanırım, onları bırakmamızdan korkuyorlardı. Haney, en kaygılı olanıydı. Hep Nadia'ya yapışık hâlde duruyor; eğer o bir yere giderse ağlıyor, ona nereye gittiğini soruyordu. Hepimiz birlikte olduğumuzda, aralarında çok güzel oynuyorlardı.

* * *

Tıpkı bizim Taiz'de yaşadığımız gibi, annem de İngiltere'de düş kırıklığıyla dolu günler yaşıyordu. Alf Dickens, onun *Daily Mail*'le bağlantı kurmasını sağlamış ama annem, onların kendisini özel bir haber elde etmek ve Eileen'le *Observer*'ı devre dışı bırakmak için kullanmaya çalıştıklarını anlamakta gecikmemiş. Eileen'in yanına dönerek Noel'i onunla ve ailesiyle Londra'daki evinde geçirmiş. Kendisine yöneltilen farklı öneri ve istekler yüzünden serseme, şaşkına dönmüş bir hâldeymiş.

Londra'daki Yemen büyükelçisi bir açıklama yapmış: Nadia'yla benim, kocalarımızla Birmingham'da tanışıp evlendiğimizi, daha sonra Yemen'e gittiğimizi söylemiş. Ona göre, sorun annem babamı terk ettiğinde başlamış.

Bu, babamın son masalıydı. Bugüne dek gazetecilere söylediği her şeyle çelişiyordu. Daha önce, tatil için Yemen'e gittiğimizi ve gizlice evlendiğimiz kocalarımızla orada ta-

nıştığımızı söylemişti. Büyükelçi aynı zamanda, annem eğer Yemen'i görmek isterse, aile sorunlarını çözüp kızlarını evine götürebilmesi için, Yemen hükümetince her türlü yardımın yapılacağını da açıklamış.

Taiz'de bizim yaşantımız, sanki bunların hiçbiri olmuyormuş gibi sürüp gidiyordu. Zaman geçirmek için, konuk olarak başkalarının evlerini ziyaret etmeye başladık. Köylerde tanıştığımız kadınlardan çok farklı kadınlarla karşılaşmaya başlamıştık. Kocalarıyla birlikte kente gelen kadınların görünüşleri, köylerdekinden daha çağdaştı. Görüşmek için birbirlerinin evlerine gitmeyi seviyorlardı. Köydeki kadınlar gibi tüm gün boyunca çalışmaları, kuyudan su getirmeleri, buğday öğütmeleri gerekmiyordu; boş zamanları bile oluyordu. Genellikle peçeli olarak, arabalarla bir evden bir eve, arkadaşlarını ve akrabalarını görmeye gidiyorlardı. Köydeyken Ward'la bizi çok az insan görmeye geldiği için, benim bu sosyal yaşama alışmam biraz zaman aldı.

Kadınların birçoğu, bize neler olduğu hakkında bir şeyler öğrenmek istiyorlardı ama sanırım, insanlar soru sorulduğunda benim sinirli olduğum konusunda uyarıldıkları için, genellikle bu konu hakkında sessizliklerini koruyorlardı. Aralarında çok ısrarcı olanlar, eve dönüp dönmeyeceğimizi veya annemin bizim için gelip gelmeyeceğini soruyorlardı. Ben de onlara kendi işlerine bakmalarını söylüyordum. Çoğunlukla her şey iyi gidiyordu. Sağlığımız düzelmeye başlamıştı. Kendimi daha iyi hissediyordum. Artık daha az bitkin ve kederliydim.

Abdul Walli'nin odasındaki telefon hiç aklımdan çıkmıyordu ama annemi aramayı istemekten çekiniyordum. Bir gün üstlerinden biri Abdul Walli'ye, telefon etmemiz için izin vermesini söylemişler. Neler olduğunu, köyleri terk ettiğimizden beri yaşamımızda daha iyi değişmeler olduğunu anlatmamızı istiyorlardı. Böylece anneme her şeyin yolunda olduğunu anlatırsak, gazetelere koşup gürültü çıkarmaktan vazgeçeceğini umuyorlardı. Ama bu olanaksızdı. Buradan ayrılma olasılığım arttıkça, gitme isteğim de büyüyordu.

Abdul Walli'ye ve diğerlerine daha iyi hissettiğimizi, mutlu olduğumuzu söylüyor; kısaca onların oyununa katılıyorduk. Onların bize yalan söylediği gibi, biz de onlara yalan söylüyorduk. Aslında, onlar bizi söyledikleriyle değil, söylemedikleri ve yapmadıklarıyla kandırıyorlardı. Bizim için daha fazla bir şey yapmak gerekmediğini, Mokbana'dan ayrı olduğumuz için tüm sorunun çözüldüğünü düşünüyorlardı. Bunun aynen böyle olduğunu onlara hissettirmek istiyorduk ama annemize de bizi kurtarması için çalışmalarını sürdürmesini söylüyorduk.

Telefonu Ashia açtı ve gerçekten hatta benim olduğuma inanamadı. Telefondakinin ben olduğuma emin olmak için, geçmişimle ilgili bir soru sordu. Emin olunca, gidip annemi çağırdı. Bir süre konuştuk. Annem, bizi yeniden görmek için Taiz'e geleceğini söyledi.

Birkaç hafta sonra, İngiltere'den telefon geleceğini söylediler. Biz de Abdul Walli'nin evine gittik. Arayan annemdi.

Nasıl olduğumuzu duymak için aramıştı. Bize kaygılanmamamızı, gelişmeler olduğunu ve bizi görmeye geleceğini söyledi. Nadia çekindiği için, hep ben konuşuyordum. Annem:

"Yanımda, sana merhaba demek isteyen bir arkadaşın var," dedi.

"Öyle mi?"

Çok şaşırmıştım ama bir şey söylemedim. Benden istediği her şeyi yapmaya kararlıydım.

"Adı, Tom..."

"Tamam."

Ben şaşırmış bir hâlde beklerken, Tom Quirke telefonu aldı. O sıralar onun kim olduğunu bilmiyordum ama daha sonra, onun öyküyü ortaya çıkaran yerel gazeteci olduğunu, benimle radyo istasyonundan konuştuğunu ve diyaloğumuzun tüm Birmingham çevresinde dinlendiğini öğrendim. Bunu o sırada söylemediler, çünkü hat kesilebilirdi. Herhangi biri bu telefon konuşmasını dinliyor olabilirdi.

"Nasılsın, Zana?" diye sordu.

"İyiyim."

Onun kim olduğunu bilmediğim için dikkatli konuşuyordum.

"Hâlâ Birmingham'a, evine dönmek istiyor musun Zana?"

"Evet. Hâlâ evime dönmek istiyorum. Hem de olabildiğince çabuk..."

"Evde en çok neyi özledin?"

"Arkadaşlarımı."

Birkaç soru daha sorduktan sonra, telefonu anneme verdi.

Daha sonra, babamdan bir telefon aldık. Telefonda, onunla bir saat boyunca konuştuk. Utancından öldüğü için bize eve dönmememiz konusunda yalvardı. Hâlâ:

"Beni seviyorsanız eve dönmeyin," diyordu.

Oysa onu artık sevmiyorduk; bunu onun da bilmesi gerekirdi. Bize, basın öykümüzü unutana dek Taiz'de kalmamız konusunda yalvardı. Ona bunun olanaksız olduğunu söyleyince, eğer eve gelirsek kendisini öldürmekle tehdit etti, ben de:

"İyi," dedim.

Taiz'de olduğumuz sürece, gazetelerde çıkan öykü hakkında söylentiler duyduk. Hükümet için sorun gittikçe büyüyordu. Abdul Walli'nin kaygıları gittikçe artıyordu. Sanırım, sorunu neden çözemediğini öğrenmek isteyen üstleri onu zorluyorlardı.

Ne zaman yabancı basın organlarında çıkan haberlerden söz etsek, durumumuzu kabullenmemiz; annemize kampanyayı durdurmasını söylememiz için bizi ikna etmeye çalışıyordu. Ben yalnızca:

"Ama gazetelerde yazdıkları şeyler doğru," diyordum.

Buna verecek bir yanıt bulamıyordu.

Bir gün bana evlilik belgelerini gösterdi. Yazılar Arapçaydı ama neler yazdığını anlayacak kadar okuyabiliyordum. Abdul Walli bunları, bana evliliğimizin gerçek olduğunu kanıtlamak için göstermişti.

"Bildiğim kadarıyla, bu iş yanlış!" dedim sinirli bir şekilde. "Kuran'ı inceledim ve orada bir kızı evliliğe zorlamanın yanlış olduğu yazdığını biliyorum. Bu yüzden, bu belgelerin gerçekliğini kabul etmiyorum."

Sadece verilen buyruklara göre hareket ettiğini bilsek de, Nadia'yla ben Abdul Walli'ye, bizi gerçekten köyden kurtardığı için kurtarıcımız olarak bakıyorduk. Bize iyi davranan ilk erkek oydu; bu nedenle onu seviyorduk. Kentteki karısının yanı sıra, bir karısı da köyde vardı. Köydeki karısından altı çocuğunun olduğunu duymuştum. Taiz'deki karısından da bir çocuğu vardı. Birden çok kişiyle evlenmeye izin verilip verilmediğini bilmiyorum ama Yemen'de, zengin erkekler hemen her istediklerini yapabilirler.

Nadia'yla ben, yavaş yavaş yeniden gerçek dünyada yaşamaya alışmıştık. Çocuklarla birlikte taksiye biniyor, kenti dolaşıyorduk. Arabalar bizi ön kapıdan alıyor, yine oraya bırakıyordu. Bu nedenle hiçbir yere yürümek zorunda kalmıyorduk.

Bir süre sonra, arabayı durdurup dışarıya çıkmaya, alışveriş yapmaya, yiyecek bir şeyler veya çocuklara giysi al-

maya cesaret kazandık ama her zaman üzerimizde peçelerimiz ve geleneksel giysilerimiz oluyordu. Kenti biraz olsun tanımak istiyorduk. Bir süreliğine burada kalmak zorunda olduğumuzun farkına varmıştık. O nedenle, iyi vakit geçirmeye kararlıydık. Taiz, pis ve kalabalık bir kentti. Sevmesi zordu ama biz, birlikte olduğumuz sürece mutluyduk. Ve bir zamanlar olduğu gibi, kendimizi özgür İngiliz kızları gibi hissetmeye başlamıştık.

Meydanlarda gerçekleştirilen toplu idamlar, Yemen'deki vahşetin, kentte bile bir başka örneğidir. Kadın ve çocukların da içinde olduğu kalabalık gruplar, makineli tüfeklerle idam edilecek mahkûmları izlemek üzere bu meydanlara toplanırlar.

Peçeli olmamız, bizi görünmez yapıyordu. Hiç kimse bizim kim olduğumuzu anlamıyor, biz de kalabalığın arasında kaybolabiliyorduk. Yıllarca günümüzün her saatinin izlenmesinden sonra bu, harika bir duyguydu.

Bir gün Abdul Walli'nin evindeyken, görünüşlerinden önemli kişi oldukları anlaşılan üç kadın bizi görmeye geldi. Alışık olduğumuz kadınlardan çok farklıydılar. Para ve meslek sahibi oldukları belli oluyordu. Sağlıklı görünüyorlardı. Mücevher takıyorlardı. Yanlarında kitaplar, kalemler ve kâğıtlar vardı. Biri, Taiz valisinin sekreteriydi. Diğer iki kadınınsa kentte kurulmuş bir kadın derneğiyle bağlantıları vardı. Bizi duymuşlar ve öykümüz hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak istiyorlardı. Sekreter, hakkımızda bilgi almak üzere vali tarafından gönderildiğini söyledi. Her zamanki ters tavrımla:

"Gidin ve valiye bu konunun onu ilgilendirmediğini söyleyin," dedim.

"Böyle konuşmanıza gerek yok," dedi kadın, ciddi bir tonla. "Biz buraya dost olarak geldik. Bize verdiğiniz bilgiyle hiçbir şey yapmayacağız. Sadece nasıl yaşadığınızı, başınıza neler geldiğini öğrenmek istiyoruz. Belki böylece, sizin gibi başka kızlara da yardım edebiliriz."

İçten olduklarının farkına vardık. Bu nedenle Nadia'yla ben, köydeki bütün yaşamımızı ve yapmak zorunda bırakıldığımız işleri anlattık. Şoka uğradıklarını görebiliyordum. Kendileri de Yemenli oldukları hâlde, ülkelerinde böyle şeylerin yaşandığını hayal bile etmemişlerdi. Yalnızca atalarının elle tohum ekip buğday öğüttüklerini sanıyorlardı. Hâlâ böyle yaşayan insanların varlığından haberleri bile yoktu. Onlara da yine ne kadar üzgün olduğumuzu ve sadece eve gitmek istediğimizi söyledik. Kadınlarsa bize, artık Yemen yurttaşı olduğumuzu açıklamaya çalıştılar.

"Ben ne olduğumu biliyorum," dedim ısrarlı bir şekilde. "Ve ne istediğimi de. Eve gitmek istiyorum."

Kendimi, durmadan su akıtan bir musluğa benzetiyordum. Sanki sürekli aynı şeyleri söylüyor, sonunda onları alt ediyor ve kalmak için fikrimi değiştiremeyeceklerini onlara kabul ettiriyordum.

Sanırım, bu üç kadın da Abdul Walli'yle aynı kişilerden talimat almışlardı. Çünkü kentte kalmamızla ilgili aynı yo-

rumları yaptılar. Ben de onlara, Addul Walli'ye verdiğim yanıtları verdim. Söylediklerimden hoşnut olmadıklarını görebiliyordum ama nazikçe veda edip, gittiler.

* * *

Birkaç gün sonra, annemin yola çıktığını duyduk. İngiliz konsolosu Jim Halley ve kendilerine çevirmen olarak yardımcı olacak dışişleri bakanlığından bir yetkiliyle, uçakla Sana'a'dan geliyordu. "Sonunda her şey yoluna giriyor," diye düşündük ama annem için hiçbir şey kolay bir şekilde gelişmiyordu.

Yemen vizesi almak için Londra'daki Yemen büyükelçiliğine gitmek zorunda kalmış. Eileen ve Ben'le birlikte oraya gitmiş. Bir taksiyle oraya gittiklerinde, binanın kamera, gazeteci ve fotoğrafçılarla dolu olduğunu görmüşler. Annem, arabada yere yatarak saklanmış ve araba, doğruca köşedeki bir puba gitmiş. Büyükelçilik yetkililerini arayarak kâğıtları oraya getirmelerini rica etmişler. Annemi görmeye gelmişler. Pasaportuyla başvurusunu alıp yarım saat içinde geri geleceklerini söylemişler. Annemden, onları beklemesini istemişler.

Belgeler düzenlendikten sonra annem, Gatwick Havaalanı'ndan VİP gibi geçirilmiş. Sana'a'ya uçarken, kendisine göz kulak olması için yanına Lufthansa uçuş ekibinden bir görevli verilmiş.

Jim, onu Sana'a'da karşılayıp evinin yakınındaki küçük bir otele götürmüş. Sonraki gün, Taiz'e gelmeden önce an-

nemi görme konusunda direten dışişleri bakanlığına gitmişler. Orada onlara, herkesin kendileriyle görüşemeyecek kadar yoğun olduğu söylenip telefonla bağlantı kurmaları istenmiş. Daha sonra Jim oraya yalnız giderek, bir tanıdığının aracılığıyla Taiz uçuşunu ayarlamış. Ama havaalanı sis nedeniyle kapalıymış. Tüm uçuşlar ertesi günün öğleden sonrasına ertelenmiş.

Ama sonunda havalanmışlardı ve bize gelmek üzereydiler.

17

Bürokrasi ve Resmi Görüşmeler

Valilik binasında büyük bir toplantı yapılacağını öğrendik. Annem, İngiliz konsolos ve Yemenli yetkili orada olacaklardı. Bize de Mohammed, Abdullah ve çocuklarla birlikte katılmamız söylendi.

Annemin Sana'a'dan gelmesini beklemek amacıyla Abdul Walli'nin evine gittik. Annem geldiğinde Abdul Walli onu karşılamaya giderken, biz de kadınların oturma odasında bekledik. Abdul Walli, onu içeriye getirdi. Annem, yanında tek bir bavul taşıyordu. Onu oldukça sakin karşıladık. Duygularımız daha önceki gibi yoğun değildi. Belki kurtulmaya çok yaklaştığımızdan, belki de artık duygularımızı göstermekte zorlandığımız için... Nadia ağladı ama ben ağlamadım.

Annem çocukları ilk kez görüyordu. Abdul Walli'nin evindeki lüks ortam, onu şaşkına çevirmişti. Otururken:

"Oh! Ne rahat bir koltuk," dedi.

Sözleri gülmeme neden oldu. Hockail'dekine benzer bir ev bulacağını düşündüğünden, bu ev onun için büyük bir sürpriz olmuştu.

Abdullah'la Mohammed'in yanı sıra, Abdul Walli'yle karısı da odadaydılar. Annem, iki oğlana bakmaktan çekiniyordu. Onlar hakkında ne düşündüğü apaçık ortadaydı. Onları aşağılamaya bile değmezdi. Abdul Walli, birkaç dakika nazikçe sohbet ettikten sonra, erkekleri dışarı, sık sık oturup konuştukları ve qat çiğnedikleri barakaya gönderdi.

Annem Nadia, ben ve çocuklarla yalnız kalmıştı. Ona, son görüşmemizden beri olanları anlattık. O da bize kendi tarafında olanları anlattı. Çocuklara İngiltere'den oyuncaklar getirmişti: Tina için bir bebek, Haney'e üzerinde arabalar olan bir kamyon ve Marcus'a da bir dönme dolap... Çocuklar oyuncaklara bayıldılar. Biz konuşurken onlar da oynamaya başladılar.

Annem, çok yorgun olmakla birlikte, bir önceki seferden daha iyi görünüyordu. Bize Jim'i ve Sana'a'da başlarına gelenleri anlattı. Birlikte gitmek zorunda olduğumuz toplantı hakkında konuştu.

Toplantı, bir sonraki gün yapılacaktı. Bu nedenle annemi alıp uyuması için apartmana döndük. Annem, Nadia ve çocuklarla içeri geldi. Onun için tek kişilik bir yatak vardı.

Geri kalanımızsa yerde serili döşeklerde yattık. Erkeklerin yalnız yatması gerekecekti. Mohammed kendi odasında, Abdullah da oturma odasında yatacaktı. Annem onlarla birlikte uyumamıza dayanamazdı. Artık burada olduğuna göre, hep onun yanında kalmamız gerektiğini söyledi. Eğer bunu başkaları duyarsa başımızın derde gireceğini biliyorduk ama annem, bu konuda tartışmayı bile kabul etmiyordu. Beni tek kaygılandıran şey, Abdul Khada'nın olanları duyup Suudi Arabistan'dan başımıza daha çok dert açmak için gelmesiydi. Artık kentte olduğumuz hâlde, ondan yine de korkuyordum. Gelmeyeceğinden emindim; çünkü olayların onun denetiminden çıkmasından dolayı korkuyordu. Ama bilinçaltımda, onun varlığını sürekli hissediyordum.

Ertesi sabah, kahvaltı edip toplantı için hazırlandık. Nadia'yla ben kapkara giysilerimizi giyip peçelerimizi takınca, annem söylenmeye başladı. Artık köyden uzakta olduğumuz hâlde hâlâ bu şekilde giyinmemize anlam veremiyordu. Yüzlerimizi kapatma fikrini sevmemişti.

"Artık özgürsünüz! Siz İngiliz'siniz," dedi. "İstediğiniz gibi giyinin."

Ama bunu yapamıyorduk. Hâlâ korkuyor ve dünyadan gizlenmemizi sağlayan bu giysilere sarılıyorduk. Hiçbirimiz, önemli erkeklerin karşısına saygısızlık ifade eden giysilerle çıkmaya cesaret edemiyorduk. Bu, kendimizi çıplak hissetmemize neden olacaktı. Henüz özgür olmadığımızın farkındaydım ve onları bu aşamada kışkırtmak, annemi ülkeden

göndermeleri veya bizi yeniden köye yollamaları tehlikesini göze alamıyordum.

Jim, yola koyulmadan önce, bize katılmak için eve geldi. Hoş bir adama benziyordu. Çok uzun boyluydu. Kızıla çalan kısa saçları vardı. İskoç aksanıyla konuşuyordu.

Taksi geldi ve bizi dört katlı, içi bürolarla dolu devasa valilik binasına götürdü. İki kat merdiven tırmandıktan sonra, bir ucunda masa olan; deri koltuk ve sandalyelerle dolu büyük bir bekleme odasına geldik. Beklemek için oturduk. Yavaş yavaş oda erkeklerle dolmaya başladı. Bakanlık yetkilisi de üç erkek sekreteriyle oradaydı. Abdullah'la Mohammed de...

En çok bakanlık yetkilisi konuşuyordu. Çok iyi eğitimli biri gibi duruyordu. Çok iyi bir İngiliz aksanı vardı. Bizim öykümüzü duymak istedi. Bu nedenle, her şeyi ona yeni baştan anlattık.

Marcus'un huzursuzluğu üzerindeydi, durmadan ağlıyordu. Çevrede koşturup durmak, gürültü çıkartmak istiyordu. Bir ara vali kızarak onu susturmamı istedi. Her küçük çocuklu insan, çocuklar böyle olduğunda yapacak bir şey olmadığını bilirler. Bu nedenle onu umursamadım. Sonunda Marcus sakinleşti ve ben de öyküyü anlattım. Haney Nadia'nın kucağında oturuyor ve büyük, iri iri açılmış gözlerle konuşulanları dinliyordu. Tina ise uyuyordu.

Ben konuşurken, odadaki bütün erkekler susmuşlardı. Hepsine şöyle bir baktım. Sanki olanlardan ve bana yapı-

lanlardan utanmış bir hâlde başlarını öne eğmişlerdi. Onlara evli olduğumuzu bilmediğimizi, Yemen'e geldiğimizde kocalarımız olduğu söylenen kişilerle yatmaya zorlandığımızı söyledim. Sinirli değildim. Bir öfke belirtisi olmadan sadece öyküyü anlattım. Nadia da bazı sorulara yanıt verdi. Sonunda içişleri bakanı:

"Şimdi mutlu musunuz?" diye sordu.

Kesin bir şekilde:

"Hayır!" dedim.

Başını sallayıp böyle bir durumda hangi yasaların uygulandığını anlatmaya başladı.

"Eğer Yemen'i terk ederseniz," dedi. "Çocukları burada bırakmanız gerekiyor. Sanırım bunu biliyorsunuz."

"Neden?" diye söze girdim. "Onlar, bizim çocuklarımız. Ayrıca yasadışı doğmuşlar, babalarına ait değiller. Çünkü onlarla evli değiliz. Bu nedenle, çocukları neden yanımıza alamıyoruz?"

Karşılık vermemden hoşlanmamıştı. Hiçbir erkek hoşlanmamıştı ama kendim için konuşmak zorundaydım. Konuşmamı durdurmaya çalıştılar ama ben durmadım. Jim, beni durdurmaya çalışmadı. Bunca aşama kat ettikten sonra, o da durmamı istemiyordu.

"Eğer hepinize birden vize alırsak, hep birlikte gider misiniz? Kocalarınızla birlikte İngiltere'ye gider misiniz?" diye

sordu yetkili. "Eğer bunu kabul etmezseniz, çocuklarınızla birlikte bu ülkeden ayrılamazsınız. Ancak, eğer kocalarınızla birlikte giderseniz çocuklarınızı yanınıza alabilirsiniz."

Nadia'yla birbirimize baktık.

"Tamam," dedik.

Çocuklarla birlikte Yemen'den gitmek için, her şeyi kabul edecek durumdaydık. Bakan bu kez:

"Ya siz ikiniz?" diyerek erkeklere döndü. "Eğer ayarlayabilirsek, eşleriniz ve çocuklarınızla birlikte İngiltere'ye gitmeyi kabul ediyor musunuz?"

Abdullah'la Mohammed, başlarını kabul ettiklerini gösterir bir şekilde salladılar.

"Tamam, o zaman."

Yetkili, olası bir çözüm bulduğu için rahatlamış görünüyordu:

"Mohammed ve Abdullah için vize almaya çalışacağız."

Bu, toplantının sonu gibi görünüyordu. Artık her şey, İngiltere içişleri bakanlığının erkeklere vize verip vermemesine bağlıydı. Bu, onların bağlantı kurması ve yanıt gelene dek bizim beklemeyi sürdürmemiz demekti.

Jim, yanıtın olumsuz olacağını düşünüyordu. Çünkü Nadia'yla ben sürekli kocalarımızdan nefret ettiğimizi söylediğimizden, yetkililer, bütün bu çabanın erkekleri İngiltere'ye sokmak için bir oyun olduğunu düşüneceklerdi. Ancak Jim,

çocukları İngiltere'ye götürmek için tek yol bu olduğuna göre, bir şeylerin yapılması gerektiğini de kabul ediyordu.

Jim'in yanında, erkeklerin doldurması için başvuru formları vardı. Bu nedenle hepimiz birlikte, daha küçük bir odaya geçtik. Erkeklerin, İngiltere'de kendilerini geçindirecek kadar paralarının olduğunu kanıtlamaları gerekiyordu. Mohammed Jim'e, Suudi Arabistan'da biriktirdiği 12.000 sterlininin olduğunu söyledi. Daha sonra, Mohammed'le Abdullah'ın o gün Jim'e yalan söylediklerini öğrendik. Gerçekte, Mohammed'in hiç parası yoktu. Abdullah da tedavi gördüğü sırada vize süresini geçtiği hâlde, Jim'e daha önce hiçbir zaman İngiltere'de vizesinden daha uzun süre kalmadığını söylemişti. Bu aşamada Jim, onların doğru bilgi verdiklerine inanarak İngiltere içişleri bakanlığının buna benzer başvurulara altı ayda yanıt verdiğini söyledi; kendisinin de bu başvuruyu hızlandıracağına ilişkin söz verdi.

Annem Yemen'deyken, Abdul Khada'yla Gowad'ın 1980 yılında Sana'a'daki İngiliz elçiliğine oğulları adına, İngilizlerle evli olduklarını belirterek vize başvurusunda bulunduğunu ortaya çıkardı. Konsolos yardımcısı onlara, eşlerinin de görüşme için elçiliğe gelmesi gerektiğini yazan bir mektup göndermişti. Bize oyun oynayarak yasal olmayan bir evliliğe zorladıklarını bildiklerinden, bu işin takibini yapmamışlar. Ne var ki, babamızdan "satın alınmamızın" ana nedenlerinden birinin İngiliz olmamız olduğunu kanıtlayan bu başvuru formları, bugün hâlâ İngiliz elçiliğinde bulunmakta.

* * *

Annem dört hafta bizimle apartman dairesinde kaldı. Erkekler, zamanın çoğunda dışarıdaydılar. Bu nedenle annem, Nadia, ben ve çocuklar hep birlikteydik. Bu çok güzeldi. Erkekler çevredeyken her fırsatta tartışma çıkıyordu. Abdullah'la Mohammed bizim evlilik yaşantımıza karıştığı için annemi valiye şikâyet etmekle ve geri gönderilmesini sağlamakla tehdit ediyorlardı.

O sırada, her yanda farklı söylentiler dolaşıyordu. Biri Gowad'la Abdul Khada'nın valiye rüşvet verdiklerini söylerken, başka biri altı ay içinde buradan ayrılacağımızı söylüyordu. Bir başkası, bizim hiçbir zaman buradan ayrılamayacağımızı duyduğundan söz ediyordu. Biri arayıp bakanı tanıdığı için bizi buradan bir hafta içinde kurtarabileceğini söyledi. Bir başkası, babamın hükümete, dönmemize izin verilmemesini isteyen bir mektup yazdığını anlattı. Ama gerçekte hiçbir şey olmuyordu.

Bir gün, annem para çekmek ve Jim'in vize süresini uzatmak için götürdüğü pasaportunu almak amacıyla Sana'a'ya gitmeye karar verdi. Bir günlüğüne, onunla birlikte gitmemizi önerdi. İç hatlar uçuşunu yakalamak için Taiz havaalanına gittiğimizde, bir levhada fotoğraflarımızın asılı olduğunu gördük. Polislere de ülkeden kaçmaya çalışabileceğimiz söylenmişti. Doğruca Abdul Walli'nin evine geri götürüldük.

Abdul Walli'nin evinde bir süre önce görüştüğümüz üç kadın, annemle konuşmak için daireye geldiler. Giderlerken bize adreslerini bıraktılar. Annem sıkılıp değişik bir şeyler

yapmak isterse, onları ziyarete gitmemizden hoşnut olacaklarını söylediler. Annemin evde canı sıkılıyordu; biz de onların çağrısını kabul ettik. Güzel evleri vardı. Abdul Walli'nin evinin birer küçük kopyası gibiydiler. Çok lezzetli yiyecekler sundular. Çağdaş bir yaşam sürüyorlardı. Çağdaş giysiler giymişlerdi ve başları açıktı. Hepsi okuyup yazabiliyorlardı. Kolej mezunuydular ve birçok yer gezmişlerdi.

Kadın derneğindeki kadınlardan biri, özellikle çok cana yakın ve anlayışlıydı. Ona, Tina'nın doğumu sırasında yaşlı kadının Nadia'ya yaptığı kesiği anlattım. Nadia'da, hâlâ bu kesik yüzünden arada sırada akıntı oluyordu. Kadın, konuyla çok ilgilendi. Nadia'yı çağırmamı söyledi. Onu arkadaşı olan bir kadın doktora götürmek için bir taksi bulmaya gitti. Bunu hiçbir zaman anneme söylemedik; çünkü kaygılanmasını istemiyorduk.

Doktorun muayenehanesi, kentin çok güzel bir yerindeydi. Bir aile planlaması kliniğini andırıyordu. Doğruca içeri girdik. Doktor, önce beni tepeden tırnağa muayene etti; sonra da Nadia'yı. Nadia'nın enfeksiyon kaptığını hemen anladı. Bunun için ona bazı haplar verdi. Bize herhangi bir doğum kontrol yöntemi kullanıp kullanmadığımızı sordu. "Hayır" yanıtımız onu çok şaşırttı. Sürekli yine gebe kalma korkusu içindeydik. Tek korunma yöntemimiz, onlarla olabildiğince az ilişki kurmaktı. Bu kadar az gebe kalmamız büyük bir şanstı. Doktor, duyduklarından dehşete düşmüştü. İkimize de doğum kontrol hapları verdi. Annem bu işe çok sevindi. Haplarımızı almamız için bizi her gece uyardı.

Annem oradayken, Ahmet de onu görmeye geldi. Annem onu ilk kez görüyordu. Kapıyı çaldığında hepimiz evdeydik. Annemin onun kim olduğu hakkında hiçbir fikri yoktu; ona, bir yabancıya bakar gibi baktı. Onları tanıştırmak zorunda kaldım; sonra kucaklaştılar. Dil engeli yüzünden, doğrudan birbirleriyle konuşamadılar; bizim yardımımızla konuşmak zorunda kaldılar. Suudi Arabistan'dan Yemen'e gelen amcam da onunla birlikteydi. Amcam, bizim yanımızda olduğunu, babamın yaptığı her şeye karşı olduğunu söyledi. Bu olaylar onu utandırıyordu. Cana yakın bir adamdı. Birkaç yaş genç olsa da aynı babama benziyordu.

Ahmet'le karşılaşmak annemi çok mutlu etti; artık hep gülümsüyordu. Ahmet, anneme onu da Yemen'den kurtarıp kurtaramayacağını sordu. Ordudan iyice bıkmış, çok bunalmıştı. İngiltere'ye gitmek istiyordu. Annem, bir şeyler yapmaya çalışacağını söyledi. Jim'i aradı. Jim de anneme, Ahmet'i İngiliz elçiliğine göndermesini söyledi. Ahmet, gerekli belgeleri doldurur doldurmaz pasaport alabilecekti. Bir sorun yoktu. Çünkü o İngiltere yurttaşıydı. Babam olanları öğrenip engel olabilmek için elinden gelen her şeyi yaptı. Sanırım, yaptığı şeylerden utanç duyuyor ve Ahmet'le yüz yüze gelmekten çekiniyordu.

Amcamla Ahmet Taiz'de, akrabalarımızda kalıyorlardı. Onlar hakkında hiçbir şey bilmiyorduk. Bizi onları ziyarete götürdüler. Çok hoş bir aileydi. Çok uzun bir süre önce kente yerleşmek için köylerinden ayrılmışlardı. Büyük oğulları doktordu ve oldukça çağdaş bir aileydi. Kadın, babamın

kuzeniydi. Aden'i terk etmeden önce babamın nasıl biri olduğunu anlattı. Bir oğlan çocuğuyken, Marais'te evlenmişti. Annem de ben de bu konu hakkındaki ayrıntıları ilk kez duyuyorduk. Kadının anlattığına göre, babam, İngiltere'ye gidince genç karısına mektup yazarak bir daha hiç geri gelmeyeceğini, öykünün burada bittiğini söylemiş; kadın da kalbi paramparça olarak bir süre sonra ölmüştü.

Bir sabah, amcam bize gelip Ahmet'in nerede olduğunu bilip bilmediğimizi sordu. Hâlâ tanıştığımız akrabalarda kalıyorlardı ama ağabeyim kaybolmuştu. Nerede olduğunu hiçbirimiz tahmin edemedik; bu yüzden, taksiyle Abdul Walli'ye gittik. Onun olanları bilebileceğini düşündük. Amcam, Abdul Walli'yle konuşmak için gitti. Hiçbir şey bilmediğini söyleyen Abdul Walli, bu konuyu araştıracağına söz vermiş. Araştırmaları için birkaç adamına haber verdi ve bir süre sonra, Ahmet'in hapiste olduğunu öğrendik.

Abdul Walli'nin harekete geçmesini bekleyemedim. Annem, amcam, Nadia ve çocuklarla bir taksiye atlayıp Ahmet'in götürüldüğü cezaevine gittik. Büyük demir kapının önünde üniformalı bir nöbetçi duruyordu. Elinde bir tüfek vardı. Ona, Ahmet Muhsen'in içeride olup olmadığını sordum. Nöbetçi, oldukça dostça davrandı. Sanırım, yolda peçeli bir kadının onunla konuşması bayağı şaşırtmıştı ama bunu belli etmedi. İçeri girip bakacağını söyledi. Birkaç dakika sonra geri gelip Ahmet'in orada olduğunu söyledi.

"Neden tutuklandı?" diye sordum.

Öğrenmek istedim ama nöbetçi nedenini bilmiyordu.

"Onu görmek istiyorum," diye direttim.

Başını sallayarak:

"Hayır," dedi. "Bunun için izniniz yok. Şu anda cezaevi müdürüyle görüşmeye gidiyor ve daha sonra serbest bırakılacak."

"Böyle söylemeniz için size para mı verdiler?" diye bağırdım. "Para her kapıyı açıyor. Hepiniz para karşılığında her şeyi yaparsınız!"

Tüfeğini kaldırarak üstüme doğru çevirdi.

"Eğer çenenizi kapatmazsanız..." diye kükreyip daha sonra sustu.

"Sürdür!" dedim. "Haydi!"

Amcam, kolumu yakalayarak beni oradan uzaklaştırmaya çalıştı.

"Sakinleş Zana," diye beni uyardı.

Aslında, bir cezaevi nöbetçisine bağırmanın anlamsız olduğunun farkına varmıştım. Hepimiz taksiye atlayıp eve döndük.

Birkaç saat sonra, günün geç saatlerinde, Abdul Walli'nin adamları eve gelip olanı öğrendiklerini söylediler. Ahmet, amcamla birlikte bizi kaçırarak ülkeden çıkarmayı planladığı iddiasıyla tutuklanmıştı. Onu, Taiz valisini görmesi için çağırmışlar, büroya gittiğinde da tutuklamışlardı. Böyle bir plan olduğunu ilk kez duyuyorduk.

Nadia'yla ben, annemle amcamı evde bırakarak valiyi gidip görmeye karar verdik. Resmi binaya vardığımızda, güvenlik görevlilerinden sıyrılıp merdivenlere doğru yöneldik. Yolda, bizi daha önce ziyaret eden sekreterle çarpıştık. Sekreter, bizi küçük bürosuna çağırdı. O kadar öfkeliydim ki, ne söylediğimin farkında değildim. Valiye telefon ederek bizim orada olduğumuzu söyledi. Beni sakinleştirmeye çalıştı. Birer çay ikram ettikten sonra küçük büroyu terk ettik.

Valiyi o gün göremedik. Yerine, Abdul Walli'yle iletişime geçildi ve o da gelip bizi almak zorunda kaldı. Kendi başımıza hareket ettiğimiz için çılgına dönmüştü ama ona hiç aldırmadığımı söyledim.

"Yürüyün, eve gidiyoruz!" diye buyurdu.

"Ağabeyimi serbest bırakmadıkları sürece hiçbir yere gitmiyorum," dedim.

"Gel o zaman," dedi. "Gidip onu alalım."

Birlikte cezaevine gittik. Abdul Walli yetkililerle konuşmaya gitti, biz de takside onu bekledik. Yaklaşık yarım saat sonra, Abdul Walli geri geldi; yanında Ahmet de vardı.

Ahmet, eve doğru yol alırken, içeride bir polis tarafından nasıl dövüldüğünü anlattı. Bu konunun bir aile sorunu olduğunu söylemiş; onu ilgilendirmediği için bizim sorunumuza karışmaması konusunda Ahmet'i uyarmışlar. Onun için üzüldüm. Çünkü hiçbir zarar vermemişti. Sadece plan yaptığını iddia ediyorlardı; ellerinde hiçbir kanıt yoktu. Ama za-

ten oradaki yetkililer, birisini tutuklamadan önce kanıt olup olmadığına bakmazlar. Eve döndüğümüzde, annem Ahmet'i yeniden gördüğü için rahatlamıştı.

Bir gün annem, Nadia ve ben evde çocuklarla yalnızken kapı çaldı. Kapıyı açınca, beyaz entarili, memura benzeyen bir adamla başında beresi, elinde tüfeği olan üniformalı bir polisle karşılaştım. Yetkili kişi:

"Annen içeride mi?" diye sordu sinirli bir şekilde.

"Evet, burada."

Çıplak odaya mobilya yerine serdiğimiz döşeğin üzerinde oturan annemle Nadia'nın bulunduğu oturma odasını işaret ettim. İçeri girdiler. Yetkili kişi, anneme İngilizce bağırmaya başladı:

"Miriam Ali," dedi. "Yemen'i ziyaret için size verilen vize süresi dolmuştur. Burada bulunarak yasalara karşı geliyorsunuz."

Annem, bu gözdağına aldırmadan:

"Hayır, dolmadı," dedi. "Daha dört günüm var."

Polis, tüfeğinin tetiğiyle oynarken, tehdit ediyormuşçasına:

"İzin sürenizi geçirirseniz neler olacağını biliyor musunuz?" diye sordu.

"Ama süreyi geçirmedim," diye yineledi annem.

Yetkili kişi:

"Pasaportunuzu gösterin," diye buyurdu.

Annem ona pasaportunu verdi. Yetkili, onu incelemeye başladı. Annem:

"Kim buraya gelmenizi istedi?" diye sordu ama yetkili yanıt vermedi. "Bana pasaportumu geri verin ve buradan gidin. Beni bir daha rahatsız etmeyin. Hâlâ dört gün vize sürem var ve sürem dolana kadar buradan gitmiyorum."

Kendisini böylesine ilkel bir yolla korkutmaya çalıştıkları için, annem öfkeden titriyordu. Adam, evi terk ederken hâlâ tehdit edici sesler çıkarıyordu.

Jim'in tahmin ettiği gibi, İngiliz içişleri bakanı, vizeler için gönderilen isteği geri çevirdi. Erkeklerin başvuru formlarında yalan söylediklerini anlamışlardı. İngiltere'ye girmelerine izin verilmiyordu. Bu olaydan sonra, Yemen'den çocuklarımızla birlikte ayrılmamız için hiçbir yol kalmadığını anladım. Marcus'u arkamda bırakacaktım; bunu düşünmeye bile zor katlanıyordum. Annemin daha uzun süre kalması için bir neden yoktu. Bu nedenle İngiltere'ye dönüp orada savaşını sürdürmesinin daha iyi olacağına karar verdi. Bu aşamada, Taiz'de yapılacak başka bir şey yoktu.

Nadia'yla ben, çocuklarla birlikte Abdul Walli'nin Land Roverına binerek annemi yolcu etmek için Taiz Havaalanı'na gittik. Yeni, cam bir yapıydı. Pistteki uçakları diğer yandan görebiliyordunuz. Annemin uçağı gelmeden, yaklaşık on dakika beklemek zorunda kaldık. Tek istediğimiz onunla bir-

likte uçağa binmek olduğu için, onu veda ederken izlemek bizi dehşete düşürmüştü. Bunu anlatmak çok zor... Nadia, annem ve ben, hepimiz ağlıyorduk. Nadia'yı ağlarken görünce, Haney de ağlamaya başladı.

"Merak etmeyin," dedi annem. "Neredeyse kurtulmak üzeresiniz."

Abdul Walli'nin annemle birlikte gümrüğe gitmesine izin verildi. Bizse pencerenin öbür yanından ona el salladık. Abdul Walli, annemin güvenli bir şekilde uçağa binişini görene dek onu izledi. Sonra bize katılmak için binaya girdi. Kente dönmeden önce, uçağın kalkması için bekledik. Dönüş yolunda hepimiz sessizdik. Abdul Walli de bizimle konuşmamayı yeğledi.

Havaalanından çıkış yolunda, içinde çocuklar için bir oyun bahçesi bulunan büyük ve yeni bir park yapmışlardı. Bir keresinde Mohammed'le Abdullah, bizi çocuklarla birlikte buraya getirmişlerdi. Çocuklar o gün çok güzel oynamışlardı.

Mohammed'le Abdullah, çocuklar için babadan çok ağabey gibiydiler. Abdullah'ın Marcus'a yakınlık gösterdiğini hiç görmedim. Çocuk için ne zaman yeni giysiler almaya ihtiyacım olsa, ona sormak zorundaydım. Hiçbir zaman Marcus'a bir şey almak için kendisi gönüllü olmadı.

* * *

Annem gittikten sonra, bir süre amcamla Ahmet Taiz'de, bizimle birlikte kaldılar. Bir gün amcam beni bir kenara çekti:

"Dinle Zana," dedi. "Burada karşılaştığın şu zorluklara bak. Neden bizimle Marais'e gelmiyorsun? Senin için Aden'de her şeyi yapabiliriz."

"Marais'e niye gidelim?" diye sordum. "Orada ne yapabiliriz ki?"

"Orada çok şey yapabiliriz. Bizim hükümetimiz, Yemen hükümetinden tümüyle farklıdır. Onlar bize karışamaz."

Bu öneriyi ciddi bir şekilde düşündüm ama daha sonra, risk almak istemediğime karar verdim. Bu kadar yol katetmiştik. Amcama güvensem de babamın bunları yapması için onu yönlendirmiş olması olasıydı ve Marais'e gider gitmez, kendimizi başladığımız noktaya dönmüş bulabilirdik. Babamla Abdul Khada'nın bunları yapabileceğini biliyordum.

Bir şekilde, Abdul Walli'nin amcamın önerisi hakkında bilgisi oldu.

"Amcanın seni Marais'e götüreceğini duydum?" dedi bir gün.

Ve ben söylentilerin onun kulağına gittiğini anladım. Annemin gitmesiyle, Nadia'yla ben, kentte olsak da kendimizi yeniden korumasız hissetmeye başlamıştık. Neler olduğunu bilmiyorduk; her şey çok fazla karışıktı. Aynı insanları ziyaret etmeye ve hepimize bakan Mohammed ve Abdullah'la birlikte yaşamayı sürdürdük.

* * *

Bir gün, Marcus çok hastalandı. Yemiyordu. Çok zayıflamıştı. Önceleri hiperaktif olsa da, artık bir şey yapmak için

çok çelimsiz kalmıştı. Bu kez, kendimiz onu hastaneye götürdük. Valinin evindeki toplantıyla ilgili haberler tüm kente yayılmıştı. O gün, valinin evi bir sürü insanla doluydu ve artık öykümüz çok iyi biliniyordu. İnsanlar bizi caddelerde, peçe giysek de eğer çocuklarla birliktesek ya da İngilizce konuştuğumuzu duyarlarsa tanıyorlardı. Hastaneye geldiğimizde de birileri bizi tanımış olmalıydı. Çünkü bekleme odasından içeri girerken kimse bizi durdurmaya çalışmadı.

Doğruca bir doktorun muayenehanesine girip çocuğuma birinin bakmasını istedim. Bir dakika kadar sonra, bir başka adam bizi çağırdı. Adamın doktor olup olmadığını bilmiyordum ama bizi apaçık tanıdığı belliydi. Çok cana yakın konuşuyordu. Marcus'u muayene ettiği sürece, adamın kim olduğunu önemsemedim. Kendisini izlememizi söyleyerek bizi röntgen çekilen, kan testi vb. şeylerin yapıldığı bir laboratuvara götürdü.

"Oturun," dedi. "Şu genç adama bir bakalım."

Birkaç dakika Marcus'u muayene etti. "Çok zayıf. Sanırım, birkaç kan testi yapmamız gerekiyor." deyip Marcus'tan birkaç kan örneği aldı.

"Ne zaman sonucu alabiliriz?" diye sordum.

"Yarın yine gelin," dedi. "Doğruca hastanenin bu bölümüne gelin. Ben burada olacağım."

Ertesi gün, dediği gibi hastaneye gittik. Doktor oradaydı. İçeri girdiğimizde, bize çok ciddi baktı.

"Sonuçları aldınız mı?" diye sordum.

"Evet," diye başını salladı. "Marcus'un, çok ivedi kana ihtiyacı var. Ölüme çok yaklaşmış. Ne var ki, şanslı bir çocuk. Eğer buraya getirmeseydiniz, daha fazla yaşayamazdı."

"Kanı nereden bulacağız?"

"Kanın babadan alınması gerek."

"Babasından hiçbir şey almasını istemiyorum," dedim çabukça.

Bu sırada, Suudi Arabistan'da ameliyatı sırasında Abdullah'a verdikleri yabancı kanları düşünüyordum:

"Marcus'un babasından bir şey almasını istemiyorum."

"Tamam, o zaman." Anlayışlı görünüyordu. "Eğer kan grubum uyarsa, ben biraz verebilirim."

Kendisini test etti ve kan grubu uydu. Bir başka doktor çağırıp kendisinden bir poşet kan almasını istedi. Kendisini bizim bir parçamız gibi hissetmesi, bir şekilde yardım etmek istemesi çok güzel bir duyguydu. Bu şekilde davranmasının nedenini bilmiyordum. Belki de bize yapılanlardan dolayı üzülmüş ve bir şekilde yardımcı olmak istemişti. Doktordan kanı aldıktan sonra, Marcus'u masanın üzerine yatırdılar. O kadar hâlsizdi ki, o gün zorlukla gözlerini açabiliyordu.

"Ne yapmaya çalışıyorsunuz?" diye sordum.

"Bir damarını bulmaya çalışıyoruz. Bulduktan sonra, kanı yavaşça pompalayacağız," diye açıkladı doktor.

Kolunda damara bakıyorlardı ama hiç damar bulamadılar. Paniklemeye başladım. Alnında, çok belirgin bir damar vardı. Doktorlar bu damarı kullanmaya karar verdiler. Ağlamaya başladım.

İğne alnına batınca, Marcus çığlık atıp çırpınmaya başladı. Onu kucağıma alıp sıkıca tutarak kanın bebeğimin başına pompalanışını izledim. İğnenin yerinden oynamaması için hareketsiz durmam gerekiyordu. Çok yavaş akıyordu. Bir süre sonra, Marcus uykuya daldı. Kan iki saat boyunca pompalandı. Bunlar bebeğime olurken onu izlemek, bir süre sonra da onu terk edeceğimi bilmek, katlanılması zor bir duyguydu. Bu arada, Nadia da benimle birlikteydi ama hiç kimse bizim nerede olduğumuzu veya neler olduğunu bilmiyordu.

Nadia'ya, eve gidip birilerine bizim burada olduğumuzu söylemesini, iş bittiğinde bizi eve götürecek bir şeyler ayarlamalarını söyledim. Nadia eve gitti ama iki erkek de evde değillerdi. Bir taksi bulup Abdul Walli'nin evine gitmiş, onu yanında getirmişti. Hastaneye geldiklerinde, Abdul Walli korkmuş görünüyordu. Neler olduğunu öğrenmek istedi. Sanırım, onun korumasındayken Marcus'a bir şey olursa onu sorumlu tutacaklardı.

İyi olup olmadığıma bakmak için sık sık doktor yanıma geliyordu. Abdul Walli, yaptığı her şey için doktora teşekkür etti. Kanın pompalanması bittiğinde, Marcus'un rengi sarıdan kırmızıya döndü. Onu eve götürdük. Sanırım, tek ihti-

yacı olan şey kandı. Birkaç gün içinde yemek yemeye başladı. Çok da iyi görünüyordu. Ama babası gibi durmadan sağlık sorunları yaşayacak gibi görünüyordu.

Marcus'u Yemen'de bırakmayı göze alabilmemin nedenlerinden biri erkek olmasıydı. Bu nedenle çok fazla sorun olmayacağını biliyordum. Eğer kız olsaydı, ne yapabileceğimi bilmiyordum. Ama benim için sağlıklı ve güçlü bir erkek çocuğunu arkamda bırakmak, böyle yaşam savaşı veren bir çocuk bırakmaktan çok daha kolay olurdu.

18

Ani Ayrılık

Annem gittikten sonra Jim, Abdul Walli'nin evinden bizi arayarak Mohammed'le konuşmak istediğini söyledi. Babası Gowad artık İngiltere yurttaşlığına kabul edildiği için, o da İngiliz pasaportu alabilecekti. Jim:

"Belgelerin düzenlenmesi için Sana'a'ya gelebilir misin?" diye sordu.

"Peki, olur," diye onayladı Mohammed.

Bu gelişmelere sevinmiş görünüyordu.

Bence de bu iyi haberdi. Eğer birlikte yolculuk yapamayacaksak, bu Nadia ve çocukların ülkeden benden önce ayrılmaları için iyi bir şanstı. Onu arkamda yalnız başına bırakmak istemiyordum. Çünkü ben olmazsam, tek başına mücadeleyi sürdürme gücünün olacağını pek düşünmüyordum.

Mohammed İngiltere'ye gitmek konusunda çok hevesli olsa da, Sana'a'ya gidip Jim'i görmek konusunda acele etmiyordu. Nadia'yla ben, sürekli gitmesi için diretiyorduk. Sonunda Mohammed bizim de onunla birlikte gitmek isteyip istemediğimizi sordu. Abdul Walli, benim pasaportumun da hazır ve Jim'de, Sana'a'da olduğunu söyledi. Benim de gidip onu almam gerekiyordu. Annem, belgelerimizi bilerek ona bırakmıştı. Çünkü onları elimizde tutabileceğimize pek güvenmiyordu. Eğer belgeler bizim elimizde olursa, erkeklerin onu bizden almasının kolay olacağını, onların da orijinalleri gibi kaybolacağını düşünüyordu.

Nadia, ben ve çocuklar, Abdul Walli ve bir polisiyle birlikte, Land Roverle yola koyulduk. Mohammed pasaportunu almak için bizimle gelse de, Abdullah gelmedi. Nerede olduğunu bilmiyordum; pek de önemsemiyordum. Dört saatlik yol için, her zamanki gibi sabah erkenden yola çıktık.

Abdul Walli'nin, Sana'a'nın biraz dışında bir evi vardı. Hepimiz burada kalacak, işlemleri de buradan yürütecektik. Bu ev de Taiz'dekinden biraz daha küçük olan başka güzel bir evdi. Hava çok soğuk ve yağışlıydı. Taiz'deki kalabalık polis müdürlüğünden sonra, burası çok ıssız görünüyordu. Tüm komşu evlerde başka zengin insanlar oturuyordu. Çevresi yüksek duvarlarla çevriliydi. Her iki kentte de zengin ve yoksul bölgeler arasında büyük uçurumlar vardı.

Abdul Walli, yandaki evin bir avukata, karşıdakininse bir doktora ait olduğunu söyledi. Her iki ev de kendisininkin-

den daha büyük ve gösterişliydi. İngiliz bir petrolcü ve ailesi, yakınlardaki bir başka evde oturuyordu. Eve gelir gelmez, erkekler bize yiyecek bir şeyler almaya gidip geldiler. Nadia'yla bana, aldıkları yiyecekleri pişirmemiz için verdiler.

Mohammed pasaportunu almak için elçiliğe gittiğinde, teknik bir sorunla karşılaştı. Gowad'ın doldurmayı reddettiği bir form olduğunu, bu formun hâlâ babası tarafından doldurulmadığını söylediler. Apaçık bir şekilde, eğer Mohammed'in gitmesi Nadia'nın da gitmesi demek olacağından, oğlunun İngiltere'ye gitmesini istemiyordu. Mohammed de Abdullah gibi babasının sözünden çıkamazdı. Bu nedenle, Gowad hakkındaki eleştirileri bile dinlemek istemedi. Gowad'ın her şeyi isteyerek geciktirmeye çalıştığından emindim. Nadia, çocukların kendisiyle birlikte gideceğine emin olmak için, kendi pasaportunu istediği kadar, Mohammed'in pasaportuna da kendi adının işlenmesini istiyordu.

Nadia, Mohammed'le birlikte Jim'i görmeye gittiğinde, benim pasaportumu ondan almıştı. Ben, Land Roverde bekledim. Arabaya gelir gelmez, onu bana verdi. Bir İngiliz pasaportunu ilk kez görüyordum. Çünkü benim ilk pasaportum, hep babamla Abdul Khada'da durdu. Onu alır almaz Abdul Walli'ye vermek zorunda kaldım. Abdul Walli bana, Yemen içişleri bakanlığından pasaporta bazı resmi damgaların vurulması gerektiğini söyledi.

O gün, tüm kenti arabayla dolaştık. Güzel bir kentti. Büyüktü. Birçok eski yapıyla doluydu. Taiz'den çok daha çağdaş

bir kentti. Anımsadığım kadarıyla, daha çok İngiliz kentlerine benziyordu. Çevrede çağdaş giysilerle yürüyen kadınlar vardı. Bazıları kocalarının ellerini tutmuşlardı. Caddelerde turistler vardı. Her şey daha temiz görünüyordu.

İkinci gün, bütün çocuklar soğuk algınlığına yakalandılar ve biz de evden dışarı çıkamadık. Ertesi gün, Taiz'e döndük. Bir daha kimse benimle pasaportum hakkında konuşmadı. Sanki onu hiç almamış gibiydim. Yapabileceğim veya işlerin hızlanması için söyleyebilecek hiçbir şeyim yoktu.

Taiz'e döndüğümüzde, Abdul Walli bana üzerinde Arapça bir şeyler yazan, birkaç kâğıt parçası gösterdi. Boşanmamın onaylandığını, bu kâğıtların resmi belgeler olduğunu söyledi. Evrakları hemen cebine koydu. Şok olmuştum.

"Hangi boşanma?" diye sordum.

"Seninki, Abdullah'tan..."

"Neden boşanmaya ihtiyacım var ki? Onunla evli bile değilim."

"Burada, geleneklerimizi öğrenecek kadar uzun süre kaldın. Onunla evli olmadığını kanıtlamak için bir belgeye ihtiyacın var. Özgür kaldığında, her yere gidebileceksin. Bir seçimin olacak. Ya burada, Taiz'de Marcus'la birlikte yaşayacaksın –ve tekrar evlenmen gerekmeyecek– ya da Marcus'u bırakıp İngiltere'ye gideceksin. Seçim senin olacak."

Söyleyecek hiçbir şey bulamadım. Sonunda karar vermem için beni zorlayacaklarını biliyordum ama yine de böyle sert seçeneklerle karşı karşıya kalmak, beni şoka uğratmıştı. Sade-

ce Marcus'u bırakmakla kalmayacak, aynı zamanda Nadia'yı da bırakacaktım. Sanırım o ana dek, delirmemek için kendi kendime sürekli buradan kurtulacağımı söylemiş, oyunlar oynamıştım ama bir gün bunun gerçekleşeceğine inanmamıştım. Aynı zamanda, hepimiz için mutlu bir son olacağına inancım vardı. Oysa şimdi, ne olursa olsun acı bir sonla biteceğini görebiliyordum.

Görünüşe göre, aniden Yemen hükümeti, benim için her şeyin yeterince yapıldığına karar verdi. Dışişleri bakanı Dr. Ala-Riyani, İngiliz elçiliğine çağrıldı ve kendisine sorunun olabildiğince çabuk çözülmesi söylendi. Abdullah, ya evime gitmem için izin verecekti ya da benden boşanacaktı.

Abdullah'ın boşanmaya nasıl ikna olacağı konusunda kafam karmakarışıktı. Abdul Khada'nın ona yasaklar getirdiğini ve onun babasından nasıl korktuğunu biliyordum. Biz orada olduğumuz süre boyunca, dışarıya su gibi bir şeyler taşıyan, Abdul Walli'nin evine girip çıkan bir polis vardı. Göründüğü kadarıyla, Abdul Walli'nin ona tam bir güveni vardı. Nadia'yla bana dostça davranıyor ve sıklıkla bize dışarıda neler olduğunu, çevrede dolaşan söylentileri aktarıyordu. Ona, boşanma hakkında neler bildiğini sordum. Polisin Abdullah'ı hapse attığını söyledi. Taiz'den yaklaşık beş saat uzaklıktaki bir cezaevine, boynunda zincirlerle götürülmüş ve gerekli boşanma evraklarını imzalaması için zorlanmıştı.

Abdul Walli'ye bunun doğru olup olmadığını sordum. O da Abdullah'ın, Sana'a'ya bizimle gelmediği için bir süreliğine cezaevine kapatıldığını onayladı. Görünüşe göre, sürekli

hücresinde ağlıyor ve benden boşanmayı ilk başlarda reddediyordu. Çünkü Abdul Khada ona bunu yasaklamıştı.

Abdul Khada'nın boşanmayı istememesinin nedenlerinden biri, Abdullah'a bulacağı bir başka gelin konusunda yaşayacağı sıkıntıydı. Bu durumda, oğluyla evlenecek başka birini bulmak için çok para ödeyecekti ve bu para, belki de verebileceğinden çok daha fazla bir miktar olacaktı. Sanırım, bir de ailesinin elinden kurtularak onu yenmemden ve küçük düşmekten korkuyordu.

Hapisten çıktıktan sonra Abdullah'a ne olduğu konusunda hiçbir fikrim yoktu. Onu bir daha hiç görmedim. Sanırım ya Suudi Arabistan'a ya da Hockail'e dönmüştür.

"Çok kısa bir sürede evine gideceksin," dedi Abdul Walli. "Ama gebe olup olmadığını anlamak için üç ay beklemelisin."

Bu aşamada bile Yemenli bir bebeği yabancı bir kadına verme riskini taşımak istemiyorlardı.

"Ve Marcus'u Nadia'yla bırakmalısın."

"Marcus'un Nadia'yla kalmasına izin verilecek mi?" diye sordum.

"Evet, bir süreliğine... Ama sonunda büyükanne ve büyükbabasına gitmek zorunda kalacak."

Abdul Walli'den, Nadia'nın kentte kalacağı, Mokbana'ya gitmek zorunda kalmayacağı konusunda bana söz vermesini istedim. O da kabul etti.

Yapacağım şeyi aklımdan uzak tutmaya çalışıyor ama bunu her zaman başaramıyordum. Marcus kucağımdayken ona baktığımda, onu nasıl bırakıp gideceğimi, bensiz nasıl büyüyeceğini düşünmekten kendimi alamıyordum. Nadia'nın yanında olacağı için kendimi güvende hissediyordum. Ayrıca Nadia'nın, Yemen'den dışarı çıkarsa yanında Marcus'u da getireceğini umut ediyordum.

Nadia, benim gidişim konusunda çok güçlü duruyor ve sürekli:

"Beni buradan İngiltere'ye almak için elinden geleni yap," diyordu.

Ama İngiltere'ye gitmesi için Mohammed'in pasaportunun gelmesi gerektiğini de biliyordu. Ve Gowad, hâlâ gerekli olan evrakları imzalamayı reddediyordu.

Bir gün, annemden bir telefon geldi. Jim'in, benim pasaportumu alırken Yemen hükümetinin damgalarından önce sorun yaşadığını öğrenmişti. Ve şu anda pasaportun nerede olduğunu bilmek istiyordu. Pasaporta ne olduğu konusunda hiçbir fikrim yoktu. Sadece benim için doğru şeyleri yapacağı konusunda Abdul Walli'ye güveniyordum.

Abdullah'tan gerçekten ayrıldığıma, özgür olduğuma hâlâ inanamıyordum. İnsanlara, bunun gerçek olup olmadığını soruyordum. Böylece bu düşünceye yavaş yavaş alıştım. Boşandığımı sonunda kabul ettikten sonra evime gideceğimi biliyordum.

Abdul Walli, iki gün içinde yola çıkacağımı söylemek için daireye geldi. Bavulumu hazırlamamı, Sana'a'ya gitmek için hazırlanmamı söyledi. Eve, ailemize götürmek için armağanlar almak amacıyla bize 1.000 riyal verdi. Alışverişe çıktık. Annem ve kız kardeşlerim için küçük şişe markalı parfümlerden, yine anneme bir saat satın aldık. Kendime bir makyaj çantası, birkaç bir şey, çocuklara da giysi aldım. Paranın hepsini harcamadık. Birazını, Nadia kendi üzerine aldı.

O sıralarda, köyden çıktığımızda üzerimizde olan giysileri giymekten artık vazgeçmiştik. Bele kadar inen pelerinle uzun eteklerin modası geçmiş, bunların yerini önü üstten aşağıya kadar düğmeli uzun siyah mantolar almıştı. Bir süredir bunları giyiyorduk. Eve döneceğimi öğrenince, kendime daha çağdaş görünüşlü bej bir manto aldım. Böylece, İngiltere'ye gittiğimde daha az göze batacaktım. Bu mantonun altına da hâlâ şalvar giyiyor, başımı kapatıyordum.

Benim gidişimden dolayı Nadia sevinç içindeydi. Kendisinin de beni izleyerek geleceğine inanıyordu. Mohammed, çok olumlu bakıyordu; onunla konuşurken bunu anlamıştım.

"Babam gerekli evrakları gönderir göndermez," diyordu. "Nadia ve çocuklarla seni görmeye geleceğiz."

O aşamada, ona güveniyordum. Çünkü İngiltere'ye gelmeyi çok istiyor gibiydi.

"Mohammed'in pasaportunda bir sorun olursa," dedi Nadia. "Beni buradan almak için, elinden gelen her şeyi yapmalısın. Çok uzun süre geçmesin."

"Çok uzun süre geçmeyecek," dedim. "Sana söz veriyorum."

Alışverişi bitirdikten sonra, eve gidip bavulumu hazırlamaya başladım. Abdul Walli, yanıma çok fazla şey almamam konusunda beni uyardı. Sadece bir bavulla el çantam olacaktı. Bavulum çok küçüktü; aldığımız armağanlarla neredeyse dolmuştu. Hâlâ yanımda sekiz yıl önceki İngiliz giysilerim vardı. Eski yaşantımın anısı olan hiçbir şeyimi atamıyordum.

Havaalanına erken gitmek için, gece Sana'a'ya yola çıkacaktık. Bu nedenle, öğleden sonra Abdul Walli'nin evine gittik. Hiçbir şey gerçek gibi görünmüyordu; sanki bir düşte gibiydim. Her an gözlerimi köyde açacağımı, günlük işlerime başlayacağımı hissediyordum.

Evde akşam yemeği yedik. Annem, işlerin yolunda gidip gitmediğini sormak için aradı. Beni karşılamak için havaalanında olacağına söz verdi.

"En kötü şey Nadia'yı arkamda bırakmak zorumda olmam," dedim anneme.

"Nadia'yı merak etme," dedi. "Senin arkandan o da gelecek."

Land Rover, evin arkasında bekliyordu. Biz de arka kapıya çıktık. Abdul Walli çantamı taşıyordu. Benim de kucağımda Marcus vardı. Nadia'yla çocuklar, bize veda etmek için dışarı çıktılar. Mohammed de beni göndermek için bizimle birlikte gelmeye karar vermişti. Aynı zamanda, yanımızda bir de polis vardı. Nadia çok cesurdu. Onunla vedalaştım; Haney'le Tina'yı öptüm ve Marcus'u ona uzattım. Marcus, o sırada uyanıktı. Ben giderken arkamdan baktı ama ağlamadı.

"Her şey yolunda gidecek," dedi Nadia.

Land Rovere binerken, sadece:

"Biliyorum," diye yanıt verebildim.

Ve araba, karanlıkta yol almaya başladı. Yolculuk boyunca, hiçbir erkek benimle konuşmadı. Güneş doğmadan biraz önce havaalanına ulaştık ve ben ağlamaya başladım.

Havaalanı, büyük ve çağdaş bir havaalanı olsa da, Londra'ya sadece haftada bir doğrudan uçuş vardı. Uçakların gelip gittiğini gördüğümde, Nadia'yı, Marcus'u ve diğer çocukları gerçekten arkamda bıraktığım düşüncesi beni çok fena çarptı.

İçeri girdik. Abdul Walli'yle Mohammed havaalanında dolaşırken, insanlarla konuşup uçuş için hazırlıkları yaparlarken, durup onları beklemek zorunda kaldım. O anda bilmediğim bir şey, Jim Halley'in de orada olduğu ve bir arkadaşını uğurladığıydı. Bir mesafeden beni izliyor, her şeyin yolunda gidip gitmediğini denetliyordu.

Sonunda Abdul Walli beni çağırdı ve cam kapılardan geçerek bagajlarımızı tarttıkları bölgeye gittik. Bagajımı aldılar. Ben de ana binaya giderek kafede oturup beklemeye başladım. Birkaç dakika sonra, bir havaalanı görevlisi Abdul Walli'yle birlikte gelerek bana mavi bir kâğıt verdi ve doldurmamı söyledi.

"Bu ne için?" diye sordum.

Adam:

"Hızlıca onu doldurun," dedi. "Bu forma ihtiyacımız var."

Formu doldurup geri verdim ve adam birden kayboldu. Yarım saat, hiçbir şey olmadı. Ben, gidişimi ertelemek için bir neden bulduklarını, beni yine Taiz'e göndereceklerine inanmaya başladım. Sonunda, adam pasaportumla geri geldi ve Abdul Walli onu bana uzattı.

"Şimdi çıkış vizen damgalandı," dedi ve beni yalnız bırakarak çevrede yeniden gezinmeye başladı.

Çok haftalar önce Abdul Walli bana pasaportumun damgalandığını söylerken yalan mı söylüyordu bilmiyorum ama şu anda elimdeydi ya, önemli olan buydu. Havaalanında olduğumuz her saniye boyunca, bir polis memurunun gelip beni yakalamasını ve sürükleyerek Land Rovere götürmesini bekledim. Yutkunamıyordum. Sinirlerim o kadar gerilmişti ki, kendimi hasta gibi hissediyordum. İçim korkudan tir tir titriyordu.

Hoparlörlerden, Londra'ya gitmek için bir uçağın geldiğine ilişkin anons yapıldı. O uçağın benim uçağım olduğunu anladım. Abdul Walli yeniden göründü. Çıkış salonuna gitmemi söyledi. Mohammed, hiçbir yerde görünmüyordu. Abdul Walli'nin elini sıkıp ona veda ettim. Sonra çıkış salonuna geçtim.

Abdul Walli gittikten sonra, yalnız kaldım. Korkuyordum. Artık bir şeyler ters giderse, yanımda yardım alacağım

kimse yoktu. Oradaki diğer insanların gözünde, tek başına bir Arap kadınıydım. Çevrede oturmuş aynı uçağı bekleyen birçok turistle birkaç da Yemenli vardı. Bir grup insanla birlikte görünen yanımdaki orta yaşlı Amerikalı bir kadına:

"Bu uçak Londra uçağı mı?" diye sordum.

"Evet," dedi gülümseyerek. " Nereye gidiyorsunuz?"

"İngiltere'ye, evime dönüyorum."

"İngiliz misiniz?"

"Evet."

"Giyiminizden, buralı olduğunuzu düşündüm. Ayrıca çok esmersiniz."

"Sekiz yıldır buradayım," diye açıkladım.

"Biz, üç haftadır buradayız. Turla geldik..."

Benimle sohbet ediyordu. Beni rahatlatacak arkadaşça birini bulduğum için mutlu olmuştum. Piste açılan kapıların oraya birkaç yetkilinin geldiğini görebiliyordum. Kendi aralarında konuşuyorlardı ve bana baktıklarına emindim.

"... Yemen'in her yanını dolaştık. Burayı sevdim. Kentlerde harika fotoğraflar çektim. Ne kadar eski kent var. Gözlerime inanamadım..."

Bana benimle ilgili sorular sormadığı için sevinmiştim. Çünkü sinirlerim çok gerilmişti; eğer sorsaydı, ters yanıtlar

verebilirdim. Onu dinlerken, ne kadar özgür olduğunu fark ettim. İstediği her yere gidebilir, istediğini yapabilirdi.

Bu sırada, uçağa gitmemizi söylediler. İki silahlı polis memuru kapıda durdu. Hepimiz biletlerimizi göstermek için sıraya girdik. İlk polis, el çantama baktı; sonra da biletime. Başını salladı. Ben de diğer yolcuları izleyerek bekleyen otobüse yöneldim.

"Hey!" diye bağırdı arkamdan.

Kalbim deli gibi atıyordu. Adam, işaret ederek geri dönmemi söylüyordu.

"Pasaport!" diye tısladı.

Pasaportumu uzattım. Adam, yavaşça ve dikkatli bir şekilde sayfalarını incelemeye başladı. Arada bir de bana bakıyordu.

"Benim pasaportumdan ne istiyorsunuz?" diye sordum, sesim titrerken. "Herkes size sadece biletlerini gösterdi."

Adam, hiçbir şey söylemeden bana bakmayı sürdürdü.

"Beni tanıdınız ve ben evime gidiyorum," dedim.

Adam gözlerini kısıp konuşacak gibi oldu.

O sırada, yanındaki arkadaşı ona bağırdı:

"Gitmesine izin ver! Pasaportunu da ona geri ver."

Adam söyleyeceklerini yutarak pasaportu elime fırlattı. Otobüse doğru yürüdüm. Öbür yolcuların hepsi otobüse binmiş, beni bekliyorlardı. Sanki gözleriyle beni izliyor gibiydiler.

Uçağın basamaklarında yürürken, orada olduğuma inanamadım. Bunları yapabilmek, bana hâlâ olanaklı görünmüyordu. Küçük bir uçaktı. Benim için bir çift koltuk ayrılmıştı. Pencereden, havaalanı binasına gözlerimi diktim. Uçak, yavaşça pistte hareket etmeye başladı. Ben, son dakikada hâlâ kapıların açılacağından, birilerinin içeri girip beni götüreceğinden korkuyordum. Uçak havalanmaya başladığında, içimdeki heyecanın arttığını fark ettim.

Ve havalandık... Uçak hostesi gelip bir şey yemek isteyip istemediğimi sordu. Çünkü o aralar ramazandı ve Yemenlilerin birçoğu oruç tutuyordu. Ona aç olmadığımı söyledim. Böyle söyleyerek, ona oruç tutmadığımı da belirtmiş oldum.

Hostes, ileriye doğru yürüdü. Ben de yeniden pencereye dönerek uçağın kanatlarının altından kaybolan Yemen manzarasını izlemeye daldım. Mavi gökyüzüne doğru yol aldıkça, manzara gittikçe daha da küçülüyordu. Ağlamaya başladım...

Kısa bir uçuştan sonra, bir başka Orta Doğu havaalanında durduk. İnsanlar inip bindiler. Orada da birilerinin gelip beni alacağını, geri götüreceğini düşünmeye başladım. Piste inmiştik ama uçakta kalabileceğimizi, havaalanı binasına gitmek zorunda olmadığımızı duyurdular. O nedenle rahatlamıştım. Herhangi bir terslik olmadı.

Pencereden dışarıyı izlerken pistte, uçağa doğru gelen bir polis cezaevi arabası gördüm. Kalbim tekrar küt küt atmaya başladı. Araba, uçağın altında durdu. İki silahlı adam, uçağın merdivenlerini tırmandılar. Benim koltuğuma doğru geldi-

ler. Gözlerini dikmiş bana bakıyorlardı. Bir süre, bir aşağı bir yukarı yürüdüler. Uçağın arka kısmına gidip sonra yine ön tarafa geliyorlardı. Tutucu Arap kadınları gibi gözlerimi yere dikip yanımdan geçip gitmeleri için dua ettim. İsteğim gerçekleşti ve uçaktan inip gittiler.

Sonra, çevremdeki insanların konuşmalarını duydum. Bölgede kaçak birkaç Filistinli terörist olduğunu ve bu nedenle inen tüm uçakların denetlendiğini söylüyorlardı. Londra'ya gitmek üzere havalanmadan önce, iki saatten fazla pistte kaldık.

19

İngiltere'ye Dönüş ve Ün

Londra'nın Gatwick Havaalanı'nda uçaktan indiğimde, tıpkı bir uyurgezer gibi hareket ediyordum. Pistten binaya kadar yolcuları izledim. Her yanda annemi arıyordum. Korkmuştum. Çağdaş giyimli insanlar görebiliyordum. Artık eşarbımı çıkarabileceğimi, İngiltere'den ayrıldığım gibi özgür olabileceğimi biliyordum ama yapamadım. Daha çok sanki Yemenli bir kadındım.

Birkaç merdiven çıkınca, üniformalı bir kadını fark ettim. Elinde bir kâğıt tutuyordu. Ve geçip giden yolcuların hepsine bakıyordu. Ben geçerken:

"Zana?" diye seslendi.

"Evet," dedim. "Benim."

"Seni hiç tanıyamadım."

Elindeki, üzerinde eski bir fotoğrafım olan kâğıt parçasını gösterdi:

"Merak etme, diğerlerinden farklı bir yoldan seni almaya geldik. Çünkü dışarıda bir grup gazeteci seni bekliyor."

Birkaç koridordan aşağıya doğru onu izledim. Benimle arkadaşça sohbet ediyordu. Bavulumu aldık ve o, benim için bagajı gümrükten geçirdi. Bir başka kapıdan dışarı çıkıp piste geri döndük.

"Bu, bizim için." Bekleyen bir minibüsü işaret etti. "Bu, seni annene götürecek."

Araca binip pist boyunca ilerlemeye başladık. Bakıma alınan ve yakıt ikmali yapılan uçakların yanından geçtik. Birkaç polis arabası, yanan ışıklarıyla iki yanımızdan geçtiler. Kadın, havaalanında her yerde televizyon haberi ekiplerinin olduğunu ve beni aradıklarını söyledi.

"Bütün bu karmaşanın içinden çıktıktan sonra, onlarla yüz yüze gelmek istemezsin," dedi.

"Haklısın," dedim teşekkür ederek. "Ben sadece annemi istiyorum."

Pistin uzak bir köşesinde, bir helikopter gördüm. Sanırım doğruca oraya gidiyorduk. Yaklaştığımızda, annemin helikopterin yanında olduğunu fark ettim. Sonra da Eileen'le Ben gözüme iliştiler. Helikopterin pilotu içeride oturuyordu. Minibüs durdu ve biz de dışarı çıktık.

"Miriam, işte kızın burada," dedi kadın.

Geri minibüse bindi ve giderken el salladı.

Anneme doğru koşup ona sıkıca sarıldım.

"Burada olduğuma inanamıyorum!" dedim.

Annem ağlıyordu, gülüyordu ve Ben, çevremizde dört dönüp fotoğraflar çekiyordu ama umursamadım. O anda, istediğim her şeye sahiptim.

"Havaalanından çıkmak için helikoptere binmek zorundayız," dedi annem. "Gazetecilerden kaçmanın tek yolu bu. Eileen ayarladı."

Dehşete kapıldım –daha önce hiç helikoptere binmemiştim– ama bana söylendiği gibi içine bindim.

"Kaygılanma," dedi annem ama onun da benim kadar kaygılandığını görebiliyordum.

Havalandığımızda, helikopter iki yana sallandı. Düşeceğimizi sandım ama pilot umursamıyor görünüyordu. Eileen'le Ben de helikoptere binmişlerdi.

"Zana, nasılsın?" diye sordu Eileen. "Yolculuğun nasıldı?"

"İyi," dedim ve sonra anneme döndüm. "Korktum anne, uçakta kendimi çok yalnız hissettim."

Annem, 'Merak etme, ben şimdi yanındayım,' der gibi başını salladı.

"Nadia ve çocuklar nasıl?" diye sordu sonra.

"İyiler," dedim.

Dışarı bakacak cesareti bulduğumda, aşağımızda akıp giden Sussex'e baktım. Çok yeşil ve verimli görünüyordu. Kısa bir uçuştan sonra, ıssız bir evin yanındaki alana indik. Dışarı çıktık. Pervanelerin yanından geçerken eğilmek zorunda kaldık. Rüzgâr giysilerimizi dalgalandırıyordu. Alanı geçerek öte yandaki köy yoluna çıktık. Bir araba bizi bekliyordu. Arkamızda helikopter yeniden havalandı ve arkasında derin bir sessizlik bırakarak ağaçların arasında kayboldu.

"Nereye gidiyoruz?" diye sordum.

Eileen, arabaya binerken:

"Brighton'daki bir otele gidiyoruz," dedi.

Birkaç yıl önce İngiliz hükümeti üyelerinin ölümden kıl payı kurtuldukları bombalama olayından sonra, Grand Otel restore edilmişti ama o sırada bundan haberim yoktu. Tek gördüğüm, otelin denize bakan, son derece pahalı görünüşlü, lüks bir otel olduğuydu. Yerlerimiz önceden ayarlanmış olmalıydı. Çünkü Eileen oraya geldiğimizi söylemek için resepsiyona giderken, anneme anahtarı verip odaya nasıl çıkacağımızı anlattı.

"Anne, ne zaman eve gidiyoruz?" diye durmadan soruyordum.

Orada kalmak istemiyordum. Sadece kardeşlerimi ve arkadaşlarımı görmek istiyordum. Annem omuzlarını silkerek:

"Bilmiyorum, belki yarın," dedi.

"Neden? Ben şimdi gitmek istiyorum."

"Gazeteciler," diye açıkladı. "Bir süre, onların yolundan çekilmemiz gerek. Bizi, evin önünde de bekliyorlar. Şimdi dışarı çıkarsak bizi izlerler ama şu anda onlara henüz bir şey anlatamayız. Eileen'a güvenmek zorundasın. O, ne yaptığını biliyor."

O sıralar gazetecilerle ilgili anlatılanları henüz tam olarak anlayamadığımdan, Eileen'ın büyük olasılıkla öyküyü kendine saklamak istediğini düşündüm. Bize bu kadar yaptığından sonra bunu hak ediyordu. Bu nedenle annemi dinleyip bir süre sessiz kaldım.

O gün çok yorgundum. Yemek yiyemeyecek, uyuyamayacak kadar bitkindim. En son istediğim şey, televizyonda görünmekti. Kendimi utangaç ve sinirli hissediyordum. Basının bu işte ne kadar etkili olduğunu hâlâ anlamamıştım. Annem bana, daha bir süre ilgi odağı olacağımızı açıklamaya çalıştı.

"Bugün kimsenin sorularını yanıtlamak istemiyorum," dedim. "Sadece yalnız kalmak istiyorum."

Hepsi anlayışlı davrandılar. Nadia gelene kadar başka hiçbir şey düşünmek istemiyor gibi hissediyordum kendimi. Sanki bir parçamı Yemen'de bırakmış gibiydim. Sürekli, Yemen hükümetinin Nadia ve çocukların gelmesine izin vermesi için nasıl konuşmam gerektiğini düşünmeye çalışıyordum. O kadar yorgundum ki, kafam karmakarışık olmuştu. Neredeyse Nadia'yla çocukların yanına dönmeyi dileyecektim.

O gün, anneme de bu düşüncemi söyledim. Annem de çok fazla baskı altında olmalıydı, böyle konuştuğumu duyun-

ca beni azarladı. Sanırım, bütün bu yaptıklarından sonra ona müteşekkir olmadığımı düşünmüştü. Beni, Abdul Walli'ye âşık olduğum için dönmek istemekle suçladı. Bu, çok saçmaydı. Daha sonra özür diledi ama bunun için çok geçti. Çünkü Eileen konuşmalarımızı duymuş ve gerçek olduğunu düşünmüştü. Abdul Walli'yle evlenmek için Yemen'e dönmeyi planladığıma inanmıştı.

O gün aklım o kadar karışıktı ki, Eileen'in üzerinde yarattığımız etkinin farkına varamadım. Bu yanlış anlama, daha sonra Eileen bu konuda ayrıntılı bir makale yazdığında ortaya çıkacaktı.

Ben, birkaç fotoğraf daha çekmek için dışarı çıkıp çıkamayacağımızı sordu. O aralar nisandı ve gerçekten soğuktu. Çıkmak istemedim ama annem, onun için çabucak bunu yapabileceğimizi ve daha sonra bizi yalnız bırakırsa daha iyi olacağını söyledi. Annemle ben, onunla birlikte deniz kenarına gidip orada yaklaşık yirmi dakika kaldık. Başımda hâlâ eşarbım vardı. Onu çıkarıp atacak cesaretim henüz yoktu. Onsuz kendimi çıplak hissediyordum.

Ertesi gün, otel odasından hiç çıkmadık. Eileen'in *Observer*'dan birkaç arkadaşı bizi görmeye geldiler. Çok iyi insanlardı. Benim ne kadar üzgün olduğumu gördükleri için, çok fazla soru sormadılar. Günün daha geç vaktinde Eileen gelerek, başka gazeteden muhabirlerin bizim nerede olduğumuzu bulduklarını ve aşağıda olduklarını söyleyerek bizi uyardı. Bir başka otele geçişimizi ayarladığını ve otelin yan kapısından çıkabileceğimizi söyledi.

Onu, aşağı kattaki yan kapıya doğru izledik. Kapıda bizi, Londra'daki Metropolitan Otel'e götürecek taksi bekliyordu. Grand Otel'den daha hoş bir yerdi. Öbürü kadar gösterişli olmamakla birlikte, daha rahattı. Bütün gün boyunca odada kaldık. Akşama doğru, artık iyice sıkıldım.

"Eğer şimdi beni eve götürmezlerse ben kendim gideceğim," dedim anneme.

"Tamam, gidelim. Ben Eileen'la konuşurum."

Annem Eileen'a sabırsızlandığımı ve sinirlenmeye başladığımı söyledi.

"Neler oluyor?" dedim. "Sadece eve gitmek istiyorum."

"Tamam," diye onayladı Eileen. "Bir araba ayarlayacağım ve yarın gideceğiz."

O gece iyi uyudum. Ertesi sabah Ben, bizi Birmingham'a götürdü ve ben, annemin benim için aldığı İngiliz giysilerini giymeyi becerebildim. Yolculuğu çok fazla anımsamıyorum; çünkü çevremde neler olup bittiği hakkında hiçbir fikrim yoktu. Bir an önce evime kavuşmak istiyordum. Sabırsızlığım yüzünden yerimde çok zor durabiliyordum.

Birmingham'ın kent merkezine yaklaştığımızda, gözüm Rotunda binasına çarptı. Her şey bıraktığım gibi duruyordu, gözlerim yaşardı.

"Anımsıyor musun?" diye sordu annem.

"Ah, evet." Konuşurken sesim boğuk boğuk çıkıyordu. "Şimdi nereye gidiyoruz?"

"Bayan Wellington'un evine gidiyoruz," diye açıkladı annem.

Wellington ailesini, Lynny'yle annesini görme düşüncesi harikaydı. Sonunda her şeyin yolunda gittiğine inanamıyordum. Bir pazar günü Bayan Wellington'a dükkânında Lynny'yle nasıl yardım ettiğimizi anımsadım. Tezgâhın arkasında nasıl satış yaptığımızı, Bayan Wellington'ın akşam sinemaya gitmemiz için nasıl harçlık verdiğini anımsadım. Onlar, benim için harika dostlardı.

Bayan Wellington'un evi Sparkbrook'taydı. O semte gelirken, bir çocuk gibi camdan çevreye bakıp yolda eski arkadaşlarımı görmeye çalıştım. Annemse yüzünde bir gülümsemeyle beni izliyordu.

"Ne düşünüyorsun?" diye sordu.

"Bütün ailemi görmek için sabırsızlanıyorum."

Evin önünde durunca, arabadan indim ve ailemin tüm üyelerini, kapının önünde beni beklerken buldum. Mo, Ashia, Tina ve daha önce hiç görmediğim Ashia'nın kızı Lana oradaydılar. Bayan Wellington, iki büyük kızıyla dışarıya geldi. Yaklaştıkça, hepsinin ağladığını görebiliyordum. Lynny'nin, yolun aşağısında kendi dairesi vardı. Geldiğimi kendisine iletmişlerdi. Yolda olduğunu söylediler.

Eve girip kanepeye oturduk. Herkes susuyordu. En çok Ashia ağlıyordu. Tina sekiz yılda çok değişmiş, boyu çok uzamıştı. Tek düşünebildiğim, hâlâ Nadia'nın Yemen'de kısılıp kaldığıydı. Boğazım düğümleniyor, konuşamıyordum. Eileen'le Ben de oradaydılar. Sonra Lynny geldi. Artık yetiş-

kin bir kadın olduğu hâlde, onu hemen tanıdım. Genç kızken olduğundan çok daha güzel olmuştu. Onun da boyu çok uzamıştı; kısa saçları vardı. Birbirimize sarılıp ağladık. İkimiz de söyleyecek söz bulamadık. Lynny, gözlerini benden ayırmadan ağlıyor, gerçekten döndüğüme inanamaz bir biçimde, şaşkınlık içinde başını sallıyordu. Bütün söyleyebildiği:

"Değişmişsin, çok değişmişsin. Çok esmerleşmişsin," oldu.

Annemle ben, Wellingtonlarda dört gün kaldık. Diğerleri annemin evine gittiler ama her gün geliyorlardı. Ben'le Eileen, Birmingham'da bir otelde kaldılar. Her gün bizi ziyarete geldiler. Sanırım, yanımıza başka gazetecilerin yaklaşmadığından emin olmak istiyorlardı. Buradan ayrılmadan önce, Ben bahçede hepimizin bir sürü fotoğrafını çekti. Onu ve Eileen'in çevrede daha fazla dolaşmalarını istemiyordum. Beni rahatsız etmeye başlamışlardı.

"Daha fazla fotoğraf istemiyorum," dedim anneme.

"Kamuoyu yaratabilmemiz, Nadia'ya yardım edebilmemiz için bu fotoğraflar gerekli," diye karşılık verdi annem.

Bu yüzden, bir süre daha sesimi çıkarmadım.

Dört gün sonra, annemin babamdan ayrıldıktan sonra taşındığı King's Heath'deki evine gitmek için hazırlandık. Annemle ben bir taksi tuttuk. Herkes bizi evde bekliyordu. Küçük bir evdi ama yeniden ailemin yanında olduğum için kendimi çok rahat hissediyordum. İçim sıcacıktı.

Bir hafta boyunca gazeteciler kapımızın önünden ayrılmadılar ama ben onları görmedim. Evin diğer bireyleri kapı-

da yanıt verip onları yolluyorlardı. Bazıları, evin çevresinde dolaşıp duruyorlardı. Bu yüzden, bir süre hiçbir yere çıkamadım. Onlarla sokak ortasında yüz yüze gelemezdim. İlk birkaç hafta boyunca gittiğim tek yer Lynny'nin dairesiyle Bayan Wellington'un eviydi. Ashia beni taksiyle götürüyordu.

Birmingham Post'tan Tom Quirke, Nadia'ya ne olduğu konusunda yeniden annemle bağlantı kurdu. Bürosuna gitmeye ve oradaki telefonla Abdul Walli'nin Taiz'deki evini aramaya başladık. Düzenli bir şekilde onunla konuşabiliyorduk. Böylece, Nadia'nın hâlâ kentte olduğunu, Marcus'un da iyi olduğunu biliyordum. Nadia'yla Mohammed kaygılanmamamı, evraklar gelir gelmez arkamdan geleceklerini söylediler. Mohammed, hâlâ Gowad'ın evrakları göndermesini bekliyordu. Bir sürü gazetecinin, olanları öğrenmek için Gowad'ın Birmingham'daki evine gittiğini öğrendim ama Gowad kapıyı açmıyor, onlarla konuşmayı reddediyordu.

Bana ne kadar güvence vermeye çalışırlarsa çalışsınlar, durmadan kaygılanıyordum. Çünkü orada her şeyin ne kadar sürüncemede bırakılabildiğini, insanların nasıl sözlerini tutmadıklarını biliyordum. Nadia çocuklarla birlikte orada tutsak yaşamı sürdüğü sürece, kendi yaşamımı düzene koymayı başaramayacaktım.

Nadia'ya tek yardım edebilecek kişi babamdı. Eğer kızının ve torunlarının orada mutsuz olduklarını söylersek, o bu ülkeye dönmeleri için izin verilmesini isteyebilirdi. Gowad'ın kendisiyle tartışmayacağını biliyordum. Ama ne yazık ki babam yardım etmek istemiyordu.

"Babama gitmeye ve onu görmeye ihtiyacım var," dedim anneme. "Nadia'ya yardım etmesi için onu ikna etmeliyim."

Ziyaret için, yine bir Yemenli gibi giyinip şalvarımı giydim; başörtümü taktım. Ona artık nasıl değiştiğimi, nasıl saygıdeğer bir evlat olduğumu göstermek istiyordum. Tek başıma kafeye gitmek için bir taksiye bindim. Kafe aynen duruyordu. Taksiye ücretini ödeyip içeri girdim. Onu tezgâhın arkasında gördüğümde, hiçbir şey hissetmedim.

"Zana!" diye bağırıp ağlamaya başladı.

Ben ağlamadım. Arka tarafa geçip onu beklemeye başladım. Müşteriler gittikten sonra, kafeyi kapatarak arka tarafa geldi. Hâlâ ağlıyor, söyleyecek söz bulamıyordu.

"Olanlar için çok üzgünüm," dedi. "Eğer orada sana nasıl davranıldığını daha önce öğrenseydim, her şey çok farklı olabilirdi."

Yalan söylediğini biliyordum. Çünkü sürekli, yıllar boyunca İngiltere'ye gelenler, onunla bizim hakkımızda konuşmuşlardı. Biz de ona birçok mektup yazmış ve ne kadar sefil bir yaşam sürdüğümüzü anlatmıştık. Bütün bunları anımsatmak istemedim. Sadece Nadia için yardımını isteyecektim.

"Neyse, artık döndüm," dedim. "Ve gördüğün gibi, hâlâ Müslüman'ım ve sana saygı duyuyorum. Seni seviyorum baba. Nadia'yla Mohammed'i getirmek için senin yardımını istiyorum. Böylece, yeniden büyük bir aile gibi yaşayabiliriz."

Söylediğim her şeyi onaylar gibi başını sallıyordu.

"Gidip Gowad'la konuşacağım," diye söz verdi. "Artık saygıdeğer insanlar olarak yaşamayı öğrendin. Artık Arapça konuşabiliyor, yaşamı daha iyi anlıyorsun. Senin için benim bütün amacım buydu."

"Evet, artık daha olgunum," diye onayladım. "Yani gidip Nadia hakkında Gowad'la görüşecek misin?"

"Evet, gideceğim. Sen de benimle birlikte gelebilirsin."

Gowad'ı görmek amacıyla hemen planlar yaptığı için, söylediklerinde içten olduğuna inandım.

Yeniden Arap giysileri giyip kararlaştırılan saatte Gowad'ın evine gittim. Eski, büyük bir evdi. Salama'yı gördüm. Onunla konuştum ama Nadia'ya yaptıkları yüzünden ondan hâlâ nefret ediyordum. Hâlâ bir köylü kadın gibi giyiniyordu. İki yaşında bir kızı daha vardı.

"Neden bizi terk edip bu kadar zaman çocuklarını Nadia'nın başına bıraktın?" diye sordum. "Neler olduğunu bilmek istiyoruz. Hiç kimse bize bir şey söylemedi. Bunu neden yaptın?"

"Ben en kısa sürede yine geri döneceğim," diye söz verdi Salama. "Ve Nadia'yla Mohammed, çocuklarla birlikte buraya gelecekler."

"Elbette gelecekler."

Daha fazla konuşmak istemedim; soluğumu boşa tüketiyordum. Hâlâ nazik olmaya çalışıyordum ama yeniden içim-

de büyüyen öfkeyi hissedebiliyordum. Ancak onları kızdırıp Nadia'nın kurtulma seçeneklerini yok etmemek için, öfkemi dışarı yansıtmamaya çalışıyordum.

Babam Gowad'la Arapça konuştu ama bu kez ne konuştuklarını anlayabiliyordum. Gowad, yapabileceği her şeyi yerine getirmek için söz verdi.

"Zaman alacak," dedi. "Ama gelecekler."

Hiçbir şey olmadı. Sanırım, daha başlangıçta hiçbiri söylediklerinde içten değildi. Sadece beni susturmak istemişlerdi.

* * *

Birmingham'a gelip giden Arap yolculardan, Nadia'nın çocuklarla birlikte köye döndüğü hakkında söylentiler duydum. Yolda beni tanıyıp durduruyor, olanları anlatıyorlardı. Nadia'nın isteyerek döndüğünü söylüyorlardı ama bunun doğru olamayacağını biliyordum.

Ahmet de bizi görmeye geldi; aynı söylentileri o da duymuştu. Bize, Leilah'ın çok hasta olduğunu ve İngiltere'ye tedavi için geleceğini söyledi. Annemde Leilah'ın doğum belgesi vardı ve Ahmet, onu yanında Aden'e geri götüreceğini söyledi.

Birkaç ay sonra, bir gün ön kapının zili çaldı. Erkek kardeşim Mo, Leilah'ın geldiğini söyledi. Sokağa çıktım ve onu ilk kez gördüm. Bir minibüsün içinde, kocasıyla birlikte oturuyordu. Nadia'ya benziyordu. Dört çocuk, aracın içinde uyuyorlardı. Dışarı çıktı. Ağlıyordu ama o sırada tek düşünebildiğim şey, onun kurtulabildiği ama Nadia'nın kurtulamadığıydı.

Leilah, hasta görünüyordu. Hava soğuktu. Leilah'la annem, kaldırımda kucaklaştılar. İkisi de birbirlerinden ayrılmak istemiyorlardı. Bense onu olabildiğince çabuk içeriye, sıcak eve sokmak istiyordum. Bütün bavullarıyla birlikte onları içeri aldık. Bizde birkaç gün kaldılar. Leilah'a, yerel bir doktoru görmesi için randevu aldık. Annem, ona bebekken verilen sağlık karnesini sakladığı için, bunu sadece yeniletmesi yeterliydi. Leilah biraz iyileşince, kiralık bir eve geçtiler.

Söylentiye göre, Nadia'nın bir bebeği daha olmuştu. Eğer bu doğruysa, Taiz'i terk etmiş olmalıydı ve artık korunamıyordu. Tina'nın doğumunda çektiği sıkıntılar ve Tina, Haney, Marcus ve büyük olasılıkla Salama'nın iki çocuğuna bakmanın yanında, ne kadar çok iş getirdiği düşünülürse bir başka bebeği istemesi olanaksızdı.

Neden sözünü tutarak Nadia'nın kentte kalmasını sağlamadığını öğrenmek için Abdul Walli'yi aramaya çalıştım ama hiçbir telefonuma yanıt vermedi. Annem, Sana'a'daki Jim'i aradı ama o da olanlar hakkında hiçbir şey bilmediğini söyledi. İletişim bağlantılarımız yeniden kesilmişti; Nadia'ya ulaşamıyorduk. Yine beklemeyi ve umut etmeyi sürdürdük.

Bu deneyimlerim, dünyada neler olduğunu kavramama yardımcı oldu. Şimdi ne zaman televizyonda evsiz çocuklarla ve parçalanan ailelerle ilgili program izlesem, yüreğim parçalanıyor, içim açıyor.

20

Uluslararası Bir Olay Yaratmak

İngiltere'de ayaklarımın yere basması, en az bir yılımı aldı. Bütün kararlarını başka insanların vermesine, yapacak seçiminin olmamasına alışıksan, özgürlük ürkütücü bir şey olabilir. Doğru düzgün düşünemiyordum. Nadia'yla Marcus hep aklımdaydı. Akacak gözyaşım kalmayana dek ağladım. Kendimi umutsuz ve onlardan çok uzakta hissettim.

Yemen'e gitmeden önce, yıllar önce sadece masum bir öğrenciyken, Jimmy adında bir erkek arkadaşım vardı. Hoş biriydi, iyi bir dosttu. Dağlarda tutsak kaldığım sürece sık sık onu düşünmüş, neler yaptığını merak etmiştim. Bana âşık olduğunu biliyordum ama bu kadar uzun zaman sonra onu tekrar görmenin nasıl olacağını gerçekten düşünemiyordum. Ama o, işte oradaydı. Beni uğurladıkları yerde... Sanki hiçbir şey olmamış gibi.

"Bak Zana," dedi onu gördüğümde. "Seni hiç unutmadım."

Cüzdanını çıkarıp benim bir resmimi gösterdi. İleride neler olacağını bilmeyen küçük bir kız çocuğu resmi...

Beni sevmeyi hiç bırakmamıştı. O zaman anımsadığım gibi içten, esprili ve nazikti. Orada yeniden onu görmek beni mutlu etti. Evde, ailesiyle birlikte yaşıyordu. Annemde ortam çok gerginleştiğinde, kalabalıklaştığında gidip Jimmy'de kalabilirdim. Beni, ailenin bir bireyiymişim gibi hissettiriyorlardı.

Bir yıl sonra, eğer biz bir şey yapmazsak Nadia'nın Yemen'den kurtulamayacağını anladım. Annem, elinden geleni yapıyordu. Aklına gelen her kapıyı çalıyor, danışmanlık merkezleri ve avukatlarla konuşuyor, bir çözüm bulmak için sağlığına zarar veriyordu. Herkes cana yakındı ama hiç kimse ne yapılması gerektiğini bilmiyordu. Bir kitap yazmam gerektiğine karar verdim. Eğer bunu yapabilirsem, Nadia'nın zor durumunu kamuoyuna duyurabileceğimi hissediyordum. Gazeteci ve medya çalışanlarıyla konuşabilir –düşünmesi bile beni dehşete düşürse de– ve tüm öykümüzü bir bütün hâlinde anlatabilirdim. Ama yazma konusunda yardıma ihtiyacım olduğunu biliyordum. Bir arkadaşım kütüphaneye gidip bize yardım edecek bir yazar adı araştırdı ve Andrew Crofts'un telefonunu aldı.

Kitap yazmak ve yayınlatmak uzun, yavaş bir işti ama beklemeye alışıktım. Bu kadar yıl sonra, sabırlı olmayı öğrenmiştim. Andrew, bir özet yaptı ve bize İngiliz bir yayıncı

buldu. Sonra tüm korkunç öyküyü yeniden yaşamak zorunda kaldım. Bastırdığım ve unutmaya çalıştığım tüm ayrıntılar yeniden gündeme geldi. Onlarla baş etmem gerekti. Andrew'e baştan sona öyküyü anlatmam, yaklaşık üç günümü aldı. Anıların birçoğu ağlamama neden oldu.

Sonra, kitabın ilk basımını beklerken, ortalık yeniden sessizleşti ve ben gebe kaldım. Gebeliğimi seviyordum. Jimmy ve ailesinden de harika destek alıyordum. Bu bebeğe çılgınca sahip olmak istiyordum. Tümüyle benim olan, kimsenin benden alamayacağı bir bebekti bu.

Geçen zaman boyunca, Nadia'ya neler olduğunu düşündüm. Köye dönmüştü; büyük olasılıkla yine kendi başına gebeydi ve erkeklerin, çocukların, yaşlı kadınların sonsuz dertlerini çekerken kaybolmuştu. Bazen, yardım edememenin düş kırıklığıyla öfkeleniyordum.

Yeniden babamı görmeye gittim. Çünkü onun ve Gowad'ın söyleyeceği bir sözle her şeyin değişeceğini biliyordum. Ama hiçbir şey yapamadım. Yardım edeceğini söyledi ama etmeyeceğini biliyordum. Annem, Kate adında bir avukat buldu. Kate, babamla Gowad'ı tutsak etmekten, insan kaçırmaktan suçlama şansımızın olduğunu ve onları mahkemeye verebileceğimizi söyledi. Denemeye karar verdik.

Mahkeme bir kez toplandı ama yeterli kanıt olmadığı için, ertelenmek zorunda kaldı. Ve hepimiz yasal işlemler sürerken, İslamiyet konusunda uzman kişilerden, arkadaşlardan ve aileden kanıtlar topladık.

Liam, Kasım 1990'da dünyaya geldi. Harika bir çocuktu. Hâlâ annemle birlikte yaşıyordum ama tek başıma başka bir daireye geçmek ve Liam'a biraz daha yer açmak için girişimde bulundum. Aynı zamanda, Ashia ve çocukları da annemle birlikte yaşıyorlardı. Artık bize çok fazla yer yoktu.

Davamız, Madaleine adında başka bir avukata devredildi. Kitap yayınlandığında çok fazla reklam yapmamamız konusunda öğütte bulundular. Çünkü bu, davayı tehlikeye sokabilirdi. Dedikleri gibi yaptık. Kitap satılsa da, bizim de ilk başta istediğimiz gibi oldu. Çok az gürültü patırtı ve kamuoyu ilgisi oldu. Her türlü röportaj için randevu alınmıştı. Buna, zamanın en büyük sohbet şovlarından biri olan *Wogan* da dâhildi. Ama hepsini avukatların öğüdü üzerine iptal ettik. Bütün inancımızı ortaya koyduk ama onlar daha fazla ileri gidemediler. Aylar geçti. Sanki dik bir dağda devasa bir kayayı sürüklemeye çalışmak gibi bir şeydi bu. Hiçbir şey bize umut vermiyordu ve çok yorulmaya başlamıştık.

Sonra yayınevi, kitabın yabancı haklarını tüm Avrupa'ya satmaya başladı. Çok uzun süre geçmeden, kitap on altı farklı dile çevrildi. O kadar yıl bekledikten sonra, sonunda bir şeyler olmaya başlamıştı. İngiltere dışında öykümüzü kamuoyuna sunmamız için bizi hiçbir şey durduramazdı. Tüm diğer ülkelerdeki gazeteciler, ayrıntıları merak ediyorlardı. Alman yayıncılar, İngiltere'ye benimle görüşmeleri için muhabirler gönderdiler. Sonra, Fransız yayıncılardan *Fixot* bana bir öneride bulundu.

Kızım Olmadan Asla kitabı, Paris'te çok büyük bir başarı elde etmişti. Yıllarca satan birçok kitaptan daha çok satış yapmış ve yazarı Betty Mahmoody'i ulusal kahraman hâline getirmişti. Betty Mahmoody, bir İranlı'yla evlenen Amerikalı bir kadındı. Kocası ve kızıyla birlikte, İran'ı ziyarete gidiyordu. Kocasının ailesi daha sonra ona karşı tavır alıyor ve ikisini de tutsak ederek kızıyla birlikte onun oradan ayrılmasına izin vermiyorlardı. Kitabın tamamı, oradan nasıl kurtuldukları hakkındaydı. Öykü, filme de dönüştürülmüştü. Filmde Sally Field, Betty'i canlandırıyordu. Betty'nin Fransa'daki yayıncısı *Fixot*, onun kitabın Fransa baskısı için bir önsöz yazması gerektiğini, bunun kitabın tanıtımına yardımcı olacağını söyleyerek bize bir öneri sundu. Öykünün daha uzaklara ulaşabilmesi konusunda her şeye açıktım; yardım edecek herkese de müteşekkirdim.

Beni Paris'e çağırdıkları ilk seferde, daha önce İngiltere'deki basının yapabildiğinden daha fazlasının yapılamayacağını düşünüyordum. Paris'e, annem ve Liam'la birlikte gittim. Kitap piyasaya sürülürken, yaklaşık bir hafta orada kalmayı kabul ettik. Kitabın adı *Vendues!* oldu ve çeviri, yapım aşamasında çok büyük bir iş başardılar. Sabahtan akşama kadar yapılan röportajların soru bombardımanına hazırlanmamıştım. Liam, yayıncıların bürolarının sürekli konuğuydu ve onlar için çalışan İngiliz Susanne Lea bize yardımcı oluyordu. O ve arkadaşı Antoine, bizi her yere götürdüler. Bizim için çevirmenlik yaptılar. Paris'teki tüm yolculuklarımızda bize yardım ettiler.

Ama bu kez, iki yıl önce Andrew Crofts'a anlattığım Yemen'deki tüm ayrıntıları yeniden yaşamak durumunda kalıyordum. Bu kez, bunu tekrar tekrar yapmak zorundaydım. Ruhum yorulmuştu. Yeniden aklıma gelen anıların çaresizliği içerisinde şaşkına dönmüştüm. Hâlâ Nadia'yı geri getirebilecek bir umut görünmüyordu. Betty Mahmoody, bazı röportajlarda benimle birlikteydi; o da kendi öyküsünü anlatıyordu. Gerçekten cesur bir kadındı ama onun kişisel sıkıntıları artık son bulmuştu. Kızı sağ salim Amerika'ya dönmüştü. Bizimse hâlâ kâbusumuz sürüyordu. Boş zamanımız olduğunda, annemle çevreyi geziyorduk. Sokaklarda insanlar beni tanımaya başlamışlardı. Birbirlerini dürttüklerini görebiliyor, adımı fısıldadıklarını duyabiliyordum. Hepsi cana yakın bir şekilde gülümsüyorlardı.

Röportajlardan biri, Fransa'da çok gözde programlardan biri olan ve Jean-Pierre Foucault adında bir adamın sunduğu *Sacrée Soirée* adındaki canlı televizyon şovundaydı. Stüdyoya taksiyle götürüldük. Susanna, her zaman olduğu gibi, şovdaki diğer konukların kim olduğunu, benden ne beklendiğini açıkladı. Sanırım, onların da sinirleri benim kadar gergindi. Yanlış bir şeyler söylememden, kendimi utandırmamdan korkuyorlardı.

Stüdyoya ulaştığımızda, aynı filmlerdeki gibi, kapısında adım yazılı olan, içinde şampanya ve küçük sandviçler bulunan, duvarında ışıklandırılmış bir ayna olan benim de bir soyunma odamın olduğunu gördüm. Makyajım yapıldı. Sinirlerim daha da gerildi.

Stüdyoda izleyiciler, aynı zamanda evlerinde şovu izleyen milyonlar vardı. Sahnenin arkasında işareti beklemek, işkence gibiydi. Sonra adımı duyup sandalyelere yürüdüm. Spot ışıklarının sıcaklığı çok fazlaydı. Çevirmenlerin ne dediğine odaklanmam korkumu aldı. Röportaj başlayınca, kendime güvenim geldi. Akıcı bir şekilde konuşmaya başladım. Sonrasında, hepsi bana iyi olduğumu söylediler ama hiçbirimiz şovun halkın üzerindeki etkisini veya neler olabileceğini tam olarak bilemedik.

Annemle İngiltere'ye, evimize döndük. Üzüntüden mahvolmuştum. Her şey çok umutsuz görünüyordu. Bütün bunları yapmıştık ama hiçbir gelişme kaydememiştik. Nadia'ya ne olduğunu, ona nasıl ulaşabileceğimizi hâlâ bilmiyorduk.

Yaklaşık iki hafta sessizlik oldu. Jimmy'le ben ayrıldık. Benim hatamdı. Durmadan Nadia'yı düşünürken, bir ilişki için çaba harcayabilmem olanaksızdı. Birlikte yaşama konusunda korkunçtum. Ciddi bir ilişkiye hazır değildim. Liam'ı bana Tanrı göndermişti. Günlük işlerime biraz neden oluyordu. Jimmy ve ailesi hâlâ destekçim, en iyi arkadaşlarımdılar. Bir emlak şirketince bir daire önerildi, ben de kabul ettim. Liam'la benim özel odalarımız olduğu için mutluyduk ama yalnızdım ve aynı zamanda korkuyordum.

Paris'ten döndükten iki hafta sonra, Susanna beni aradı.

"Basın çılgına döndü," dedi.

Halk, Yemen elçiliğini posta bombardımanına tutmuştu. Her yanda makaleler dört dönüyordu. Bernard, Nadia'yı dü-

şünmekten uyuyamıyor; kitap daha çok satsın diye değil ama gerçekten Nadia'yı kurtarmak için yardım etmek istiyordu.

Bernard, *Fixot*'un patronuydu. İlk gidişimde karşılaştığım çok sevimli bir adamdı. Öykümü dinlerken ağlamıştı. Karısı, Fransa'nın eski cumhurbaşkanı Giscard d'Estaing'in kızıydı. Sonunda, gerçekten güçlü insanlar sorunumuza etkin bir şekilde ilgi gösteriyorlardı.

"Sacrée Soirée'ye tekrar çağrılıyorsun," dedi Susanna. "Ve bu kez, Yemen elçiliğinden de biri orada olacak."

Bu, iyi haberdi. Sonunda, Yemenli yetkililerle halkın önünde yüz yüze gelecektim. Elçiliğin gönderdiği yetkili kişi, Bay Shoki adıyla çağrılıyordu. Daha sonra öğrendiğim kadarıyla, elçi daha fazla utanç kaynağı olmamaları için, Nadia'yla çocukların hemen oradan gitmelerine izin verme konusunda çok hevesliydi. Ama Bay Shoki onu ikna etmişti; halkın önünde kendi pozisyonunu savunmak istiyordu. Şovun başlaması için beklerken o da gergindi ama ben daha kızgındım. Benim yanımda gerçekler vardı ve onlar bana cesaret veriyordu. Sahneye ışıklar altında çıktığımızda, Bay Shoki sürekli aynı şeyleri söylüyordu:

"Nadia bir Yemen yurttaşı..." ve:

"O mutlu, oradan ayrılmak istemiyor.'

Terliyor, panikliyordu. Bense tüm enerjimle ona karşı çıkıyordum. Kendiyle çelişiyor, apaçık olan şeylere karşı çıkıyordu. İzleyiciler, o konuştukça ve resmi yalanlarla daha fazla

sarmalandıkça, söylenilenleri beğenmeyerek ıslıklıyorlar ve ortam gittikçe daha çok geriliyordu.

Jean-Pierre Foucault, araya girip Nadia'nın telefonda olduğunu, onunla konuşmak isteyip istemediğimi sorduğunda, çok öfkeliydim. Bunu duyduğumda, soluğum kesildi. Doğru olduğuna inanamadım. Dört yıl boyunca onunla iletişim kuramamıştım. Şimdiyse onunla milyonlarca televizyon izleyicisinin önünde mi görüşebilecektim? Bu nasıl olabilirdi? Kendimden geçmiş bir hâlde, Jean-Pierre'den mikrofonu aldım:

"Merhaba?"

Sanki görünmeyen bir hayaletle konuşuyordum. Kulaklıklarımda bir cızırtı oldu ve Nadia'nın sesini duydum:

"Merhaba!"

Beni duyması için uğraşıp iletişim kurmaya çalışırken, gözlerimden yaşlar aktı. Bir araya gelemiyorduk. Dünyanın iki farklı yanındaydık. Şok olmuştuk. Karmakarışıktık. Jean-Pierre şovu sonlandırdı ve ben, telefonun daha net duyulduğu küçük bir odaya alındım.

"Neler oluyor? Ne yapıyorsun?"

Nadia bilmek istedi.

Ona açıklamaya başladım. Dört yıl boyunca olan her şey birden aklıma geldi ve sözler arkası arkasına ağzımdan döküldü (ve sonra hat kesildi). Sersemlemiştim. Kalbim kırılmıştı.

Böyle kısacık bir bağlantı kurmak ve sonra hattın kesilmesi çok acımasızcaydı.

Şov sırasında Jean-Pierre, Bay Shoki'ye meydan okudu:

"Nadia neden ailesini göremiyor?"

Bay Shoki aynı kaçamak bahaneleri buldu ama ona karşı çıkmadı.

"O zaman Zana'yla annesini Yemen'e, Nadia'yla görüşmeleri için gönderelim."

Sözcükleri telefondan duyulmamıştı ama şimdi bana tüm korkunçluğuyla ulaşıyordu. Beni geri, Yemen'e mi götürmeyi planlıyorlardı? Düşüncesi bile korkunçtu. Benim yeniden Yemen'den dönmeme izin vermediklerini varsayalım; o zaman yine mi tuzağa düşecektim?

Telefon odasından çıktığımızda, Bay Shoki'yi elçilikle telefonda konuşurken duydum. Arapça konuşuyordu:

"Gitmelerine izin ver," diye tıslıyordu. "Hiçbir şey kanıtlayamazlar. Bize işlerin nasıl olduğunu göstermemize yardımcı olacak."

Olaylar kontrolümden çıkıyordu. Korkuyordum.

"Bunu yapmak istemiyorum!" dedim anneme.

"Denemeliyiz Zana," dedi annem. "Ona neler olduğunu anlatmak zorundayız. Yalnız olmadığını ve onu oradan kurtarmak için hâlâ savaştığımızı anlatmalıyız."

Kabul ettim ama Liam'ı arkamda bırakmam, kendimi tehlikeye atmam düşüncesi beni hâlâ titretiyordu. Aniden, Yemen hükümeti çok ılımlı yaklaştı. Bize, Nadia'yla çocuklarını istediğimiz kadar uzun süre ziyaret edebileceğimizi; ayrıca Marcus'u da görebileceğimizi söylediler.

"Eğer Marcus'u ülke dışına çıkarmak istiyorsanız," dediler cana yakın bir şekilde. "Mahkemeye bunun için başvurabilirsiniz."

Bunun bir tek sözcüğüne bile inanmamam gerektiğini biliyordum ama boğulmak üzereyseniz, her şeye tutunursunuz. Jean-Pierre, korktuğumu biliyordu.

"Kaygılanma," dedi. "Eğer seni kaçırmak isterlerse ben seni kurtarırım."

Bernarde ve Bayan Fixot, büyük bir basamak aştıklarına inanmışlardı. Bizimle birlikte geliyorlardı. Özel, on koltuklu bir uçak hazırlandı. Grubumuzda annemle ben, Bernard ve karısı, Jean-Pierre, bir kameraman ve asistanı, ayrıca arkadaşlarını ve ailesini görmek için bedava bir uçağı kaçırmak istemeyen Bay Shoki vardı.

Bir gece önce annemle ben Paris'te, Bernard ve eşiyle birlikte kaldık. Büyük bir mağazadan dönüştürülmüş gibi duran çok güzel bir evleri vardı. Yetiştirdikleri iki kibar çocuklarıyla birlikte oturuyorlardı. Bernard, çok olumlu bakıyordu. Bense orada bir şey+ yapmanın ne kadar zor olduğunu kendisinin de göreceğini söylüyordum durmadan.

İlk önce Sana'a'ya geldik. Havaalanının dışında, en az otuz resmi görünümlü Yemenli erkek bizi bekliyordu. Yerel bir film ekibi de vardı. Pasaportlarımızı aldılar. Bay Shoki, arkadaşlarıyla birlikte ortadan kayboldu. Herkes tartışıyor, durmadan fısıldaşıyordu. Bizse annemle birlikte, yalnız başımıza oturuyorduk. Bulunduğumuz yerin kokusuyla tüm anılarım aklıma geldi ve başımıza gelebileceklerin düşüncesiyle titredim. Bir süre sonra, bizi Sheraton Oteli'ne götürüp sabah Taiz'e gideceğimizi söylediler. Orada, Nadia'yı görecektik.

Ertesi sabah erkenden uçak hazırdı; yola çıktık. Kent merkezine geldiğimizde, Nadia'yla özel bir odada buluşacağımız ve olabildiğince uzun süre birlikte konuşabileceğimiz söylendi. Kalbimin atışını duyabiliyordum. Zor soluk alıyordum. Sözlerini tutacaklarına, bizi bir araya getireceklerine zor inanmıştım.

Hükümet binasına ulaştık. Bize bir bahçe gösterildi. Orada bir kez daha bekledik. Bahçenin çevresinde, belli bir mesafe ötede, büyük olasılıkla bizi havaalanında bekleyen otuz veya kırk Yemenli erkek vardı. Bazılarının elinde kameralar vardı. Yaklaşık iki saat orada oturduk.

"Nadia'ya neler söylemesi gerektiğini söylüyorlar," dedim Bernard'a.

Baştan ayağa kadar karalara bürünmüş bir şekilde, Nadia bahçenin girişinde belirdi. Bize doğru yol aldığında, her yanda kameralar çalışmaya başladı. Yanında Mohammed'le en küçük çocukları da vardı. Yüzü çok zayıf ve bitkindi. Cildin-

de beyaz lekeler oluşmuştu. Gözleri bir o yana bir bu yana hareket ediyordu. Kafası karışmış ve korkmuştu. Kalabalık mesafesini korudu ve sessizce izlemeyi sürdürdü.

Bizden biraz ötede durup ellerini kaldırdı.

"Neler oluyor?" diye sordu.

Sesi korkudan titriyordu.

Ben konuşmaya başlayıp her şeyi anlattım. Yaklaşık yarım saat bahçede oturduk. Ona olabildiğince çok şey anlatmaya çalıştım. Mohammed, izleyen erkeklere kuşkulu bakışlar atarak sinirli bir şekilde çevremizde dolaştı durdu. Kameralar çekmeyi sürdürdü. Jean-Pierre, röportajını yapmak için bize yaklaştı. Kameralar üzerindeydi. Nadia, yüzünü kapatarak gözleri korkudan büyümüş bir hâlde ona öğretilenleri yüksek sesle söylemeye başladı.

"Ben bir Müslüman'ım. Burada mutluyum. Kocam ve çocuklarımla birlikte İngiltere'yi görmek istiyorum ama gürültü patırtıdan uzak bir şekilde... Basın bizimle uğraşmayı sonlandırırsa gelebiliriz."

"Basın dört yıldır hiç ilgilenmiyor!"

Annem söze karıştı. Kendini tutamıyordu:

"Eğer spot ışıkları senden çevrilirse, her şey en başa döner ve hiçbir şey olmaz."

"Seni kurtarmak için çalışmaktan hiç pes etmeyeceğiz!" diye direttim.

Sanki kafası karmakarışık biriyle konuşuyordum. Onu sallamak, kendine getirmek istedim. Şu anda, neredeyse otuz olmalıydı ama tutsak edilen korkmuş on dört yaşındaki kızdan sonra, sanki büyüyebilmek için hiç şansı olmamıştı. O, hâlâ benim küçük kardeşimdi ve onu kurtarmak için kendimi çok güçsüz hissediyordum.

Mohammed'in sinirleri çok gerilmeye başlamıştı. Köydeki diğer çocuklara gitmemizi söyledi. O da çok fazla baskı altında olmalıydı.

"Marcus nerede?" diye sordum.

Bir yetkili:

"Büyükbabası, onu görmenize izin vermiyor," dedi.

Abdul Khada'nın ailesini yönetirken gösterdiği kini ve zorbalığı anımsadım. Kaybolmuş oğlum için kendimi üzüntüden hasta hissettim.

"Onu görebileceğimi söylediler." O kadar sinirlenmiştim ki, ağlayamıyordum. "Eğer onu istersem, burada, mahkemede onun için mücadele edebileceğim söylenmişti."

Yetkililer, omuz silktip birbirlerine baktılar. Gülümsemelerini kötü bir şekilde bastırmaya çalıştılar.

"Bunu yapabilmenin hiçbir yolu yok," dediler.

Öfkeden köpürmeye başladım. Bir şekilde onlara aldanıp küçük de olsa umut beslediğim için kendime kızdım. Hükümet yetkililerinin, hangi ülkeden gelirlerse gelsinler, işleri-

ne o anda ne geliyorsa onu söylediklerini bilmem gerekirdi. Marcus'u, büyük olasılıkla kendi kararlarını verebilecek yaşa gelene kadar göremeyeceğim gerçeğini artık kabullenmiştim. Elimdeki tek resmi bebekken çekilmiş; evde sakladığım ve Liam'a gösterdiğim bir resmiydi. Şu anda nasıl göründüğü konusunda hiçbir fikrim yoktu.

Mohammed, Nadia'nın annem ve benle cipe binmesine izin verdi. Yolculuk, uçmadan önce dinleneceğimiz otele gitmek için, on dakikalık bir yolculuktu. Arabanın içinde Nadia biraz açıldı ve Jimmy'iyle diğer arkadaşları sordu. Ona, yanımızda getirdiğimiz birkaç fotoğrafı gösterdik. Yavaşça ağlamaya başladı.

"Ben de gelmek istiyorum," diye fısıldadı. "Onlarsa şu anda sizinle gelebileceğimi ama çocukları alamayacağımı söylüyorlar. Çocuklarımı arkamda bırakamam. Onların yaşamlarını tehlikeye atamam. Erkekler, beni durmadan tehdit ediyorlar; bana neler söylemem gerektiğini söylüyorlar. Ben sadece yalnız kalmak istiyorum."

Annemle ben, otelde cipten indik. Mohammed de Nadia'yı aldı. Her şey bu kadardı ve hiçbir şey değişmemişti. Nadia, doğruca köye dönüyor, bizse annemle birlikte, grubumuzun diğer üyeleri Taiz'de çevreyi dolaşıp arka plan filmi çekerlerken, otelde saatlerce bekledik. Ama kentin bu çekilen filmi, Nadia'nın köyde yaşadığı ortamı göstermiyordu. Bunu onlara söyledim. Onlar da Mokbana'ya gidip gidemeyeceğimizi sordular.

"Hayır, hayır, hayır!"

Yetkililer hep birden başlarını sallayıp derin soluklar aldılar:

"Çok tehlikeli, çok fazla tehlikeli... Haydutlar... Kötü erkekler."

Annemle ben, sessiz gözlerle izliyorduk. Her ani ses, yerimden zıplamama neden oluyor, her erkeğin sesi içimi titretiyordu. Yeniden uçağa binene, Paris'e yola çıkana ve halka neler olduğunu göstermek için televizyon stüdyosuna gidene kadar rahatlayamadım.

Bay Shoki, büyük başarı kazanmış gibiydi. Nadia, onların söylemesini istedikleri şeyleri söylemişti.

"Kendiniz görebilirsiniz..." dedi. "Sadece onu bir dinleyin."

Ama izleyiciler, Nadia'nın gözlerindeki acıyı görüp yine Bay Shoki'ye tıslamaya başladılar. Basın da aptal değildi. Bir sonraki gün, kameradan gördüklerinden dolayı hepsi üzüntü içindeydiler. Onların gözünde, kız kardeşim hâlâ küçük bir kız çocuğuydu ve yaşamı kendi isteği dışında, zulüm ve baskı yumağı içinde tükenip gidiyordu.

Bernard'ın, olan şeylerden ötürü morali bozulmuştu ama bana bu işin peşini hiç bırakmayacağına söz verdi.

Kitap, artık tüm dünyaya yayılmıştı. Ben de sonsuz sayıda röportaj vermek üzere Amsterdam'a, Brüksel'e, Roma'ya ve Milano'ya gittim. Her gün kitabın yayınlandığı her ülkeden Birmingham'a mektuplar geliyor, insanlar sevgilerini sunuyor ve destek veriyorlardı ama hâlâ bir şey değişmemişti.

Jean-Pierre, Nadia'yı istediğimiz zaman ziyaret edebilmemiz için yetkililerin söz vermesini sağladı ama dönüşümüzden sonra, ülkedeyken beni zorla yakalamak isteyen gruplaşmalar olduğunu duydum. Kendimi riske atamazdım. Annem, bir arkadaşıyla yine Yemen'e gitmişti. Üç buçuk ay Taiz'de bir otelde kalmışlar ve Nadia'yı sadece iki kez görebilmişlerdi. Nadia yine gebe kalmış ve annem oradayken bir bebek dünyaya getirmişti. Bir doktor anneme, yeni bir bebeğin onu öldürebileceğini söylemişti. Anneme arkadaşı, sorun çıkarmaları nedeniyle yollarda erkekler tarafından taciz edilmişler, nereye giderlerse izlenmişlerdi. Odaları da gizlice dinlenmişti.

Dışişleri bakanlığından yardım istemiştik. Bir kadın danışman verildi. Sonrasında kadının, Yemen'deki konsolos yardımcısını, annemin sorun olduğu konusunda uyardığını ve ondan sakınmasını söylediğini öğrendik. Konsolos yardımcısı bize elinden gelen yardımı yaptı ama eli kolu bağlıydı. Orada oldukları sürece annem parasız kaldı. Dışişleri bakanlığındaki kadından anneme biraz para vermesini istedim ama kadın isteğimi reddetti.

"Size on üç yıl önce yardım etmeye çalıştık," diye yanıt verdi. "Ama siz bizim önerimizi geri çevirdiniz. Artık size yardım edemeyiz."

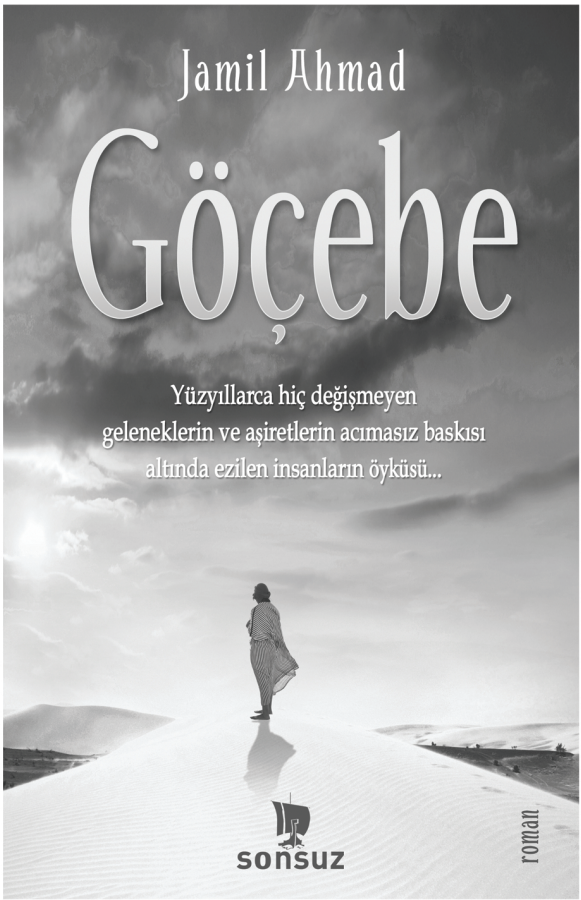
O anı çok net anımsıyordum. Unutup unutmayacağımı merak ediyordum. Hiç kimse bize yardıma yanaşmadı. Bir ay sonra dışişleri bakanlığından bir şey yapamayacaklarını,

Nadia'nın çift pasaportlu olduğunu söyleyen bir mektup aldık. Sonraki ay ise bir özürle söylediklerini inkâr eden bir mektup geldi. Kimse gerçekten hiçbir şeyden emin olamıyordu.

İngiltere'de tanınmış bir avukat olan Helena Kennedy, kişisel nedenlerle davayı almak istediğini söyleyerek durumumuza ilgi gösterdi ama yıllar geçti ve kadının son önerisi, Gowad'a yaptığımız suçlamaları geri almamız gerektiği oldu.

Bu yüzden hâlâ bekliyoruz. Sürekli yeni umutlar beslemek için çeşitli söylentiler duyuyoruz ama her zaman umutlarımız ya altüst oluyor ya da tükeniyordu. Biz sadece bekliyorduk.

Nadia'yı geri alana kadar pes etmeyeceğiz. Bize oralarda yardım edecek birileri olmalı, onları bulana dek mücadeleyi sürdüreceğiz.

Yüzyıllarca hiç değişmeyen geleneklerin ve aşiretlerin acımasız baskısı altında ezilen insanların öyküsü...

Muhteşem. Kurguladığı dünyada yaşamış, okurlarına örneğine az rastlanır bir anlayış, bilgelik ve hepsinin ötesinde keyif sunan yetenekli bir yazarın elinde çıkma.

Mohsin Hamid

Bir Annenin Okurken Gözyaşlarınızı Tutamayacağınız Gerçek Yaşam Öyküsü

Dünyada pek çok dile çevrilmiş olan Kızım Olmadan Asla kızı için mücadele veren bir annenin gerçek hikâyesidir. Yalnızca Fransa'da 2 milyonun üzerinde okunmuş, Amerika ve Avrupa ülkelerinde haftalarca çoksatanlar listesinde bir numarada kalmıştır. Dünyanın gündemine oturan bu kitap filme alınmış ve basında büyük ses getirmiştir.

Bir Annenin Sınanamadığı Tek Şey Çocuğuna Duyduğu Sevgidir.

Betty kalbi kırık ve uluslararası çocuk kaçırma kurbanı birçok ebeveynden her yıl yüzlerce mektup alıyor. Yüreğini koyarak onlara kendi deneyimlerini atlatmak zorunda kaldığı tehlikeleri ve çocuklarını geri almak için bilgilendirmeye çalışıyor...